



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

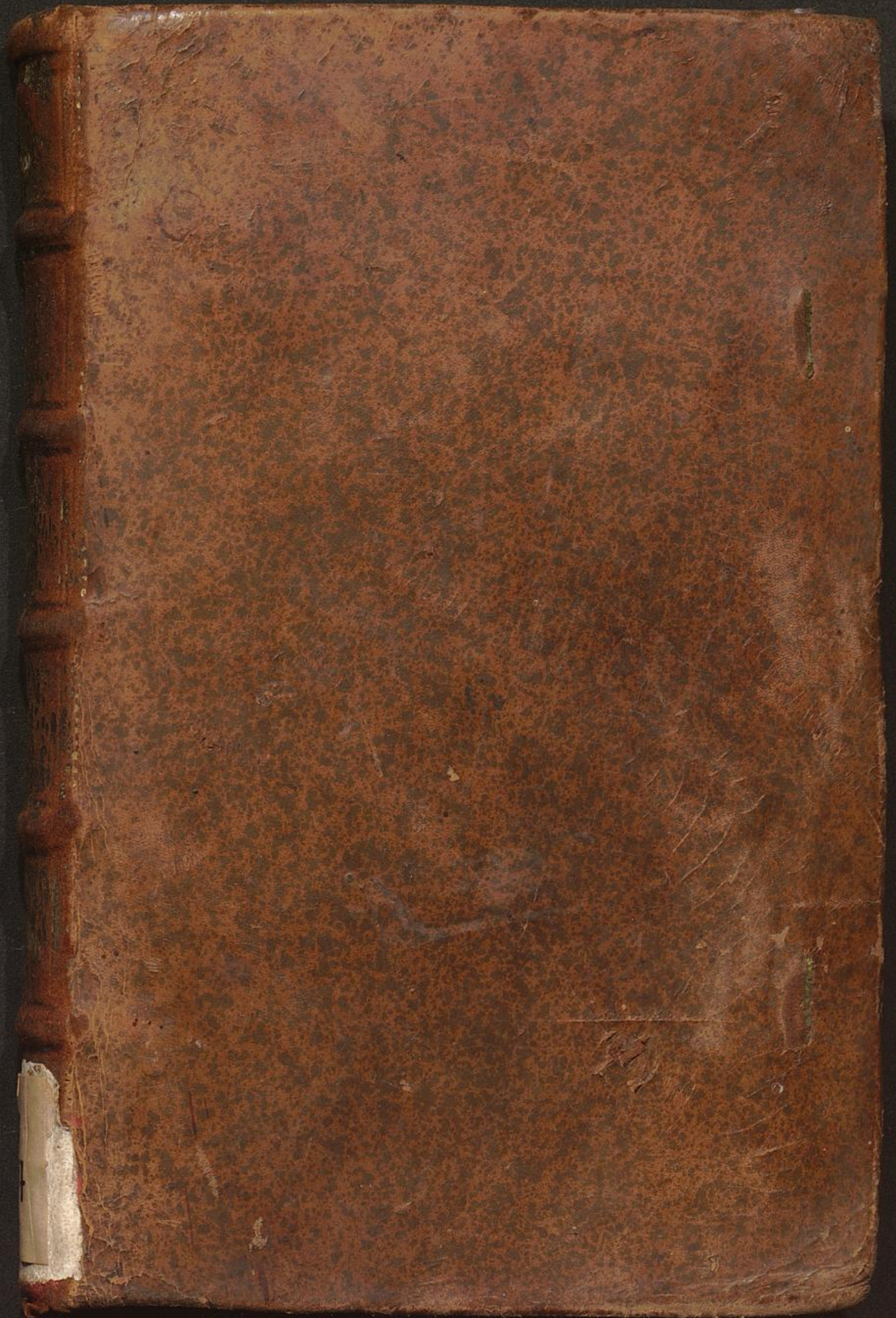
Universitätsbibliothek Paderborn

**Kort Begryp Des Levens Ende Der Devghden Vande
Weerdighe Joanna van Randenraedt Geestelycke Dochter
Onder de Bestieringhe der Societeyt Iesu**

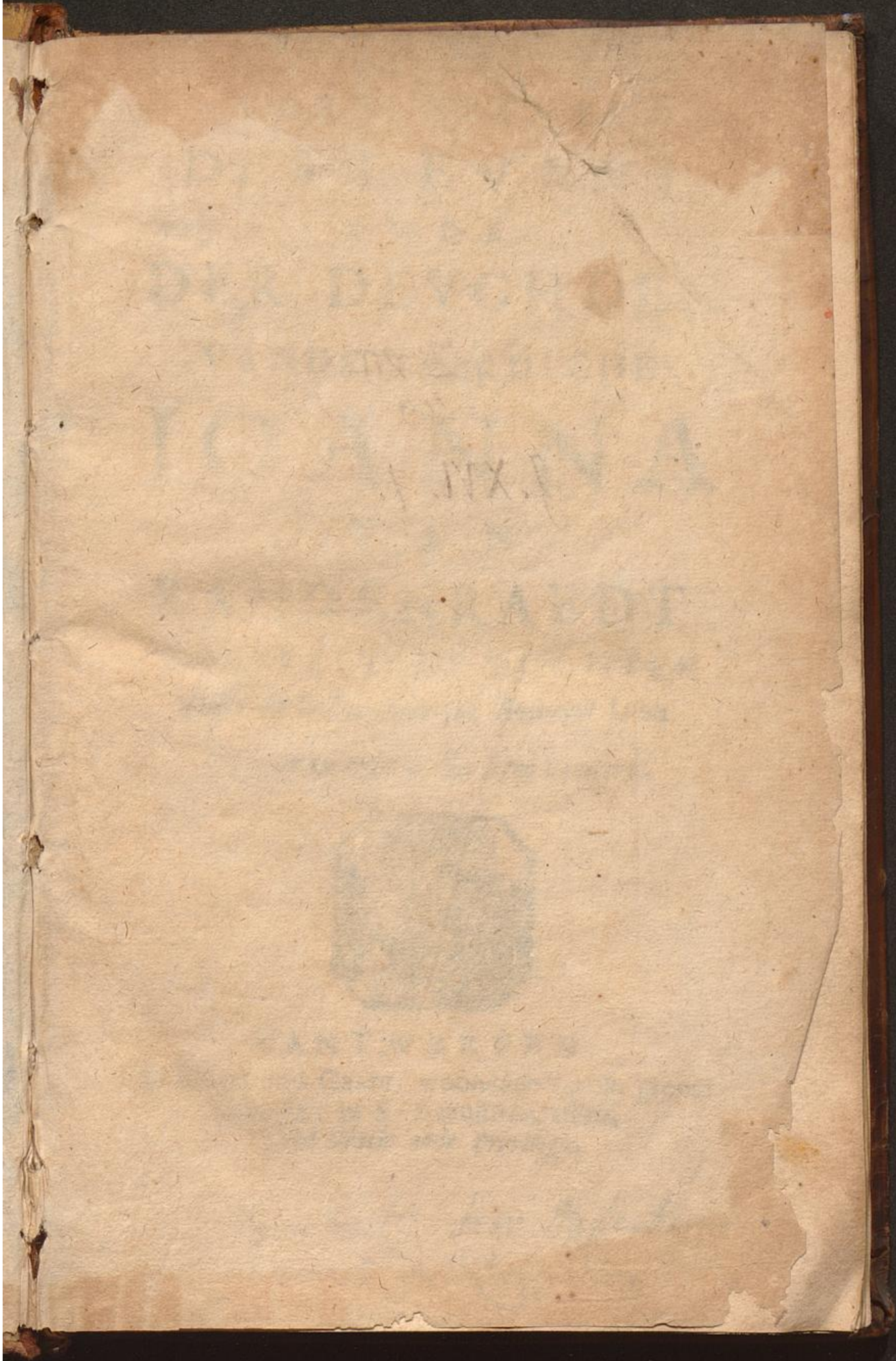
**Huysmans, Daniel
Nerrincq, François**

T'Antwerpen, 1690

urn:nbn:de:hbz:466:1-38005



Th. 3197.



Z. VII:

29.

J. XVI. 7.

KORT BEGRYP
DES LEVENS
ENDE
DER DEVGHDEN
VANDE WEERDIGHE
JOANNA
VAN

RANDENRAEDT
GEESTELYCKE DOCHTER

Onder de Bestieringhe der Societeyt IESU

Door eenen Priester der selve Societeyt.



ANTWERPEN,
By AUGUSTINUS GRAET, woonende op de groote
Merckt, in S Augustinus. 1690.
Met Gratie ende Privilegie.

*Collegii Societis Iesu Paderbornae
Dono P. Jois Kloppenburg*

KORT BEGYP
DES LEVENS
VAN DE
DER DEUCHDEN
VANDE WEERDIGHEN
JOANNA
VAN
RANDENAEDT
GEESTELYCKE DOCHTER
Gedrukt in Amsterdam by de Boekhandel
Door eenen Lijver van de 2de 1715



FANT WERN
By Augustinus GRANT, woonende op de
Moorse, in de Arentshuis ten
Nieuwe Gracht ende IJzersteeg.

Aen alle Gheestelijcke
DOCHTERS.

ICk en can dit Cort Begrijp des Levens
ende der Deughden vande VVeerdige
Ioanna van Randenraedt niet bequaemelijcker op-draegen, als aende gene die
met haer de selve maniere van leven verkoren hebben. Want al is't dat alle menschen, soo vveereltlijcke als Cloosterlijcke, uyt de sichtigbaere ende deughtsaeme werken, die in dit verhael voor-gesteld worden, menighvuldige vrucht kunnen trecken: nochtans de Dochters, die beneffens Ioanna met belofte van Suyverheyt sich verplichten aen Godt, ende buyten de mueren des Cloosters het Geestelijck leven behertigen, kunnen hier besonderlijck eenen spiegel ende voor-beeldt van haer Godtsdienstigheydt vinden. Want gelijk sy de selve vveggen ingaen, die Ioanna betreden heeft: soo hebben sy oock meerdere gemeynschap met Ioanna, dan andere.

'T is vvel vvaer, dat dese maniere van leven, die inde Heylighe Kercke seer verschey-

schey-

ſcheydelijck , ende nochtans ſeer loffelijck
geploegen vwordt , geen ſekere bepaelinghe
van Geestelijcke oeffeninghen en bekeelt :
midts dat ſommighe van deſe Dochters
alleenlijck haer eygen ſaligheydt , ſommige
oock die vander even-naeſten beneerſti-
gen , ende oock andersins van malkande-
ren verſchillen , volgens de verſcheydent-
heydt der inſtellingen , ende der beſtierders
haerder ſiele die ſy verkiefen . Maer noch-
rans zijn ſy hier in te ſamen verſaemt , dat
ſy haeren hemelſchen Bruydegom , die ſy
voor eenen aerdtſchen verkoren hebben ,
eenpaerlijck ſoecken te behaeghen : ende
dieſvolghens trachten beſtandighe deugh-
den te verſaemen , door de welcke ſy hem
alleenlijck können aenghenaeem weſen .
Ende gemerckt dat deſe deughden , het ee-
nigh verciensel van een oprecht Chriſte-
lijck , Geestelijck , en Godt minnende le-
ven , in dit verhael te vinden zijn : ſoo oor-
deele ick het ſelve ſeer voordeeligh , niet al-
leen aende gene die onder de beſtierunghe
van onſe Societeyt ſich tot een maegdelyck
ende deught-rijck leven begeven ; maer
oock

oock aen alle andere, die diergelijcke le-
ven omhelsen.

Ick bekenne dat inde schriften der Oude
Vaders, ende inde Levens der Heylighen,
acnde Maeghden die inde wereldt met
belofte van suyverheyt sich verbinden aen
Godt, geene voorsetsels van deughden
ende van Heyligheyt en ontbreken: maer
t'is eenen grooten prickel om onse traegheyt
dies-aengaende te weeren, is't dat wy sien
dat soo verheven voet-stappen van heyli-
ghe Maeghden, die eertijds de Kercke
Godts verciert hebben, in onse landen,
ende in onse tijden, heden daeghs noch in-
ghevolght worden. Hoe verre dat Ioanna
door haere deugden dit gedaen heeft, laet
ick VV. EE. wonnissen: niet anders
wenschende, dan dat het lesen van desen
Boeck aen vele Godt-vruchtige sielen magh
dienstigh wesen, om Godt, ende zyn Hey-
lige Moeder, meer te beminnen, ende
vlijtigerte dienen.

Indien sommighe bevinden, dat sy de voet-stap-
pen van Ioanna niet en kunnen achter-haelen, sy
en moeten daerom niet alles op-gheven, wanho-
pende

pende tot sulck een volmaecktheydt oyt te konnen
gheraecken: want dese saecke heeft verscheyde trap-
pen, ende een yder volstaet, werckende naer den
heysch en mate der gratie, die Godt den
Heere hem mede ghedeylt heeft, Ghelijck den
H. Ignatius spreeckt. Den Evangelischen Koninck,
die't voorbeeldt vanden Hemelschen is, en prijst niet
alleen den knecht die vijf, maer oock die niet meer
als twee ponden, met het gheen hem vertrouwt
was, ghevonnen had, door dese troostighe woor-
den, soo vvet tot den tweeden, als tot den eersten ge-
sproken; Wel aen, goeden en ghetrouven
knecht; om dat ghy over luttel ghetrouv
zijt ghevveest, sal ick u over veel stellen; gaet
inde blijdschap uvs Heeren. *Matth. 25.*



OORLOF

O O R L O F

DES EERW. P. PROVINCIALIS.

Ick onder-schreue, Provinciael der Societeyt IESU inde Neder-duytsche Provincie, uyt macht aen my ghegheven van onsen seer Eerw. Pater Generael Thyrsius Gonzalez, verghunne aen AUGUSTINUS GRAET, Boeck-drucker binnen Antwerpen, den Oorlof om te drucken Het kort begriip des Levens en der Deughden vande weerdighe IOANNA VAN RANDENRAEDT, beschreven door eenen Priester van onse Societeyt, en door verscheyde Godt-gheleerden der selve Societeyt overlesen en goet-ghekeurt. Tot blyck hier van heb ick dese Brieven met mijn handt onder-teeckent, en met den zeghel van mijn officie bevesticht tot Antwerpen den 20. Decèber 1689.

†

Guilielmus Arnhoudts.

G H E T U Y G H E N I S S E N

Nopende het deughdelyck Leven

V A N D E W E E R D I G H E

J O A N N A

V A N

R A N D E N R A E D T.

G H E T U Y G H E N I S S E

Van sijn Hooghweerdigheydt
R E G I N A L D U S
B I S S C H O P V A N R U R E M O N D E

Over-gheset uyt het Latijn.

W Y F. REGINALDVS, door Godts gratie ende des Apostolijcken Stoels Bisschop van Ruremonde, aen alle die dese sullen sien, saluyt inden Heere. Ghemerckt dat aen ons vanden Eerw. Pater Philippus van Belle, Reëtor van 't Collegie der Societeyt IESV tot Ruremonde, voor-ghestelt is, dat wy souders gheweerdighen ghetuyghenisse der waerheydt te gheuen, aengaende de zeden ende t'leven vande Godtvruchtighe Dochter in Christo JOANNA BAPTISTA VAN RANDENRAEDT, over vijf jaeren of daer ontrent alhier seer Godtvruchtelyck ghestorven:

Wy bemerckende dat soodaenigh versoek rechteweerdigh is, ghetuyghen midts dese, van vele personen, die alle ghelooft-weerdigh zijn, soo Mans als Vrouwen, verstaen te hebben, dat de voor-seyde Ionffrouw besondere teeckenen van uytnemende Godts-dienstigheydt, Heyligheydt, Vereeninghe met Godt ende sijne Heylighe Moeder ghegheuen heeft; ende soo seer vande selve voorkomen is gheweest, dat sy met haere openbaeringhen vereert is: dat sy verscheyde saecken woorseydt heeft: dat sy verscheyde weldaeden voor de Siecken van Godt verkregen heeft, ende verkrÿght; ende dat sy soodaenigh leven gheleeft heeft, dat-men meynt, dat het selve ghedruckt wordende, sal voordeeligh wesen tot stichtinghe ende voor-beeldt van Godtvruchtighe Sielen.

In

In reecken der waerheydt hebben wy dese onder schre-
ven, ende met onsen ghevoonlycken zeghel doen zeg-
ghelen. Ghedaen in ons Paleys tot Ruremonde, desen 28.
November, 1689.

F. REGINALDUS
Bisschop van Ruremonde.

By bevel vanden Doorluchtighsten ende
Eerweerdighsten Heere Bisschop
voorsejdt.

JOAN. CRUCIUS HAUTEN
in af-wesen vanden Secretaris.

G H E T U Y G H E N I S S E V A N D E N
P R I N C E
V A N
N A S S A U
G o u v e r n e u r v a n G e l d e r - l a n d t , & c .
E N D E V A N D E
P R I N C E S S E ,

Over-gheset wyt het Fransch.

Ghelyck het dienstigh is ghetuyghenisse der waer-
heyt te gheven voor het ghemeen beste van heel
het Christendom, principaelyck in saccken die de eere
ende

ende glorie sijnder Heylighen raecken; soo bevinden Wy ons verplicht, om door dese te ghetuyghen, dat alle d'invwoonders deser stad, altijd gheacht ende ghe-eert hebben een seker Iouffrou Joanna Baptista van Randenraedt, als een seer Gheestelycke ende Ghestichighe Dochter van leven ende van zeden: ende dat sy vereert is gheweest met de teghenwoordigheydt van IESUS CHRISTUS, van sijn Heylige Moeder, ende van andere Heylighen des Hemels, met voor-segghinghen, met wonderbaere vvercken, ende met andere uyt-stekende gaven, volghens het verhael dat verscheyde ghelooftveerdighe Persoonen aen Ons ghedaen hebben, die volkomen kennisse daer van hadden. Wy ghetuyghen voorder, vele Gheestelycke i'samen-handelinghen met Haer ghehadt te hebben, naer dat tot onse kennisse ghkomen is, dat het een Ziele was van verscheyde gratien, ende naementlijk van Godts liefde voor-komen: i' Welck Wy met verscheyde ghevallen soude konnen goet-maecken, ende hier by-brenghen, i'en vvaere dat-men ons versekerde dat alles uyt-ghedruckt was in haer Leven: tot welckers druck Wy dickwils aenghepraemt hebben, vastelijck gheloovende dat dit Leven inde Zielen der ghene die i' sullen lesen, merckelycke vruchten sal voort-brenghen, ende oock verwecken, om haere deughden te volghen. In teecken der vvaerheydt hebben wy dese onder-teecken, ende ansen zeghel daer by doen stellen. Ghedaen tot Ruremonde den 26. van November, 1689.

FRANCISCUS
PRINCE VAN NASSAU.

Ghesien hebbende de ghetuyghenisse hier boven gestelt, bevestighe de waerheydt der selve, ende aen te meer, om dat ick vele brieven van haer ontfanghen, ende vele seer vriendelijcke i'saemen-spraecken met haer ghehadt hebbe: die my gheheelijck overtuyghe ende over-wonnen hebben, aen-gaende de Heyligheydt van haer Leven, door haer beweghende redeninghen, vervult van vierigheydt ende liefde tot Godt. Ick ghetuyghe noch voorder, dat ick wesende tot Venlo, ende verstaende dat sy in haer uytterste was, daerom alleenlijck naer dese stadt ghekomen ben: alwaer ick haer ghevonden hebbe, voorderende tot het eynde haers levens, ende sich bereydende tot de aen-staende doot, vervult met blijdschap, ende verlanghende om haeren Salighmaecker i'aenschouwen. In teecken der waerheyds hebbe dese onder-teeckent. Ghedaen tot Ruremonde den 26. November, 1689.

J. E. C. PRINCESSE
VAN NASSAU.

G H E T U Y G H E N I S S E
V A N D E N S O U V E R E Y N E N
R A E D T V A N
G E L D E R - L A N D T.

STadt-houder, Cancellaeer, ende Raeden van Sijne Majesteyts Souvereynen Hove des Vorstendoms van Gelre, &c. Alle de ghene die dese sullen sien, ofte hooren lesen, Saluyt.

Doc. 13

Doen te weten, dat Wy hebben ontfanghen ootmoedighe supplicatie vanden Eerw. Pater Rector der Societeyt IESU binnen dese stadt, inhoudende, hoe dat hy tot bevoorderinghe vande eere ende glorie Godts, ende des selfs lieve Heylighen, betaemelijck heeft geacht onse verklaeringhe, over de kennisse die wy soo privatim, als uyt ghemeyne ende publique maere ofte faeme zyn hebbende, van het Leven, comortement, ende overlijden, van wijlen Iouffrouwe Joanna Baptista van Randenraedt, Gheestelijcke Dochter onder de directie der Paters vande Societeyt IESU, gewoont hebbende binnen dese stadt; versoeckende ootmoedelijck ten eynde ons soude ghelieven de selve verklaeringhe mede te deylen. Soo is't dat Wy hier mede verklaeren, ons kennelijck ende bevoest te zyn respectivelijck, soo door privée kennisse, als uyt de publicke ende ghemeyne faeme, zijnde binnen dese stadt buyten teghensegghen, dat de voorschreven Iouffrouwe Joanna Baptista van Randenraedt, van haere kindtsche jaeren alhier gewoont hebbende, is ghevveest een persoone van seer Godt vruchtelijck, Gheestelijck, ende exemplair leven, van eene uyt-stekende deughtsaemheydt, ende onghemeyne volmaecktheydt, ende daer voor ghereputeert ende grootelijckx gheacht by een jeder soo geestelijck als vveereltlijck, vande vvelcke sy bekent is ghevveest: oock ghestorven binnen dese stadt met dusdaenighe opinie van achtbaerheydt van soo een Godsaelighe doot ende groote ende menighvuldighe verdiensten by den Alder-hooghsten, dat verscheyde persoonen in hunnen noot tot de selve hunnen toevlucht sijn nemende: soo dat niet als tot stichtinghe van een jeder sal dienen, dat het leven ende deughden vande voorschreven Jouffr. Jō. Baptista van Randenraedt door den druck aen alle de vvereldt ghemeyn ghemaect vvoordt

wordt. Actum inde Cancellerie tot Ruremonde den
26 Novemb. 1689.

Ter Ordonnantie vanden Hove

G. H. FUREN.

G H E T U Y G H E N I S S E V A N ' T
B I S S C H O P P E L Y C K C A P I T T E L
V A N R U R E M O N D E,
Overgheset uyt het Latijn.

W Y T Deken ende Capittel der Cathedraele Kercke
van Ruremonde, vanden Eerw. Pater Reëtor
der Societeyt IESU van dese stadt behoorlijk versocht
zÿnde, om Ghetuyghenisse der vvaerheydt te gheven,
nopende het Leven, Doodt, ende ghemeyn ghevoelen
der deughden ende verdiensten van Iouffrouw Ioanna
Baptista van Randenraedt van Godt-vruchtighe ghe-
dachtenisse, Gheestelycke Dochter onder de bestieringhe
vande Paters der Societeyt IESU: vwillende voldoen
aen soo redelyck versoeck, maecken kennelyck; aen alle
die dese sullen sien, oft hooren lesen; ende ghetuygen,
ten deele uyt eyghen kennisse, ten meesten-deele uyt
ghemeyn ende openbaer ghevoelen; Onsblyckelyck te we-
sen, dat de voor-seyde Iouffrouw door besondere Godts-
dienstigheydt, onnooselheydt des levens, heyligheydt der
zeden, ende uyt-stekende deughden aensienlyck is ghe-
weest: dat loffelyck ende heylighlyck tot stichtinghe van
een yder haer leven voltrocken hebbende, ende seer Godt-
vruchtelyck ghestorven zÿnde, sulck een ghevoelen van
haer verdiensten nae-ghelaten heeft, dat niet weynighe
in hunne noodigheden hunnen toe-vlucht tot haer nemen
vertrouwende dat sy van Godt door haere voor-spraecke
kunnen

Können gheholpen worden. VVj oordeelen dan dat het tot
openbaere stichtinghe niet luttel baeten en sal, is't dat
haer Leven, dat vele wenschen te lesen, in openbaeren
druck uytghegeven worde. In teecken der waerheydt heb-
ben wy dese door onsen Secretaris doen onder-teekenen,
ende met onsen zegel bevestigen. Gedaen in t'Extraordi-
naris Capittel, desen 29. November. 1689.

Door bevel van't Capittel.

I. A. FUYREN.

G H E T V Y G H E N I S S E
V A N D E N
M A G I S T R A E T
V A N R V R E M O N D E.

VV Y Borghemeester, Schepenen, ende Raedt der
Stadt ende Hoof-gerichts Ruremonde, ver-
claeren ende certificeren by dese, ter instantie vanden seer
Eerw. Pater Rector der Societeyt JESU, dat Iouffrouw
Ioanna Baptista van Randenraedt Saelighe; geeste-
lycke Dochter onder de bestieringhe vande voorschreven
Eerw. Paters, in dese stadt heeft gheuoont, ende in ge-
slichtheydt, devotie, ende volmaecktheydt, soodae-
nigh uyt-gheschenen, dat de gheheele stadt haer altydt
voor eene uyt-nemende Vriendinne Godts heeft gheacht
ende ge-eert: welcke Heylige reputatie de voorschreven
personen tot het eynde van haer leven is gevolght: waer
door sy oock veel verdient heeft, dat haere groote deug-
den, gratien, ende verdienstige vercken, tot sichtinge
vande

vande geheele wereldt, in druck worde bekendt gemaect.
In oirkonde der vvaerheydt hebben VVy dese door onses
Stadts vereede Secretarissen doen onder teeckenen, ende
den zeghel ad causas op't spatium laeten drucken.
Tot Ruremonde den 7. Decembris 1689.

Æ. POLLAERT.

P R O T E S T A T I E

Vanden Schrijver.

Ghemerckt dat onsen Alder-heylichsten Vader Ur-
banus den VIII, den 13 Meert 1625. ende daer
nae noch voordr, verboden heeft, dat gheene Boecken
handelende van persoonen, die met gevoelen van hey-
ligheyt gestorven zijn, in't licht soudenkomen, sonder
onder-soeck ende goet-keuringe vanden Bisschop; ende
den 5 Junij 1631 dit verbodt in sulcker voeghen heeft
uyt-geseyt, dat dese Boecken niet en souden aenveert
worden, als eenighe Heyligheyt oft Saligheyt toeschry-
vende aende persoonen, vvel nochtans als voorstellende
dat op de zeden ende het gevoelen der menschen valt,
met protestatie dat gheene autoriteyt vande Roomsche
Kercke hier mede verwaeght en vwort, maer het eenigh
steunsel is de menschelijcke kennisse vanden Schrijver;
soo belijde ick (gelijck ick oock in de Voor-reden beleden
hebbe) dat ick alles hier by brenghe, ende vville dat
alles aengenomen worde, volghens de stellinge van-
den Roomschen Stoel, aen den vvelcken ick my eerbie-
delijck onderwerpe.

VOOR-

VOOR-REDEN

T O I D E N

L E S E R.



Ele ende seer aensienelijke personen versoecken van my sonder op houden, dat ick tot Godts glorie, ende stichtinge der Ghe-loovighe, soude verkondighen t'geen my kennelijk is, aengaende het Godtvruchtigh ende wonder Leven van de Weerdighe Dieuerse Godts IOANNA VAN RANDENRAEDT: ick hebbe ten lesten my laeten ghelegghen, ende willen voldoen aen soo langh duerighe ende menighvuldighe begheerten. Of de personen, die soodaenigh Schrift van my verheyschen door bequaeme redenen aen-ghedreven worden; en of de weerderinghe, die deis Godtminnende ziele by alle menschen in haer Leven, ende noch veel meer naer haer sterven, bekomen heeft, vast ghevestight ende ghegrondt is; laet ick aen het oordeel van den goet jonstighen Leser. Ick sal alleenelijck in dit Verhael met alle eenvoudigheydt ende rechtsinnigheydt voor stellen, t'ghene van my

A.

ver-

verfocht wordt. Doch eer ick dit werck aen-
vatte, vinde ick noodigh den Leser te verwit-
tighen van dry dinghen:

Ten eersten, dat mijne meyninghe is, in
alles wat hier voor-gestelt wordt, myt'onder-
werpen aen de stellinghe van onsen Alder-
heylighsten Vader VRBANUS den VIII. uyt ge-
geven den 13. Meert 1625. daer naer noch
voorder bevelticht: niet willende dat eenige
Heylicheyt aen den persoon van IOANNA toe-
gheschreven worde, oft dat eenigh stuck van
dit leven voor boven-natuerlijk, oft voor mi-
raeckel ghehouden worde, sonder wettelijk
onder-soeck van die het aen-gaet, en goet-keu-
ringhe naer behoorte: alleenlijk voor stel-
lende dit verhael, volghens het ghedooghen
van den selven PAUS van den 5. Junij des jaers
1631. als voor geschiedenissen die door encke-
le menschelijcke kennisse aen-gedient wordē.

Ten tweeden, dat den gront steen op den
welcken de beschrijvinge van dit Leven prin-
cipaelijk ghebouwt is, de Schriften zijn, die
IOANNA met haer eyghen handt gheschre-
ven heeft. Want ghelijck voor desen meer-
maels de voorsichtighe Bestienders van uyt-
muntende sielen, naementlijk Maeghden, en
Vrouw-persoonen, aen de selve sorghvulde-
lijk

3
lijck opgheleydt hebben, seer beduydelijck
aen-te-teecken, ende schriftelijck over te
gheven, dat dienstigh konde wesen tot klaer-
der kennisse en valster bestieringhe van haeren
gheest, ghelijck blijckelijck is in de Biecht-
Vaders van de H. Moeder *Theresia*, de Salighe
Angela de Fulgineo, de H. *Birgitta*, de H. *Ma-
ria Magdalena de Pazzis*, de Saelighe *Baptista de
Veranis*, ende meer andere: alsoo is oock ghe-
schie met dese IOANNA. Want haere Biecht-
Vaders van haere jonghe jaeren bemercken-
de, dat de Goddelijcke goetheydt jet uyt-ne-
mender ende edelder uyt-vrocht in dese ver-
heven ziele, als den ghemeynen loop der gra-
tien mede-brenght: hebben by-naer gheheel
den tijdt van haer Leven, haer belast ende op-
gheleydt, alles wat dienen kost tot volle ken-
nisse van haere inwendige ghesteltenisse, met
omstanden van tijdt en manieren, beduyde-
lijck te beschrijven. Waer in sy aen de Bestier-
ders van haere Conscientie ghehoorsaem ghe-
weest is; niet-tegen-staende den tegen-strijdt
die sy hier in hadde: begheerigh zijnde, de be-
sondere jonsten, die Godt mede-deelde aen
haere siele, aen gheen menschen kenbaer te
maecken. Dese schriften, die ick bekomen en-
de neerstelijck over-lesen hebbe, zijn my dien-

A 2

stigh

stigh ende noodigh gheweest om te voldoen aen die personen, die dit Verhael soo ernstelijck van my versoecken: want ick by nae met de eyghen woorden van IOANNA uytgedruckt hebbe haer deucht-rijck ende wonderlyck Leven. Voeghende alleenelyck by dese Schriften myn eyghen onder-vindinghe, ende volkomen kennisse, van al wat sy de leste laeren haers Levens, gedaen, gheleden, en schier oock gepeylt heeft; ghemerckt dat sy aen my volle rekeninghe van alles gaf.

Tenderden, 't gheen ick hier verhael van Beschouwinghen, Openbaeringhen, en dierghelycke Ionsten, de welcke aen IOANNA, volghens haer eyghen belydenisse gheschiedt zyn, en verstaen iek niet, als of dese altemael door 't ghebruyck der sinnen gheschiedt waeren. Want ick wete wel, dat gelijk de ooren ende ooghen uyt-wendelijck hooren en sien; alsoo oock het verstandt inwendelijck hooren en sien kan: en soo wel t'een, als t'ander rechtsinnelijck ghehoor en ghesicht mach ghenoeemt worden: ghelijck den (a) *H. Augustinus*, den (b) *H. Thomas*, ende alle Schryvers van 't inwendigh Levē een-paerlyck leerē.

Diel-

(a) *Lib. 12. de Gen. ad Litt. cap. 9.*

(b) *2. 2. q. 173. a. 2. o.*

5
Dief-volghens, als ick uyt haere Schriften dus-
daenighe openbaeringhen vertelle, dese kon-
nen soo wel van in-wendige, als van uyt-wen-
dighe verbeeldinghen, ende openbaeringhen
verstaen worden. K'en sluyte hier nochtans
niet uyt, d'uytwendighe openbaeringhen, de
welcke wonder ende menighvuldigh sichijnen
gheweest te zyn, soo het vervolgh van dit
Leven bewijfen sal.



A 3

LEVEN

LEVEN ENDE DE UGHDEN
 Van de Weerdighe Dienerſſe Godts
IOANNA
 VAN
RANDENRAEDT
 E E R S T E D E E L
 Verthoonende den Loop van haer Leven.

VVereldts Leven van IOANNA.

DE jonghe jaeren ſijn ſeer dickwils voor-
 boden ende ſpieghels van den vol-
 ghenden ouderdom, ſeght den Wij-
 ſeman: t'welck in IOANNA gheſchiet is.
 Om dit ooghblijckelijcker te bethoonen, ſal ick
 d'eerſte jaeren van haer jonghe jeught in verſchey-
 de leden verdeelen.

E E R S T E C A P I T T E L

I. §.

Van haer Gheboorte tot haer ſevenſte jaer.

HAeren Vader was den Heer *Cornelius van Ran-*
denraedt, naeder-handt Raets Heer van Gel-
 der-landt: haere Moeder Vrouwe *Livina vander*
Merren: uyt deſe wiert ſy gheboren in de Prin-
 celijcke ſtadt Bruffel den 18. van October
 1610. Sy wiert op den ſelven dagh ghedoopt
 in

7
in de Kercke van de H. Gudula : ende over de
Vonte gheheven van den Heer *Ioannes Baptista*
Kerremans Schouteth van Mechelen , wiens Nichte
fy was ; ende van Vrouwe *Guilielma vander Mer-*
ren haere Moeye , Huyfvrouwe van den Heer *Gui-*
lielmus de Grijsperre , Raedts-Heer in den Raedt
van Staten , ende Secreten Raedt.

Sy wiert naer haeren Peter ghenoeemt IOANNA
BAPTISTA : doch aenghesien men onghewoon is in
Neder-landt , BAPTISTA te vervoeghen by naemen
van Vrouw-menschen , (t'welck nochtans in Ita-
lien ende elders ghemeyn is ,) noemen ick haer
alleenlijck JOANNA.

Haere Godtvruchtighe ende Voorfichtighe Ou-
ders , wetende dat aen de eerste op-voedinghe
der Ionckheydt seer veel ghelegghen is , heb-
ben dit kindt bevolen aen een seer Godt-vreesen-
de Dienst-maecht : de welcke , naer dat sy den tijdt
van neghen jaeren , dit Dochterken loffelijck op-
ghebrocht hadde , het Cloosterlijck leven aen-
ghenomen heeft by de Annunciaten tot Venlo.
Dese Lof-weerdighe dienst-maeght leerde dit Kin-
deken t'samen spreken , en t'samen al stamelen-
de dickwils herhaelen de hooghweerdighe na-
men van I E S U S en M A R I A , beneffens vele kley-
ne en soete Ghebedekens , dienende om in dit
teer ende onnoosel herteken krachtighe voncx-
kens t'ontsteken van een brandende ende volko-
men liefde tot Godt , ende sijn H. Moeder.
Daer-en-boven trachtete de selve Dienst-maeght
in dit sieltjen , t'welck haer bevolen was , een
teere liefde tot de Maeghdelijcke reynigheydt
in te drucken : tot dien eynde dickwils ver-
tellende , hoe de HH. *Catharina* , *Barbara* , *Agatha* ,
en

en meer andere, door den Maeghdom Godt ten
 hooghsten behaeght hadden. Sy forghde even neer-
 stelijck dat het kindt niet handelen oft spelen en
 soude, met schadelijck oft ontuchtigh gheselschap:
 sonder ophouden aenprijsende de begheerte van
 op 't aldervolmaeckste Godt te behaeghen, en den
 Hemel voor de aerde, den Schepper voor de
 scephels te stellen. Waer door het gheschiet is, dat
 IOANNA nauwelijcks het leven ghenoten hebbende,
 wenschte op het spoedighste 't selve te verlaeten,
 om by IESUS onder 't gheluckigh ghetal der Maegh-
 den te moghen leven.

Van de selve Dienst-maeght verstaende, dat
 den Heylighen *Petrus* de sleutels des hemels had-
 de, socht JOANNA sijne vrientschap te winnen,
 daeghelijcks jet lesende 't sijnder eere. Sy bekent
 in haere schriften, niet te kunnen ghenoech uyt-
 drucken den lof van dese Dienst-maeght, ende be-
 leydt, dat sy haer seer verbonden is. Sy wenscht
 dat alle Dienst-maeghden, aen wie de sorghe
 der Kinderen bevolen wordt, soodaenighe wae-
 ren: ende dat alle jonghe Kinders soo luysterden
 naer de Godtsdienstighe onderrichtingen, die als-
 dan in-ghedruckt worden, ghelijck sy in haere
 kindtsheydt naer dese gheluystert heeft. En voor-
 waer de Kinders hebben groote reden om haer
 Ouders en dienst-boden te loven, en te ghebe-
 nedijden, van de welcke sy in haere eerste
 jaeren Godtvruchtelijck op-ghebrocht zijn: en
 vanden anderen kant groote reden van klaegen,
 als de Ouders oft dienst-boden gheen behoorlijck
 toésight op de kinders en hebben. Want sy door
 het een tot haer eeuwich welvaeren, ende door
 het ander tot haer eeuwich ongeluck gheleydt
 worden.

Niet

Niet meer in ouderdom ghevoordert zijnde als tot vijf jaeren, ende by gheleghentheydt mede gheleydt wordende naer 't Sermoon, hoorde sy predicken, hoe dat Godt op verscheyde manieren tracht de Sielen tot hem te trecken: sommighe met een goude keten, dat is, door de hope des Hemels; sommighe met een ijfere, dat is, door de vreesse der Helle; sommighe met een syde koordeken, t'welck den Predikant seyde te wesen de liefde Godts: welke leeringhe bewesen ende ghegrondt wierdt op de woorden van verscheyde Heylighe Vaders. Dit Sermoon heeft aen JOANNA in soo groote jonckheydt soo wel bevallen, dat sy van alsdan wenschte niet ghetrocken te worden, dan met het syde koordeken van liefde. Doch sy wilde vorder weten, waer in dat dese liefde bestondt. Men seght haer in sijn selven vast te hechten aen Godt alleen, ghelijck de voor-noemde Heylighe Maeghden ghedaen hadden, soo den Predikant oock wijdt en breedt verklaert hadde. Dit wel ghevat hebbende, en was sy niet gheruyst, oft sy moest met dit koordeken van liefde teenemaek aen Godt vast ghehecht worden, om hem alleen te behaeghen. Sy bekennt eenvoudelijck, 't sedert dien tijdt, haer herte op Godt ghevestight te hebben, sonder dat te verdeelen aen jet anders. Nochtans om in soo hoogh-verheven voor-nemen sekerder te vol-herden, stelde sy haer selven, ende naementlijck haere reynigheydt in de bewaernisse vande Koninghinne der Maeghden: op dat MARIA de selve onghehendert bewaeren soude, tot dat sy die met uyt-druckelijcke belofte voor eeuwig aen Godt soude op-draeghen. Dit aldus ghe-

B

daen

daen zijnde , bevondt sy sich volkomentlijk ghe-
ruft : hier door bespeurende , dat dit aen de H. Ma-
ghet aenghenaem was : ende haer betrouwen vastelijck stellende op de Moederlijcke bewaerenisse van MARIA , heeft haer van als-dan voor Moeder verkoren , en allen den tijdt haers levens voor Moeder ghehouden.

Hier naer heeft sy begonst haer meer en meer tot Godtvruchtighe Oeffeninghen te begheven : schouwende de menschen , en sich verberghende , daer sy konde ; om met Godt in de eenigheyt bequaemelijcker te moghen handelen.

En ghemerckt dat d'oprechte liefde Godts mede-brenght eenen heylighen haet van het lichaem , ende t'samen de begeerte om de quaede genegentheden des selfs te stutten , voelde JOANNA seer merckelijcken drift om eenige dagen van de weke te vasten. De Moeder, dit niet willende gedooghen , seyde , dat sulckx aen den Biecht-vader moest ghevraecht worden : ende heeft haer Dochterken mede-gheleydt naer de Kercke der Societeyt JESU , om te biechten , ende desen oorlof te versoecken. Den Biecht-vaeder antwoorde op het versoeck van JOANNA , dat hy te vreden was , dat sy alle nachten van de weke soude vasten. Waer op JOANNA antwoorde , dat andere menschen oock niet en aten by nachten ; maer en heeft even-wel gheen en voordereu oorlof verkregen. Sy dan , siende dat haeren wensch niet en wierdt vol-daen , ver-trock al suchtende uyt den Biecht-stoel. Niet-temin sy was soo vernuft , dat sy om haer lichaem te versterken , jet anders heeft weten te vinden 't welck aen het vasten niet wijcken en moest , brekende over al de ghenegentheden tot spijsen
ende

ende dranck, (die de jonckheydt ghemeynelijck
 soo gheerne in-volght) ende noyt spijsse nuttende
 sonder verstervinghe. Soo groot ende verstandigh
 is somwijlen de liefde, oock in soo onrijpe jaeren.

Haeren Vaeder seyde eens tot haer: IOANNA,
 als ghy sult grooter zijn, sal ick u ten Houwe-
 lijk gheven aen eenen Man. Hoe! ten Houwe-
 lijk, seyde sy: is dan Christus oock ghetrouwt
 gheweest? Als den Vaeder antwoorde, neen: sey-
 de IOANNA, soo en sal ick dan oock niet trouwen.
 Maer hoorende dat de Moeder Christi met den
H. Ioseph ghetrouwt was gheweest: en wist niet wat
 hier op segghen, en stondt heel verstelt. Sy on-
 der-socht, nu vanden eenen, nu vanden anderen
 hoedaenigh dat dit houwelijk gheweest was. En
 verstaende dat MARIA was Maeght ghebleven, oock
 als sy ghetrouwt was: Vraeghde van haer Vaeder,
 oft hy haer oock soude houwelijcken, gelijk MA-
 RIA getrouwt is gheweest, ende badt hem, indien hy
 dit niet en konde toe-segghen, voort-aen niet meer
 te spreken van trouwen.

Ick verfwijghe meer dierghelijcke kinderlijcke
 en godtvruchtighe ghevallen: hier alleenlijck
 by-voeghende t'gheen sy van haere kindtheydt
 gheschreven heeft met dese woorden. *O wonder-
 lijcken Heere! hoe neemt ghy u vermaeck met de kin-
 deren der Menschen! Och of ick noch soo onnoasel
 waere! en met u soo kinderlyek konde handelen, als
 ick was, ende handelde in mijn onnoosele en kinder-
 lijcke jaeren!*

*Van haer sevenste, tot ontrent acht-
thiende Jaer.*

DAeghelijckx was sy tegenwoordigh in't Hey-
ligh Sacrificie der Misse, biddende in dier-
voeghen, dat sy diende tot een voor-beeldt ende
sonderlingh vermaeck van alle, die haer aen-sa-
ghen. Waerom vele sich bevalen in haer ghebedt:
ende onder andere oock sommighe Priesters. Een
van dese Priesters verklaerde, dat hy alles ver-
kreegh, wat hy door dit Kindt van Godt versocht.
Sy dit erghens verstaende, thoonde seer groot mis-
noeghen in foodanighe belijdenisse: en noch ander-
mael jet sulckx hoorende, seyde: *Het dunekt my
betaemelycker, dat de Priesters voor my bidden, als iek
voor de Priesters.*

Haer vermaeck van dese jaeren was van God-
delijcke saecken te handelen met andere Dochter-
kens, ende haere godtvruchtighe oeffeningen aen-
de selve mede te deylen: wenschende met alle
vermoghen die te trecken tot de liefde van haeren
Beminden.

Ghekomen zijnde tot haer neghenste jaer,
als-wanneer haere Dienst-maeght de sorghe van
dit kindt, ende te saemen de Wereldt verliet:
wierdt sy van haer Ouders in een Clooster besteedt
tot Maeseyck, om aldaer de goede zeden te lee-
ren: maer sy is naer acht maenden, om haere on-
ghesontheydt ghenoodtsaeckt gheweest naer Ru-
remonde te keeren, ende wierdt aldaer in een
Fransche Schole ghestelt. Sy dede goeden voort-
ganck in dese taele: ende verthoonde in een
Schouw-

Schouw-spel de *H. Clara*, te saemen sich ghene-ghen voelende om al haer leven Clarisse te zijn: want sy noch veel vroegher by haer selven ghestelt hadde, de wereltd te vluchten, ende eenighen geestelijcken staedt te omhelsen. Welck voor-nemen soo vast ghevesticht was in haer gemoedt, dat sy van al-dan verscheyde lijf-kastijdingen aen-nam, van de welcke in het tweede Deel verhandelt sal worden. Dese begheerte vermeerderde door het lesen van Geestelijcke Boecken; jae oock door de woorden van haeren Vader, den welcken sy eens hoorde segghen, dat het meestendeel van sijns Moeders kant gheestelijk gheworden was. Want dese woorden in haer eenen prikkel veroorsaecten om haer naeste Bloedt naer te volghen, niet sonder vele traenen van teerigheydt des gemoedts: denckende dat sy gheensins weerdigh en was, om tot soo groot gheluck te gheraecken, ende nochtans daeghelijcks biddende, om hier toe, al-hoe-wel onweerdigh te moghen komen.

Haer elfste jaer ghepasseert sijnde, heeft sy verkregen de jonste van haeren lieven Saligh-maker in de Communie t'ontfanghen. Door welcke nuttinghe sy haer eenighsins gheluckigher achtete op de aerde, als de Heyligen zijn in den hemel: ghemerckt dat *JESUS* aldaer niet ghenoten en wordt, op soo wonderlijke maniere. Ten is niet wel beschrijvelijck met wat soete t'samen-spraecken sy desen Goddelijcken gast onderhouden heeft, als sy wesentlijck hem ontfongh.

Sy wierdt op desen selven tijdt ghewaer een inwendighe aen-spraecke van de Alder-heylichste Maeghet in deser voeghen. *Mijn lief kint wilt gy*
al

al u leven Maghet blijven, ende sijn eenen Enghel met vleesch bekleedt, ghelyck ghevveest sijn die, en die (de welke genoemt wierden) en aldus volherden: Ick sal u toeven, ghelyck ick dese ghetoeft hebbe. Door dese in-spraecke voelde JOANNA uytterlijcke gheneghentheydt tot de eeuwige Reynigheyt, en groote begheerte om haer selven door Belofte hier toe te verbinden: maer en dierf het selve niet bestaen, niet wetende, of haer jonghe jaeren dit vermochten.

Van dien tijdt af, communiceerde sy by-nae alle Sondaeghen, en Heyligh-daeghen: op de welke sy sonderlingh de eenigheyt behertede, ende schouwde allen onnoodighen handel met menschen, sich altijdt meer en meer met Godt bekommerende. Sy voelde groote voldoeninghe in't lesen van fekeren boeck, ghe-naemt *Het Gulde Vierroock-vat*, handelende van de ghemeynsaemheydt met Godt. Daerom wenschte sy jemandt te vinden, om voorder in dese wetenschap onder-wesen te worden: die sy naeder-handt ontmoedt heeft. Welck haer dede segghen: *Soo goedt is onsen minnelijcken Godt, dat als hy in een Siele jet beghint, noyt ontbreken en sal van't selve te vervoorderen, ende te vol-maecken, als den mensch de Goddelijcke gratie niet en weder-staet.*

In haer veerthiende jaer vonden haer Ouders gheraedigh haer naer Chimay te senden, tot haeren Cosijn, die Gouverneur van die plaetse was: om aldaer minnelijck den wereltschen handel te leeren, tusschen menighvuldigh besoeck van aensienelijcke persoonen, soo Mans als Vrouwen. Sy was hier in (ghelijck in alle andere dinghen) onderdaenigh aen den wille van Vader ende Moeder

der

der : al-hoe-wel inwendelijck dit huys ende dit gheselschap verfaeckende , en niet twijfelende , oft sy soude de wereltd meer haeten , hoe sy die meer soude kennen. In desen strick ghestelt sijnde , midts dat de gaeven van haeren geest , ende lichaem onghemeyn , ende groot waeren , ende haeren bevallighen handel aen een jeder aen-genaem , hoorde sy dickwils van haer Houwelijck spreken : t'welck sy onghemerckt liet voorby-gaen , als eene faecke die haer niet en raeckte. Sy was ghenootsaeckt te wesen in de samen-handelinghen oock daer-men songh ende danste , die sy niet ontvluchten en kost : maer schouwde de selve soo veel als het moghelijck was : meer vernoeghen in haer kamer vindende met Godt en met Geestelijcke boecken , als in alle by-wesen der menschen. Sy bekent in haer nae-ghe-laeten Schriften , dat sy in dit huys , bemerckende de groote liefde , die de menschen thoonden tot malkanderen , hier door krachtelijck verweckt wierdt , om alle haere liefde te hechten aen Godt. En eenighe ontuchtigheydt bemerckt hebbende , heeft sy soo groot misnoeghen van de wereltd ghevoelt , dat haer docht , oft door de lichaemelijcke , oft door de Geestelijcke doot , haestelyck aen de wereltd te moeten sterven. Sy bedanckte Godt , dat hy haer in dit geselschap genaedelijck bewaert hadde , sonder hem te vergrammen. Walghende dan van soodaenighe wooninghe , en verlanghende , om aen de wereltd te sterven , verfocht sy naer den tijdt van vierthien maenden , om te moghen weder-keeren naer Ruremonde. Sy heeft dit verkregen : maer is terstont naer Brussel ghesonden , om te wonen by
haere

haere Moeye ende Meter : alwaer sy luttel tijds verbleven heeft.

Weder-ghekeert zijnde naer Ruremonde ende naer het huys van haere Ouders, als sy feshien jaeren oudt was, kreegh sy als-dan insghelijckx verscheyde aen-spraecken. Om die te vluchten ende aen-te-nemen eenen beteren ende langh gewensten staedt van leven, tot den welcken haere jaeren haer ghenoeghsaem dochten te wesen, gonck sy te biechten by eenen Eerweerdighen Pater Minder-Broeder, op den Feest-dagh van de Heylige Ursula, tot welke Heylige, met alle haer Gheselschap, sy van haer eerste kindtsheydt seer toe-ghedaen was, om dat dese Maeghden ten opsicht van de Christene Religie, ende volstandige liefde tot de Maeghdelijcke Reynigheydt soo weerdighlijck haer bloedt vergoten hadden. Sy verklaerde aen desen Biecht-vader haere gheneghentheydt tot het gheestelijck leven: den welcken antwoorde, dat sy op dit stuck, t'welck van soo ghewichtigh ghevolgh was, haer rijpelijck moeste bedencken, en wel over-legghen, oft den geestelijcken staedt haer gediensstiger ter saligheydt soude wesen, als den wereltlijcken: ghemerckt dat-men in't ghene de saligheydt raeckt, altydt het beste, en sekerste moet aen-vatten. Moet dit in ghesien worden, seyde JOANNA, soo en valt'er niet lanck op te peysen: want het blijckelijck is, dat den gheestelijcken verre over-treft den wereltlijckē staedt: en verklaerde voorder haer ghesintheydt en begheerte van te leven en te sterven in de Orden der Arme Clarissen. Waer op den Biecht-vaeder, t'zy tot beproevinge, t'zy door andere reden, scheen te oordeelen, dat desen

sen Reghel te strengh was, ende dat sy beter ver-
kiesen soude den Reghel der Annonciaten, stellen-
de acht daghen, om sich daer over te beraeden
met Godt. t Welck JOANNA ernstelijck ghedaen
hebbende, ende daer over alsdan willende sprec-
ken met den voorseyden Biecht-vader, verstondt
(niet sonder haer ghevoelen) dat hy ghestorven
was.

Niet langh daer naer, wierdt sy bevanghen mee
over-groote dorrigheydt, ende verlaetentheydt van
alle ghevoelijcke devotie: 't welck haer vremdt
en ten uytterste pijnelijck was. Soo dat sy nau-
welijckx en wist, wat doen, oft laeten. Sy pas-
feerde gansche daghen en nachten in't ghebedt,
vergefelschapt met overvloedige traenen, en swae-
re Lijf-kastijdinghen: doch alles sonder eenighen
troost te bekomen. Dies niet-teghen-staende, heeft
sy stantvastelijck acht volle Maenden in dese Oef-
feninghen vol-herdt, sonder te verflauwen in hae-
re voorighe begheerte, kloppende sonder op-hou-
den aen de deure der Goddelijcke bermhertigheyt,
en op sijne goedtheydt en ghenaeide betrouwende
sonder verhoort te worden. Daer-en-tusschen on-
dersocht sy sorghvuldelijck de oorsaecke van dit
swaer ende lastigh Kruys: ende bevondt dat sy een
in-vallende gheneghentheydt tot eenen Jonghman,
die nochtans niet ontuchtigh en was, te seer in-
ghevolght, en niet terstont verstooten en hadde.
Sy liet haer dan voor-staen, dat dese menschelijc-
ke gheneghentheydt, al-hoe-wel sonder mengelin-
ghe van eenigh quaedt, waerlijck en met reden
de oorsaecke was van soo bittere, ende langh-du-
rende pijnen: ghemerckt dat sy wist, dat Godt
alleen haer herte gheheelijck besitten wilde. Sy
C heeft

heeft dan ganschelijck van haer verstootten soodaenigh beletsel van haeren vorighen soeten handel met Godt: haer selven plichtigh bekennt voor sijne ooghen; ende hem ghelooft ende ghebenedijdt, dat hy soo Vaederlijck, en soo ghenaedelijck haer gheleert hadde, hoe neerstelijck dat sy haer herte bewaeren moest van alle liefde der Schepselen.

3. §.

Sy doet belofte van eeuwige Suyverheydt, oudt zijnde ontrent achtiën jaeren.

NAer de doot van haeren Biecht-vaeder, en hadde sy aen niemandt haer gheneghentheydt tot het Cloosterlijck Leven kenbaer ghemaeckt: want sy bevondt sich over vallen met eene schaedelijcke beschaemtheydt, van dese begheerte tot het Clooster aen een ander te verclaeren, ende bleef vele maenden woelen in dese vermijtheydt, niet-teghen-staende dat de bedecktheydt des ghemoedts, inwendelijck in de Siele haer groote smerten veroorsaecte. t' Welck anders niet gheschieden en kost: ghemerckt dat sy een op-set ghemaeckt hadde van tot het Clooster te komen, ende door dese stil-swijghentheydt, gheene middelen en ghebruyckte, om tot dit eynde te gheraecken: midts den eersten ende principaelsten middel was, haere gheneghentheydt aen den Biecht-vader te openen.

Sy handelde met Godt naer ghewoonte, niet alleenelijck by daeghen, maer oock by nachten veele uren bestedende in het over-dencken des levens

levens ende lijdens des Salighmaeckers : ende ghemerckt dat sy hem noemde, ende hiel voor den waerachtighen lief-hebber haerder Siele, die sy alleen moest beminnen, ende gheheelijck aenhanghen, streelde sy haer selven in haren gheest met de verbeeldinghe van het aenstaende Kloosterlijck leven : maer door vermijtheydt en gongh sy gheene weggen in om hier toe te komen. Sy was in haer ghepeysen Religieuse van *S Clara*, maer, by ghebreck van openinghe, en gongh sy niet voorder. Haer ghebedt was, dat de Goddelijcke Majesteydt soude ghedient wesen van haer t'ontfanghen onder het ghetal, niet van sijn besondere Vriendinnen (want sy daer toe sich onweerdigh kende) maer van sijn verworpenste Slavinnen: dat haer uysterste voldoeninghe soude wesen, haer leven te moghen waeghen, en den laesten druppel bloedts te vergieten, tot eenighe getuyghenisse van haere weder-liefde, dat hy voort-aen haer met gheen sonderlinghe vertroostinghen en soude voorkomen in dit tijdelijck leven, maer veel en swaer lijden toe-schicken, ende vereeren met een deel van sijnen bitteren Kelck, oock met de Martelie, beneffens de noodighe sterckte, om alles naer sijnen Goddelijcken wensch te verdraeghen : dat sy begheerde liefde met liefde te vergelden : en ghemerckt dat de liefde die Godt bewesen hadd' in sijn Menschwoordinghe, bitter lijden, schandighe doot, overtolligh was ; dat het als nu haeren keer was, van met sijnen bystandt te lijden, al wat sy kost verdraegen, en te worden een volmaeckte offerhande van haere schuldighe danckbaerheydt : dat sy door dit opsicht wenschte t'aenvanghen het

armste leven dat'er ergkens te vinden is. Dit alles was goedt, maer krachteloos: soo lanck als den mondt ghesloten bleef, en niet en opende, daer t'herte soo naer snackte. Verblijvende in dit pijnigh stil-swijghen, en nochtans trachtende haer bedruckte en over-laeden Siele te verlichten, oordeelde hier toe dienstigh te wesen sonder uyt-stel eeuwige belofte van suyverheydt aen Godt te doen: om soo ten minsten met eenen bandt aen haeren wel-beminden vast-ghebonden te wesen, en als ten deele de banden van het Clooster-leven te voor-komen.

Middeler-tijdt wierdt sy van verscheydc Iongh-mans ten Houwelijk versocht, maer te vergeefs; midts dat sy daer toe niet ghestelt en was, oft naer Siel, ten opzicht van haer onveranderlijk voor-nemen; oft naer Lichaem, uyt reden van haere onghesontheydt, waerschijnlijk spruytende, soo uyt d'inwendighe quellighen, als d'uytwendighe strengigheden. Want sy was door dese soo verre ghekrenckt, dat al-hoe-wel sy niet te bedde lagh, nochtans naer het oordeel der Medecijn-Meesters, niet lanck en kostt leven, ten waere dat dese ghesteltenisse haest veranderde. Dese kranckheden des lichaems en hebben even-wel haeren gheest niet kunnen brenghen tot het achter-laeten van haere ghewoonelijcke oefeningen, die sy oordeelde te wesen een bequaeme bereydinghe tot soo lanck-gewenste belofte van eeuwige Suyverheydt. Welcke belofte sy ten lesten ghedaen heeft in de Kercke der Societeyt JESU den 18. Julij, 1627. naer de Communie. Dit gheschiedt zijnde, is sy terstondt van alle haere lichaemelijcke kranckheden genesen gheweest: als oft haeren

haeren Goddelijcken Bruydegom: door het wedergeven der ghesondtheydt aen sijne Bruydt betoonen wilde, hoe aenghenaem dat hem dit Houwelijck was. Daer en-boven, voelde sy aengaende dese aenghenomen Belofte een sonderlinghe gherusttheydt in het binnenste haerder Siele, die noyt tot het eynde haers levens en is gestoort gheweest. Naer het verhael van dese Goddelijcke jonste schrijft sy dese woorden: *Och hoe sal ick Godt ghenoechsaemelijck kunnen bedancken? de langhe eeuwighbeyt is daer toe voor my veel te kort, ende mijnen niet ganschelijck onbequaem.*

4. §.

IOANNA wordt on'rent haer neghenthiende jaer ontfanghen in d'Ouden der arme Clarissen.

DE belofte van Suyverheydt en heeft niet alleen verdreven de siekten des lichaems; maer oock de swackigheydt des ghemoedts. Want ontsteken zijnde door grooten jever om by desen bandt de banden van Armoede en Ghehoorsaemheydt te verwoeghen, ende aldus meer vereenight met haeren Bruydegom, en aen hem ghelijcker te zijn; heeft sy aen haeren Biechtvader, en aen meer andere, ten vollen gheopenbaert haere begheerte.

Sy verkoor tot Biecht-Vaeder eenen Eerweerd. Pater Minder-broeder, aen den welcken sy eene Generaale Biecht dede: om gheheelijck bekent, ende aldus beter bestiert te worden. Desen, verstaen hebbende haere gheneghentheydt, oordeelde, dat sy, al-hoe-wel nu ghesondt, al te

teer was, om arme Clarisse te worden : segghende , dat Godt op den ghestelden tijdt haer soude aen-wijfen , wat maniere van leven , dat hy van haer versocht. Voorts onder-soeckende haere maniere van bidden , bevondt , dat sy tot noch toe niet onder-wesen en was in de konste van het inwendigh ghebedt , dan van Godt alleen : door het in-volghen van soete invallen , ende aen-spraecken met Godt. Overfulckx vondt sy gheraedigh tot haeren voortganck , dat sy onder-richt soude worden in de maniere van dese handelinghe met Godt : haer in dese konste voor Meesterse aen-wijfende Vrouwe *Catharina Vrtigosa* , Priorinne op't Munster , die sy om haer uyt-stekende deught ende erarentheydt , sonderlingh bequaem kende tot dit Ampt. Sy begoft dan te bidden , sich stellende in de teghenwoordigheydt Godts , en over-denkende eenigh stuck van ons Gheloof , met het ghebruyck van de dry krachten haerder Siele , ghelijck sy gheleert wierdt : ende dat met soo ghelukkighe uyt-komste , dat sy hier in met lichtigheydt ende smaeck veele uren over-brocht , ende dat den tijdt haer altijd te kort viel , hoe lanck hy oock duerde. Soo dat sy gheen onder-richtinghe meer noodigh en hadde , om den tijdt wel over te brenghen : ghemerckt dat Godt oock self haeren Meester was , die als dan met haer noch minnelijker handelde , ende sy met hem. Sy en heeft even-wel niet nae-ghelaeten de onderwijfinghen van haere aen-ghewesen Meesterse te hooren , ende te volghen : want haer vermaeck was , haer naer den wille van een ander te voeghen , en over al te ghehoorsaemen : soo
hier

hier naer meer sal blijcken. Sy verklaerde oock aen dese Meesterse haer voor-nemen tot het Clooster : de welcke inſghelijckx oordeelde dat dit leven haer te ſwaer en te laſtigh ſoude vallen.

Weynigh tijdt daer naer, heeft ſy haer op-ſet aen haeren Vaeder, ende oock aen haere Moeder kenbaer ghemaect : de welcke beyde ſeer verbaest ende bedroeft waeren door deſe tijdinghe: doch hebben ten leſten den ghewenſchten oorlof vergunt, den welcken JOANNA op haer knien vallende, vierighlijck verſocht. Sy is dan voorts ſonder moeyte, vanden Provinciael ontfanghen gheweest : want ſy vande Moeder des Clooſters, ende vande Ghemeynte het Jae-woordt heymelijck verkregen hadde, eer ſy den oorlof van haere Ouders verkreegh.

Hoe luttel Ouders vindt-men, die als ſy een eenigh kindt aen Godt op-draeghen, dit ſoo ſuyverlijck doen, dat d'eyghen liefde en de Wereldt gheen deel en ſtellen van deſe wenschelijcke, ende Heylighe offerhande! Al ſijn de Ouders Godtvreeſende, en al en willen ſy ſoo prijſelijck voor-nemen niet beletten, ſy gheven nochtans deſen oorlof dickmaels alleenlijck met den mondt, en gheensints met het herte, naementlijck als de kinders van natuere weggen bevalligh, en wel begaeft zijn : ende verkrencken aldus grootelijckx haere verdienſten; die ſy door deſe offerhande voor Godts ooghen ſouden bekomen. Jae, als de kinders nu tot eenigh Clooſter ontfanghen zijn, wenden ſy verſcheyde uyt-ſtellen en beletſelen voor, ſeer ſchaedelijck aen de Siele die de kinders kunnen om-ſetten, van Godt af-trecken,

en

en tot verderffnisse brenghen. JOANNA heeft met meer andere jet dierghelijckx moeten onder-staen: want als de tijdinghe aen de Ouders aen-gebracht wierdt, dat sy spoedelijck ontfanghen was: in plaetse van gheluck-biedinghe, heeft sy moeten de traenen sien, het suchten ende misbaer hooren, van Ouders, van Huys-ghenoten, ende van Vrienden: met foo-daenighen storm, dat sy bekennt, noyt te vooren van de menschen foo veel gheleden te hebben, dan op desen tijdt.

Hier by wiert aen-ghewendt, al wat bedenckelijck was, om haer van het Cloosterlijck leven af-te-treken, of ten minsten haer dapperlijck te beproeven, oft haeren gheest wel ghegrondt was. Sy wierdt hier toe naer Brussel, en elders naer haer Maeghschap ghesonden, tot haer groot misnoeghen: segghende dat dusdaenighe beproevinghe, niet met Weereldtsche, maer met Gheestelijcke Persoonen gheschieden moest. Maer den Biecht-Vaeder dit verstaende, seyde: gaet vrijelijck daer sy u seynden, Godt sal stercker trecken, als de Weereldt, ende alles wel bestieren. Hier op is sy ghehoorsaem gheweest aen haer Ouders.

Te Brussel wesende, verstaet sy, dat desen Biecht-Vaeder, op wie sy in dese teghenwoordighe tochten alder-meest betrouwde, oock ghestorven was. Dan sy en liet dit swaer en onverwacht hert-sweer niet blijcken, maer vertreckende van't gheselschap naer een kamer, ende sich ter aerden worpende voor haeren Godt, badt hem met vele traenen, dat ghemerckt hem ghelieft hadde haer t'ontrecken de menschelijcke hulpe van haeren Biecht-Vaeder, hy alleen haeren bestierder ende Raedts-man soude ghelieven te wesen

fen aengaende den staet des levens die sy verkiesen moest. Hier by voeghende : *O lieven Heere! wat magh dat oock zijn, dat ghy die uyt dese VVereldt haelt, die my tot een Religieus leven soecken te vorderen? Is dit uwen wille niet, laet my dat weten, en mijnen wille sal over een komen met den uwen.* Sy vondt haer Siele gheruft in dit gebedt, in het welck sy haer gheheelijck overgaf, om te volbrenghe al wat Godt van haer soude schicken: niet anders wenschende als den Goddelijcken wille, aengaende den staet haers levens te verstaen, ende den selven uyt te wercken.

S. S.

IOANNA wordt Gheestelijcke Dochter tot haer
twintighste jaer.

SY hadde besondere devotie ende betrouwen op de Heylighe Moeder Anna, op wiens Feestdagh sy naermaels oock ghestorven is: ende om desen Feestdagh weerdighlijcker te vieren, volherde sy s'nachts te voren tot den morgen-stont in haer ghebedt. In dit ghebedt was sy seer uyt-gestort in traenen, ende sy versocht den goddelijcken bystandt in haere tegenwoordighe bekommeringen, raeckende den staet haers levens: alswanneer haer van Godt wierdt inghegeven, soo haer docht, het alderbeste voor haer te wesen, dat sy gheestelijcke Dochter soude worden: want dat sy aldus de suyverheydt onderhouden, ende oock de armoede ende ghehoorsaemheydt konde oeffenen, daer sy seer begheerigh toe was: ende boven dien seer behulpsaem en voordeeligh aen haeren naesten konde wesen.

D

IOAN-

JOANNA, eu wiert door dese inspraeck niet luttel verftelt: want fy noyt voor defen en was ghe-neghen gheweest, maer altijd af-keerigh van die maniere van leven. Nochtans offerde fich oock daer toe, in dien dit den Goddelijcken wille was: verfoeckende van Godt dat fijnen wille haer ten vollen mocht kenbaer ghemaect worden, naementlijck door de Priorinne, aen de welcke fy nae de doodt van haeren Biecht-vader, volghens fijn bevel, onderdaenigh moest wesen. Sy was al-dan te Brussel ten huysen van haere Vrienden: ende fiet, smorghens vroegh, op den dagh van de Heylighe *Anna* wordt haer eenen brief vande voorseyde Priorinne toe-ghebrocht, in-houdende dat haeren echtighen roep was, Gheestelijcke Dochter te worden, ende alle Cloosterlijcke ghedachten te verlaeten. Men kan wel dencken hoe vrent dat desen brief aen IOANNA ghevallen is. Haer viel in, oft dese Priorinne door het aendringhen van een ander wel mocht op ghemaect wesen, om sulcks te schrijven: soo niet, dat fy door haer den wille Godts konde kennen, ende haer ghehoorsaem moest zijn, ghelijck haeren Biecht-vader bevolen hadde: doch even-wel dat-men soo lichtelilck niet en behoorde te steunen op het oordeel van eene Vrouwe, in eene saecke van soodanigh ghewicht, daer de saligheyt der siele van hanght. Nu scheen haer dit leven, alhoe-wel Gheestelijck, te swack, om haere vrome liefde tot Godt te bewijfen: nu docht'et haer bequaemer als het Cloosterlijck, om by de sorghe van fijn eyghen siele, de liefde tot den naesten te vvoeghen, ende vele menschen tot Godt te trecken. Meteen wordt IOANNA leed eenen gheweldighen

dighen strijdt, Godt biddende, sonder op-houden, omijnen wille noch opentlijcker te moghen verstaen.

Hier op wordt haer eenen tweeden brief van de Priorinne behandicht, inhoudende, dat het ghene sy inden voor-gaenden gheschreven hadde, niet en was haer eyghen, of eenigh menschelijck oordeel, maer enckelijck Godts bestieringhe, die begeerde dat sy geestelijcke Dochter soude worden: toe-seghende dat sy aen haer dies aen-gaende breeder kennisse soude gheven, als sy naer Ruremonde soude weder-ghekeert zijn.

Door desen tweeden brief wiert JOANNA noch meer verstelt: ende sy pooghde haeren wederkeer naer Ruremonde te verhaesten, om met de Priorinne breeder te handelen. Tot Ruremonde weder ghekomen zijnde, gonck sy voor al naer de Priorinne, om den inhoudt van haere brieven opentlijcker uyt haeren mondt te verstaen. De welke aen JOANNA verhaelde, hoe dat eene dochter (sonder te segghen, wie) van Ruremonde naer Brabant verrocken was, met opset van naer Vlaenderé te reysen: maer komende te Scherpen-heuvel, ende aldaer biddende voor't seer vermaert ende miraculeus Beeldt vande H. Maghet van de selve we erom naer Ruremonde gestiert was, sonder haeren weg te vervoorderen: ende dat om eene jonghe Juffrou (die haer in den gheest vertoon wierdt, ende die sy andersins niet en kende) behulpsaem te zijn, in het kleedt van Geestelijcke Dochter aen-te-nemé. Dat de selve Dochter van de Heylighe Maghet aldaer oock verstaen hadde, hoe dat dese Juffrou op het kloosterlijck leven seer versint was: maer noyt hier toe en soude komen: beneffens andere

verholentheden, aen-gaende den persoon van JOANNA, die niet anders en konden geweten worden, dan alleenlijck door Godts in-spraecke: dan seyde de Priorinne, dat het de weerdighe *Agnes van Heilsbagh* was, die van de Moeder Godts dit alles verstaen hadde.

Dese *Agnes* was in groot-achtinghe van alle de Stadt, om haer verheven deughden, gemeynschap met Godt, kennisse van verborghen saecken, ende andere merck-teecken van uyt-muntende deught. Sy was Gheestelijcke Dochter onder de bestieringhe der Societeyt IESU: Sy en hadde gheene kennisse van IOANNA, ende sy en was aen IOANNA oock niet bekent, dan alleenlijck van aensien. Want gemerckt dat de Moeder van JOANNA eenen priester van de selve Societeyt voor Biecht vader haelde, soo was JOANNA oock dickwils in dese Kercke gheweest, verghefeschappende haere Moeder gelijk Dochterspleghen te doen. Aldaer hadde sy dickwils met vernoeghen de sedigheydt van AGNES aen-merckt, ende vreught ghenomen uyt haere besondere ghestichtigheydt, maer nochtans de selve noyt aen-gesproken. JOANNA hadde over lanck ghewenscht, ende van Godt versocht, om onder de bestieringhe van eene Godt-minnende ende volmaecte ziele te moghen leven: ende hadde achter-dencken, oft haer ghebedt nu verhoort was, ende oft dese AGNES van Godt gestiert wierdt om haere lanck-ghewenste Meesterisse te wesen.

Ten lesten alle de voor-gaende saecken die haer soo te Brussel als te Ruremonde over-ghekomen, ende die te Scherpen-heuvel gheschiet waeren, rijpelijck over-legghende: ende niet konnende
achter-

achter-haelen dat jet menschelijckx oft bedriege-
lijckx hier onder schuyde : voorts van haeren
kant veerdigh om Godts wille te volghen, die haer
foo beduydelijk ende wonderlijk aen-ghebrocht
wierdt, heeft sy met een rechtsinnighe ende suy-
vere meyninge vastelijck ghestelt den wille Godts
met den eersten te vol-brenghen, alle voor-gaen-
de ghepeysen des Kloosters af te legghen, ende
'tGheestelijck Leven t'aenveerden, dat Godt van
haer versocht. In welck voor-nemen sy volle rust,
ende onuyt-sprekelijke vreught des herten ghe-
voelde.

Sy heeft dan spoedelijck ghesproken, ende ken-
nisse ghemaect met de voorschreven AGNES, de
selve tot haer Meesterse verkiesende : ende door
haer bestieringhe alles doende veerdigh maecten
om de wereltsche kleederen af te legghen, ende de
gheestelijcke t'aenveerden : al-hoe-wel dat de Ou-
ders van IOANNA naer dit onverwacht voor-nemen
niet en luysterden, ende den oorloft tot dese veran-
deringhe weygerden. Want JOANNA wel wist, dat
haer Ouders haestelijck door Godts in-gheven
tot de versochte toe-stemminghe souden beweecht
worden. Ende soo is't oock gheschiet : want naer
dat JOANNA op den dagh van't Heyligh Cruys-
Verheffinge, dat is den 14. van September dit voor-
nemen besloten hadde, ende naer dat haere Ou-
ders op den selven dagh seer weygherigh vielen,
om dit spoedigh voor-nemen van haere Dochter
toe te staen, hebben sy nochtans op den volgen-
den dagh, men weet niet hoe, het selve vrijwil-
lijghelijck in-ghevolght, tot over-groote blijchap
van JOANNA : ende twee daeghen daer naer, te
weten, op den 17. September 1630. als-wanneer

de ghedachtenisse van de wonden vanden Heyli-
ghen *Franciscus* gheviert wordt, heeft sy het swert
kleedt aen ghetrocken, ende is al-dan van Vader
ende Moeder naer de Kercke der Societeit IESU
vergheselschapt gheweest, al-waer sy met vernieu-
winghe van haer Belofte sich aen Godt op-geoffert
heeft, ende is alle haer leven onder de bestierin-
ghe der Societeit ghebleven.

Door dese veranderinghe tot een gheestelijk
leven was *JOANNA* ten alder-hooghsten ver-
heught, ende voelde in haere verkiesinghe van
leven, oft om beter te segghen, in het invol-
ghen van de Goddelijcke verkiesinghe, seer groo-
te gherusticheydt, die alle den tijdt van haer leven
noyt en is ghestoort gheweest. Sy hadde oock be-
sonder behaeghen in d'ootmoedigheyt van haere
kleedinghe, die aen de kleedinghe van Oude
Vroukens seer ghelijck was: want de Gheestelijc-
ke Dochters in die tijden veel ootmoediger klee-
deren, ende veel verschilligher vande werelt ge-
bruyckten, als men heden-daeghs siet. Dese klee-
dinghe, die aen de werelt, ende oock aen *IOAN-
NA* vrent viel, behaeghde haer dies te meer, hoe
sy dienstigher was om met de werelt te spotten.
Ter wijlen dat *IOANNA* met volle blijfchap al-
les begoft te schicken tot een volkomen Gheeste-
lijk leven, is'er een groote stoorringhe ende
groot tempeest op-ghestaen, onder alle soorten
van menschen: die dese onverwachte verande-
ringhe van *IOANNA* voor lichtveerdigh ende on-
gherijmt uytghescholden hebben, sonder weten-
schap van de redenen, die haer hier toe beweeght
hadden. Tis een jeder bekent, naementlijck aen be-
stierders der Zielen, dat somwijlen de Klooster-
lijc-

lijcke verfintheydt van eenen mensch , seer lof-
 felijck ende Heylighlijck , in een ander , jae oock
 in een Weereldts leven magh verandert worden :
 waerom en kost dit soo wel aen JOANNA niet ghe-
 beuren , als aen menighe andere ? Waer om dan
 haer veroordeelt , die gheen ander opficht in dit
 werck en hadde , als suyverlijck Godts bestie-
 ringhe in te volghen , die haer scheen genoech-
 saemelijck bekent te wesen ? Maer nochtans ghe-
 lijck het lichtveerdigh ende ongherijmt oordee-
 len , onder de menschen seer ghemeyn is : Soo
 is dese verkiefsinghe van JOANNA dapperlijck van
 alle kanten beschimpt geweest. Groot en kleyn
 sprack schamperlijck van dit gheval : men toon-
 de haer over al met de vinghers , als men haer
 sagh : men seyde , dat sy niet en hadde konnen
 de gheneghentheydt ende teerigheydt tot Vaeder
 ende Moeder overwinnen : ende aen dese soo seer
 ghehecht was , datse om haer Ouders wille dit sach-
 ter leven ghestelt hadde , voor haeren roep tot
 het Klooster : men streeck andere vremde von-
 nissen , die ieder een uyt-smeest naer sijn ghesint-
 heydt. Ende dat niet alleenelijck in 't heymelijck,
 maer oock in 't openbaer , daer vele Menschen
 vergaedert waeren , ende daer IOANNA self som-
 wijlen teghenwoordigh was , die alsdan ghenoot-
 saeckt wiert dese lasteringhen t' aenhooren , ende
 te ghedooghen dat alle d'ooghen des omstaen-
 ders tot haer ghekeert wierden. Soo lichtveerdigh
 ende soo redeloos sijn d'oordeelen der men-
 schen.

Hier teghen was JOANNA inwendelijck ghe-
 rust in haeren aenvangh , ende verskert in haer
 ghemoedt van teghen den ghetrouwe ende vol-

macc-

maeckte ghelijck-vormicheydt van haeren wille met den Goddelijcken niet het minste misdaen te hebben : die het enckel wit was van dese veranderinghe. Dus verdroegh sy alles verduldelijck : doch niet sonder groot ghevoelen des herte midts dat Godt hier door konde vergramt worden. Ende sy vondt oock reden , soo haer dochte , om haer selven neerstelijck t'onderfoecken , of zy misschien eenighe oorfaecke van verarghenisse aen jemandt ghegheven hadde : ghemerckt dat soo wel Gheestelijcke , als Weereltlijck , haer soo vinnighlijck teghen was. Tusschen dese quellinghen nam sy haeren toevlucht tot *Maria* , wiens beeldt in de Kercke der Minderbroeders gheert wierdt : ende biddende voor dat beeldt , verkrijght sy wonderlijck haeren ghewenschten troost. Want haer docht , datse hoorde uyt dit Beeldt : *Wel Ioanna ghy zijt bedruckt , om dat men u ontrouvvigh oordeelt aen uwen roep : en hebbe ick het naedencken van ontrouvv niet moeten lijden , als ick ontfanghen hebbende vanden Heylighen Gheest , soo verre ghebrocht ben , dat mynen Brudegom self my vvilde verlaeten?*

Hier door krachtelijck versterckt wesende in haer aenghenomen maniere van leven , ende grootelijcks verweckt om alles , niet alleeneelijck met verduldigheydt , maer oock met blijfchap te verdraeghen : heeft sy Godt bedanckt , dat hy haer weerdigh kende , met *Christus* , ende met sijn Heylige Moeder op-spraecke te lijden : ende heeft den tijdt verbeydt , die Godt gestelt hadde , om de rechtsinnigheydt van haeren keus aen alle menschen kenbaer te maecken.

Oft het tot Godts glorie gheweest is , dat **J O - ANNA**

ANNA buyten t'Clooster verblijven soude, ende of 'er in haer leven klaere merck-teecken en zijn, dat sy naer Godts roep gheleeft heeft, sal den Leser kunnen oordeelen uyt dit verhael. Ick mach wenschen, dat alle, die eenen staedt van leven aenveerden, soo eenvoudelijck ende recht-sinnighlijck hier in voortgaen, ghelijck JOANNA voort-ghegaen is.

GHEESTELYCK LEVEN VAN JOANNA

NU kom' ick voorder ende ick gaen verhalen: dat my in't gheestelijck leven van IOANNA dienstich schijnt te wesen soo tot ghedachtenisse als onderwijsinghe der Naer-komelinghen.

TWEEDE CAPITTEL.

Van haer twintighste tot haer dertighste Iaer.

SOo haest als JOANNA Gheestelijcke Dochter gheworden was, wierdt haer van de voornoemde Priorinne tot Meestersse van haer geestelijck leven aen-ghewesen de weerdige *Agnes van Heilsbagh*. Het welck haeren Biecht-vader gheerne toestont: om dat dese *Agnes* eenen spieghel van alle deught was, ende seer bequaem om een jonghe Maghet in de gheestelijcke volmaecktheydt te vervoorderen.

AGNES gaf terstont aen IOANNA de oeffeninghen van het inwendigh ghebedt, beneffens de tijt-verdeelinghe van gheheel den dagh: om in alles naer de deught ende naer de ghehoorsaemheydt voort te gaen, ende niet ghedreven te worden door eyghen-sinnigheydt.

E

Ende

Ende IOANNA volbrocht volkomentlijk al wat dese Meesterse haer voor-schreef, sonder erghens in t'ontbreken: ende dat met foodanighe neerstigheydt, al oft alle haer profijt ende welvaeren in't volmaectt onder-houden van dese tijt-verdeelinghe hadde gheleghen gheweest: gelijk'er inder waerheydt veel aen gheleghen is. Maer sich niet te vreden houdende met den gheest ende t'lichaem in verdienstighe wercken te oeffenen, sonder het selve te temmen ende te kastijden: versocht IOANNA daer-en-boven van haer Meesterse den oorlof tot verscheyde lijf-kastijdinghen: de welcke AGNES soo veel te ghewilligher toe-stont, hoe sy self tot dese stercker gheneghen was.

Op den Feest-dagh vande *H. Maria Magdalena* hadde IOANNA haere bemerckinghe, hoe dat dese vriendinne Godts, de voeten Christi met haer tranen ghewasschen, ende de selve af-gedrooght hadde met het haeyr van haer hoofdt: ende over denckende hoe sy insgelijcks het haeyr van haer hoofdt ten dienste Christi besteden konde, heeft sy gedocht dit niet beter te kunnen doen: als met het selve allegaer af te snijden, om niet te behouden, dat aen de wereldt ende aen de ijdelheydt, soo't haer docht, ghedient hadde: ende sy heeft dat met'er daet ghedaen.

Op eenen anderen tijdt aenmerckende het ghecroont en ghewondt hoeft van haeren Salighmaker, vraeghde sy van hem, om deelachtigh te moghen worden van sijn pijnen: ende sy is verhoort gheweest. Want op den selven dagh, is sy doof geworden in beyde de ooren: soo dat sy noch de spraecke der menschen, noch het gheluyt der klokken en konde hooren: ende ghemerckt dat dese
doof

doofheydt lanck-duygh was, en seer moeyelijck viel inden Biecht-stoel: badt sy Godt, dat sy tot profijt haerder ziele alleenelijck den tijdt der biechte haer ghehoor soude moghen ghenieten: het welck sy van Godt verkregen heeft. Want zy wel hoorende wierdt den tijdt der Biechte: ende naer de Biechte wierdt zy wederom doof als te voren. Dit heeft ettelijcken tijdt gheduert.

Op dese doofheydt wierdt vande moet-willighe veel ghesmalt. Want men seyde, dat JOANNA, van Godt ghestraft wierdt, om dat sy haeren raep tot het Klooster verlaeten hadde. Welcke opspraecken sy, neffens andere moeyelijckheden, seer gheerne verdroegh ter liefde vanden lijdenden Godt.

Het ghebruyck vanden spieghel docht haer al te wereldtsch, ende al te lichtveordigh: oversulcks heeft sy desen met alle ander ydel ghetuygh, voor eeuwich uyt haere kamer ghebannen: ende sich voortaan niet voor eenen spieghel ghestelt maer voor haeren Salich-maecker, verbeeldt in den Doeck van *Veronica*. In dit Beeldt aenmerckte sy aendachtelijck, niet hoe sy was, maer hoe sy moest wesen: niet hoe haer aensicht ghestelt was, maer hoe sy moest haer siele, ende wercken stellen. Gheene Ioffrou en spieghelt haer soo neerstelijck in eenigh Venetiaens Gelas, als JOANNA haer spieghelde in dit Beeldt.

t'Was een Beeldt uyt hout ghesneden, ende gheschildert, uyt-druckende het ghecroont ende gewondt Hooft onses Salighmaeckers, t'welck sy haer heel leven behouden, ende aen haer Vriendinne *Lucia de Werimont* by testament ghelacten heeft. Ick en wete niet wat het is: het schynt datmen

datmen't noyt met aendacht aensien en kan, son-
der tot Godt inwendigh ghetrocken te werden.

Alle Sondaghen nam sy vroegher haer noen-
mael, sich te vreden houdende met het minste,
om ten twelf uren inde Kêrcke te wesen, ende
alsdan de arme kinderen te leeren lesen en sehry-
ven, tot dat den Catechismus soude beghinnen,
t'welck gheschiede ten half ure twee. Desen soo
godtvruchtighen ende aende jonckheyt soo voor-
deelighen dienst, en heeft sy noyt achter-ghelae-
ten, dan uyt noodt in haeren ouderdom. Niet
liever doende als de behoefstige kinderen hier
in behulpfaem te syn, ende andere gheestelijcke
Dochters soo met woorden, als exempelen, tot
het selve krachtelijck te verwecken.

In't jaer 1632. als Ruremonde vande Staten
van Hollandt veroverd wierdt, zyn haer Ouders
naer Brussel gaen wonen, ende sy is gheble-
ven te Ruremonde by haeren Heer Oom, aldaer
Canonick ende Officiael vanden Bisschop. Ende
ghemerckt dat *IOANNA* seer begheerigh was om
sich in dinghen te oeffenen, teghen de welcke
zy den alder-meesten teghen-stryt voelde: is zy
alhier eenighsins voldaan gheweest, aengaende
dese begeerte, door de lastigheydt van een dienst-
maert, vande welcke noch meer sal ghesproc-
ken worden in't tweede Deel, als wy haer lijd-
saemheydt fullen bemercken. Hier by heeft sy in
dit huys seer vermeerderd haer lyf-kastijdinghen
die wy oock uyt-stellen tot haer eyghen plaetse
in't tweede Deel.

Sy hadde, ghelijck zy meynde, eens ghesla-
pen over den tijdt, die haer tot het nacht-ghe-
bedt ghestelt was. Dese vaddigheydt begeerde zy
te

te kastingen : ende dat met soo onghemeyne hardigheydt , dat den Oom het gherucht vande slaghen hoorende , meynde datter dieven in huys wilden breken. Doch hy verwonderde dese botte maniere van stelen , ghemerkt dat sy met groot gheluydt op de deure sloeghen , die sy heymelijck , soo hy meynde , wilden doorbreken. Hy roept van s'nachts sijnen knecht , om t'onderfoecken wat dit gherammel bediede : maer korts daer naer was alles in stilte. Op den middagh , sooder over tafel ghesprocken wiert vande nacht-dieven , seyde den knecht , Myn-heer , alfulcke dieven heb' ick meer-mael ghehoort. Hier door wiert JOANNA beschaemt , ende hadde moeyte om dit ghesegh t'onderfoecken , ende afte slaen.

In't Iaer 1633. heeft de Peste binnen Ruremonde seer toe-ghenomen : ende JOANNA kreegh kennisse van Godt , dat jemandt van de huys-ghenoten van haeren Oom , van de selve soude bevanghen worden : t welck daeghs daer naer volbrocht is geweest in den knecht. Sy offerde haer selven tot sijnen by-standt : maer dit en wierdt haer niet toegelaeten.

Men heeft haer in teghen-deel buyten de stadt van Ruremonde tot eenighe van haer vrienden gesonden , om t' perijckel van soo behaelijcke sieckte t'ontvluchten. Terwijl den knecht , ende in de stadt van Ruremonde nam de Peste seer dapper aen : om welke reden IOANNA buyten dese stadt langhen tijdt heeft moeten verblijven. Daer-en-tusschen heeft sy haeren iever laeten blycken in menighvuldighe vruchten der sielen te verwecken , ende niet alleenlijck haer selven , maer oock haeren Naesten in Godts dienst te vervoorden.

ren. T'welck naementlijck tot Boxmeer gefchiet is: alwaer noch hedens-daeghs haere gedachtenisse in ghebenedijdinghe is : om den onvermoeyelijcken iever die fy aldaer bethoont heeft, soo om de jonckheydt inde Christelijcke Leere t'onder-wijfen ; soo om door gheestelijcke oeffeningen de deughden te vervoorderen van de gene, die het geestelijck leven aenvaerdt hadden; als om bequaemelijck t' onder-richten , die door haere bestieringhe aldaer belofte van eeuwighe Suyverheyt aen Godt ghedaen hebben. By dese hebbe ick noch over luttel jaeren verscheyde seldsaeme oeffeningen des gheests gevonden , die IOANNA aldaer achter-ghelaten hadde : vande welcke eenighe met haer eyghen handt gheschreven waeren.

Van Boxmeer keerde fy weder naer Ruremonde ten huysse van haeren Heer Oom , sich verheughende dat fy wederom, als te voren, de bestieringhe van *Agnes* mocht ghenieten.

Daer naer quam haeren Heer Oom sieck te worden : ende Godt gaf aen IOANNA te kennen , dat hy van die sieckte soude sterven , maer niet soo haest. De sieckte toe-nemende , wierdt IOANNA ghenootsaect s'nachts by den siecken te waken : en om desen tijdt met profijt te besteden ; vertaelde fy uyt het Fransch in't Neder-duytsch het leven vande weerdighe *Marina de Escobar* , oock gheestelijcke Dochter onder de bestieringhe der Societeit , wiens deughden in Spagnien seer vermaert zijn : welck leven daer naer in druck uyt-ghegheven , tot seer groote vrucht van vele zielen ghedient heeft. Als den siecken seer verslauwde , ende seer benauwt wierdt , offerde fy haer selven om in haer lichaem te lijden tot sijn verlichtinghe : ende stelde

stelde sich in de bedenckinghe van het mede-lijden t'welck *Maria* ghehadt heeft, hoorende de hamerslaeghen, met de welke haeren Lieven Sone ghenaghelt wierdt aen het Cruys: aendachtelijck lettende op haer ghelijckvormigheydt in die omstandigheydt, met den wille Godts, ende den siecken bevelende aen haer moederlijke voor-sprake en te saemen oock aen haere Heylighe Patroonen *Ignatius* ende *Franciscus Xaverius*. Welcke twee Heylighen sich alsdan aen IOANNA veropenbaerden: haer deelachtigh maeckende van't lijdē Christi, en van sijn mede-lijdende Moeder: t'welck IOANNA van den Hemel versocht hadde. Want den eersten scheen haer te schencken een Doornecroon; den tweeden dry naeghelen. IOANNA ontfonck vlijtelijck dese Hemelsche giften: druckende dese Croon op haer hooft, ende de naghelen aen haer herte. Uyt dese beschouwinghe verstont sy dat haer meer, en grooter lijdē aenstaende was, als het sterven van haeren Oom, gelijk't oock gheschiet is: ende offerde sich als een slaghofferhande, om veerdighlijck met Christus, ende met sijn moeder te lijdē: want het lijdē was haeren wensch.

Midts dat de sieckte van haeren Oom daer-entusschen seer groeyde, ende sijn benauwtheydt niet min: dede sy met de Dienst-maert tot sijnder verlichtinghe een Cruys-ghebedt; in't welck sy van Godt onderricht wierdt, dat dit lijdē hem diende voor sijn Vaghevier, ende dat het noch dry uren soude dueren, tot suyveringhe van sijne siele, waer naer terstont de doot volghen soude: t'welck alsoo gheschiet is.

Hy was een man uyt-stekende in deughtsaemheydt,

heydt, ende daerom seer bemint van een ieder, naementlijk van arme ende behoeftege menschen aen de welcke hy in sijn leven als Vader gheweest was, ende die hy by Testament erfghenaem ghemaeckt heeft van sijne goederen. Hy is den eersten gheweest, die binnen Ruremonde begonst heeft het Wees-huys te stichten, om voor altijd aen ghebreckelijcke ende ouderloose kinderen behulpsaem te wesen.

Naer d'aflijvigheydt van haeren Oom, en moest JOANNA in haer gemoedt niet lanck beraeden, wat wooninghe dat sy verkiesen soude: want ghemerckt dat haeren eenighen wensch was, met alle vermoghen in de deught te verwoorderen, hadde sy terstont haere ooghen op haer Meesterisse *Agnes*, ende de siele vervult van begheerte om niet alleenelijck van haere feldtsaeme onder-wijsinghen, maer oock van haere wooninghe deelachtigh te worden. Sich inbeeldende, dat sy sekerlijck in't geselschap van die deught-rijcke siele, veel snelder soude woorderen, ende vlijtigher loopen tot de volmaecktheydt, als sy oydt voor desen ghevoordert ende ghelopen was. Dese begheerte was dies te meerder, hoe sy daeghelijcks meer vermaeck nam, en klaerder kennisse kreegh van de grootheydt der hemelsche gaven, die de voorschreven *Agnes* besat. Overfulcks verfocht sy van haer Ouders, die noch buyten Ruremonde wonden, den ghewenschten oorlof, om met haere Meesterisse te moghen wonen: den welcken haer ghewillighlijck toe-ghestaen wierdt.

Dit oordeelde JOANNA een onghemeyn gheluck te wesen, ende weerdigh om hier over Godt en sijn Heylighe Moeder besonderlijck te bedancken.

Soo

Soo dan vervult sijnde van blijdschap en heeft niet achter-ghelaeten naer de H. Communie met alle neerstigheydt dese danck-segghinghe te doen: alwaer sy noch met meerder blijdschap vervult is gheweest : want sy aldan verstaen heeft van de Heylighe Maghet, dat sy van haer was aen-ghenomen, ende ghestelt onder haer besondere bescherminghe : welcke Hemelsche tijdinghe haer sterckelijck aen-ghepraemt heeft, om soodanighe bescherminghe meer en meer te verdienen.

Sy is dan gaen wonen in 'thuys alwaer *Agnes* oock haer woon-stede hadde : te weten, by Ioufrouwe *Botters*, die een seer Godtvruchtighe weduwe was, ende naerde doot van haeren man het geestelijck leven aen-ghenomen hadde. Ende ghemerckt dat IOANNA nu ontslaghen was van alle huys-sorghen, de welcke haer voor desen niet weynigh tijdt benomen en hadden, soo docht haer, dat met dese gelegentheydt de voorgaende schade moest inghaelt worden. Oversuckx begaf sich tot bidden, soo by nachten als by daegen, oock meer dan doendelijck was : want een ieverighe siele, niet wederhouden wordende door den toom, loopt buyten macht. Soodanighe was IOANNA, naer dat sy dese vryheydt bekomen hadde : ghemerckt dat sy sich tot het gebedt begaf, sonder ophouden, ende sonder versaedinghe. Haer Meesterse dit bemerckende, heeft desen al te heftighen loop ghestut : ende haer verboden, inden middernacht meer tijds te besteden in't gebedt, als een ure ende een half: ende in den morgen-stont alleenelijck een ure toe-ghelaten; voorder belastende den anderen tijdt te besteden volghens de tijdt-verdeylinghe, die haer te voren gegeven was.

E

Dese

Dese wooninghe by dit geestelijck en profijtigh gheselschap, die haer seer vernoeghde, en heeft niet lanck konnen dueren; want sy ghenootsaect gheweest is wederom te verhuysen met de wederkomste van haer Ouders naer Ruremonde. Dese Ouders hadden de stadt verlaeten, als de Staten van Hollant die verovert hadden, ghemerckt dat haer Vader Raedts-heer ende Vice-Cancelier van Gelderlant was: de Stadt wederkeerende tot haeren echten Heere in't jaer 1638. sijn haer Ouders, met den Raedt oock weder-ghekeert naer Ruremonde, ende JOANNA oock gekeert naer het Huys van haer Ouders, ghelijck haer belait wierdt. Hier achter-volghde haer wederom eene menichte van moeyelijckheden ende bekommeringhen, seer strijdigh teghen haeren geest, die haer tot de eenigheydt trock: nochtans dese huys-bekommeringhen en hebben op JOANNA soo veel niet vermoght, dat sy de minste van haer gewoone-lijke oeffeningen souden krencken, want sy inden nacht volbrocht, dat inden dagh door de noodelijke beletsels verachttert was.

Men meynt, dat-se door de groote huys-forge, die haer opgheleydt wiert, ende door haere buyten-spoorighe vierigheydt tot den goddelijcken Dienst, bevanghen is gheweest met eene stercke kortse, die haere krachten soo verkrenckt heeft dat sy haer Kamer ende Bedde moest houden: ende de kortse was soodaenigh, dat sy door geen medecynen en verminderde, maer even vast-klee- vigh bleef. Eenen Pater van onse Societeyt haer komende besoecken, vraeghde haer, sedert wat tydt dat sy niet gecommunicert en hadde? zy antwoorde, sedert dat ick hier hebbe ghelegen.

Waer

Waer op den Pater seyde : indien men het Heyligh Sacrament haer toebrocht, dat sy miſſchien haest soude ghenesen : 'tis haer toe-ghebracht, ende sy is terstont ghenesen gheweest.

Hier naer was sy bekommert, om haer belofte te quijten, die sy aen Godt ghedaen hadde; die dusdaenighe was. Als de Stadt van Ruremonde onder het ghebiedt der Staten van Hollandt was, hadde sy aen Godt beloofst, dat sy, naer de wederkeeringhe van dese Stadt tot den Koninck ende tot het Gheloof, twee Capellekens vande Moeder Godts, die door de Kettters gheheel gheschonden ende vervallen waeren, wederom herstellen soude: ende noch een derde Capelleken stichten ter eere van de selve Maeghet; daer-en-boven haer Beeldt besorghen voor de poorte van't Gasthuys der siecken. Wy sullen van dese belofte klaerder spreken in't eerste Capittel van't tweede deel. Ruremonde was nu van de Kettters ghesuyvert, ende tot den Koninck weder-ghekeert; soo socht JOANNA haer belofte spoedelijck uyt te werken, ende te volbrengen. Sy is dan naer de Kercke der Minderbroeders ghegaen, om aldaer het Beeldt vande Heylighe Maghet te eeren (tot welck Beeldt sy altijd groote gheneghentheydt ghehadt heeft) om aldaer den bequaemen middel te verstaen, om haere plicht te volbrengen. Hier wierden haer verthoont vele requesten, die sy tot dien eynde soude moeten ingheven. Sy en hadde tot noch toe dese belofte aen niemandt kenbaer gemaect, noch oock de openbaeringhe, die haer voor desen van Godt ghedaen was, vande wederkeeringhe der steden Ruremonde ende Venloo tot het Catholijck ghebiet: doch heeft alnu, aen haer Mee-

sterffe, ende aen haeren Biecht-Vader, kenbaer ghemaect, al wat dese belofte aengonck. Den Biecht-Vader alles verstaen hebbende, heeft haer besorghd dry Requesten, aen den Raedt, aende Reken-Kamer, ende aende Bestierders der Stadt: de welcke door IOANNA inghegheven, alle uytvielen naer wensch. Soo dat het herstellen van twee Capellekens terstont met iever vervoordert wierdt: IOANNA mid'lertydt besorghd sijnde voor t'verciersel der selve.

Als nu alles bereydt was, wierden de Beelden vande Alderheylichste Maeghet, die te vooren verborghen gheweest waeren, met een treffelijcke Processie in haer vorighe plaetse herstelt: in welcke Processie te vinden was sijn Hooghweerdigheydt, het Capittel, den Raedt, de Reken-kaemer, het Schependom, met een seer groote menigte van menschen: 'tis te bemercken dat het op desen dagh seer reghende sonder hope van bequaem weder te bekomen, om de Processie behoorelijk te doen. Nochtans om datmen gheloofde, dat de Koninghinne des Hemels lichtelijck den reghen kost stutten, heeft men vast ghestelt met dit werck voort te gaen: en 'tis seer wel gheluckt, want nauwelijckx en begon de Processie, of men sagh de Sonne schynen: doch niet langher als het noodigh en was, De Heylighe Maeghet scheen te toonen, datse heerschappije hadde over de wolcken, ende dat dit haer werck was: want soo haest als de Processie eyndighde, wierdt de tocht wederom ghestoort, ende den reghen hernam het ghedruys als te voren.

Dit Godt-vruchtigh werck, ghedaen zijnde was

JOANNA voorder besigh, om alle behoorlijk cieraedt, ende onderhoudt voor dese Capellekens te besorghen. Sy droegh de sleutels vande Capellekens aen haer sijde, voorsagh die van keerffen, ende licht, gongh op sekere daeghen van vier uren 's morghens om de Beelden van kleederen te veranderen, als kameniere van de Koninghinne des Hemels. Met een woordt sy dede al wat dienstigh was, tot vervoorderinghe vande eere der Heylighe Maeghet in die plaetsen; ende dat sonder hulpe van andere, tot dat sy in dit ampt ondersteunt wierdt van Iouffrouw *Catharina van Gestel*, de welcke van s'Hertoghenbosch naer Ruremonde ghekomen was. Naer het verreck van dese, is sy gheholpen gheweest van Iouffrouw *Lucia de VVerimondt*, de welcke haer ghestaedighe en ghetrouwe vriendinne gheweest is, soo lanck als *JOANNA* gheleest heeft. Daer was groote beganckenisse tot dese Capellekens, met troost en voldoeninghe van heel de Stadt, ende met gemeyne toestemminghe, dat dit werck weerdigh was, van *JOANNA* begonst, en soo verre vervoordert te wesen.

De twee vervallen Capellekens aldus herstelt zijnde, was *JOANNA* besigh met het derde, 't welck voor desen noyt en was gheweest, maer moest nieuwelijck op-gherecht worden, ontrent de Venloosche Poorte, dienende tot dancksegghinghe dat Venloo weder-ghekeret was tot het Spaensch ghebiedt. Tot dit werck heeft den *Baron van Cortenbach* sich seer mildt ghetoont. Dit oock voltrocken zijnde, heeft men insghelijcks daer ghestelt een Beeldt vande Moeder Godts, ende het Beeldt ghenoeemt *De Moeder der Chiste-*

nen. Tot onderhoudt ende vercierfel van dit Beelt kreegh JOANNA voor mede-hulpster Iouffrouw *Aldegonde van Horenbeeck*, de welcke haer oock gheholpen heeft, om te besorghen, dat meer andere Lieve-Vrouwe Beelden in't openbaer ghestelt souden worden, naementlijck voor 't gasthuys der siecken.

Hier mede was haer belofte ten vollen volbrocht, maer niet haeren yver om de eere vande Heylighe Maeghet noch meer te vervoorden; want sy en hiel niet op van ieder een te verwecken, tot het oprechten van dierghelijcke Beelden in haer besondere huysen, voor de selve licht t'ontsteken op de Saterdaeghen, ende op de avonden der Feest-daghen van MARIA, ende andere eer-teecken en aen de selve Beelden te bewijfen.

In't selve jaer wierdt vande Paters der Societeyt tot Ruremonde verwacht het vermaert ende Miraculeus Lieve-Vrouwe Beeldt ghenoot de *Moeder der Barmhertigheydt*; dat van Breda naer Ruremonde vervoert moest worden. JOANNA met noch andere Godtvruchtighe sielen hier van verwitticht, hadde verscheyde vercierfels bereydt ghemaect, om dat Beeldt te vereeren, als het op den Feest-dagh van de Presentatie inde Kercke der Societeyt Jesu soude uyt-ghestelt worden: ja voelde met haere medeghesellinnen grooten yver om dit beeldt self te draghen, van het schip tot het Collegie der Societeyt. Desen oorlof dan wierd van Pater Rector verfocht, ende oock toe-ghestaen.

Al was de Caffe seer swaer, ende boven de crachten van dese Maeghden lastigh om draeghen
geen

geen van alle nochtans en klaeghde over desen aen-ghenamen last : maer sy hebben de selve tot het Collegie der Societeit ghebrocht. Den Rector de Casse siende, ende niet konnende begripen hoe sy soo groot ende soo swaer was, (wetende dat dese swaerheydt niet en konde voort-komen van het Beeldt) dede de selve terstont openen, ende bevondt dat sy vervult was met vele groote en swaere Boecken, tot verberginghe ende meerder verskeringe van't Beeldt: ende berispte sijn selven over den oorlof, die hy aen die dochters toe-ghestaen hadde, om eenen last te draghen, die buyten haer krachten was. Want IOANNA hier door uyerlijck ontfet was in haer lichaem, ende ghepynight in alle leden. Maer JOANNA sonder kennisse te geven van dese groote ontfeltenisse, versocht van haeren Biecht-vader om een discipline te doen naer haeren wensch : tot danck-segghinghe, van soo weerdigh pack gedraghen te hebben. Den Biecht-vader geen achterdencken hebbende van het voorsegt ongheval, staet dit verfoeck een-voudelijck toe: ende dese discipline heeft terstont alle pijnen der ghewrichten ende stijvicheydt der leden verdreven. *Agnes* dit verstaende, berispte haer leer-dochter straffelijck, niet-regen-staende dat sy door de discipline van alle pijnen verlost was: om dat sy aen den Biecht-vader niet en hadde kenbaer ghemaect haere quaede ghesteltenisse, segghende dat sulcks hadde moeten gheschieden. Even-wel heeft het Godt gelieft alle pijnen te verdrijven, als zy door haeren over-grooten yver haere pijnen wilde verdobbelen.

In't jaer 1639. op den dagh vanden Heylighen
Apostel

Apostel Matthias stierf den onvergelyckelijckē Man *Jacobus à Castro* Bisschop van Ruremonde overvalen van een sinckinghe, die soo vinnich was dat hy by naer staende ghestorven is: wiens leven eenen spieghel van alle deughden gheweest was ende wiens lichaem vele weken naer de begravenisse gantschelijk onbedorven bevonden is. s'Nachts voor sijn doot wierdt JOANNA ten elf uren ontweckt, om volghens haere ghewoonte te bidden, en bleef een ure in het ghebedt. In het welck sy bescheydelijk ghehoort heeft een ongemeyn foet snaren-spel, en een ghesangh edelder dan van menschen, met de vreught-woorden: *Gaudeamus omnes in Domino; Laet ons inden Heere blýde zyn: eyndighende met eenen Alleluja.* Sy luysterde met aendacht en voldoeninghe naer dit ghesangh, niet anders gheloovende, als dat het Enghelen waeren, sich verheughende om dat erghens iemandt heylighlijk soude sterven: want haer docht dat dit hemelsch geluyt niet en streckte dan om een siele te verwillekomen, die tot haere saligheydt vertrock. Dit ghesangh hoorde sy heel den nacht, ende volghenden dagh tot den Sonnen onder-ganck: als-wanneer haer kenbaer ghemaeckt wierdt dat sijn Hoogh-weerdigheydt overleden was: waer uyt sy besluyt maeckte, dat sijn Siele heylighlijk uyt dit catyvigh leven ghescheyden was: 'twelck oock te kennen gheven sijne groote deughden, de welcke in't beghinsel vanden Boeck sijnder Sermoonen beschreven staen.

In't jaer 1640. is gekomente sterven de weerdighe *Agnes van Heilshagh*, die tot noch toe aen JOANNA eenen Reghel van het innigh leven geweest

gheweest was, soo met woorden, als met werken, en van IOANNA als Meesterisse ende geestelijke Moeder ghehouden ende bemint wiert.

Gelijck dese *Agnes* inden loop haers levens seer groote ghemeynschap hadde met Godt, en seer vele openbaeringhen van den Hemel ontfanghen hadde: Soo is sy oock verwitticht gheweest van den tijdt en maniere van haer salige doot. Sy was tot Sittart, als Godt haer kennisse gaf, dat den gestelden tijdt, van uyt dit leven te scheyden, aenstaende was: ende heeft terstont aen haer beminde IOANNA dese tijdinghe mede-ghedeelt. Want al-hoe-wel sy selden met menschen sprack (als groot beletsel vande inwendighe ruste, ende ghemeynsaemheyte met het eenig ende opperste Goet) en noch veel min aen iemandt te kennen gaf de jonsten, ende openbaeringhen die sy van den Hemel ontfongh: was nochtans seer ghespraecksaem met JOANNA (want alle samen-spraecken, tusschen dese twee, van Godt waeren) ende openbaerde haer met alle vryheydt de verborghentheden van haer ziele, ende grootdaedigheden Godts, die sy ontfonck, om eenpaerlijck Godt hier over te dancken; 'twelck IOANNA oock dede van haeren kant. Overfulcks schreef *Agnes* naer Rurmonde eenen brief aen IOANNA, haer deelachtigh maeckende van alles wat haer door Godts schickinghe voor-vallen soude, aengaende haer leste sieckte, ende doot: en ghelijck dit gheschreven wierdt in desen Brief, alsoo is 't gheschiedt, soo IOANNA in haer schriften getuyght: inde welke sy seer wijt-loopigh verhaelt de groote ende seldtsaeme deughden van haer Meesterisse, ende de weldaeden kennelijck maeckt, die Godt aen dese

G

uyt-

uyt-ghelesen siele ghedaen heeft , weerdigh om in druck uytghegheven te worden.

De weerdighe *Agnes* hadde tot ghedenckenisse aen JOANNA een schilderyken achter-ghelaeten, verbeeldende den Hemelschen Vaeder, als gevende sijnen Sone aen die het Schilderijken aensiet; ende den Sone thoonende aen sijnen Vader de wonde sijnder ghebenedyde zyde, al oft hy voor den aensieder aen hem offerde sijn ghewont herte. JOANNA hadde t'voorleden jaer haer ondersoek van Conscientie voor dit beeldt ghedaen, ende 'tselve seer aendachtelijk besierende Godt gevraecht wanneer haer herte met dat van Christus soude heel vereenight wesen, Waer op haer alsdan gheantwoordt wierdt, dat dit gheschieden soude, als sy dat Schilderyken soude besitten: 'twelck als nu ghebeurt is.

'tSchiijt dat JOANNA van haer Meesterse niet en is verlaeten gheweest met haer doot: want sy voor haer, oock naer haer doot sorghe ghedraeghen heeft, sienlijck aen IOANNA verschynende, ende ghemeynsaemelijk handelende van Godts dienst. Waerom IOANNA seer dickwils haeren bystandt ende voor-spraecke versocht: niet twijfelende oft sy was seer groot inden Hemel.

Naer d'aflyvigheyt van *Agnes* wiert sy van alle Gheestelijcke Dochters, oock die niet en waeren onder de bestieringhe van de Societeit, aenghenomen voor Meesterse van het Gheestelijck leven. Ionck en oudt wenschte van haer onder-wesen te worden: jae wel bedreven gheestelijcke mannen vraeghden ende volghden haeren raedt. Soo uyt-schijnende was den luyster van haere achtbaerheydt. Dan diten misnoeghe haer niet weynigh:

51
om dat sy meynde, datse self dusdaenighen raedt
noodigh hadde, en om dat sy tot noch toe ghe-
woon was onder de bestieringhe van een ander te
zijn, en begeerich om noch voorder aldus onder-
worpen te wesen.

DERDE CAPITTEL.

Van haer dertighste tot haer veertighste Jaer.

EEr ick den draedt vervolghe van dit verhael,
sal ick hier een luttel aen-raeckende daghe-
lijcksche oeffeninghen ende maniere van Leven,
die sy soo wel dese jaeren, als oock voor desen,
ende hier naer onder-houden heeft: op dat men
klaerlijck sien magh, hoe Godt-vruchtelijck en
profijtlijck dat sy over-broght den kostelijcken
tijd van dit leven.

Sy was ghewoon haer t'ontrecken, soo veel als
't moghelijck was, van alle onnuttighe en werelt-
sche bekommeringhen: wel wetende dat dese den
geest grootelijckx hinderen, ende beletten de ghe-
meynschap met Godt, ende dat alle, die oprech-
telijck Godt willen behaeghen, dusdaenighe oef-
feninghen ernstelijck aenvatten, die den inwen-
dighen voortganck, en vereenighe tusschen Godt
ende de Siele kunnen vervoorderen. Soo dan,
boven de daeghelijcksche oeffeninghen van Mis-
se te hooren, mondelijcke ghebeden, ende gee-
stelijke lessen, begaf sy sich tweemaal daeghs tot
de Meditatie, oft inwendigh ghebedt; behalven
noch eene derde Meditatie, met de welke sy
onderbrack haere nacht-ruste, waeckende inde
teghenwoordigheydt Godts, ter wijlen dat an-
dere

dere menschen sich begaven tot slapen. Sy bestede daeghelijckx veel tijdts met schrijven : want ghemerckt dat haer vanden Biecht-vaeder be-
 last wiert, met alle rechtsinnigheydt aen te tecken de vruchten van haer inwendigh ghebedt, beneffens alle de verlichtinghen, waer mede Godt haer voor-quam, en vervoorderde in sijne ghemeyntsaemheydt; ende midts dese seer menighvuldigh waeren, soo moest sy veel tijdts overbrenghen in dit werck van ghehoorsaemheydt. Voorts begaf sy haer tot eenigh gheestelijck handwerck, soo van borduersel, als blom-werck, ter eere van't Alder-heylichste Sacrament, van de Moeder Godts, en van andere Heylighen : met het welck sy verscheyde Autaeren ende kercken vercierde. Gonck sy uyt den huysse, 'twas om haere Capellekens te verciereren, oft om kinders t'onderwijfen, oft om eenigh Godt-vruchtigh werck onder den Even-naesten te doen. Welcke bestieringhen sy tot Godts glorie soo gheluckelijck aen-nam, oock in faecken, die niet wel doenlijck en schenen, datmen dickwils verwondert was over den gheluckigen uyt-val. Soo datmen pleeghte segghen, dat 'tghene JOANNA onder-nomen hadde, was als ghedaen werck. Voeght hier by seer swaere ende menighvuldighe lijfkaftijdin-
 ghen, met de welcke sy daghelijckx haer teer lichaem uyt-mergelde, ende te seer ten onder soude ghebrocht hebben, ten waere faecken dat den Biecht-vader desen onversaedelijcken drift van Penitentien ghematight hadde : want den haer die sy droegh tot haer lichaem, ende de liefde tot het lijden, onmatigh was. Dit waeren haere daeghelijcksche oeffeninghen; nu vervolgh ick den loop van haer leven.

Op

Op den veerthienden dagh van Julius des jaers 1641, wierdt IOANNA met een heete kortse bevanghen: ende dat met groot ghenoeghen ende blijfchap haers herte. Om dat fy wenschte met haeren Beminden Bruydegom heel vereenight te zijn: het welck hier in dit dal der tranen niet gheschieden en konde, ten fy somwijlen, ende dat seer onvolmaecktelijck. Van dese sieckte schrijft zy aldus, *Och dit waseen wonderbaere sieckte: ghebenedijdt zy de Goddelycke Majesteit. Indien ick waere gheslorven, ten sonde niet dan door liefde gheschiet zijn. My docht dat mijn ziele naer het afscheyden stracks soude ghevloghen hebben in't open lief-hebbende herte van mijnen Beminden. Dan somwijlen tot mijn selven komende, ende aenfiende mijn groote onvveerdigheyt, was ick seer beschaemt: om dat ick soo haest alle mijn onvolmaecktheden hadde vergoten, voor de vvelcke my noch groote suyveringhe in't Vaghevier soude noodigh vvesen.*

Aldus was IOANNA in dese sfaere sieckte ghestelt: verlanghende naer de doodt van het lichaem als een hert naer de wateren: om de siele onscheydelijck te verfaemen met haeren Beminden. Maer soo-danigh en was de ghesteltenisse niet van haer bedroefde Moeder: wiens wensch ende begeerte was, dese dochter noch langher te behouden. Vele menschen dencken luttel tot wat eynde dat ons dit leven van Godt vergunt is, ende wat verbintnisse dat wy hebben, om dit aen den schepper weder te gheven naer sijn belieste: maer al te seer haere begeerten hechtende aen de schepselen, trachten voor haer selven, ende voor haer kinderen het gheniet des levens altijd langher te behouden, ende den wille Godts naer haeren ey-

ghen wille te verdraeyen. Dese Moeder dan hoorrende datmen besorght was om haer krancke dochter te verstercken met de ghewoonelijcke rechten der Heylighe Kercke, ende merckende dat'er kleyne hope was van langher leven, was seer mistroostigh, en niet machrigh haer traenen te bedwingen. T welck IOANNA bemerckende, *Wel Moeder seyde sy, wat is dit? Ick bidde u zijt immers te vreden met de Goddelijcke schickinghe.* De Moeder antwoorde; Ick wete wel, dat ghy u gheheelijck stelt inden wille ende handen van Godt: maer dit en kan ick soo lichtelijck niet doen. Ick begheere dat ghy onsen Heere sult bidden om noch langer te leven. Door dit versoeck stont JOANNA ver stelt, niet wetende wat doen. Sy wenschte te sterven, ende daer-en-teghen vreesde sy onghehoorsaem te sijn aen haer Moeder, van wie haer bevolen wierdt te bidden voor haer gesontheyt. Ter wylen dat de Moeder het verlies van alle haeren troost beweende, sprack IOANNA tot Godt ende seyde: *Mynen wel-beminden Bruydegom, indien 'tis uwen Heylighen wille, ontfermt u over dese Vrouwe* Dit gheseyt hebbende, badt zy Godt op de volgende wyse: *Vaer't saecken dat ick langher levende hier naermaels meer met u, mijnen Godt soude vereenight worden, beliest my het leven te verlanghen.* Men sagh opentlijck dat haer ghebedt vanden Hemel verhoort wiert: want de kortse begonst terstont te verminderen, ende zy allencxkens te krygen haere vorighe sterckte ende ghesontheydt.

Doch met wat stichtinghe ende verduldigheydt dat IOANNA dese sieckte gheleden heeft, leer ick uyt de verklaeringhe van haeren Biecht-Vader in sijnen Brief hier over gheschreven aen eenen anderen

deren Pater vande Societeyt , ende luyt aldus.
 „ T heeft my grooten troost gheweest , te sien mer
 „ hoedanighe jonsten den hemelschen Bruydegom
 „ dese sijne Bruydt heeft voor-komen , en my niet
 „ min ghedient tot verwecksel van godtvruchtig-
 „ heyt , bemerkende haere vreedsaeme ghestelte-
 „ nisse des ghemoedts , de vierighe begheerten , de
 „ lytfaemheyt in alle moeyelijckheden der sieckte ,
 „ sonder datse het minste teecken gaf van eenigh
 „ misnoeghen: beneffens de vrolijkheydt die haer
 „ in't aensicht ende spraecke, al-hoe-wel seer flauw,
 „ vertoonde , even eens als oftse niet sieck en
 „ hadde geweest. Ick seyde , indien eenen Enghel
 „ by maniere van spreken , hier sieck gheleghen
 „ hadde , en wete niet , hoe hy sich anders soude
 „ ghedraghen hebben.

JOANNA nu ghesont sijnde , ende rijpelijk in-
 fiende het over-groot gheluck van het gheestelijk
 leven , 'twelck de krachten onser siele van het
 tydelijk af-treect , ende aende eeuwighe dingen
 vast hecht ; en soo wonderbaere gerustigheyt en
 voldoeninghe mede-brenght oock in siekten ,
 ende in perijckel van sterven: wenschte aen een
 ieder dit kenbaer te maecten , en een ieder tot
 liefde van soo hoogh-verheven goederen te ver-
 wecken.

Op desen tijdt wierdt haer eenen Brief gesonden
 vanden seer Eerweerdighen Pater *Murinus Vittellescus*
 Generael der Societeyt , inden welcken hy haer
 oorlof vergunde om dagelijckx te communiceren:
 hier toebeveeght sijnde door de kennisse, die hy
 ghekrege hadde van haere sonderlinghe Godt-
 vruchtigheyt.

Wat blyde tijdinghe dit voor JOANNA geweest

is,

is, geeft sy te kennen met dese woorden. *De vreught ende blydtichap, die ick daer over in myn herte ontsonck, was soo groot, dat sy niet meerder en konde wesen. Och! nu sien ick volbrocht het toe-segghen van mynen Beminden: Ick en wiste niet, hoe ick die vreught en blydtichap langher soude kunnen verdragen. Och! hadde ick moghen uyt roepen door alle Steden, Dorpen, en Vlecken, die onbegrypelijcke goedtheydt Godts, tot my alder-minste!*

Sy wierdt van haer Ouders naer Brussel ghesonden, maer sy soude liever tot Ruremonde verbleven hebben: nochtans om ghehoorsaem te zijn, voeghe sich naer 't ghene dat haer belast wierdt. Ghemerckt dat sy eenighe teghenheydt voelde van dese reyse, onder-socht den grondt van dese af-ghekeertheydt: ende bevondt geenen anderen te wesen, als d'eyghen liefde, aen de welcke niet wel en bevielen de moeyelijkheden ende perijckelen, die als-dan op desen wegh met reden ghevreesst wierden. Dit bemerckende en kost sy niet nae-laeten al lachende haer selven te berispen, ende te segghen: *Wel JOANNA, waer sijn nu uwe begeerten van veel te moghen lijden?*

Dese, al-hoe wel korte berispinghe, diende haer tot bequaem verwecksel, om vromelijck te verwachten, al wat op dese reyse soude voorvallen. Doch sy badt Godt, dat alle ongheluck ende swaerigheyt op haer alleen mochten vallen, sonder dat iemandt van't gheselschap daer van soude mede-deelen. En niet te vergheefs en hadde sy teghen 't lijden haer ghemoet versterckt, midts dat daer op desen wegh verscheyde gevaerlijcke aen-stooten ontmoet zijn, die haer seer hadden kunnen beroeren. Van de welcke sy dit
oordeel

oordeel heeft ghestreken : dat de Goddelijcke
schickinghe sulckx hadde toe-ghesonden , om
haer gheen oorfaecke te gheven van eenigh nae-
dencken , datse niet en was onder 'tghetal van
Godts oprechte vrienden , indien sy sonder lijden
dien wegh ghepasseert waere.

Als sy weder-ghekeert was naer Ruremonde ,
naeckte dentijdt, die van Godt aen haeren Vader
ghestelt was , om tijt dit leven te scheyden : den
welcken door Godts inspraecke aen JOANNA ee-
nighsints kennelijk was : want sy voor desen eens
met Godt handelende naer de Communie, ende
swemmende in soete traenen, een levende inbeel-
dinghe ontsonck , dat haer Gheestelijcke Moeder,
te weten *Agnes*, haeren Gheestelijcken Vaeder, te
weten den Biecht-vader , en haeren natuerlijcken
Vader , haestelijk souden sterven. De weerdighe
Agnes was nu doodt , naet een sieckte van seer lut-
tel daeghen : den Biecht-vader is onverwachts niet
lanck hier naer van een gheraektheydt ghestor-
ven ; den Vader wiert sieck : doch door d'Aken-
sche wateren eenichsints in sijn ghesontheydt her-
stelt zijnde , wierdt tot den dienst van den Ko-
ninck inde maent Augusti 1643. ghesonden naer
Vlasraedt. Aldaer voltrocken hebbende 'tgheen
hem belast was, ende nu bereydt staende om naer
Ruremonde te keeren, is hy in onmacht gheval-
len in de armen van sijnen knecht, ende soo ge-
storven. Dese tijdinghe wierdt aen IOANNA ghe-
boodschapt op den avondt van den H. Augusti-
nus : op de welcke sy alleenelijck gheantwoordt
heeft, *Godt zy de ziele ghenaedigh* : ende terstont
haer beghevende tot het ghebedt, voeghde seer
lichtelijck haeren wille met den Goddelijcken

H

niet

niet twijfelende, oft haeren Vader was inde liefde Godts uyt dit catijvigh leven ghescheyden.

Want hy een man was ghestichtigh in sijnen handel, Christelijck, rechtsinnigh, met een iegelijk al-tijdt vreedsaem, wiens onverbrekelijke gewoonte was alle Sondaeghen ende Heyligh-daeghen sijne siele te voeden met het Lichaem des Heeren: be-sonderen Dienaer vande Heylighe Maghet, wiens eere hy ghesocht heeft over al te verbreyden; oock met verscheyde Lof-sanghen die hy konstelijck in musiecke ghestelt hadde. In't kortste gheseyt, 'twas een man, die inden weereltsen staedt een gheestelijck leven leefde: waer toe hy soo seer gheneghen was, dat in-gheval sijn Huysvrouwe voor hem waete ghestorven, hy voor-ghe-nomen hadde de reste van sijn daeghen inden Priesterlijcken Staedt te beleven.

Naer dat zy haere Moeder over dese doot ghetroost hadde, als het lichaem van haeren Vader dat naer Ruremonde ghebrocht was, naer gewoonte uyt het Huys naer de Kercke ghedraghen wiert, was sy met een menschelijck ghevoelen beweeght, door dien datse gheloofde, dat sy door dese aflyvigheydt veel lijdens soude ontmoeten. Want al was het lijdien haeren eenighen wensch: het en was nochtans niet sonder ghevoelen. Om dese ghevoelijckheydt kloekelijck t'overmeesteren, bemerckende dat haer Moeder ghenoechsaem gheselschap hadde, is zy in stilte, ende onbekent naer de Kercke ghegaen, om teghenwoordigh te wesen inde begravenisse; gheen acht-nemende op eenigh wereltdsch opsicht, door het welck sy kost afghekeert worden, van daer ontrent te komen; maer soeckende haere verstervinghe,
Als-

Alswanneer het Lichaem naer het Graf wiert ghe-
 draghen, een van haere gheestelijcke Medegefel-
 linnen, die met verwonderinghe haer aentagh,
 badt haer uyt de Kereke te gaen; om d'aerde,
 steenen, beenderen, op de doot-kiste niet te
 hooren vallen, maer sy desen raedt afflaende, quam
 noch naerder om dit te hooren, en haer door dit
 ghehoor te versterken: daer-en-tusschen haer ghe-
 peysen hechtende op't ghevoelen ende droefheyt,
 die de Moeder van Iesus hadde, in't hooren der
 vrede hamer-slagghen als haeren ghebenedijden
 Soone ghekruyst wiert: weleke bedenckingen in
 diergelijcke ghelegentheden haer seer ghemeyn-
 saem was.

Haeren wensch was voor de ziele vanden aflijvi-
 gen Vader te lijden de pijnen van het Vagevier. Dit
 niet konnende gheschieden, dede sy al, wat in
 haer macht was, om op't spoedighste hem te helpē:
 tot dat sy eyndelijck vanden Heere verstant: dat
 dese siele op den dagh der gheboorte van Maria
 verloft was, en ghekomen tot het gheniet vande
 Hemelsche glorie. Voorwaer eenen bequamen
 dagh voor desen dienaer van Maria, om in den
 Hemel gheboren te worden, op den weleken de
 Heylighe Maghet op dese aerde gheboren is. Naer
 het af-sterven van haeren Vaeder, was de Moeder
 van JOANNA ghenootsaecte van dieen plaetse
 naer d'ander te reysen, om verscheyde swaerighe-
 den, die de weduwen dickwils overvallen; ende sy
 hiel haer Moeder gheselschap. Soo dat sy nu by den
 eenen nu by den anderen Biecht-vader in verschey-
 de steden moeste biechten: die haer soo nauwe
 rekeninghe van't inwendigh niet af en vraeghden.
 Om dese reden, ende oock om het sterven van haer-

ren ghewoonlijcken Biecht-vader, wordt in haere nae-ghelaeten Schriften ghemist, wat dese jaeren belanght: doch niet alles, want sommighe dingen tot onse kennisse ghekomen zijn.

Op den eersten dagh van't jaer 1644. bevont IOANNA sich besonderlijck ontsteken door't vier vande Goddelijck liefde, om in te volghen haere oude ghewoonte, te weten, een nieuw jaer gift aen Iesus te schencken, ende oock te saemen van sijne goedtheydt, een nieuwe jonste te vraeghen. Haer vraaghe, en verfoeck was, mede deelachtigh te worden van een goet deel van sijn kruys ende bitter lijden: twelck sy dit jaer mildelijck bekomen, ende kloekelijck ghedraghen heeft.

Maer wy fullen dit lijden, met noch ander, bewaeren voor de plaetse daer ick haere lijdtfaemheydt eyghentlijck sal verhandelen. Ick segghe alhier alleenelijck, dat sy op desen tijdt seer veel heeft moeten verdraeghen, van haeren Broeder, sijn huysvrouwe en hunne kinderen (welcker huys-houwen vol van stoorringhe was) van ander maeghschap en vrienden: soo verre dat sy ghedachten kreegh van desen kelck te vluchten, haere wooninghe te veranderen, ende naer s'Hertoghenbosch te vertrecken; alwaer de Catholijcken (soo sy hoorde) stantvastigh bleven naer het overgaen vande Stadt, maer ghebreck leden van geestelijcke persoonen. Dese gedachten en sproten niet uyt begeerte van het lijden te verlaeten, soo haer dochte, maer alleenelijck uyt de genegentheyt van alle de verstroytheden, die haer overtolligh overvieren t'ontgaen: doot de welcke, ghelijck sy meynde, Godts dienst, ende haer vereeninghe met Godt seer verflauwde. Doch Christus, die dit lijden tot
sijn

fijn glorie toeliet, en verftont dit soo niet. Soo dan, als fy in haer ghebedt was, (t welck fy om alle dese ftoringhen noyt en verliet) hoorde fy inwendelijck als of Chrifthus haer af-vraeghde, oft fy de kruyffen wilde ontvluchten? Hier door wierdt fy verftelt, ende soo beroert, dat fy niet en wift wat antwoorden; ende liet fich voor-ftaen, dat fy een feer groote faute bedreven hadde, met te voeden de gepeysen van een andere woon-plaetse welcke faute, naer haer oordeel, sonder bloet-ftortinghe, dat is feer bloedighe lijf-castijdinghe, niet en konde uyt-ghewaffchen worden.

Overfulckx hervattende haere begeerte van lijden, is feer ghewillighlijck en geerne in't midden van dese stormen ghebleven, waer toe fy verfterckt wierdt door t'ghene fy las in't leven vande Heylighe Teresia. Want nemende desen boeck inde handt, ende den felven openende, viel haer ooghe op d'onderwijfinghe vande voorseyde Heylighe, hoe datmen allen ons lijden moet vereenighen met het lijden van Chrifthus. Dit beviel haer uysterlijck wel: soo datse geene fwarigheydt meer en vondt om haer naer dese lesse te voeghen. Sy wierdt in het selve voor-nemen noch voordor verfterckt, naer dat Chrifthus in eene openbaeringhe fijn selven aen haer hadde verthoont, inde ghedaente, inde welcke hy somtijds gheschildert wordt, met opene ende door-wonde armen, rustende in eenen bloedighen kelck. In dit ghesicht wierdt fy van Chrifthus ghenoodt, om haer selven neffens hem aen fijnen Hemelschen Vaeder op te offeren, voor het heel huysghesin van haeren Broeder. T welck fy vlytelijck doende met overvloedighe traenen van liefde, wierdt met Chri-

stus Inwendelijk soo vereenight, dat sy niet en hoorde, al was't datmen haer aensprack.

Sy voeghde dan haer selven naer den Goddelijcken wille, begheerende haren lijdenden Bruydegom ghelijck-vormigh te wesen: soo dat sy door de Goddelijcke liefde geheelijck ingenomen seyde met inwendigh gheroep en versuchtinghe: *O liefde! wat wilty dat ick doen t uwer liefdes wylde dat ick eeuwvelijck blyve in't huys van mijne Moeder onder de kinderen ende tusschen soo vele ongeregtbeden? Ick ben te vreden. Wilty dat ick, zijnde in uwe gratie, eeuwvelijck voor der menschen saligheydt lyde in de helle? Laet my daetelijck daer in sincken.* Soo wierdt dat herte door Godts liefde ghetrocken om alle moeyelijckheydt ende verdriet vlijtelijck te onderstaen sonder eenighe paelen van lijden te kennen.

Al-hoe-wel JOANNA soo wel over-ghegheven was inden Goddelijcken wille, en soo begeerigh om te lijden, als hier boven gheseyt is: nochtans de op-gheresen twisten tusschen de naeit-bestaende vrienden, vielen machtigh swaer aen haer vreedfaem en soet-hertigh ghemoedt: sy bekommerde sich daerom alder-meest met peys en vrede onder dese te maecten, 't welck haer somwijlen gheluckte, maer voor weynighen tijdt, want de geschillen meermaels hernaemen, ende somtijds heftigher als te voren. Hier breeder van te schrijven en dunckt my niet dienstigh, ende oordeele beter te wesen, ten deele te verswijghen den lof van JOANNA, als in't besonder iemandts schande te openbaeren.

By dit uytwendigh lijden wierdt veruoeght een inwendighe droefheydt en groot ghevoelen, 't welck haer ghemoedt seer beswaerde, dencken-

de

de dat Godt door die twisten vergramt wierdt : want oock de minste sonden haer onverdraghelijk schenen. Daer-en-boven was sy ghe-
durigh bedught, oft sy van haeren kant sich wel
queet in dese droeve ghefallen, en niet te veel
of te luttel, niet te soet oft te hardt gesproken en
hadde: waerom sy dese niet wel bedachte ghebre-
ken met over-vloedighe traenen beweeende, ende
onophoudelijk badt, op datse in alle dit gewoel
in't minste Godt niet vergrammen en soude. Tus-
schen dese menichvuldighe kruysen was sy door
liefde innighlijk met Godt vereenight, besonder-
lijk inde H. Communie: waer toe sy met alle mo-
ghelijcke aendachtigheydt ende neerstigheydt sich
bereydt maecte, even eens als oft sy niet anders
te besorghen en hadde.

In dese jaeren is sy oock geoeffent geweest door
veranderinghe van haere Biecht-vaeders, die van
Ruremonde versonden wierden, 't welck haer een
kruysken was by de reste: om dat sy gheerne aen
de Bestierders van haere Conscientie volle kennisse
gaf van haere inwendighe gesteltenisse; ende haer
oetmoedig gemoedt strijdig was om aen verschey-
de Biecht-vaders te verklaeren de jonsten die sy
van Godt ontsonck. 't welck Godt misschien heeft
toe-ghelaeten, om dat haer Godts-dienstigh leven
aen vele soude kennelijk ende meer bevestight
worden.

Op desen tijdt is haere Moeder oock komen
te sterven, naer eene vier jaerighe sieckte van
Water-sucht, met de welcke sy bevanghen wierdt
ontrent d'aflijvigheydt van haeren man. Van de
welcke IOANNA ghetuyght, dat sy een deugh-
delijcke Vrouwe was, ieder een gheyende het
sijn

fijn, in haer sieckte seer gherust van Conscientie, sonder vreesse van de doot, met soo een betrouwen op Godt, als een kindt heeft op sijnen lieven Vaeder.

Men sprack over al vanden langh-ghewensten peys tusschen den Koningh van Spagnien, ende de Staten van Hollant, die oock ghevolght is: ende den roep liep te saemen, dat Gelderlandt by dese gheleghentheydt soude ghegheven worden aenden Prince van Oragnien. Dit laeste en beviel aen IOANNA geensins, ghelijck-men wel dencken kan. Waerom sy alle haere wercken en ghebeden tot Godt stierde, op dat hy sulckx soude beletten: daer by versoekende de voorspraecke ende bystandt van onse Lieve Vrouwe, die tot Kevelaer besonderlijck gheert wordt, die sy noemde de *sterckte van Gelderlandt*. Tusschen dit versoekken ende bidden voelde sy seer groote vertroostinghen van den Heere: ende oordeelde hier uyt by haer haer selven, dat Gelderlant in soodaenigh ongheluck niet vervallen en soude.

Sy verliet door raedt van haeren Biechtvader het twistigh huys van haeren Broeder, verkiesende haere wooninge by eenige dochters, die haer in maniere van levē gelijk waeren. Alwaer sy dit misnoeghen hadde: datse van dese aengesien ende geacht wierdt als Geestelijcke Meesteresse vande welcke sy versocht de alder-minste dienstmaert te wesen. Waerom sy somwijlen invallen hadde om haer erghens in een wildernisse te verstecken buyten kennisse der menschen, om van niemant ghesien of gheacht te worden: welcke bekoringhen haer niet lanck en sijn by-ghebleven: want sy van Godt verlicht wierdt, dat het enckele
bekorin-

bekoringhen waeren, ende dat het tot sijn glorie nuttigh was, dat sy onder de menschen soude verblijven, ende vrucht doen.

En Jouffrouw tot eenen Gheestelijcken staedt inghetreden zijnde, ende overwonnen wordende van een bekoringhe, hadde heymelijck by sich besloten, stillekens, sonder jemandts wete, de wereltsche kleederen, die sy verlaeten hadde, wederom aen te trecken, ende den Novitiaet, daer sy was, t'ontvluchten. Naer dat alles rijpelijk overlegt was, hoe sy dit soude aenstellen, als sy nu haer voornemen meynde uyt te wercken, wordt haer eenen brief van JOANNA behandicht, dienende om dese Novitie in haeren aenghenomen staedt te verstercken, wiens bekoringhe JOANNA van Godt verstaen hadde. Door desen brief is het herte van dese Novitie soo verandert, dat sy alle gheneghentheydt tot de Weereldt kloeckelijck verstootende, ende aen haeren roep ghetrouw zijnde, in haeren aenghenomen staedt is ghebleven. Ten sal niet onnuttigh wesen, desen brief van IOANNA hier te stellen: hy luydt aldus.

*Seer Beminde Jouffrouw, ende Lieve Mede-suster,
in Christo JESU.*

AL ist dat mijn herte seer dickwils met de begeerte aen V. E. gheschreven heeft (want ick my ten uystersten verblijdt hebbe, in het kloeck voornemen van V. E. ende heyligh beghinsel, vanden Duyvel, de Wereldt, ende het Vleesch, vromelijck onder de voeten te treden:) nochtans en hebbe ick tot noch toe, door veelderhande beletselen, niet eens mijn begeerte

gheerte

gheerte kunnen uyt-uvercken, in te schryven aen V. E. met'er daet, als nu. Overfulckx wensche ick V. E. hondert duysent dobbel veel gheluckx, met dien alder-uverhevensten, Edelsten, Machtighsten, Rijcksten, Schoonsten, Vriendelijcksten, vvel begaefsten, ende Alderuytnemensten Koninck ende Bruydegom. Wat uwonderlijcke redenen en hebben wy niet, om ons daer in te uerblijden, ende onse verkiesinghe tot soo uverheven staedt, groot te achten: dat dien oneyndelijcken Godt sijn ooghen soo ghenaedelijck, ende met soo groote liefde slaet op ons, soo onuveerdighe en uverworpe schepselkens, die hy van niet ghemaect heeft, ende ghetrocken uyt dien dreck ende uuyle modder daer wy in staken, ende daer wy ons soo uuyl en leelijck mede ghemaect hadden, door 'tinvolgen van soo vele ydelheden, ende gheneghentheden tot de schepsels, ende tot ons selven, begaende duysent-derhande sottigheden: ende ten kortsten gheseyt, vergbetende den Schepper aller schepsels, daer wy 'tal van hebben, en daer 't al van komen moet. Ende dat hy nochtans soo uwonderlijck, door sijne oorspronckelijcke inborstighe goetheydt, alle onse soo uuysinnighe bottigheden ende ondancckaerheden als vergetende, ons noch aen-neemt tot sijne Bruyden. Och Beminde Suster, waert dat wy dese dinghen wel grondeerden, waer souden wy tuch ons selven van liefde laeten? uWy souden wenschen door dese te vergaen, ja met'er daedt verdwynen en smiltien in duysende traenen van een alder-teerste leetwesen, om dat wy van soo eenen Godt zyn afgeveken. Maer al ist dat hy ons (aen hem zy lof) noch al bewaert heeft, en dat soo uwonderlijck, van groote sonden, daer wy sonder sijne besondere beschermenisse oock souden in-ugevalen hebben, even-wel moghen wy wel daeghelijcks met een teer leedt-uvesen, hem als beklaeghen. uWant heeft de H. Catharina van Senen

soo

soo langhdurigh gheveent, dat sy haer selven maer
 eens vat op-ghestelt en hadde, om de menschen te be-
 haeghen: vat sullen wy moeten doen? Maer men sou-
 de moghen peysen, ick en ben sulcke Heylighe niet. 'Tis
 wel vvaer: maer en hebben wy niet de selve redenen
 om Godt lief te hebben, ende aen te hanghen, die sy
 ghehadt heeft? En is sy niet van vleesch ende beenderen
 gheveest, ghelyck wy zijn? en ist den selven Godt
 niet, die haer de gratie ghegheven heeft, en ons die ghe-
 ven vuilt, als wy ons bereyden om die t'ontfanghen,
 ghelijck sy ghedaen heeft? Ha, Beminde Suster, hebt
 ghy u soo vroom ghehoort inden vvereltschen, thoont
 u noch vromer inden geestelijken staedt. Tracht naer ee-
 nen Ialoufen ende kloecken yver der liefde Godts, ende
 en gheeft niemant eenigh voordeel in Godt te beminnen.
 Blyft die soete Moeder Godts met een stercke aenklevin-
 ghe om hulpe bidden: sy en sal u die niet vveygheren.
 Seght dat ghy soo krachteloos zyt, dat ghy u selven in
 gheender maniere helpen en kont. Haeren moederlijcken
 bystandt en sal sy u niet vveygheren. Eenen vrolijcken
 gheest, kloecken moedt, grooten yver, ende een vast be-
 trouwen op Godt, sal u door alles helpen. Hier mede
 ben ick V. E. van ghelycken bestekende met vyf keer in
 mijne H. Communie voor uwen saelighen vooriganck
 ende valherdinghe tot den eynde toe aen Godt den He-
 melschen Vader op te draeghen: het welck ick oock aen
 andere gherecommandeeri hebbe, die dat oock met my sul-
 len doen. Groet in mijnen naem uwe Nichte, en seght
 haer van mijnen tveeghen, dat sy haer niet te lanck en
 beraede, ende dat sy nu doet, 'tghene sy soude wen-
 schen ghedaen te hebben als sy in haer uytterste sal lig-
 ghen, op dat sy haer niet te laet en beklaeghe: ende in-
 daghtigh zy, datse niet een ure levens seker en heeft.

Hier naer wierdt sy ghesonden naer Antwerpen om een ander Gheestelijke Dochter te verghefchappen. Aldaer ghekomen zijnde, ende bemerc-kende, dat verscheyde perfoonen van haer Leven besondere kennisse hadden, wiert seer ontfet, om dat men haer soo eerlijck onthaelde: beklaghen-de met vele traenen, dat de menschen soo jam-merlijck doolden, als sy haer eenighe deughdt toe-schreven. Om hier teghen te wercken, nam sy tot voorwerp van haer inwendigh ghebedt haeren ver-worpen Niet, waer uyt sy ghekomen was. Hier mede besigh zijnde in haer kamer, tusschen me-nighvuldighe traenen; wierdt sy eens bevonden van een dochter die haer quam verfoecken om by een ander siecke dochter te gaen. Het pijnighde haer seer dat dese dochter door dese ondervindin-ghe in haer goede meyninghe versterckt konde worden: welcke inbeeldinghe haer soo lastigh viel, datse schudde en beefde, als oft sy met een sel-le kortse hadde aen-ghevat gheweest.

Aenghesien dat haer deughtsaemheydt binnen Antwerpen soo seer kenbaer wierdt, namen vele oprechte dienerffen Godts de vryheydt van aen IO-ANNA haere inwendighe ghesteltenisse te vercla-ren, om by dien middel in't gheestelijck leven voorder onder-wesen te worden. Ende JOANNA by dese gheleghentheydt niet wel konnende hae-ren verheven gheest ende seldsaeme deughden ver-berghen, pooghde haer vertreck van Antwerpen te verhaesten.

'Tis eens gheschiet, datse komende van de Ca-pelle van onse lieve Vrouwe inde Keyser-straet, alwaer sy sonderlingh tot beschouwen van Godde-lijke saecken was op-ghenomen gheweest inden
gheest

gheeft, ende daer naer met andere aen tafel sit-
tende, 't minste niet konde eten of drincken: mits
dat het haer onmoghelijck was eenigh voetsel der
aerde te nutten, ter wijlen dat sy noch ghehee-
lijck van Hemelsche spijsen vervult was. Hier over
beschaemt wordende, seyde, niet langher aen ta-
fel te kunnen blijven, want sy sich naer het lic-
haem niet wel en ghevoelde. Men leyde haer in
een kamer, om wat te rusten, 'twelck haer wel be-
viel, om in dese eenigheyt den vollen toom aen
het voor-gaende vier van liefde te geven, dat noch
niet ghebluscht en was. Maer sy wierdt bespiet,
ende door het aensien van die vlamme die siele,
wierden andere oock ontfteken. D'ene voor, en
d'ander naer, quam haer besoecken om haer te
spreken, oft ten minsten te sien: want sy bevon-
den dat JOANNA, oock al swijghende, soete be-
weghinghen tot de liefde Godts inde omstaenders
verweckte. Sy dit merckende verfoeyde en be-
strafte haer selven, om dat sy eenighe oorfaecke
gegeven hadde tot groot-achinghe van haeren
perfoon: en vertrock van Antwerpen.

Twee nauwe bloedt-verwanten, die JOANNA
even naer bestonden, woonachtigh binnen Ghent
hadden grooten twist tusschen malkanderen. Haer
vrienden oordeelden datter gheenen middel be-
quamer en was om tusschen dese twee partijdighe
peys en vriendschap te maken, als JOANNA naer
Ghendt te stieren: 'twelck sy aen-ghenomen heeft
sich niet willende ontrecken aen soo heyligh
werck. Sy is dan van Brussel naer Ghent vertroc-
ken om die tweedrachtige ghemoederen te versa-
men: alwaer sy meer teghen-standt ghevonden
heeft, als sy verdocht. Want sy niet alleenelijck

en moest handelen met haer partijdigh maeghschap maer oock met de boose op-stokers van tweedragt: die seer vinnighlijck alles by-brochten, wat den peys konde beletten; ende ghelijck meermaels gheschiet, al te veel ghehoor ende gheloof kregghen. Soo dat het van andere kanten terstont om verre ghestooten wierdt, dat JOANNA van haeren kant ghevoordert hadde: die veel heeft moeten arbeyden en onder-staen, eer de saecke tot een goet eynde ghebrocht is. Nochtans heeft sy ten langhe lesten een geluckighe en ghewenschte uyt-komste bekomen: waer van sy Godt niet ghenoech en wist te bedancken.

Van Ghent quam sy naer Aelst: daer sy wat verbleef, om te handelen met haeren ouden Biecht-vader, die daer woonachtigh was. Sy maecte te samen, door den raedt van desen Pater, kennisse met de ongeschoende Carmeliteressen aldaer, de welke sy daer nae alle haer leven seer groot geacht heeft. Segghende in dat Clooster eenen oprechten ende besonderen yver, tot den volmaecten dienst Godts bevonden te hebben. Ende sy heeft dese kennisse met Godt-vruchtighe brieven nader-handt altydt onder-houden.

In't begin des jaers 1649. wierdt sy andermael van Godt onderricht van het aen-staende onghewal ende haestigh sterven van haeren tegenwoordighen Biecht-vader. Sy wierdt hier door verbaest, nochtans gheheelijck haer over-ghevende aen Godts behaeghen: ende terstont lesende den Vader onsen, herhaelde verscheyde keeren, *Vven wille moet gheschieden*. Sy was gheneghen om aen den Biecht-vader dese openbaeringhe te kennen te gheven, op dat, indien hy noch iet effen

effen te stellen hadde, hy dat soude doen voor sijn vertreck: want sy wist dat hy een reyse naer de Hollantsche ghewesten op handen hadde, daer het ongheluck soude gheschieden: al-hoe-wel niemant die leefde, van die reyse een woordt aen haer ghesproken en hadde. Den besten middel van hem hier over te verwittighen, docht haer te wesen in de volghende maendelijcke rekeninghe van conscientie dese faecke aen-te-teecken. Doch desen middel misluckte: want den Biecht-vader van dit stuck geen gewagh en maecte, misschien hier op niet ghelet, oft oock dese waerschouwinghe niet ghelesen hebbende. *IOANNA* dan wetende dat sijne reyse haest voort-ganck soude hebben, heeft aen *Aldegonde van Horenbeeck*, die sy meynde by den Biecht-vader veel te vermoghen, verclaert dat den Biecht-vader haest naer Nimweghen en van daer voorder vertrecken soude: maer onder-weghen verongelucken, en noyt weder-keeren naer Ruremondé. Dese Dochter dit van *IOANNA* verstaen hebbende, maecte alles kenbaer aen den Pater: die haer dadelijck ontboodt, om dit claerlijcker van haer self te verstaen: ende vraeghde aen *JOANNA* hoe dit ongheluck soude gheschieden. Sy antwoordt, door eenen val. Den Pater seyde, dat hy sich genoeghsaem soude wachten van vallen: ende wat sy badt oft niet, even-wel begaf sich op den wegh sonder gheloof te gheven aen de voor-segginge van *JOANNA*.

Op den achtsten Meert wiert haer veropenbaert hoe sijn ongheval nu aen-staende was: 'twelck sy te kennen gaf aen *Lucia de VVerimont*. Ende twee daghen daer nae, viel den Pater in de stadt van Arnhem soo deerlijck, dat de schouder uyt het
lidt

lidt schoot: waer van men naermaels tot Ruremonde de tijdinghe kreegh. Op den elfften Meert wiert aen JOANNA veropenbaert, hoe hy met een sweeringe als een peste aen de schouders bevangen soude worden, twelck sy hem terstont over schreef soo dat hy sijn toe-comende quale wist, als de Medecijnen daer van noch geen perijckel en saeghen, ende veel min van de doot.

Den Pater merckende dat alles achter-volghde dat JOANNA voorseyt hadde, ende ghevoelende dat de versweeringhe aen-quam, al-hoe-wel de Medecijnen van de selve luttel werck maeckten, kreegh groot achter-dencken, dat sijn sterven oock volghen soude. Waerom hy eenen brief schreef aende voor-noemde *Aldegonde*, op dat sy alles van JOANNA, noch rijpeliijker soude af-vragen, ende hem overschrijven.

Op den Witten Donderdagh, vallende op den eersten April, sagh JOANNA hem in den gheest soo afgrijselijk bloedende, datter de doot na volghde: tgeen sy wederom te kennen gaf aen de voorseyde *Aldegonde*: want, door last van den Biechtvader, en mocht sy aen dese dochter dierghelijcke openbaeringhen dies-aengaende niet verswijghen. Men heeft daer naer verstaen dat hy op den selven tijdt door het overvloedigh bloeden ghestorven is.

Van alsdan begonst sy voor sijn siele te bidden, in-gheval die in't Vaghevier moest lijden: ende niet te vergheefs. Want die siele op den goeden Vrijdagh sich verthoonde aen IOANNA, als sy in de Hooft-Kercke was biddende voor het Heyligh Graf. Dese siele was gheheel in't wit, nochtans met een bleeck ende droevigh ghelact: ende verfocht ernstelijck haeren by-standt ende ghebeden: die sy toe-seyde. ;

t'Sa-

'tSaterdaeghs ten elf uren liet sy voor de siele een Misse doen, al was 't dat van dese doot noch gheen tijdinghe ghekomen en was, die alleenlijck naer den middagh door brieven aen-ghebrocht wierdt. Ten tijde van de voornoemde Misse wierdt JOANNA sterck beweeght, om de pijnen van het vaghevier voor den aflivighen op haer te nemen, op dat hy dies te vroegher soude konnen verlost worden. Sy ghevoelde in dese saecke grooten teghen-strijdt: maer den selven overwinnende, heeft sy op haer ghenomen alle pijnen te lijden, die haeren Biecht-vader aen Godt schuldigh was. Evenwel en wiert die Siele niet vroegher verlost, dan acht daghen naer Paesschen, ghelijck JOANNA ghetuycht gesien te hebben: hier by voegende dese waerschouwinghe.

Ick belijde, ende verclaere, dat het gheene kleyne saecke en is, iemandts Vaghevier aen te nemen. Vvat my my dat gheheel jaer overghewen is, weet den Heere. 't zijn onuytsprekelycke dinghen: die hier boven sullen ghesien worden. Ick soude seer schroomen my weder tot iedt sulcks over te gheven. Nochtans indien my dierghelycke saecke op dusdanighe maniere wederom voorgesteld wierde: ick en soude aen de liefde gheenen teghen-standt connen bieden: ick sou my wederom gheheelijck moeten ten besten gheven: maer soude my eerst beraeden met mynen Biecht-Vader. Vvant inder vvaerheydt men stelt sijn selven in een balansse. Ick schroom als ick'er op dencke. Maer die Sielen en sullen niet laeten dankbaer te zijn. Ende het gheschiet aen Christus self, 't gheen aen die gheschiet: vvant het sijne ledekens zijn. En vvat isser datmen niet gheerne en soude omhelsen voor den Heere: ende hoe fouden vuyous selven in sulcke ghelegentheydt vwillen spaeren? Vvat sou dat anders als eyghen liefd-

zijn? Neen, neen, neen: verre van ons moet sulcx wesen. De liefde moet in ons de overhandt hebben, de besittinghe, ende de heerschappye. Heere gheeft my hier toe gratie, want ick de kranckheydt self ben. Heylighe Moeder Godts kome my toch in sulck een gheval in alles te hulpe.

IV. CAPITTEL.

Van haer veertighste, tot haer vijftighste jaer.

SY hadde seer veel van haer krachten verloren: jae 't was te verwonderen dat'er noch eenighe overbleven. Want ghemerckt dat haeren iever overgroot was, om aen te vatten al wat het lichaem pleegh te verkrencken, als waecken, bidden, vasten, lijf castijdinghen: ende gemerckt dat sy daer by weynigh min als een gansch jaer onderstaen hadde de pijnen, die sy voor haeren overleden Biecht-vaeder gheleden heeft; was sy in haer lichaemelijke krachten soo seer verkrenckt, dat sy moest iemandt hebben die haer gheleyden soude om te kunnen gaen, ende sy moest oock in andere noodigheden van een ander ghedient worden: 'tgheen haer seer verdrietigh viel, want sy meer gheneghen was om dienst te doen, als t'ontfanghen. Overfulckx heeft den Biecht-vaeder alle haere strengigheydt hier te voren gheploghen, ghemaeticht: op dat haer lichaem niet beswijcken, maer eenighsints herstelt soude worden. Doch hier en teghen is een nieuwe swaerigheydt op-ghelesen, die haer Siele niet weynigher en pijnighde, jae veel meer als alle kranckheydt des lichaems.

Den

Den Leser is indachtigh dat sy door de jonste van den Generael der Societeit den oorlof verkregen hadde, van daghelijckx te Communiceren. Desen oorlof en konde sy niet altijd ghebruycken, ter oorsaecke dat haere kranckheden dickwils de macht benamen van ter Kercke te gaen: sy Communiqueerde nochtans daghelijckx als sy tot de Kercke gheraecten konde. Op desen tijdt wierdt dese daeghelijcksche Communie aen de menschen kenbaer, ende daer wient veel teghen gheseyt, en dapper op ghesmalt: al hoe wel dit teghensegghen, en smallen, ganschelijck buyten reden, en sonder gront was. Want al is't redelijck niet dickwilder te Communiceren, als op de ghestelde daghen: ende seer loffelijck, hier in de maete t'onderhouden die in't ghemeyn voor gheschreven wordt: naer 't exempel van Religieusen, soo Mans, als Vrouwen, die haere Communien maetighen, volghens de daeghen, die van de Oversten aen de ghemeinte aenghewesen worden: nochtans JOANNA soo verre verheven in deughden, ende soo innighlijck vereenight met Godt, mocht dies aengaende wel wat besonders hebben: naementlijck als dese jonste goet gekeurt was, vanden Opper-oversten der Societeit: wiens uytdruckelijck toestaen haer behoorde van alle tegen-sprake bevrijdt te hebben. Niet te min, haeren tegenwoordigen Biecht-vaeder, een seer geleert, ende seer deughdelijck man, die dat Collegie oock bestierde als Rector, hoorende de stooringhen die ter oorsaecke van dese daghelijcksche Communie op-gesesen waren, ende willende door dese besondere versterkinghe haeren gheest beproeven, die hem noch onbekent was, heeft voorghenomen, af te schaffen

dit dickmaels ende daeghelijckx Communiceren : ende heeft dit willen brenghen tot den reghel en ghebruyck , waer nae andere Gheestelijcke Dochters sich moeten voeghen. Soo dathy aen JOANNA verboden heeft , dickwilder te gaen tot dat Hemels bancquet , als aen andere ghemeynlijk toeghelaeten wiert : derhalven dat hy haer oock den oorlof ontnam , van 's nachts op te staen om te bidden , haer belastende dat sy daeghelijcks soude rusten tot de ses uren inden morgenstont.

Alle 'twelck JOANNA aen-nam , als komende vande handt Godts : maer soo veel als raecte het derven van de H. Communie (al hoe wel sy gheerne bekende dies onweerdigh te sijn) het docht haer onmoghelijck , sonder te beswijcken , soo gespaerigh dat Goddelijck voedtsel te nutten : 'ten waere dat Godt eerst , en voor al , in haere siele wilde matighen , oft oock uyt-blusschen d'overgrootte begheerte tot die Hemelsche maeltijdt , die sy voelde meer en meer ontsteken te worden. Dies niet teghenstaende was sy bereydt oock in dit stuck , ghelijck in alle andere , gheheelijck te volghen , 'tghene den Biecht-vaeder in Godt gheraedsaem soude vinden.

Men sagh door d'ooghen ende door het aensicht haere quelende siele , ende groot verlanghen tot het nutten van haeren Beminden , namentlijk in de Kercke , als desen Goddelijcke spijs aen andere uyt-ghedeylet wierdt : want sy principaelijck alsdan haere begheerte ende haeren hongher soo wel niet verberghen of bedwingen en konde , siende andere deelachtigh worden van de spijs der kinderen Godts , ende sich verstoeten. Sommighe tot medelijden hier door beweeght zijnde , hebben
haer

haer gheraeden desen Biecht-vader te verlaten, ende eenen anderen te verkiesen, die ghedooghen ende toe-staen soude dat den Generael toe-ghestaen hadde. Maer desen raedt, al wierdt hy oock van gheestelijcke ende weerdighe Mannen aengewent, en heeft gheen vatten ghehad op't gemoedt van IOANNA, die in alles de blinde ghehoorsaemheyt wilde volghen, ende volkomentlijck haeren eyghen wille versaecken. Ende sy hadde liever te volghen het goet-duncken vanden Biecht-vader, als wel van den Generael, om dat (soo sy seyde) den Biecht-vader de bestieringhe van haere Conscientie hadde: Aenden welcken sy dese woorden gheschreven heeft. *Onsen Lieven Heere heeft aen sijn armste schepselken V. E. voor Gheestelijcken Vader ende Leydts-man ghegheven: door wie ick sijnen Goddelijcken gheest ende bestieringhe verwacht. Ick wille my gheheel gheven aen V. E. als in Godts handen, ghelijck een onnoosel kindt: Bidde daer en boven ende versoecke, dat V. E. my nergens en spaere, maer vry grondelyck aentaste. Ick sal my heel daer nae voeghen ende V. E. te meer in Godt beminnen: en naer mijn kleyn vermoghen soo veel te krachtigher in mijnen eenighen alderlieffsten door ghebeden V. E. ghedachtigh zijn. Soo was sy ghestelt al was het derven der Communie haeren uystersten pijnlijck.*

In desen grooten ende harden strijdt nam sy haeren toe-vlucht tot d'Alder-heylichste Maghet, met minnelijck beclagh, dat sy van Godt tot de Heylighen Communie soo iterck ghetrocken, ende van haeren Biecht-vader weder-houden wierdt: vraeghde dan aen dese Moeder, oft sy het gheluck soude weder-krijghen van daghelijckx haeren Sone te moghen ontfanghen? Waer op sy d'antwoort ver-

stont, met het jaе woordt, tot haere groote blij-
schap, en met gheen mindere danckbaerheydt tot
soo goetd-jonstige Moeder.

Eens voor-houdende aen den Biecht-vader haer-
ren drift om met dit hemels broodt haer honghe-
rige siele te versaden, wierdt sy straffelijck be-
rispt: van hem hoorende, dat sy beter soude doen,
met te versterven haere eyghen ghesintheydt. Waer
op sy voor Godt, als haeren Rechter, neerstelijck
haer ghemoedt ondersocht heeft, oft sy hier, of el-
ders wilde in-volghen haere eyghen ghesintheydt:
ende heeft bevonden dat neen: maer dat sy inde
daghelijcksche Communie anders niet en socht, als
den wille Godts te volbrenghe. Den grondt van
haer ghemoedt wel ende rechtsinnelijck onder-
socht hebbende, heeft sy gheschreven de volghen-
de woorden, die sy daer nae in de rekeninghe der
Conscientie over ghegheven heeft. *Ick onder-soec-
ke, of ick op het suyperste Godts aengenaemsten wille
alleenelijck begheere. Ende ick bevinde dat ick gheerne
inde helle self soude zijn, op dat sijnen goddelijcken wil-
le in my soude volbrocht worden: als ick maer in sijn
gratie en soude blijven. Ende waer het saecken dat sijn
Majesteit, die my onweerdighste, sonder mijne ver-
diensten, van mijne jonckheydt af, met soo veel gratien
heeft voor-comen, nu gheliefde alles van my wegh te
nemen, ghevende dat aen een ander, wie het oock
waere: ick verclaere uyt den grondt van mijne siele,
dat ick my ten hooghsten ende ten uystersten soude ver-
blijden: om dat sulckx het believen ende vermaeck van
mijnen Beminden soude wesen. Waer het anders, ick
en soude niet Godt, maer mijn eyghen selven beminnen:
Welck ick nu ende eeuwvelijck versaecke.*

Naer alle dit, bleef den Biecht-vader by sijn
voori-

voorighe meyninghe: ende IOANNA in het der-
 ven van de daghelijcksche Communie, wesende
 op haere bidt-plaetse, ende d'ooghen slaende op
 een Schilderijken: in't welck CHRISTUS met opene
 wonden uyt ghebeeldt was, waer door sy voor
 desen verscheyde inwendighe aen-spraecken tot
 haer siele ontfanghen hadde, naementlijk de toe-
 segginghe vande dagelijcksche Communie, sprack
 sy met CHRISTUS, aen-gaende haer tegenwoordigh
 ballinckschap van de Communie, ende sy verstont
 van hem, dat dit ballinckschap haest soude eyndigē.
 Sijn Hooghweerdigheydt ANDREAS CREUSEN
 Bisschop van Ruremonde, ende nader-hant Artsch-
 Bisschop van Mechelen, verstaende (sonder toe-
 doen oft wetenschap van IOANNA) datmen haer
 de dagelijcksche Communie weygherde, met som-
 mighe Godts-gheleerde dat stuck rijpelijk onder-
 socht hebbende, sondt haer den oorlof van da-
 ghelijckx te communiceren: den welcken sy noch-
 tans niet en heeft willen ghebruycken, tot dat hae-
 ren Biecht-vader den selven toe-ghestaen hadde:
 die naer dese langhe beproevinghe verwonderen-
 de haere eenvoudigheyt, ghevoeghsaemheydt, ende
 ghehoorsaemheydt, haer ten lesten desen oorlof
 verjont, ende alle sijn leven seer groote acht-
 baerheydt van haere deughden behouden heeft.

Al hadde den Biecht-vaeder de daghelijcksche
 Communie toe-ghestaen, hy en hiel nochtans niet
 op, vande selve somwijlen t'onder-breken, ende
 haer eenighe daghen de Communie te verbieden:
 aen wiens oordeel JOANNA in alles eenvoudigck
 ghehoorsaem was. De vermaeninghen die sy van
 den Biecht-vader ontfonck, waeren ghemeynlijk,
 van dese ghewoonte te veranderen, ende de ghe-
 stelde

stelde Communie-daghen te volghen. Hy beval haer tot dien eynde te mediteren op de woorden CHRISTI tot sijn Apostelen : *Het is oorbaerlyck dat ick gae : want is't dat ick niet en vertrecke , den trooster en sal tot u-lieden niet komen. Maer is't dat ick vvegh gae, ick sal hem tot u-lieden senden.* Hier benefens vraeghde hy van IOANNA offe beter was als d'Apostelen ? Sy aen-hoorde dit seer oodtmoe-delijck, bereydt zijnde om sonder eenighe tegen-spraecke te ghehoorfamen. Doch als hy voorder vraeghde, oft sy hier iet teghen hadde : antwoorde sy, dat het haer hard viel de Communie te derven, maer nochtans soude ghehoorsaem sijn : jae, datse verhoopte die niet te derven, gemerckt dat d'Apostelen met de Discipels volherdende waren in het breken des broodts.

Den Biecht-vader moest haer voorder ende meer-mael vermanen, van beter sorghe te dragen van haer ghesontheyt ! want den drift van haer lichaem te misachten buyten spoor liep. Hier over badt sy vergiffnisse op haer knien, segghende : *ick en vvete niet hoe loffelijck dat ick hier in voort-ghegaen ben, sonder erghens op te dencken, hebbe ick hier mijn gheneghentheydt in ghevolght, hope my te beteren.*

Ghemerckt dat sy, door de swackheydt des lichaems met uytwendighe wercken sich niet en konde becommeren, ghelijck te vooren : nam sy haeren toevlucht tot inwendighe bekommeringhen, tot de welcke sy de meeste geneghentheyt voelde : sich besich houdende met soete bedencinghen. By exempel, dat Godt haeren schepper was ; ende sy sijn schepsel ; dat Godt haeren Rechter was ; ende sy de plichtighe ; dat Godt haeren

haeren Koninck ; ende sy sijn slavinne : dat Godt haeren herder was ; ende sy sijn schaepken. Alle deeyghdommen Christi wist sy aerdelijck toe te passen om de liefde tot hem onophoudelijck t'ontsteken.

Men magh dese volghende jaeren wel noemen jaeren van liefde , ghelijck sy bemerckt in haere maendelijcke rekeninghen van desen tijdt : want sy in't verloop van dese jaeren met de innighe liefde tot Godt vervoeght heeft de liefde tot haeren Naesten : gaende noch eens ten huysen van haeren Broeder , om sijn vervallen huys-houden t'ondersteunen , ende te herstellen. tWelck den Biechtvader gheradigh ende noodigh vondt , niet-tegenstaende de swackheydt van haere gesontheyt: midts dat haeren Broeder seer sorgheeloos was , sijn huysvrouwe van Godts handt gheslaghen , ende berooft van sinnen , ende de Kinderen van dit Houwelijck qualijck op-ghebrocht wierden. Wat jaeren dat dit gheweest sijn voor JOANNA, kan-men wel dencken: daer sy alle den last der familie alleen moest dragen , ende sorghen voor alle geestelijcke ende lichaemelijcke noodigheden , in soo groote onbequaemheydt van haer uyt-ghemerghelt lichaem. Voorwaer dit werck was swaerder om draeghen , als oock vrome schouderen vermochten: maer sy hadde soo kloeckmoedigh herte , dat haer niet te lastigh en viel voor Godt. Om te verharden teghen alle voorvallende moeyelijckheden , sloegh sy dickwils haer ooghen op een seker Beeldeken , in't welck *Iesus* als een kleyn kindt gheschildert was , rustende in een herte : twelck sy noyt en konde aensien sonder overvloedighe traenen van liefde : dat Beeldt legghende op haer herte , op dat *Iesus* alleen haere

L

sterckte

sterckte soude wesen in alle haer lijden. Dit Beelden heeft den Eerweerdighen Pater *Martinus de Werimondt* Carthuysen tot Ruremonde naer haere doot ontfanghen tot haerder ghedachtenisse.

Het alder grootste hert-sweer dat sy hier hadde was te hooren ende te sien alle d'ongheregheltheden, die door de knechten, en maerten, aengerecht wierden, midts dat de Goddelijcke Majesteit door dese dickwils vergramt wierdt, 'twelck sy met alle middelen socht te beletten: maer menighmael te vergheefs: want haere goede woorden, ende saelighe vermaeningen niet meer en vermochten, als d'exempelen van haer deughdsaem leven. Soo dat sy door de swaere forghen, ende onophoudelijcken aerbeydt soo seer af-gheteert wiert, dat sy een enckel gheraemte scheen te wesen. Sy seyde somtijds overgoten met traenen: *O mijnen Godt! dat ick hier ben, is om Sielen t'uwver liefde te winnen. Gheeft my toch een Salighe uytkomst.* Ende inder waerheydt Godt gaf haer besondere sterckte, door de welcke sy alle swaerigheydt doorbrack, oock die onverwinnelijck scheen te wesen. Sy ontfongh een openbaringhe, inde welcke Christus aen haer verthoonde hoe dat hy alles voor den menschen besten ghegheven hadde: haer noodende om in dese gheleghentheydt het selve te doen. Dit heeft sy dan vlijtigh ghedaen, ende voorts haer selven neerstelijck besteedt inde ghemaeckte schulden t'oversien, ende middelen te soecken om de selve te kunnen betaelen. Hier toe aenriep sy Godts bystant, door wie sy ten lesten achterhaelde, hoe alles wederom herstelt konde worden, niet teghenstaende dat het soo verre gekomen was.

Hier

Hier naer is haeren Broeder met een doodelijcke sieckte bevanghen gheweest, terwilen dat sy 't sijnder opficht naer Brabandt ghereyft was. 'Tgheen in dese sieckte, ende oock te vooren, gedenckweerdigh is, en kan ick niet bequaemelijker voorstellen als uyt twee brieven die IOANNA aen haere Nichte de weerdighe *Anna Theodora de la Croix Mongarde* Carmeliteresse tot Aelst gheschreven heeft, aende welcke ICANNA haer herte meer opende, als aen andere. Ick en soude van dese brieven gheen ghewagh maecten, om dat ick wensche de ghebreken van haeren Broeder te verduyfteren, die in dese brieven ghemelt worden: maer ghemerckt dat beyde dese brieven in menighvuldighe handen ghekomen zijn, 'twelck my bekent is, ende dat JOANNA sonder eenige wroeginghe des ghemoets soo opentlijck van haeren Broeder gheschreven heeft, wiens leven soo binnen als buyten Ruremonde wel bekent was, en meyne ick niet te misdoen, met dese Brieven in druck te gheven, ende door de selve te verklaren, wat lijden dat sy aldan ghehadt heeft, ende wat neerstigheydt by ghebrocht tot sijn beternisse.

Den eersten Brief schreef sy aen de voornoemde Religieuse den 10. van April 1658. ende luydt aldus.

SEER LIEVE NICHT E.

In't binnenste des herte van onsen eenighen Alderlieffsten, ben ick V. E. met d'Eerwveerdighe Moeder Teresa de S. Ioseph, ende alle V. E. lieve Medesusters seer vriendelijck groetende, en biddende ootmoedelijck my toch te vergheven, dat ick met te antwoorden soo langh vertoef hebbe, hoe gheerne oock ick dat socht in't werck te stellen. Maer ick en kost er niet toe ko-

men, om dat ick 't sedert, soo overvallen ben gheweest, en op soo wonderlijcke manieren van buyten ende van binnen door uyerlijcke oeffeninghen soo belet, dat ick somtijds hebbe gheseyt tot mijnen lieven Bruydegom: Och mijnen alderlieffsten, ghy hebt gheseydt, Ick wil met mijn Kruys op uw herte rusten: mijn herte is bereydt voor u, en al wat in my is. Maer mijnen Al, ick en ben niet maghtigh ghenoech, om u, die Godt zijt, met uww Kruys te draegen, ten zy, dat gy self mijn herte, ende my, ondersteunt: of ick moet te niet gaen. Ick en kan V. E. niet te kennen gheven de quellinghen van alle kanten. Ick gheve al dat ick hebbe: ende en kome niet toe. Ick seyde tot hem: Maer mijnen Beminden, hoe arm ben ick oock! al wat uwe Majesteyt my door myne Ouders tot mijn onderhoudt verleent heeft, en kan ick niet ghebruycken. 'Tis al of ick niet eenen stuyver en hadde. Dit soo insiende, verstont ick in't binnenste mijns herte. Ghy hebt my. Vaer mede mijn Sicke voldaan was, siende die verwult met Godt self, het eeuwigh goet, daer 't al in is. Ick moet het daer laeten, 'ten is niet te verhaelen. 'Tis den neghensten Meert seven jaeren gheweest, dat ick in dit Huys-houwen gheweest ben. Ick hebbe op dien dagh een Misse van danckbaerheydt laeten doen, voor alle d'ontfanghen gratien ende sterckten, die sijn Majesteyt aen my d'alderkranckste in dien tydt vergunt hadde, om die dinghen uyt te staen; ende hebbe seven lichten aenghesteken, my gheheel in't welbehaeghen des Heere wederom overghevende, op sulcken maniere, als 't die hoogste Majesteyt believde: gelyck een pot-aerde inde handen vanden pot-backer. Ick en sagh gheen eynde oft uyt komste inde saecken: noch oock gheen vruchten, naer gheduerighen seven-jaerighen arbeydt. Ick en sagh niet anders als distels en doornen

doornen voort-komen : Want 'er gheene beternisse in
 mijnen B. en scheen. Rechtede ick een op : hy stieter
 dry om verre, door sijn roukeloos leven : soo dat mijn
 Siele daerom doodelycke tormenten leedt : ick hebbe de
 vveerdighe Agnes aenghesoght, datse de bekeeringe van
 mijnen B. verkryghen wvilde, ghelijck sy' er andere
 in haer leven verkregghen hadde : gaf my nochtans
 heel ten besten, al docht het my een helle te wvesen.
 Den H. Ioseph, den H. Ioachim, de H. Anna, ende
 den H. Ignatius hebbe ick oock dese saecke in handen
 ghestelt. By desen Bruydegom, Vaeder, Moeder, ende
 Dienaer van Maria, houde ick aen, om hulpe te ver-
 werven. Mijnen Biecht-vaeder wilt, dat ick my on-
 trecke, ende eens proeve, oft by met de huys-houwinge
 beter sorghe leerde draegghen. Ick en wvensche niet an-
 ders, dan den alder-aenghenaemsten Goddelijcken wvulle
 sonder verkiefinghe. Sijn hooghste Saeligheydt wven-
 sche ick uyter herte, ende offere voor die allen 't ly-
 den my van hem aen-ghedaen. Och lieve Nichte bidt
 'er toch voor.

Den tweeden Brief vanden 15. Iunij des sel-
 ve jaer, is den volghenden : inden welcken sy de
 sieckte van haeren Broeder beschrijft.

SEER LIEVE NICHT E.

V. E. Leste schrijven hebbe ick wvel ontfangghen den
 wveeden Pinxteren dagh, soo ick van Loven quam, daer
 ick Vrydagh s'avonts arriveerde. Op den Sondagh van
 Sinxen ontfonck ick 's noemens eenen brief van Rure-
 monde; hoe dat mijnen Broeder hem gheheel stelde om
 te sterwen, ende alle daeghen ergher wvierdt. Dat sijn
 E. op Sinxen-avondt een Generale Biechte soude doen,
 ende

ende Sondaghs sijn Kercke-Rechten ontfanghen. Dat de Doctoren den moedt verloren gaeven. Ick hadde groote perffinghe daer niet te zyn : maer stelde my in het aenghenaemste believen Godts, op-offerende voor sijn-der Siele Saligheydt al, wat ick gheleden hadde, ende noch soude lijden. Saterdaeghs Pinxteren avondt, te Loven wesende in het lof, was ick seer benauwt voor sijn Saligheydt, ende bad om bermhertigheydt dat sijn Majesteyt hem toch ghenaedigh wilde wesen, overlegghende sijnder Majesteyts ghebedt aen 't Cruys, Vaeder vergheeft 'et hun, want sy niet en weten wat sy doen : versoeckende dat sijn E. niet en mochte gestraft worden naer verdiensten. Ick kreegh onweerdigh een inwendighe vertooninghe, dat onsen soeten Salighmaecker hem in sijn bermhertighe armen ontfonck. Ick hoopte in Godts oneyndelycke goetheyt, ende inde bermhertigheydt van sijn lieve Moeder. 'S maendaeghs viel in my op eenen ooghenblick een seer groot betrouwen, dat sijn E. uyt den grond sijns herte een oprecht leetwvesen hadde van sijn onbedacht leven, daer hy alle de vereldt mede ontsticht hadde, ende volkomentlijk voor ghenomen hadde sijn selven voor goet te beteren, ende een yegetlijk door sijn deughd'saem leven te stichten, tot voldoeninghe van't voorgaende: Het welck ick sijn E. schreef. Eer hy mijnen brief ontfonck, hadde hy sijn Generaale Biechte gbedaen, de HH. Sacramenten soo voor-ghefeyt is, ontfanghen, ende groot leetwvesen ghetoot over sijnen verloren tijdt. Voorts siecker wordende, seyde hy aen een jeder Adieu, en stelde hem gheheel tot de doot. Dijn'dag nam hy sijnen toevlucht tot den H. Franciscus Xaverius, met belofte van sijn leven te beteren; ende indien hy opcomende sijn leven niet en soude beteren, badt hy onsen Lieven Heere, om nu tot sijn meerdere Saeligheydt van de wereldt

reldt

veldt se scheyden. Den selven dagh, wesende den elfsten, is sijn E. teghen alle hope beghinnen te beteren, soo dat hy 's vvoensdaghs eenen heelen brief self gheschreven heeft aen Nicht Grüssperre: ende hy scheen Miraculeuselyck ghenesen, ende sterck ghe worden. Och lieve Nichte, indien 't eene heele ghenesinghe is, die naer mijnen wensch een volle beternisse mede-brenght wat vreught soude dat voor my zyn, dat sijn E. de vvereldt nu eens moght stichten, Godt oprechtelyck lief hebben, ende dienen. Als ick dien selven dynsdagh myne devotie dede by onse Lieve Vrouwe van goet Succes, om een goet eynde in die saecke te bekomen, quam my voor, ghelyck of onse Lieve Vrouwe my onweerdighe toe-knickte, dat het beter gaen soude. Ende onder vveghen naer huys gaende, seyde ick. Och H. Francisce Xaveri, ghy wordt gheschildert met eenen Moriaen op uwe schouderen swaer gheladen, en hebt 'er soo veel duysende bekeert tot troost van uwen arbeydt: ick hebbe nu soo vele jaren ghearbeydt, ende met eenen swaeren last gheladen ghegaen met mijnen B. sonder troost, niet nochtans sonder hope in Godt. Hier naer ontrent den avondt docht my dat sijn E. beter was: het ghene ick oock schreef. Vrydagh 's noemens kreegh ick eerst brieven van sijn beternisse. My komt altydt te voren, 't gheen onsen Heere over eenighe jaeren op eenen Mey-dagh my onweerdighe eens seyde: Het sal ten uysterste komen met uw Broeders huys, maer 't sal ten lesten keeren, om uwen t'wille.

Ik ben 't niet weerdigh: maer Godts bermhertigheyt is onbegrijpelyck. De goede ghebeden van soo vele goede Sielen hebben die tot ons ontsloten, ende doen toevloeden. Duysentmael ben ick bedanckende d'Eeruv. Moeder voor soo groote oprechte ende grondighe gheneghent.

ghent.

gentheydt ende de heele Heylighe ghemeente. Onsen Beminden self moet den loon ten vollen zijn. Ick sal oock naer alle mijn vermoghen tot VV. EE. meyninghe bidden. Ick bedancke d' Eervv. Moeder oock bertelijck, voor my ghekosen te hebben een gaeve des H. Gheest. Ick hadde groote begeerte ghehad om mede te moghen kiezen: door dien dat ick wiste, dat VV. EE. sulcks deden. Ick sal't bevaren tot gedachtenise. Ick hebbe verstervinge ghad, niet by VV. EE. te connen komen. Meynde eens heel met de Eervv. Moeder ende V. E. uyt den gront mijnder Sielen te konnen handelen vande binnenste saecken. Daer in hebbe ick my oock moeten versterven, tot dat onsen Alder-liefsten een andere ghelegentheydt sal gelieven te verleenen. Ick hebbe vergeten d' Eervv. Moeder uyt het binnenste mijns herte te bedancken, van die groote liefde, my onvveerdigh te offeren van by VV. EE. te komen vvoonen. Hoe soude ick onvveerdigh dienstmaertjen des Heere hier toe konnen gheraecken? Toch 't is den Heere vry, my daer toe te ghebruycken.

Men heeft goet ghevonden dat IOANNA niet langher en soude woonen in haers Broeders huys, naer dat dit wat beter ghestelt was, al-hoe-wel niet ten vollen naer den wensch van IOANNA: ende naer dat sy volghens het exempel Christi, de schulden betaelt hadde, die sy niet en hadde gemaect. Sy is dan alleen gaen huys-houden met een dienstmaeght, vastelijck voornemende een nieuw ende beter leven aen-te-vatten, ter wijlen dat sy nu was buyten het ghewoel vande werelddt: onder het welck haer docht niet veel goets ghedaen te hebben, daer sy nochtans soo veel ghedaen hadde.

Ghekomen sijnde tot dese ghewenschte eenigheydt, wilde sy terstont haere schaede, ghelijck sy die noemt, vande voorleden jaeren in-haelen, ende

ende d'oeffeningen van haeren geest verdobbelen, die sy in haers Broeders huys ghenoodtsaecht geweest was t'onderbreken. Den meesten tijdt brocht sy over, oft inde kercke, oft op-ghesloten in haer kamer; bevelende allen toeficht ende bestieringhe van het tijdelijck aen haer dienstmaeght; die seer deughtsaem was, even eens al oft dit haer niet en raecte: alleenelijck aende Dienstmaeght belastende dat sy alles aenden Armen soude toefsteken, wat sy konde, want sy dies aen-gaende niet te veelen soude doen, naer den sin van haer Meesterse. Buyten den tijdt des ghebedts, was sy besich met het cieraet van Kercken, Autaeren, en Beelden: 'twelck sy dies te liever ter handt nam, om dat hier door haeren geest niet belet en wierdt, om sich met Godt te vereenighen.

Op de voor gaende, teghenwoordige, ende volghende jaeren, heeft sy, 't minste dat sy sich begaf tot bidden, soo over-groote hert-kloppinghen geleden (waerschynelijck spruytende uyt het geweld der Goddelijcke liefde) dat sy onmachtigh van haer selven op te houden meermaels ter aerde besweeck. Nochtans willende den ghestelden tijdt des ghebedts voltrecken, bleef al ligghende op een matre bidden. Wanneer sy inde Kercke voelde, dat dese hert-kloppinghen aen-quaemen, vertrock sy naer huys, om buyten het gesicht der menschen haer ghebedt te vol-brenghen.

Al was sy soo swack van lichaem, sy was nochtans kloeck van geest ende onvermoeyelijck: soo dat sy met bystandt van andere persoonen vele loffelijcke ghewoonten heeft in-ghebrocht ter eere van het Alder-heylichste *Sacrament*, vande Heylighen Moeder Godts, vanden Heylighen *Ioseph*, vanden

den Heylighen *Ignatius* ende *Xaverius*, ende soo voorts, die te menighvuldigh zijn om hier te verhaelen: ick sal alleenlijck een van dese ghewoonten voor-itellen tot exempel. Teghen den Feestdag der Presentatie van *Maria* inden Tempel, vergaederde sy eenighe penninghen, omgaende door de Stadt, by persoonen die wel gheneghen waeren om de Heylighe Maghet te vereeren, en seer vlijtelijck vervoorderden het goedt voor-nemen van **JOANNA**: want haere eyghen middelen, door de hulpe, die sy aen haeren Broeder ghedaen hadde, seer ghekrenckt waeren; ende niet bestandigh om haere goede begheerten uyt te wercken. Sy besorghde, dat als dan vijf keerfen van wit was ghemaect wierden, ieder keerse van dry pondt die in de kercke der Societeyt gestelt wierden voor het Beeldt vande Heylighe Maghet. Het ghetal van vijf keerfen beteeckende het ghetal der letteren van den naem van **MARIA**: het ghewicht van dry ponden beteeckende de dry jaeren van haeren ouderdom, alswanneer sy aen Godt op ghedraghen wierdt inden Tempel: ende het ghetal van vijftien ponden te samen, beteeckende haer vijftien mysterien, verbeeldt in de vijftien trappen die sy op-ghegaen is naer den Tempel.

Dese devotië beviel seer wel aen vele Godtvruchtighe sielen, maer ganschelijck niet aen den duyvel: den welcken, willende dit goet werck ende andere dierghelijcke beletten, was aen **JOANNA** seer moeyelijck met dese ghepeyfen: ghy loopt om keerfen, ende licht, voor onse Lieve Vrouwe Presentatie, en wat ghy doet, ghy sijt altijd in ghebreck, ende in noodt. Ghy siet immers wel, hoe u Godt verlaet, daer ghy van uw jonckheydt af,
 hem

hem hebt soecken te dienen. Sy dit listigh in-ghe-
 ven ghewaer wordende, seyde met seer betchee-
 delijcke woorden: *Nu sal ick't noch meer doen, als
 ick vydt ghedaen hebbe, al waer't oock dat ick wist,
 dat ick eenwvelijck moet verdoemt zijn: want ick dit
 alleenlijck doen om dat Godt, Godt is, ende oneyndelick
 meer weerdigh.* Ende sy begoft terstont tot danck-
 haerheydt van dese victorie over den Duyvel, den
Te Deum Laudamus te singhen. Ende om noch meer-
 der spijt aen den duyvel te doen door haer volstan-
 digheydt in 't ghene dat sy begonst hadde, heeft sy
 eenighe geestelijcke Iouffrouwen op-gemaeckt, die
 naer haer aflijvigheydt dit jaerlijck werck onder-
 houden, ende eeuwigh-duerende souden maecken:
 ende metter daet het wordt noch jaerlijcks tot Ru-
 remonde loffelijck onder-houden, naer de doot
 van JOANNA.

By dese uyt-wendighe oeffeninghen verwoeghe
 sy noch andere, van de stervende siecken te besoec-
 ken, soo veel als haere krachten toe lieten: mey-
 nende gheen beter werck te kunnen doen, als by
 soodanighe gheleghentheydt de tochten van den
 helschen vyandt te beletten, ende de stervende
 menschen tot Godts liefde te brenghen, oft inde
 selve te verstercken.

Waer toe sy van JOANNA krachtelijck verweckt
 wierden, door haer onvermoeyelijcke diensten,
 tot de welcke sy, boven haer krachten, by dagen,
 ende by nachten, vlijtigh was: tusschen beyde voor
 de krancken biddende, ende die verkloeckende
 met haer woorden. Als iemandt quam te sterven,
 was sy besorght om met den eersten eenighen Af-
 laet te verdienen voor den aflijvighen.

Sy hadde over ettelijke jaeren ter handt genomen te boorduren een schoon, ende kostelijk Tabernakel, waer onder men ghewoon is te stellen het Alder-heylichste Sacrament. Maer dit was door de beletselen der voorgaende jaeren onder-bleven. Doch nu meer tijds bekomen hebbende, heeft sy dit werck hervat, ende andere opgheweckt om de handt, ende de konste hier toe te besteden. Tusschen dit Borduerfel hadde sy seer soete bedenckingen, soo van *Iesus* die daer in soude rusten; als van sijn Heylighe Moeder, die neghen maenden het Tabernakel Godts gheweest was. Maer sy moest meermael foodanighe bedenckingen stutten: mits dat die somwijlen soo innich waeren, dat de noodelijke aendachticheyt om het werck te vervoorden, ende haere mede-hulpsters te bestieren, belet wiert. Want het somtijds gebeurde, dat het werck, soo van JOANNA, als van de andere, met verlies van tijdt, ende arbeyt, verbrodt wiert, ende herdaen moest worden: ter oorsacke dat JOANNA, die alles bestierde, te seer opgetoghen was in den geest, ende haer verstant soo verflonden hadde in Godt, dat sy niet bequaem en was om te letten op het uytwendigh. Het welck in haer groote beschaemtheit veroorsaecte: om datse in't by wesen van andere sich in Godt verloren hadde.

Ghelijck sy seer besorgt gheweest is, om door haer ghebeden den peys te voorderen tusschen den Koninck van Spaignien, ende de Staten van Hollandt: alsoo heeft sy oock alle middelen by-ghebrocht, om dierghelijken peys vanden Hemel te verkrijghen, tusschen Spaignien ende Vranckrijk. Ende dat niet alleen door haer eyghen ghebeden, ende lijf-kastijdinghen: maer oock door de hulpe
van

van andere, die sy verweckte, om desen peys van Godt te verfoecken. Sy hadde de Carmeliterffen van Aelst besonderlijk opgheweckt, om Godt te bidden ende te smeken, dat ten lesten desen langhduerighen Oorlogh soude ghestut worden: Want de ghebeden van dese Heylige gemeynte by JOANNA seer krachtigh waren. Doch dese Religieusen wierden eenighsins verdrietigh in de ghebeden, die JOANNA vele jaeren versocht hadde, ende niet op en hiel van te verfoecken: gemerckt dat sy geene goede uytkomst van dit bidden en sagen: want den Oorlogh even hertneckigh bleef. Maer JOANNA heeft haer altijt aengepraemt tot volherdinghe: die dese goede Religieusen oock aengenomen hebben. Want sy haer liet voorstaen, dat desen peys sekerlijk soude volgen, gemerckt dat *Christus* haer inwendighlijk toe-gheseyt hadde, dat hy haer overgaf alle sijn lijden. Door dese woorden haer te kennen ghevende, dat sy haer begeerte verkrijgen soude, ghemerckt dat haer verfoeck door alle het lijden *Christi* versterckt wierdt. Een deel vanden Brief inden welcken sy over eenighe jaren dit kenbaer maecte aen haer Nichte de weerdighe *Anna Theodora de la Croix* Carmeliterffe aldaer (aende welcke sy openhertigher was, als aen andere, soo hier boven verhaelt is) verdient hier ghestelt te worden. Hy is gheschreven den 19. December 1657. ende behelst dese woorden.

Seer beminde ende lieve Nichte. Met de Eerw. Moeder ende Heylige ghemeynte wensche ick V. E. een saligh Hooghtijt van Kersmis: Met d'alder volmaeckste bereydinghe die den grootsten, ende nu den kleynsten gheworden Coninck, alder-aenghenaemste is. Och! nu sal toch dat liefste kindeken, welck met kleynigheden te paeyen is,

lichtelijck te beweghen sijn: Laet ons maer volherden. Maer lieve Nichte, V. E. schrijft dat wy soo bidden, sonder eenighen schijn van vertroostinghe te sien. My dunckt dat V. E. geerne soude wat kennisse hebben, of wy oock jedt sullen op doen met onsen arbeydt. Laet ons dit al in Godt vvaaghen, ende 't sijnder liefde voort-gaen. Vvat my belanght, ick gaen met een blint betrouwen oock soo voort. De penitentien die ick alderminste dede, dede ick inden naem van alle de lit-maeten vande Heyige Kercke. Ende soo my die dochten seer luttel, ja minder als niet te zyn, verstont ick een inspraecke in 't binnenste van mijn herte, als vanden Sone Godts: Ick sal in u lijden. 'T welck my inwendigh dede opspringhen van vreught: Ende ick ghevoelde my daetelijck met den Sone Godts in 't Vaderlijck herte opgherecht, om sijn Vaderlijcke Majesteit tot versoeninghe te bevoghen. Ick riep: Och! mijnen Beminden! alsoo sou ick b trouwen dat onse kleyne verstervinghen iet souden verwerven: als uwe Majesteit, die als syn eygen lijden op-offert. In het versoecken van nieuwe gratie, vierd' ick enen sonderlingen invloet gevaer, om bermhertighe ghenade te versoecken, in den naem van alle de sondaers; op-draghende een leetwesen, enckel uyt liefde. Ick soude veel gheerne alles verbeter, ende daer voor voldaen hebben: maer door die groote kennisse van mijnen Niet, docht my weder, dat alle 't gene ick doen konde minder als niet was. Waer op ick, alder-onvveerdighste, wederom ont-fouck dese inspraecke, in 't binnenste van mijn herte. Ick gheve u alle mijn lijden. Dit dede my op den selven ooghenblick uyttersten in tranen, over sulck liefde ende minnelijckheyt. In al wat ick dede of badt, woelde ick my onvveerdigh, als heel in Godt: ende ick offerde mijne traenen, als de traenen van Godt. Siet de hope, die d'er is, Lieve Nichte.

Den peys dan is ten lesten ghevolght, ende de hope

pe

pe van JOANNA is volbrocht: als wanneer sy van sijn Hooghweerdigheyt den Bisschop van Ruremonde ontboden wiert: die verlocht, datse op haer soude nemen de Hoofst-kercke te vergieren, om Godt behoerlijk te dancken, over den lanck ghewenschten peys. Welcken last sy geerne aenveert, ende met blijfchap voltrocken heeft, als eene saecke, om de welcke sy Godt soo langh ghebeden, ende soo vele lijf-kastijdingen onderstaen hadde. Welcke blijfchap alleenlijck bestont in Godts lof: die door den Oorlogh op vele manieren vermindert, ende door den vrede vermeerdert wierdt: want sy anders gheene vreught, als uyt Godts eere, ghewoon en was te ghenieten.

Sy was in dese jaeren wonderlijck seer toe-gedaen tot d'onbevleekte ontfangenisse vande Alder-heylichste Maghet *Maria*: die sy gheloofde in soo vaite waerheyt te bestaen, datse daer voor bereyt was ontallijcke dooden te sterven: verhopende dat die ten lesten vanden Roomschen Stoel verkondight, ende van alle de werelt voor een stuck des Gheloofs aenghenomen sal worden.

Aendachtelijck overlegt hebbende, waer in d'oprechte liefde ghelegghen was, ende bevindende dat die bestont, in te volbrengghen den wille van den ghenen die-men bemint: was haere uysterste sorghe, om den wille Godts te kennen, ende den selven met allen ernst ende blijfchap te volghen. Door de klare kennisse van dese waerheyt, dede sy alle dinghen als boven haer selven levende, ende gantschelijck vereenigt met Godt. Soo dat haere schriften voort-aen schier niet en spreken, als van dese vereeninge. Hier toe stierde sy alle haere wercken: hier toe las sy gheestelijcke boecken, die daer van handelden:

ende

ende onderfocht neerftelijck wat Heylige met Godt meer vereenight gheweest hadden : onder de welke fy bevondt te zijn de *H. Catharina van Senen*, tot de welke fy daerom sonderlinck toe-ghedaen was.

Aldus blaekende door defe liefde, wierdt fy aenghepraemt, om de felve inde herten van andere, maer befonderlijck vande teere jonckheyt t'ontfeken. Sy gonck door heel de ftadt, van huys tot huys, om alle de dochterkens op te fchrijven, die fy niet alleenlijck voor en naer den Catechismus en onderwees, maer oock op andere tijden in gheftelde plaetsen, om ieder een in Godts liefde te vervoorderen. Alle jonckheyt die maer gaen en kost, moest terftont naer de Christelijcke leeringhe komen ; of d'Ouders wierden van IOANNA vermaent.

Als wanneer fy eens befonderlijck van Godts liefde ontfteken was, viel haer verftant op den Heylighen Gheest, ende op de weldaeden, die het menfchelijk gheslacht vanden derden perfoon der Heylighe Dryvuldigheyt ontfangen heeft : ende fy bedanckte den Sone Godts, dat hy fich gheweerdicht hadde aen de werelt den Heylighen Gheest toe te fenden, naer dat hy van de menfchen soo fchandelijck was mishandelt geweest. Defe wacrhelyt klaerlijck ghevat hebbende, was de bereydeniffe tot de komfte des Heylighen Gheests, haer principaelste oeffeninghe, tuffchen Paeffchen ende Sinxen: Waer toe fy oock de andere focht te verwecken.

Om dit Capittel te fluyten dunckt my niet onbilligh te wesen, hier de woorden te ftellen die fy in haere rekeninghe der confcientie van defen tijdt fchrijft: ende fijn defe. *Ick hebbe my onweerdigh in de liefde Godts feer befonderlijck verbreyt gevoelt. ende heel inghenomen, als eenen Gheest in Godt, met lanckdurighe*

ghe

ghetraenen ende brandende begeerten om gedurighlyck, sonder afval, Godt aen te hanghen: ende socht vele, ja alle sielen als eenen Gheest in Godt te doen vlammen. Ick en wete niet wat al begeerten ick nu eenighe jaeren ghehadt hebbe. Ick ghevoelde mijn siele als uytghereckt ghelyck een perkement, waer in ick geerne soude uytgedrukt hebben, dat ick Godt beminne. Och! dat ick alle menschen in de liefde Godts konde ontsteken, ende maecken dat sy alle eenen geest met hem worden! Ick was van alle dinghen afghescheyden, ende leefde in mijnen Beminden alleen, op eene maniere, die ick moet, ende niet en kan te kennen gheven. Het zijn afgronden. Ick en wete anders niet te seggen, als dat mijne siele, met Godt als doorgoten, hem ganschelyck aenhongh: ende dat mijnen Bruydegom, my soo toesprack: Ick sal in u, ende met u bidden. Ick ghevoelde my dan in hem, ende met hem soo vereenicht, dat herte en siele tusschen ons, eene ende de selve saecke scheen te wesen. Met een voort, ick hebbe op de aerde als in eenen Hemel gheveest.

V. CAPITTEL.

Van haer vyftighste tot haer sestigste jaer.

OM het vyftighste jaer wel te beginnen, hadde sy langhen tijdt aenghehouden met Godt te bidden, ende dry saecken van hem te versoeken: te weten de bekeeringhe van 50. onghelooovige; de rechtveerdigh-maeckinghe van 50. sondaers; ende de verlossinghe van 50. sielen des Vagheviars. Om door de eerste sijne kennisse; door de tweede sijne achtbaerheyt; ende door de derde sijne liefde te vervoorden.

Om dit te verkrijghen gaf sy aen de Armen, a

2005

N

wa

wat sy gheven konde : Niet anders behoudende, als het ghene noodigh was, om vijf missen van dancksegghinghe op haeren verjaerdagh te laeten doen, ende twee arme vrouwkens aen haer tafel te toeven, tusschen de welcke sy sat, om hun te dienen.

Hier mede besigh sijnde, verweckte sy haer selven om nu te langhen lesten eens voor goet Godts dienst te beginnen, al of sy dat noyt te vooren gedaen en hadde.

Den helschen vyant dese vierigheyt benijdende, socht haer op verscheyde manieren te vervaren, ende van haer Heyligh voornemen af te trecken. Maer sy heeft alle dese stooringsen kloeckelijck overwonnen: in dese bevechtingen haeren toevlucht nemende tot den Arts-Enghel Michael, ende tot spot des duyvels den naem van desen Enghel vertaelende met dese woorden, *Wie is'er ghelyck Godt?*

Sy was seer toe-ghedacn tot alle de Enghelen maer namentlijck tot haeren Enghel-bewaerder, vanden welken sy meermaels op wonderlijcke manieren gheholpen is.

Sy en hiel niet op van bidden, ende haer lichaem te kastijden, om van Godt de saligheyt van haeren Broeder te verkrijghen, die sijn leven noch niet aen en stelde, ghelijck sy wel wenschte: ende knielende inde Kercke der Societeyt Jesu, geraeckte sy in een wonderghebedt. Want sy van Godt als met geweld sijn eeuwich welvaeren versocht: oock wilstende borghe blijven voor alle sijne misdaden. Waer op sy eene toespraecke kreegh vanden Heere, dat haeren wille met Godts wille moest vereenight wesen: ende dat sy moest te vrede zijn, al waer't dat haeren Broeder om sijn onbedacht leven verloren gonck. Sy antwoorde, dat se hier in gheen en anderen

deren

deren wille en hadde, als den wille Godts: maer dat sy nochtans moest roepen, ghelijck sy dede, *Ghenaede, ghenade, Bermhertigheydt, bermhertigheyt,* Met dese woorden oock haer handt uytstekende naer den Hemel, om de Goddelijcke genaede te verwerven. Wanneer sy als een handt vande Goddelijcke bermhertigheyt ghevoelde, die haer toegereijckt wiert: ende die haere siele vervult heeft met goede hope van sijne saligheydt.

Als sy van dit ghebedt naer huys keerde, wierdt haer ghebootschapt dat haeren Broeder seer kranck was, daer hy nochtans kortst te vooren geene siecke en hadde. Spoedelijck by hem komende, vondt sy hem by sijn verstant: maer soo ghestelt, als of hy dadelijck sijnen gheest soude gheven. Sy dede terstont eenen Biecht-vader roepen, terwijlen dat sy hem tot een oprecht leetwesen over sijn sonden verweckte, uytghelesen redenen by brenghende, om de liefde Godts in sijn gemoedt t'ontsteken. Als den Biecht-vader ghekomen was, greep den siecken, die nu niet spreken en konde, de handt vanden Pater, met de selve kloppende op sijne borst, tot teeken van leetwesen over sijn misdaden: ende hier op d'Absolutie ontfangen hebbende, is hy van dese werelt ghescheyden.

Het diende eenighsins tot haeren troost, dat hy leetwefich, ende vanden Priester vergiffenisse sijn-der sonden ontfanghen hebbende, ghestorven was: ende desen troost vermeerderde, als wanneer sy hoorde, dat hy daeghs te vooren heel treurigh Misse hoorende, oock groot leetwesen over sijn sonden ghetoont, ende aen sijn vrienden gheseyt hadde, dat hy voortaan sijn leven anders gonck aenstellen, ende sich begheven om eene goede biechte te spre-

ken: ende naer huys komende alles aen den Armen ghegheven hadde, dat hem ter handt was, om aldus sich tot behoerlijcke versoeninge met sijnen Schep- per te bereyden. Maer nochtans en was sy niet gan- schelijck buyten vreesse: wetende dat hy Godt niet weynigh vergramt en hadde. Ende al was 't dat hy haer soo veel lijden aenghedaen, ende sy schier alle haere middelen voor hem ten besten ghegeven had- de, ende door hem by na als Job op den mest-hoop ghestelt was; even wel en liet sy, noch by daghen, noch by nachten, voor sijn siele te bidden: ja wiert door sijn ondanckbaerheydt aengepraemt, om hem vierigher te beminnen ende te helpen.

Knielende voor het Heyligh Sacrament des Au- taers, korts na sijn doodt, sprack sy eens tot *Chri- stus*, ende seyde, dat sy hertelijck alles vergaf dat haeren Broeder teghen haer misdien hadde. Waer op sy uyt het Hoogh-weerdigh Sacrament ontfonck dese toe-sprake: *Zijt ghy soo goet dat ghy vergeeft al- len u langhdurigh verdriet, beschaemtheit, schande, en- de schaede, die ghy door uwen Broeder gheleden hebt: hoedanigh meynt ghy dat ick ben? Meet uwe goetheyt met mijne goetheyt: ende siet waer de meeste is.* Dese woor- den brochten haer tot groote ruste: ende sy besloot daer uyt, dat-se groote reden hadde om door d'on- eyndelijke goetheyt Godts, sijn saligheyt te ver- hopen: ende te betrouwen dat hy behouden was.

Sy en wilde gheenfinstoe-laeten dat de vyf wee- sen, die haeren Broeder achter ghelaten hadde, van iemand anders soudent op-ghevoedt, ende besorght worden, als van haer: al-hoe-wel dat de middelen tot hun noodigh onderhoudt seer weynigh waeren, ende sy hier door ghenootfaeckt wiert haer eygen goederen te besteden, die nu seer verkleynt waren.

Ende

Ende't was haer een groot misnoeghen, datse noch eyghen goederen hadde: daerom verfocht sy vanden Biecht-vader den oorlof om alles, wat sy noch besat, aen dese weesen over te maecken: wenshende alleenlijck met broot ende water getoest te worden, ende verhopende dat haren Beminden, die de Lelien des Landts opvoedt, haer niet en soude verlaten. Maer den Biecht-vader en vont dit geensins gheraedigh: denckende dat het niet alleenlijck voor IOANNA, maer oock voor de kinderen nuttiger was, dat sy de goederen, die sy noch besat, soude blijven besitten, ende ten tijde van haer leven dese weesen helpende met de enckele bladinghe, de selve soude erfghenaem maecken naer hare doot. Gemerckt dan dat sy desen oorlof niet verkrijghen en konde, heeft sy sich als Rent-meesterse van hare eyghen goederen ghestelt, ende die besteet tot onderhout van de weesen.

Aengaende dese kinderen, wist sy alles soo wel te belegghen, dat'er niet en ontbrack. Sy verheughde sich, dat-se met soo vele tijdelijcke sorghen niet bekommert en was, als te vooren: ende sich tot geestelijcke ende Hemelsche saecken konde begeven, daer sy soo lanck naer ghewenscht hadde. Sy gevoelde sich nu dickwils als vliegende, ende verheven boven de aerde, door de vierighe genegentheden, ende brandende liefde tot Godt: als of het lichaem haer ten minsten niet en beswaerde. Waer van sy schrijft dese woorden. *Het schijnt, dat'et de Goddelijcke Majesteit somtijds ghelieft, aen sijne scepselfijenseen druppelken te laeten praeven, vande gaven, die de verrijssnisse van het lichaem sal mede brenghen.*

Hoe sy hoogher vloogh naer den Hemel, hoe sy meer afkeer hadde van alle tijdelijcke besittinghen.

Soo dat sy niet te vreden en was, met den oorlof te verfoecken van iet te ghebruycken, 't gene sy altyt ghedaen heeft: maer sy versocht van haeren Biecht-vader, als een aelmoesse, als wanneer sy haere tijdelijcke middelen moest gebruycken. By exempel was sy in noodt van broodt, sy vraeghde vanden Biecht-vader een aelmoesse van eenighe stuyvers, om broot te koopen: ende den Biecht-vader antwoorde tot haere voldoeninghe, dat sy soo veel soude nemen van het ghene Godt haer in bewaernisse ghegheven hadde.

Door de kranckheden van haer lichaem, en konde sy soo veel niet knielende bidden ghelijck sy gewoon was. Sy ondersocht dan op wat ure, ende hoe langh, dat alle soorten van Religieusen, sich begaven tot het ghebedt: ende bevindende dat op elcke ure, soo vanden nacht, als vanden dagh, eenighe besigh waeren met eenpaerlijck Godt te loven; soo was sy besorght om op ider ure vande vier-entwintigh, sich uytdruckelijck te vereenighen met de ghebeden van eenighe Religieusen; om aldus haere weynighe ende slechte ghebeden, ghelijck sy schrijft, aen Godt aenghenaem te maecten. Soo kleyn ghevoelen hadde sy van haer selven; ende soo groot van andere.

In dese swacke gesteltenisse des lichaems, ende onbequaemigheyt tot haere voorighe oeffeningen liet sy sich voorstaen dat het enckel luyerdye was, meerder ghemack aen haer lichaem aen te doen als sy voor desen ghewoon was; ende sy beschuldighde sich gheduerigh over haere luyerdye. Sy versocht oock van Godt de sterckte om haer voorgaende oeffeninghen te hernemen; ende sy verkreegh hier toe vanden Hemel meerdere krachten; als

als de nature haer konde gheven;

Ghemerckt sy al om voor eene heylighe gehouden wierdt: nam ieder een tot haer sijnen toevlucht in alle gheestelijcke beraedinghen. Ende niemant en wierdt van haer verstootten: want sy niet soo seer en socht, als tot Godt te trecken al wat sy konde, soo met woorden, als met brieven. Uyt haeren mondt was de liefde te hooren: ende in hare brieven was de liefde te lesen. Want de liefde soo diep in haer herte gheplant was, datse haer niet spenen en konde, van somwijlen uyt te bersten in traenen, ende sich te beklaeghen, datse soo langh in dit leven ghehouden wierdt, ende met haeren Bruydegom niet ten vollen vereenight en was.

Den Biecht-vader vraeghde haer eens, hoe dat het quam; datse haer niet meer en maetighde in de oeffeninghen van haeren gheest: ende sy antwoorde, datse haere ghesteltenisse hier in niet beteren konde te kennen gheven, als met de ghelijckenisse van een bombe: die soo haest als sy vier vat, niet en kan wederstaen, maer met een onbedwinghelijk ghewelt in stucken springhr. Want datse soo gheweldigh vervoert wierdt, als Godt haer met dese liefde ontstack, datse wel roepen, springhen, ja vlieghe soude, sonder sich te kunnen wederhouden. *Het herte, schrijft sy, is om te scheuren, de siele die smilt, ende voort als vernielt door liefde.*

Waerender eenighe die sich tot den gheestelijken staedt wilden begeven (t'was haer ghelijck wat maniere van leven dat het was, als sy maer oprechtelijck Godt voor ooghen hadden) sy maecte haer werck van met dese persoonon te spreken, ende de liefde Godts in dese sielen t'ontsteken. Sy en bestede haere tijdt noyt liever, als met soodanighe
men-

menschen: om die tot de volmaecktheydt van 't voorghenomen leven te voorderen.

Haer twee Neven door haere goede bestieringhe, over eenighe jaeren Religieusen gheworden zijnde, wierden Priesters in't jaer 1669. met onuytsprekelijcke vreught van JOANNA: te meer: om dat den derden oock sin hadde vande Weereldt te verlaten, ghelijck hy korts hier naer ghedaen heeft. Sy bekostighde alles wat aen haere Neven noodigh was: soo datse inder daet tot groote armoede quam. Maer sy was seer ghewilligh om haere middelen in dese wercken te besteden: want sy voor hadde eerst haers Broeders kinders te helpen, ende met het overblijvende de reste van sijn schulden te voldoen.

Hier nae is sy in een Clooster gaen wonen, dat *Godts-vveerdt* ghenoemt wordt: Godt bedankende van dese goede gheleghenthey, om hem aldaer in stilte te kunnen dienen. Latende sich voorstaen dat tot noch toe dien schoonen tijdt, die sy van Godt verkreghen hadde, seer onnuttelijck versuymt was, want het kleyn ghevoelen datse altijd van haer selven ghehadt heeft, en is niet te beschrijven.

Dese goede Religieusen waeren, met JOANNA seer wel ghedient, om haer gheestelijcke t'samen-spraecken, die aen een ieder troostich waeren, ende seer wel bevielen. Ieder een was begeerigh om van haer onderwesen te worden: 't welck sy geerne dede, maer nochtans altijd met vreesse, datmen eenighe achtighe van haeren persoon soude scheppen, die alle achtbaerhey, volghens haer oordeel, onweerdigh was.

Sy wierdt oock naer andere, by en verre gheleghen

ghen Vrouwe Cloosters ontboden, als vande Teresianen tot Loven, Aelst, ende andere, namentlijk om de Novitien in't geestelijk leven t'onderichten: ende inde selve 't vier der Goddelijke liefde t'ontsteken: waer toe sy seer gewilligh was, wenschende aen een ieder, namentlijk aende jonghe spruyten een anghel-roede te wesen, om de sielen tot Godts liefde te trecken.

Soo dickwils als sy naer Brabant moest reysen, reysde sy te samen naer Brussel, om aldaer met besondere innigheydt het Hoogh-weerdighste Sacrament van Mirakel, als een ooghblijckelijke bevestinghe van ons heyligh Gheloof, t'aenbidden: van welke plaetse sy qualijck en konde afscheyden. Sy heeft my meermael gheseyt, dat haer geen en wegh oft moeyelijckheyten verdroot, geen en arbeyt en mishaghe, om voor dat Alder-heylighste Sacrament oock een quartier uers te moghen bidden. Sy pleegh het selve, niet alleenlijk te Brussel, maer oock van andere plaetsen, met'er herte te groeten: ende was besorght om daer van altijd een beeldeken by haer te hebben, om de memorie van dit Mysterie daeghelijcks te ververschen. Sy hiel sich voor geluckigh, inde stadt van Brussel gheboren te wesen, alwaer dit Sacrament soo Godts-dienstelijk geeert ende aenbeden wordt. Sy wenschte dat haer herte voor dit Sacrament hadde konnen branden, als eene lampe: ende door het vier der liefde verteert te worden, ghelijck aldaer de wiecke ende olie der lampen verteert wordt.

In dese Jaeren is voorghevallen den grouwelijken brandt vande stadt Ruremonde, den welken met andere Kercken en Kloosters, oock de

O

Kerc-

Kercke ende het Collegie der Societeyt Jesu verflonden heeft : soo dat de Paters der Societeyt, van wooninghe berooft zijnde : naer andere Steden versonden, en seer luttel in getal te Ruremonde verbleven zijn. Door dit ongheval is 't gheschiet, dat JOANNA op dese jaeren weynighe rekeninghe der consciencie by geschrift ghegeven heeft.

VI. CAPITTEL.

Van haer sestigste tot haer seventighste jaer.

GHelijck sy haeren meesten, ende ghestaedighsten toevlucht hadde tot het Hoogheerdighste Sacrament des Autaers, soo verstant sy uyt het selve Sacrament, dat Godt haer tot een gheduerighe offerhande aen-nam : waer in sy haer soo grootelijcks verheughde, dat het haer onmoghelijk scheen, voortaan eenighe droefheydt te kunnen scheppen, dan alleenlijck uyt de fonde.

In 't Klooster, daer sy woonde, was cene siecke die seer moeyelijck was aen haer selven, ende niet min aen andere : ende terwijlen dese, in die pijnlijcke quaelen, eenighe verlichtinghe ghevoelde, verhopte een ieder haere voordere ghesontheydt. Maer JOANNA, die van Godt verstaen hadde, datse den selven dagh soude sterven, ende aen andere dat verklaerde, droegh groote sorghe dat haer gheene Gheestelijke middelen tot de doot ontbreken en souden. Dit wierdt soo langh van de andere onnoedigh gheoordeelt, tot datse saghen dat de voor-

segghin-

segghinghe van IOANNA begoft volbrocht te worden : want sy op den selyen dagh ontrent den avondt ghestorven is.

Vele seer gheleerde ende seer weerdighe persoonen versochten van haer met brieven eenige Geestelijke onderrichtinghen : aen de welcke sy voldeede ; al-hoe-wel hier door ghenootsaecte zijnde een goet deel der nachten te besteden, om dese brieven behoorlijk te beantwoorden. Onder dese personen was den Eerweerdighsten Heere Prelaet van Glad'-bagh.

Als sy hoorde dat eenigh Klooster in het onderhouden van den Reghel verslapt was, gonck sy daer naer toe : en sy verweckte de Religieusen tot het ghebruyck vande Exercitien vanden H. Ignatius, tot de Gheestelijke bedenckinghen volghens de maniere der Societeit Iesu, tot het onderfoeck der Conscientie, soo ghemeyn, als besonder : ende door desen middel heeft sy grootelijckx den Gheest van Godtvruchtigheydt in verflauwde Cloosters ontsteken, ende ongheloovelijcke vruchten behaelt, waer in sy veel tydts besteedt heeft.

Sy was eens gheheel inghenomen in Godt, ende noch blaeckende van sijne liefde, gonck van huys naer de Kercke der Societeit : maer als sy passeerde voor by het vleesch-huys, zijn aldaer vijf groote honden in't ghevecht geraeckt, die niet alleenlijck malkanderen aenghetast en hebben, maer zijn oock op IOANNA ghevalen : soo datse in haer been seer ghequetst, ter aerde gheworpen, ende haere kleederen van alle kanten verscheurt wierden. Als sy onder de

vechtende honden lagh, eenighe omstaenders hebben haer van voorder ongheval verlost, ende haer doen nederfitten, om te rusten: ende ghemerckt dat sy gheen teecken en gaf van eenighe kennisse, oordeelden, datse van schrick buyten haer selven in onmacht ghevallen was. Maer dese onmacht was voortghekomen uyt eenen anderen oorspronck, die verhevender was, ghelijck sy aenden Biecht-vader kennelijck gemaect heeft, alswanneer haer belast wiert, datse soude schrijven, hoe haer gemoedt was ghestelt gheweest in dit ghevaer; want sy schrijft aldus. *Ick was ghelijck of mijnen heelen gheest ende Siel uyt mijn lichaem in Godt mijnen Beminden wegh ghenomen hadde gheweest; ende ghevoelde my soo gherust als te voren: want ick van Godt bewaert wierdt. 'Tis een besondere saecke gheweest, die ick niet en kan verclaeren. O wonderen Godt! O ghetrouwen Godt! Al hadde ick vande honden verscheurt gheweest, ick en soud' het niet geweten hebben om dat ick gherust was, ende gherust bleef in Godt.* Het meest onghemack van dit gheval was, datse om de wonden, die sy hadde, eenighen tijdt haere ruste moest nemen op een gemakelijck bedde: waer naer sy allenxkens, met krucken voortgaende, haere voorighe krachten bekomen heeft.

Eenighen tijdt daer naer verhaelde sy aen de Religieusen, met de welcke sy woonachtigh was, haeren droom, soo sy voorgaf, die haer by nacht overghekomen was: waer in sy eenen Enghelschen Jonghelinck ghesien hadde, als of het haeren Enghel bewaerder was, die haer stillekens in d'oore quam segghen, datse haer gheheelijck in Godt sou de overgheven, want dat inden Hemel

mel besloten was, dat een van haere lit-maeten
 feer ghekrenckt moest worden, ende haer veel
 lijdens by-brenghen. De Religieusen vraeghden,
 wat sy hier op gheantwoort hadde; ende sy sey-
 de, datse haer aen Godt gheheelijck hadde over-
 ghegheven. Op den volghenden dagh, naer een
 aendachtighe overdenckinghe op het bitter lijdē
 des Salichmaeckers, ende groote begheerte om
 deelachtigh van sijn lijdē te wesen, is sy uyt-
 ghegaen, om volghens haer ghewoonte, den
 wegh der Statien te doen, ghelijckmen die noemt,
 want het Vrijdagh was. Op desen wegh wierdtse
 van iemandt, die onsenlijck was, als met de
 schouderen ghevat, die haer met ghewelt socht
 ter aerde neder te dringhen. Ende al-hoe-wel sy
 haer beste dede, om sich op haer voeten te hou-
 den, wierdt nochtans ter aerde ghevelt, met
 soo-daenigh ghewelt, als of sy van eenighe ver-
 heven plaetse neder-ghevallen hadde: soo dat een
 van haer armen met het arm-been ghebroken,
 ende de schouder uyt het ghevricht is ghescho-
 ten. Soo jammerlijck ghestelt zijnde, wierdt sy
 naer het Klooster, daer sy haere woon-stede
 hadde, ghedraghen: alwaer de Religieusen haer
 met weenende ooghen aensaeghen: maer JO-
 ANNA begoft hier teghen vriendelijck te lac-
 hen; want sy dit ongheluck voor een overgroot
 gheluck hiel, ende niet en wiste, hoe datse
 Godt bequaemelijck over dese jonste soude be-
 dancken. Doch als de ghenees-Meesters gheroe-
 pen wierden, schroomde sy het aenraecken van
 Mans-perfoonen meer als de doot, ende dit
 was haer alder-meeste verstervinghe: maer ghe-
 merckt dat dese verstervinghe noodelijck was,

offerde sy de selve aen Godt, tot dancksegginge van dese pijnen. Sy ghenas op het ipocdighste, tot verwonderinghe van een ieder: ende sy stelde sich op de beenen, soo haest als 't moghelijk was, vreesende dat den gheest door 't rghemack van het bedde soude verslappen.

Sy liet haer voorstaen dat het den duyvel was die door de bermhertighe toe-latinghe des Heeren den voor-melden val veroorsaect hadde: van wien sy altijd schroomde, om dat hy den ghesworen vyandt is van haeren Beminden. Ende alhoe-wel sy wiste dat dien benijder van onse saligheydt, sonder het toe-laten des Heere haer niet deeren en konde, was sy even-wel verschrickt, als hy haer uytwendelijck quam bekoren, ghelijck hy dickmael dede soo in't neghenste Cap. van 't tweede Deel sal gheseyt worden. Sy ghevoelde op desen tijdt, dat hy seer sterck blaefde op haer aensicht, alswanneer sy by nachten, in haere ruste wesende, noemde de naemen van *Iesus* ende *Maria*, ende door dit blaesen dese schietpyltjens tot den Hemel wilde beletten: het welck aen haer eenighe vreesse, om de voorghemelde reden, veroorsaecte; sonder nochtans om dese bekoringhe iet achter te laeten van haere voorghenomen, oft oock invallende Godtvruchtigheydt. Dese vreesse noemt sy een kinderlijcke vervaertheydt: ende sy beschuldight sich hier van als of den oorspronck van dese vreesse was, een kleyn gheloof, ende ghebreck van betrouwen. Ende hier van schreef sy voorder aldus. *Het beliefte sijne Goddelijcke Majesteyt my te beproeven, om dat ick mijn selven soude leren kennen. O armsten ende machteloosen Niet, als ick ben van mijn selven.*
Heere!

Heere! en wilt my noch noyt verlaeten, want wat soud' ick noch sonder uwe hulpe wesen?

Even-wel dese vreesachtighe bewegingen zijn haer altyt by gebleven om den grooten af-keer die sy vanden duyvel hadde: die in haer gemoedt dese vrucht hebben voort-gebrocht, dat sy een seer teere ghenegentheyte hadde, om besonderlijck voor de menschen te bidden, die niet de doot strijden: want sy niet en konde twijffelen, of dat helsch monster, de menschen seer vervaerlijck overvalt, als den lesten strijdt voor de langhe eeuwigheyt aengaet. Daerom in dierghelijcke ghevallen, als iemant in doods noot lach, nam sy haeren toevlucht tot Godt: versoeckende van sijn goetheydt dat hy de salighe Enghelen vanden Hemel soude af-senden, om die menschen tegen de listen ende ghewelt vanden duyvel te beschermen, die in dese laetste ure worstelen met de doot. Ja sy liet sich aldaer tegenwoordigh vinden, als sy van dierghelijcke voorvallen verwitticht was, om aen de Stervende behulpsaem te zijn, in desen gevaerlijcken strijdt. Sy verweckte oock de vrienden ende ghebueren van de Stervende, om te bidden, ende aldus alle tochten van desen vyandt te verwinnen.

Sy nam groot vermaeck in den besonderen voort-ganck des gheests, die sy bemerkte in de Relieusen, by de welke sy woonde: tot welcker vervoorderinghe in het geestelijck leven, sy seer veel tijds besteed hadde.

Ende sy was, soo by daeghen, als by nachten, met woorden, ende met brieven, noch even besich om meer andere inde deught t'onderwijzen: want et haer onmogelijck was aen iemant diesaengaende haere hulpe te weygheren.

Was

Was sy oyt te voren vol van goede genēgentheyt gheweest, het was nu:sich hier toe ghedurigh verweckende door het overlegghen der Passie van den ghewonden Saligh-maker. Sy vraeghde hem, hoe sy op het alderbeste sijn smerten versœeten konde: ende hy antwoorde, met eenighe verharde Sondaers tot oprecht leet-wesen te brenghen. Daerom sprack sy met de ghene, die voor foodanighe ghehouden wierden: ende trachtete met krachtighe beweegh-redenen de selve tot Godt te trecken.

Sy en kost by nachten niet rusten, door medelijden tot haren Beminden, die sijn bloedt en leven ten besten ghegheven hadde, tot voldoeninghe van onse sonden. Noch haer ghebeden, noch haer traenen en vonden eenigh eynde, die sy tot *Maria* den toevlucht der sondaren stierde. Sy keerde sich oock somwijlen tot den Hemelschen Vader, hem vraghende, hoe dat hy hadde toe-ghelaeten, dat sijnen Sone soo soude lijden, voor soo ondancbaren mensch: ende sy kreegh voor antwoordt, om dat sijnen Sone den sondaer soo seer bemint hadde, ende den Vader niet min als den Sone.

Dese liefde wenschte sy over alle de wereltd met trompetten uyt te blaesen: ende sy wierdt als bedwonghen, om haer selven oock als ten besten te gheven voor de sondaers, naer 't exempel van *Christus*. Sy en hiel niet op van vraeghen, voor dat sy vanden Biecht-vader den oorlof verkregen hadde, om een bloedige discipline met sporen te doen van vijf duysent vier hondert ende twee-en-sestigh slagen: gemerckt dat de geëffelinghe *Christi* van soo vele slagen gheweest is, ghelijck sommighe seggen: ende hier by noch twee-en-seventigh slagen,

ECE

ter eeren vande wonden die de doorne croone
 in het hooft van onsen Salighmaecker, soomen
 seght, veroorsaect heeft. Dit wiert haer toe-ghe-
 staen: nochtans met bespreeck; datse niet meer
 slaghen aen haer lichaem achter-volghens en
 soude gheven, als haer ghesontheydt, sonder
 merkelycke schaede, schein toe te laeten. De
 welke soo kranck was, datse somwylen met ses,
 somwijlen met thien slaeghen, moest ophouden
 soo datse veel tijds heeft moeten besteden om
 dese Discipline te voltrecken. Hoe dat het ghe-
 schiet is, dat de Bicht-vaders dierghelycke lijf-
 kastijdinghen, in soo kranck lichaem, toe-ghe-
 staen hebben, sal ick aenwijzen in 't achste Ca-
 pittel van 't tweede deel, daer wy haere lijf-ka-
 stijdinghen fullen verhandelen.

Hier mede en was haeren iever noch niet ver-
 faet: hayre kleederen daer-en-boven te draghen
 was haeren wensch: maer hier toe ontbrack
 haer den Oorlof. Doch sy wist haer lichaem on-
 ghemack aen te doen, sonder dit verbodt t' o-
 vertreden, want sy hier toe een seer grof ende
 rouw onder-kleet ghebruyckte, dat aen het hayren
 kleet niet veel en moest wijcken.

Hier by heeft sy oorlof verkreghen om het
 nacht ghebedt wederom te hernemen, dat haer
 eenighen tydt om haer kranckheydt verboden
 was: want het schein dat sy sonder dit ghe-
 bedt niet leven en konde. Soo badt sy dan den
 Heere dat hy haer alle nachten door haeren
 Enghel bewaerder wederom soude laten ont-
 wecken, op de ure die hem d'alderaenghenaem-
 ste was, het welck meesten deele ontrent
 den twelf uren gheschiede.

Daer was een goede gheleghenthey, om ontrent de Kercke der Societeyt te wonen, die sy oock aengenomen heeft: om dat het Klooster daer sy woonde verre van die Kercke gheleghen was; ende sy soo doorde jaeren, als door andere kranckheden te swack, om voortaan soo verre te gaen.

VII. C A P I T T E L.

Van haer seventighste jaer, tot haere doodt

VAn haer seventighste jaer begoft sy allenkens te sterven: meer vande goddelijcke liefde afgheteert, als van andere sieckten. Soo datse haere swacke leden niet een kruken moest ondersteunen, om de selve van plaetse te veranderen.

Sijn Hooghey *Franciscus Prince van Nassau*, Gouverneur van Gelderlant, enz. ende de Princeesse *Isabella Clara Eugenia* sijne Gemalinne, beyde seer uytmuntende in Godtvruchtigheydt, veel gehoort ende oock bemerckt hebbende vande groote deughsaemheydt van *JOANNA*, waren begeerigh kennisse met haer te maecten, ende die t' onderhouden. Maer zy dit verstaende, en wist niet waer sich keeren van schaemte: want zy haer geerne onder d'aerde soude verberght hebben; om den luyster van soo weerdigh ende onverdient geselschap te schouwen. Doch hoe *JOANNA* door hare ootmoedigheydt dit meer socht t'ontgaen: hoe desen Prince ende Princeesse meer aenghedreven wierden, om hare deughden te achten, ende dickwilder haer te besoecken. Want de deught treckt wonderlijck: ende oock de edelste ende verhevenste perfoonen, die hare achtbaerhey, eenighsins kennen, worden gedreven om

om die te beminnen , in wat plaetse, of in wat per-
soonen , dat sy te vinden is.

Men sagh de Princesse self de spijsen besorghen ,
die JOANNA kranck wesende nutten soude : maer
IOANNA sich onweerdigh kennende , om soodani-
ghe spijsen te nutten , sondt de selve aen arme sie-
ke, aen de welcke sy dese spijsen oordeelde beter be-
steet te zijn. Doch sy heeft dit voetsel ghenomen ,
naer dat haer dit belast is gheweest vanden Biecht-
vader: ende zy heeft in eenen brief aen hare Nichte
Carmeliteresse tot Aelst naderhant bekent , dat de
vriendelijckheyt van dese Godtvruchtige Vorstinne
haer eenighe jaeren in dit leven behouden heeft.

Men was te Ruremonde seer in pijn ter oorfaec-
ke vande Frangen , die door het grouwelijk brant-
stichten , dreyghden heel Gelderlant te verderven:
ende men vreesde voor de Stadt van Ruremonde ,
die van soldaeten ontbloot ende in't uysterste ghe-
vaer was. Maer IOANNA seyde opentlijck dat' er
voor de stad van Ruremonde niet te vreefen en
was (daer-men nochtans alder-meest vreesde) om
dat de Heylighe Maghet dese Stadt in hare bescher-
minghe ghenomen hadde. Om de Maghet hier toe
te beweghen hadde IOANNA haer Beeldt dat sy op
de bid-plaetse van haer kamer eerde , met eenen
gouden Schilt , Sweert , Schepter, ende twee Sleu-
tels verciert , ende het kindeken , met een Schijn-
tjen van goudt op het hoofd: welck cieraet aen dit
Beeldt vereert was, door de miltheyt vanden Prin-
ce ende Princesse. Op alle dit cieraet hadde IOAN-
NA niet min aerdighe als Godtvruchtighe insich-
ten, die te lanck zijn om hier te verhalen. 'T was dit
Beeldt voor het welck sy daeghelijcks seer vierigh-
lijck badt, ende dat aen JOANNA meermaels toege-
knickt,

knickt, ende oock tot haer ghesproken heeft. Sy heeft dit Beeldt, door den raedt vanden Biecht-vader, aen de Sodaliteyt der alder-heylichste Maghet ghelaten: op dat'et aldaer, naer haere doot, openbaerlijck voor-ghestelt, ende behoorlijck gheert soude worden.

Gheduerende het ghevaerlijck beleggh vande stadt Weenen, die vande Turcken omringhelt was, vocht JOANNA voor het Christendom met de wapenen van het ghebedt: by daghen, ende by nachten, den Hemel bestormende, om voor de Christelijcke wapenen hulpe van Godt te verkrijghen, ende oock andere hier toe verweckende, ghelijck breeder sal verhaelt worden in't eerste Capittel van het tweede deel, alwaer wy van haer Gheloof sulden handelen. Ende ghelijck haer ghebedt van Godt verhoort wierdt, soo wiert sy van Godt oock deuchtigh ghemaect vande victorien die op de vyanden des Christendoms behaelt wierden. Sy verstont vanden Heere, hoe dat den Verraeder Tackely met sijn volck vanden Hertogh van Loterijck te Presburgh verslaghen wiert: twelck sy aen haeren Biecht-vader op den selven tijdt heeft gheseyt, als de saecke gheschiet is. Vanden Biecht-vader gonck JOANNA naer den Portier van't Collegie der Societeyt, ende versocht van hem vijf Laurier-taxkens, met de welke sy naer huys gonck, om het Beeldeken vande Heylighe Maghet daer mede te vergieren, ende aen de Maghet den lof van dese Victorie toe te schrijven, als wesende de Hulpe der Christenen. Daer na verstont sy wederom in haer ghebedt, dat Weenen vande Turcken verlaeten wierdt, ende dat de selve de nederlaege hadden teghen den legher der Christenen. Het welck sy
sonder

sonder vertoeven aen haeren Biecht-vaeder, ende den Biecht-vaeder terstondt aen eenighe andere te kennen gaf, tot verskeringhe vande openbaeringhe, die aen JOANNA geschiet was: ende sy quam wederom by den Portier om vijf-laurier-tacxkens, ghelijck te voren. Naer verloop van eenighe daeghen wierdt de gheluckighe tijdinghe aenghebrocht dat de Stadt Weenen van het beleggh der Turcken verlost was, ende men verstondt dat dese victorie op den selven tijdt behaelt was, als JOANNA aen den Biecht-vaeder de selve kenbaer ghemaect hadde.

Een jaer voor haere doot, wiert haere wederom verboden, by nachten op te staen tot het ghebedt: want haere swackheydt te groot was. By daeghen nochtans lietmen haer toe, te bidden naer haer ghelieven: want men sagh dat het haer onmoghelijk was, sonder bidden te leven.

Den 18. Julij des jaers 1684. Alswanneer sy sich buyten ghewoonte sterck ghevoelde, wiert sy bevanghen met eene steecte inde sijde, die soo pijnelijk was, dat sy van haere dienst-maeght moest te ruste ghelegh worden. Den Biecht-vaeder by haer komende, dede eenen Doctoor ontbieden: die in haer gheene sieckte en bemerkte, als groote flauwigheydt.

Den 21. der selve Maent, quam te Ruremonde den Eerweerd. Pater *Henricus van Geldorp* Minderbroeder, een Man seer uytnemende in alle deughden, met den welcken IOANNA seer goede kennisse hadde, ende aen den welcken sy door brieven, ende andersins, vele Gheestelijcke en verborghen saecken van haere Siele verclaert hadde: die

met haer langhen tijdt ghesproken heeft , tot grooten troost van alle beyde.

Den 22. maecte sy haer Testament vande tijdelijcke middelen , die sy noch besat : erfghenaem laetende haere Nichte , de Dochter van haeren Broeder , want sijn andere kinderen , of Religieusen , of ghestorven waeren.

De Princesse van Nassau , die alsdan te Venlo woonachtigh was , verstaen hebbende d'onghefontheydt van IOANNA , quam den 23. spoedelijck naer Ruremonde, om haer te besoecken: maer en vertoefde by haer niet langh , om dat dese voorfichtighe Princesse vreesde de Siecke met veel te spreken meer te vermoeyen : Naementlijck als sy bemerckte, dat IOANNA soo groot ghevoelen hadde inde eere van dit besoeck.

Als de Princesse vande siecke afghescheyden was, vraeghde IOANNA vanden Biecht-vader hoe dat het ghebeurde, dat Godt haer soo treffelijcke besoeckinghen toe-sondt, die altijd naer versmaedinghe ende verlaetentheydt ghetracht hadde : of dit misschien een teecken soude wesen dat sy teghen sijne Majesteit iet misdaen hadde : ende sy seyde onder andere dese woorden. *Och! dat die goede Princesse wiste, wat pijn dat het my is, dat sy om mijnen 't wille dese reyse heeft aenghenomen! Den Heere Iesus is in sijn af-sterven van sijnen Vaeder self verlaeten gheweest: ende ick, eytaes! worde van soo eenen adel besocht: O! barmhertighen Godt! vergheeft my mijn misdaet, waer door ick dese straffe verdient hebbe.* Hier door wierdt haer oodtmoe-digh herte verweckt, om door d'ooghen seer vele traenen te storten.

Maer den Biecht-vader seyde , tot haeren troost

troost, dat sy dit voor een verstervinghe soude aen-nemen, naer de welcke sy dorstigh was.

Hier op liet den Biecht-vaeder haer rusten: ende *IOANNA* gheliet haer uytwendelyck als oft sy gheslaepen hadde, maer sy was inwendelyck tot Godt ghekeert, hem biddende dat hy haer voor het leste noch een versoek soude toe staen: te weten dat haer lichaem, ten minsten naer de doot soo mismaeckt mocht worden, dat een ieder soude schroomen het te sien, ende dat het soo mocht stincken, dat niemandt daer by en soude kunnen gheduren; Want bemerkende de groot-achinghe der menschen ten opzicht van haeren persoon, vreesde sy datmen haer lichaem naer haere doot eenighe eere soude aendoen, alswanneer sy dat niet en soude kunnen beletten: het ghene nochtans, soo sy meynde, niet weerdigh ghenoech en was, om voor de honden gheworpen te worden. Wat haer op dese vraeghe van Godt gheantwoordt is, sal terstont hier onder gheseyt worden.

Op den 24. dagh van de selve Maendt wiert'er besloten, datmen haer de Kerckelycke Rechten soude gheven: het welck men op den vroeghen morghentont meynde te doen, om den toe-loop des volcks te schouwen. Maer ghemerckt dat de Princeesse versocht in dit Heyligh werck teghenwoordigh te wesen, is het alleenelyck gheschiet tusschen acht ende neghen uren. Alwaer dese Princeesse niet sonder traenen haere Godtvruchtigheydt liet blijcken tot het Alderheylichste Sacrament; ende te saemen haere achtbaerheydt tot *IOANNA*: want sy self, al wat hier toe noodigh was, bereedt maecte, ende aendiende. Naer dat de
sicke,

fiecke de Heylighe Sacramenten ontfanghen hadde, is de Princesse, sonder een woordt aen JOANNA te spreken, naer de Kercke vertroocken, om Misse te hooren: terwijl dat JOANNA besigh was met d'aensprake van haeren Salighmaecker, die sy voor de leste reyse ghenut hadde. De Misse gheyndicht sijnde, is de Princesse wederom gekeert tot IOANNA: met de welcke sy aldan sonder by wesen van andere ghesproken heeft.

Naer den noen quam de Princesse met groot misnoeghen haer voor 't leste besoecken, ende afscheydt nemen: ghemerckt dat sy te Ruremonde niet langher en mocht vertoeven, om dat den Prince haeren man te Venlo oock sieck lagh.

Tegen den avont seyde JOANNA aen *Lucia de Werimont*, aen de welcke sy het binnenste van haer herte betrouwde: *Ick ben gestelt gelijk iemant die met verlangen naer een groote feest gaet.* Maer soo dese Lucia by nacht van JOANNA versocht dat sy, (in eenigen tijdt geen voetsel genomen hebbende,) tot haer laevenisse een weynich hert-versterkinge soude nemen, wiert sy met vriendelijke woorden, ende met minnelijk ghelaet van JOANNA beantwoort: *Maer lieve Iouffrouwe, ghy vveet immers vvel dat sulcx mijnen dranck niet en is. VVilt ghy my vvat gheven gheeft my vvat tot verstervinghe.* De bittere galle waer mede haeren beminden Salighmaecker in sijnen doodt-strijdt ghelaeft is gheweest, was haeren teghenwoordighen dorst. Ende aldan souden de versterckende drancken haer aengenaem gheweest hebben, als men die met galle soude vermengt hebben. Maer de huys-ghenooten sijn weygherigh ghebleven aen dit verfoeck vande fiecke.

Soo

Soo wiert dan den Biecht-vaeder gheroepen om haer tot het nutten van dusdanigh noodigh voetsel te brenghen. Dese by JOANNA komende, bevondt in haer een seer vrolijck ende bly ghelaet, waer van hy de reden vraeghde: die sy liever soude versweghen, als verclaert hebben. Doch ghemerckt de gehoorfaemheyt haer praemde, openbaerde sy de reden: segghende, hoe sy gisteren, als hy meynde dat-se sloop, vanden Heere de veranderinghe van haer lichaem naer het sterven versocht hadde, gheelijck hier boven gheseyt is, ende dat den Heere door sijne goedertierentheyt haer versoeck toe-ghestaen hadde, tot haeren onuytsprekelijcken troost: dat haer lichaem naer de doot seer afgrijffelijck soude worden, ende seer stincken. Voorts badt sy den Biecht-vaeder dat hy met haer den barmhertighen Heere hier over soude bedancken.

Den Biecht-vader hadde voor-ghenomen dien heelen nacht by JOANNA te blijven, maer als sy ontrent den midden-nacht dit verftont, heeft sy van hem versocht, dat hy soude naer huys gaen, tot sijne ruste, want dat hy s'anderdaeghs op den Feest-dagh vanden *H. Iacobus*, ende oock den volghenden dagh, op den Feest-dagh vande *H. Anna* moest predicken. Maer soo sy bemerckte, dat hy niet ghe-neghen en was om te vertrecken: heeft sy tot hem gheseydt. *V.E. vreesst dat ick sterven soude, sonder sijn by-wesen: maer daer van en is gheen perijckel. Ick sal V.E. in tijds doen vermaenen.* Hier op vraeghde den Biecht-vader of dan den tijdt van haere doot haer bekent was? Ende sy antwoorde: *V.E. weet immers wel, dat Godt my dien kenbaer ghemaect heeft: ende dat het over-morghen tusschen ses en seven uren sal wesen, op den grooten Feest daech vande Groot-moeder van*

Q

Iesus,

Iesus, ende Moeder van Maria; daer ick langh om ghebeder hebbe. V.E. en moet niet besorghen: ick en sal immers V.E. niet bedrieghen: gaet vry voort op mijn woordt. V.E. sal noch Misse lesen op den Feest-dagh vande Heylighe ANNA voor sijn Sermoon, naer ghewoonte, als ick korts te voren sal ghestorven zyn. Ick hope dat V.E. als dan mijne Ziele indachtigh sal wesen.

Den Eerweerdighen Pater van Geldorp meynde op den dagh vanden Heylighen *Jacobus* te vertrecken: ten deele om dat hy sich liet voorstaen, dat JOANNA noch langh konde leven, ghemerckt dat sy gheene besondere sieckte en hadde; ten deele om dat hy ghepraemt wierdt om naer Antwerpen te vertrecken, alwaer sijne wooninghe was.

Maer soo den Biecht-vader hem deelachtigh maeckte vande voor-segginghe van JOANNA, nopende den tijdt van haer sterven; heeft desen Pater sijn vertreck uyt-ghestelt, tot dat sy soude ghestorven zijn.

Gheheel den dagh vanden *H. Jacobus* lagh sy by na sonder spraecke, met de ooghen altijt ghesloten: behalven dat sy de selve somwijlen op-sloegh, naer haer Crucifix, ende naer haer Beeldt vande Heylighe Maghet. Sy was als op-ghetrocken in Godt, sonder iemandt een woordt te beantwoorden, dan alleenelijck haeren Biecht-vader, die haere oeffeninghen kende, ende nu d'eene nu d'andere voorwierp, die hy wist smaeckelijck te wesen aen haeren gheest.

Eene onbedachte, van verscheide Religieusen op-gheweckt, de gheleghentheyte waer-nemende, als den Biecht-vader een luttel verdrocken was, quam by het bedde van JOANNA met vele Beeldkens, om met dese eerbiedelijck het herte van JO-

ANNA

ANNA te raecken, ende dese Beeldekens door dit aenraecken te zeghenen. Sy was hier mede noch besich, als den Biecht-vader wederom binnen quam, die dit werck grootelijcks berispte, ende haer dapperlijck vermaende, die soo vermetelijck sulckx ondernomen hadde: om dat *IOANNA* hier door, tot eenigh perijckel van ydel behagen, konde gebrocht worden. Overfulckx naer dat hy dit volck belast hadde te vertrecken, vraeghde hy, tot sijn gerustigheyt, van *IOANNA*, of sy niet ghevoelt en hadde, dat'er geschiet was? Maer bevindende dat sy van alles onwetende, ende gheheelijck in Godt ingenomen gheweest hadde, was hy gherust: belastende dat-men niemant soo lichtveerdelijck en soude laeten koinen ontrent de Siecke.

Het volck, dat by *IOANNA* voor haer sterven noch eens socht te wesen, en was niet wederhoudelijck: de menschen sochten dese Heylighe, soo sy seyden, noch eens te sien, ende hadden meer als eens de voor-deure overweldight. Maer niet konnende inde kamer komen daer sy lagh; klommen op de vensters, om door de glasen haer te sien.

'T was een beganckenisse die aen den Biecht-vader seer verdrietigh was, den welcken dit met alle moghelijckheyt socht te beletten, om in gheender maniere d'ootmoedigheyt van *IOANNA* te krencken.

Ontrent vier uren naer noon wierdt sy besocht van sijn Hooghweerdigheyt den Bisschop *Reginaldus*, die een soete aenspraecke tot haer hadde: over de welcke sy hem bedanckte. Naer dat den Bisschop vertroocken was, vraeghde den Biecht-vader, of dit besoeck vanden Bisschop dierghelijck ghevoelen in
haer

haer veroorfaeckte, als het befoeck vanden Prince, of Princeffe? Ende sy antwoorde, Neen:maer dat sy blyde was, sijne Benedictie ontfanghen te hebben,ende dat sijnen iever haer bekent was,door den welcken hy ghedreven wierdt om alle siecken, die in stervens nootd zijn, hoe armer, hoe liever, te befoecken, om de selve tot een saligh eynde te verwecken.

Hier naer is 't gebeurt dat een seer Edele Matroone (die niet langh inde Stadt van Ruremonde ghewoont en hadde, ende aen wie soo wel IOANNA, als hare selfame deughden, tot noch toe schier onbekent waren) door de voorsprake van IOANNA eene wonderlijcke ghenefinghe van haer dochter van Godt verkreghen heeft. Om dese gheschiedenisse echtelijck sonder vermeerderinghe ofte verminderinghe voorte stellen, sal ick de selve met de eyghen woorden verhalen, die dese Vrouwe in haere schriftelijcke getuygenisse van dit weldaet ghebruyckt heeft. Sy beschrijft dese gheschiedenisse in deser voeghen.

„Sekere Vrouw-perfoon quam by gheval, of om
 „beter te segghen, door de schickinghe Godts, by
 „twee andere perfoonen: die tot haer seyden, dat
 „IOANNA in haer uysterste lach, ende dat sy gongen
 „om haer te sien sterven. Die daer op geseyt heeft:
 „Ick sal u-lieden tot aen haer huys brenghen. Al-
 „daer ghekomen zijnde, wilde sy haer af-scheyt ne-
 „men, segghende: ick en hebbe gheene besonde-
 „re kennisse aen die goede Jouffrouw, daer en-bo-
 „ven en ben ick niet gheneghen om een stervende
 „mensch te sien. Hier op hebben de andere haer
 „ghepraemt, segghende: dat dit een besondere
 „Dochter was, uytstekende in Heyligheydt, soo dat
 alle

„alle de wereltd haer wilde sien:ghelijck inder daet
 „het volck, als Proceffie, uyt ende in het huys
 „gonck. Sy liet haer dan ghesegghen, ende gonck
 „met de andere inde kamer. Alwaer sy terstont seer
 „beweecht wierdt ende kreegh eenen stercken drift,
 „om hare Dochter, die een wonderlijcke quale had-
 „de, daer te brenghen, met een vast betrouwen,
 „dat sy door de voorsprake van IOANNA de ghe-
 „sontheyt soude bekomen. Dese quale hadde nu
 „jaren ende dagen gheduert: zijnde een besondere
 „treckinghe van zenuwen, die 't hoeft met geweld
 „dede roeren en schocken, ende dat vele reysen
 „achter malkanderen, soo langh als die treckingen
 „duerden, die haer seer dickwils overvielen, vyf,
 „ses, thien, ende twelfmael, min of meer, op ee-
 „nen dagh. Ja eenighe daghen voor de doot van
 „IOANNA hadde sy 't wel tachtentigh reysen op
 „eenen dagh gehadt. Verscheyde Doctoren ende
 „Medeciynen hadden haer vele medicamenten ge-
 „gheven, maer sonder baete: ende men kost die
 „quale niet kennen, midts dat alle Doctoren
 „van verschillende oordeel waren: soo dat men
 „meynde dat het tooverye was. Ende overfulcks is
 „dese Dochter wel acht maenden van gheestelijcke
 „perfoonen belesen gheweest: maer oock sonder
 „baete. Nu was dese Moeder seer in pijn hoe sy de-
 „se Dochter by IOANNA soude brenghen, ende
 „haere voorsprake bekomen: mits dat IOANNA nu
 „al-reede spraeckeloos lagh, ende sy gheene ken-
 „nisse in dit huys en hadde. Sy en sagh gheenen
 „anderen middel als door den Biecht-vader:
 „aen wie sy oock weynighe, of gheene kennif-
 „se en hadde. Sy is dan by hem in het spreek-
 „huys ghegaen, versoeckende, dat hy voor haere

Q3

Doch-

„Dochter de ghebeden van *IOANNA* soude vra-
 „ghen. Waer op den Biecht-vader sich excuseerde
 „heeft gheseyt dat't nu te laet was, ende niet en
 „kost gheschieden; midts dat *IOANNA* alreede
 „sonder spraecke was. Dan heeft de Moeder hem
 „stercker ghepraemt, ende ghebeden: soo dat hy
 „haer versoeck ten lesten heeft toe-ghestaen, ende
 „sy is ghegaen naer het huys van *IOANNA*, sien-
 „dende een van haer dry andere Dochters, om
 „haere suster te haelen, die wederom op dien sel-
 „ven tijdt met haer quaele bevangen was. Dit over
 „sijnde, wiert sy by haere Moeder gebrocht: die den
 „Biecht-vader ten huysse van *IOANNA* verwachtte-
 „de. Desen gekomen sijnde, ende al-te-samen knie-
 „lende voor het bedde van *IOANNA*, hebben
 „Godt Almachtigh ghebeden, dat dese Dochter
 „van haer quaele mocht ghenesen worden. Waer
 „toe den Pater aen *IOANNA* vraeghde, of sy
 „Godt wel wilde bidden, dat dese Dochter tot
 „haere Saeligheydt mocht ghesont worden. Men
 „nam te saemen de handt van *IOANNA*, ende
 „men leyde die op het hoofte vande Dochter.
 „*IOANNA* en antwoorde de eerste reyse niet:
 „maer den Biecht-vaeder de selve vraeghe her-
 „vattende, heeft sy met eene seer moeyelijke
 „stemme gheseyt, Iae. Hier mede zijn sy naer
 „huys ghekeert: ende de Dochter is van die ure
 „af van haere quaele verlost, ende teghenwoor-
 „digh noch ghesont. Dit is de schriftelijke ghe-
 „tuyghenisse van dese Moeder.

Als dit gheschiet was, quam het volck met soo
 groote menichte om by nacht inde kamer van
IOANNA te waecken, datmen geen middel en
 wiste om het selve af te weoren: want jeder een
 even

even begheerigh was om haer te sien sterven.

Ontrent den twelf uren vanden nacht, vertoonde IOANNA in't aensicht een besondere blijfchap, sonder dat iemandt aen haer te kennen gaf wat ure des nachts dat het was : men meynt dat sy vanden Hemel verwitticht wiert, dat den langh-gewenschten dagh van haer sterven, te weten den dagh vande H. ANNA aldan begoft. Dit uytwendigh verheugh-teecken van haer ghelaet, is by haer ghebleven, tot dat de ziele uyt het lichaem gescheyden is : Soo dat sy, van midden nacht, tot haere afsijvigheyt, verghelijckte eenen Enghel met vleesch bekleedt.

Ontrent den ses uren vanden morgHEN stont, begost men te mercken dat sy naerderde aen de doot : als wanneer den Biecht-vader, wetende dat den tijt van te verscheyden, die IOANNA voorseyt hadde, nae by was, met den Eerw. *Pater van Geldorp* de ghebeden gelesen heeft, die de H. Kercke voor de stervende menschen ghebruyckt. Desen Pater heeft aldan van IOANNA iet gevraeght : waer op sy hem toe-knickte. Wat vraeghe dit gheweest is, en weet-men niet: maer het schijnt dat de vraeghe geweest is, van haer haestelijck naer d'ander leven te volghen. Want desen Pater daer nae aen den Biechtvaeder seyde, dat hy alles met den eersten veerdigh soude maecken tot sijn sterven, ende alle de brieven, die hy van IOANNA ontfanghen hadde, vergaderen : om de selve aen den Biechtvaeder te behandighen. Maer dit en is niet gheschiedt : want als desen Pater niet langh hier nae, van dese wereldt verschenen was, is iemandt uyt den naem vanden Biecht-vader dese brieven komen af-vraeghen, die de selve aen den Biecht-vader noyt behandicht en heeft.

De

De deughden vanden Eerweerdighen Pater van *Geldorp* verdienen alhier een besondere lof-reden : maer ghemerckt dat ick hoore , dat-men besigh is met sijn leven te beschrijven, soo dunckt my dienstigh te zijn, hier van te swijghen : Want ick in't kort niet en kan beschrijven, dat de achtbaerheydt van sijnen persoon verdient.

Een luttel naer half-ure-seven gaf *JOANNA* haeren gheest, inden mondt hebbende de namen van *IESVS* ende *MARIA*, die den Biecht-vaeder voorwierp. Sy stierf soo stillekens, datmen quaelijk haere doot bemercken en konde, die meer door liefde als door sieckte schijnt veroorsaect gheweest te zijn.

Den Biecht-vaeder terstont naer huys keerende, om voor sijn Sermoon, dat ten acht uren geschieden moest, Misse te doen, seyde aen eenighe personen, die hem te ghemoet quaemen, datse haer moesten spoedighen, wilden sy het aensicht vande overledene sien : want dat sy haest van gesteltenisse soo soude veranderen, dat sy niet kennelijk en soude wesen.

Alswanneer *Lucia de VVerimont* dit hoorde, wierf sy in haer gemoedt seer ontstelt : want sy (onwettigh vande voor-segghinghe die *IOANNA* heymelijk aen haeren Biecht-vader ghedaen hadde) verhoopte dat den glans ende schoonheydt van dese Siele, oock aen't lichaem eenen sonderlingen luyster soude gheven.

Ten neghen uren naer't Sermoon keerde den Biecht-vaeder naer het Sterf-huys : wanneer hy onderweghen verstondt, dat den Prince van Nassau, aen eenen vermaerden Schilder belast hadde, dat hy terstondt naer de doot van *IOANNA*

NA

NA haer uyt-schilderen soude. Ende gemerckt dat den Biecht-vader t' samen wenschte, dat aen dit Godtvruchtigh bevel vanden Prince voldaeen soude worden, ende t' samen vreesde, dat dit niet doenlijck en soude wesen, ten zy dat den Schilder seer spoedighde, heeft hy den schilder terstont ontboden, die oock sonder uytstel gekomen is. Maer hoe seer dat den Schilder sich spoedighde, hy quam te laet: want het aensicht van JOANNA soo verandert was, dat het gheene ghelijckenisse van't voorgaende en hadde. Ende als hy evenwel om aen den Prince te voldoen met het penseel eenighe trecken ghestelt hadde, die hem dochten eenighsins goet te zijn, en bevondt korts daer naer de selve niet meer in het aensicht: ghemerckt dat zy t' allen ooghenblick andere ghesteltenisse kreegh. Soo dat hy ten lesten de konste op gheven moeste: ende JOANNA wierdt op den selven dagh soo leelijck, ende soo mismaeckt, datse meer een monster schein, als eenen mensch: ende sonder schrick niet en konde aenghesien worden. Haer aensicht dat het vel enckelijck over de beenderen hadde, swol onmatelijck op, ende wierdt meer dan eens soo groot. Den stanck van haer lichaem, niet alleenelijck inde kamer, maer oock in de locht, was afgrijffelijck. Ende al-hoe-wel dat het lichaem in een wel bepeckte kiste besloten was, ende de kiste met alle neerstigheyt ghestopt wierdt, hier door nochtans en minderde desen stanck niet. Geen vernuft en was bestandigh om de kiste soo dicht te fluyten, dat van alle kanten het bloedt niet uyt en liep, dat niet alleenelijck het huys, maer oock de straete, ende de kercke besproeyt heeft, als het lichaem naer het graf gedraghen wierdt. Soo dat men hier uyt niet anders en konde vonnissen, als dat dese

R

saecke

faecke niet natuerlijk en was , maer dat hier door van Godt voldoen wierdt aen 't ghebedt ende verfoeck van JOANNA.

Men hadde voor-ghenomen het lichaem op den volghenden dagh te begraven : maer soo den Raedt verfocht dit Lijck te vergeselschappen, heeft-men de begravenisse tot den voorderen dagh moeten uyt-stellen. Hier door is den stanck grootelijckx vermeerderd geweest: maer den toe-loop des volcks niet vermindert. Want de menschen s'chenen uytghelaeten te zijn, om by dit lichaem te komen : mer soo luttel vreesse van desen stanck , dat vele het uytlopende bloedt op hunne neus-doecken ont-fongen : want een ieder begeerigh was om van dit lichaem iet te deelen.

Men heeft haer begraven in de Kercke der Societeyt JESU, voor den voet der Communie-banck aen de sijde van den Epistel : ende tot seker kennisse van dit lichaem , heeft-men eene plate binnen de kiste op de borst van IOANNA gheleyt , behelsende haren naem , ende toe-naem. Als het lichaem inde kercke gebrocht wiert , en was het aldaer niet te dueren , ten ware dat-men den quaden reuck met het branden van wieroock gemaetight hadde.

Doch dit alles en heeft in't oordeel der menschen d'achtbaerheyt van haer siele, ja van haer lichaem niet vermindert : ghelijck als dan door den grooten toe-loop , ende daer na door de beganckenisse tot haer graf is ghebleken.

Ghemerckt dat de Godtvruchtigheydt der geloovighe , die by dit graf de voor-spraecke ende den bystandt van IOANNA quaemen verfoecken , niet en minderde : heeft-men goet gevonden , dit

dit lichaem, dat by andere lichaemen vervoeght was t'ontgraeven, ende op een af-ghesonderde plaetse te legghen. Het welck in 't jaer 688. op den 18. van October gheschiet is. Alswanneer men haer graf gheopent, haer gheraemte met de plate op de borst ghevonden, ende het selve vervoert heeft in een kelderken daer toe ghemetst, benefens den voet van den Autaer van Onse Lieve-Vrouwe, alwaer JOANNA in haer leven ghemeynlijk gheknielt ende ghebeden hadde: alles in de teghenwoordigheydt van vele treffelijcke ghetuyghen, die daer van ghetuyghenisse ghegheven hebben. Men heeft op dit graf haeren naem ende toe-naem uyt-ghedruckt in eenen steen.

VIII. C A P I T T E L.

*Eenighe gheschiedenissen naer de doot
van IOANNA.*

OM de weerderinghe eenighsins te bewijfen, die IOANNA naer haere doot inde ghemoederen der menschen nae-ghelaten heeft, sal dienstigh wesen, van vele merckelijcke gheschiedenissen hier ten minsten eenighe uyt-te-drucken, die haer aelijvighheydt ghevolght zijn.

Een jonghsken elf jaeren oudt, was inde stadt van Ruremonde met eenen wonderlijcken Buyckloop bevanghen, die dagh en nacht ontrent neghen jaeren gheduert hadde. Den buyck was buyten maete op-gheswollen: ende hier by queelde het kindt met de uyt-teeringhe van boven, ende met den water-sucht van onder. Maer konde gee-

ne menschelijke middelen vinden , om dese siekten te weeren , oft te minderen : de welke meer aen tooverije , als aen natuerlijke kranckheden toe-gheschreven wierden. By de voorseyde quaelen heeft sich ten lesten oock eene breucke verwoeght : soo dat het kindt allensins ellendigh was. D'ouders en hebben geen en arbeydt oft kosten ghespaert tot ghenefinghe van haer soontjen : want sy soo binnen als buyten het landt met het kindt tot verscheyde ghenees-meesters ghegaen zijn , om hulpe ende baete te vinden. Maer alle remedien , die sy menighvuldelyck ghebruyckt hebben , zijn vruchteloos , ja achterdeeligh ghefallen. Soo dat de Medecijn-meesters self haere konste op-gaeven , ende het kindt ongeneesbaer hielen. Als alle menschelijke hulpe op-gheseyt was , hebben de bedruckte Ouders haeren toe-vlucht tot den Almoghenden Godt ghenomen , door de voorspraecke van de weerdighe IOANNA van RANDENRAEDT die met ghemeyn ghevoelen van Heyligheyt inde selve Stadt ghestorven was : aen Godt belovende neghen achter-volghende daeghen t'haerder eere Misse te hooren , op dat dit kindt soo 't hem saligh was , door haere voorspraecke vande voorseyde qualen mochte ghenesen worden. Nauwelijcks en was dese Godtvruchtigheyt begoft , oft men heeft terstont merckelijke beternisse onderonden : de welke soo toe-ghenomen heeft , dat het kindt naer de voltreckinghe der selve daeghen ten vollen is ghenesen gheweest , soo vanden buyck-loop , swillinghe des buycks , teeringhe , water-sucht , als oock vande breucke sijns lichaems : sonder dat'er iet vande voorseyde quaelen is overghebleven. Ende in desen staedt van ghesontheydt heeft

heeft het kindt volherdt, met groote verwonderinghe, soo van andere, als oock vande gheneesmeesters, die gheerne bekent hebben, dat dese ghenefinghe, enckelijck voort-quam van Godt.

Een Gheestelijcke Dochter tot Antwerpen, verreckt hebbende de groote zenuwe onder de knie, ende dit ongeval in't beghinsel luttel achtende, is met eene groote stijvigheydt inde selve knie bevangen gheweest. Sy heeft daer nae verscheyde ende seer pijnlijcke remedien ghebruyckt, die van eenen seer ervaren ghenees-meester voorgeschreven wierden: maer alle te vergheefs. In tegendeel, vermeerderde het quaedt: want op de knie quam een dichte op dry plaetsen, seer ghelijck aen dry ballekens. Den ghenees-meester oordeelde, dat dit het zenuwe-water was, het welck aldaer vergaederde. De pijnen, die dit quaedt veroorsaecte, waeren als of'er stekende ende knaegende wormkens binnen de knie gheweest hadden. Door de reckinghe der zenuwe en konde sy de knie niet ployen, sonder d'uyterste pijnen: want het scheen dat alles uyt een schoot, als sy haer been wilde buygen. Ia sy en konde oock niet gaen, dan binnens huys op den platten vloer: ende dat oock niet sonder onghemack. Naer dat dese quaele seven maenden gheduert hadde, ende alle remedien onbaetigh ghefallen waeren, heeft-men goet gevonden de knie te openen, om het zenuwe-waeter, dat van binnen vergadert was, daer uyt te trecken. Want men oordeelde, dat sonder dese openinghe gheene beternisse te verhopen en was. Ende gemerckt dat in dese openinghe groote swarigheydt ghevreesst wierdt: soo heeft men voorder het oordeel van verscheyde Medecijn-meesters

onder-vraeght , die dese swaerigheydt niet en ont-
kenden : maer even-wel de openinghe noodelijck
keurden , om tot beternisse te konnen gheraecken.
Soo dat dese Dochter van alle kanten ghenoodt-
faeckt wierdt dese openinghe te ghedooghen ; tot
de welcke sonder voorderen uyt-stel den dagh be-
stemt wierdt. Sy hadde groote vreesse van't ope-
nen der knie , midts dat-men haer seyde , dat sy
sich niet alleenlijck aen groote pijnen onder-wierp,
maer daer-en-boven oock aen d'onsekerheydt van
een volle ghenefinghe , want men haer waerschou-
de , dat sy , niet-teghen-staende de openinghe ,
in balance stont , van alle haer leven in dat been
ellendigh te wesen. Hier door wierdt sy beweeght
om haeren toe-vlucht tot den Hemel te nemen ,
ende tot ghenefinghe van dit quaedt de voorspra-
ke te verfoecken van JOANNA van RANDEN-
RAEDT , die sy oordeelde inden Hemel veel te
vermoghen. Maer alsoo den tijdt ontbrack , om
volghens haeren wensch , eene neghen-daeghsche
Devotie in te stellen , ter eere vande voorschreven
JOANNA , dede sy terstont neghen Missen doen
van onse Lieve Vrouwe met voor-nemen van
cene Novene tot Ruremonde te laeten doen aen
haer graf. Op den volghenden dagh , naer dat
de neghen Missen ghedaen waeren , (op welc-
ken dagh de openinghe moest gheschieden ,) de
Dochter smorghens wacker wordende , en voel-
de geene pijn , noch besondere swackigheyt in
dat been. Sy dese terstont alle de windels af : sy
gonck sonder ongemack over de kamer , ende voort
naer de Kercke , die wat verre was van haer huys :
sy knielde aldaer wel een halve Misse , of meer : sy
gonck daer naer een siecke befoecken , daer sy vele
trap-

trappen moest op ende afgaen: alles met lichtig-
 heyt: 't welck haer te voren onmogelijk geweest
 was. Voorts den heelen dagh gonck ende stont sy,
 soo wel als oyt. Den dagh daer naer, was hare ge-
 steltenisse, ghelijck den voorgaenden: ende gonck
 alsdan naer een verdere gheleghen Kercke, sonder
 ongemack. Den derden dagh, inde Kercke geknielt
 hebbende, voelde sy wederom groote pijnen in-
 de knie, die dry dagen geduert hebben. Hernemen-
 de alsdan wederom den selven toevlucht, dede sy
 vele Missen doen, voornemende eene dagelijksche
 devotie ter eere van JOANNA, met eene gedenc-
 kenisse die sy soude op-draghen aen den Autaer van
 onse Lieve Vrouwe tot Ruremonde ontrent haer
 graf. Als dan heeft sy volle beternisse bekomen:
 want sy van dien tijdt in haren ganck onbelet ende
 ongehindert geweest is. Sy heeft hier naer de knie
 laeten besichtighen vande voorseyde Genees-mee-
 sters, die de openinghe noodigh geoordeelt hadden:
 de welcke eenpaerlijck gevonnist hebben, dat het
 quaedt geheelijck verdweenen was. Ende ghemerckt
 dat sy van 't begin, als sy haren toevlucht tot JOAN-
 NA genomen hadde, naer dat de knie veroordeelt
 was, om gheopent te worden, geene medecijne ge-
 bruyckt en heeft, enckelijck steunende op den by-
 stant des Hemels: soo dunckt haer, dat sy dese soo
 vremde ghenefinghe naest Godt moet toe-schrijven
 aen de voorspraecke van IOANNA.

Een ses-jaerigh kint is tot Ghendt met een sware
 gesletentheyte bevangen geweest: de welcke neghen
 jaren geduert heeft. Niet-teghen-staende dat men
 niet en heeft achter-gelaeten 't welck men oordeel-
 de tot genesinghe van dese droeve quale eenighsins
 dienstigh te wesen. D'ouders merckende dat alle lic-
 haeme-

haeme-

haemelijcke genees-middelen vruchteloos vielen, ende hoorende dat door de voorsprake van JOANNA verscheyde perfoonen verkregghen, dat sy door menschelijcke hulpe niet en hadden kunnen bekomen, hebben insghelijcks door verscheyde werken van Godtvruchtigheyt hare voorspraecke versocht, maer met seer weynige baete van haer kindt: tot dat sy, den moedt niet verloren gevende: maer noch stercker op dese voorspraecke betrouwende, ten laesten een deeltjen bekomen hebben van eenen bloedighen doeck, die IOANNA in haer leven op haren rugge gebruyckt hadde. Staet te bemerken; dat JOANNA op de wonden van haer bloedige disciplinen eenighe doecken pleegh te legghen, om de grootheyt van haer lijf-kastijdingen te bedecken. Dese doecken heeft sy voor haer sterven, met andere dingen'raeckende hare grouwelijcke lijf-kastijdinghen verbrant, vande welcke in 't elfste Capittel van 't tweede Deel sal ghesproken worden: doch een van dese doecken is naer haer aflijvigheyt overgebleven. De voorschreven Ouders een stucxken van desen doeck bekomen hebbende, hebben met besondere Godtvruchtigheyt ende betrouwen een Novene van neghen Missen ingestelt, inde welcke sy dagelijcks tegenwoordigh waren, ende t'famen den bandt van haer kint af-gedaen, legghende dit stucxken van den voorseyden doeck op de breucke: waer door sy, voor't eynde der Novene soo volkomen ghenesinghe verkregghen hebben, als of'er noyt breucke gheweest en hadde.

Ick soude noch andere dierghelijcke gheschiedenissen hier kunnen by-brengen: maer dese duncken my genoegh te zijn, om aen den leser eenighsins aen te wijsen de weerderinghe, die JOANNA naer
haer

haer doot in 't ghemeyn ghevoelen der menschen behouden heeft. Laet ons komen tot het tweede Deel , ende in 't kort haere deughden beschrijven.



S

TWEE.

TWEEDE-DEEL

Verthoonende de Deughden

Vande Weerdighe IOANNA van Randenraedt.

NAer het kort verhael des levens van JOANNA *van Randenraedt*, volgt een besonder begrijp van haere deughden. Den Leser is in 't eerste Deel, aengaende dese deughden eenighs onderricht: mits dat haer leven, van 't begin tot het eynde, niet en behelst, dan dat deughdelijk is. Maer evenwel uyt het ghene dat tot noch toe gheseyt is, en kan-men gheen volkomen kennisse trecken vande grootheydt der gaven ende gratien, met de welcke sy vande goddelijcke goetheyt verrijckt is gheweest. Want ghelijck eenighe ginsterkens ende voncxkens hier en daer verstrooyt, ende van malkanderen afghescheyden, gheen vier en maecken: alsoo oock eenighe Heylighe oeffeninghen hier en daer met korte woorden aenghewesen, en met andere verscheyde faecken vermengelt; en konnen niet klaerlijck bethoonen den hoogh-verheven trap, soo van Goddelijcke, als van zedelijcke deughden, tot den welcken sy opgheklommen is. Soo veel te min, om 'dat ick voor hebbende een besonder afsetfel van dese Hemelsche gaven, in het voorgaende Deel met opset vele dinghen achterghelaten hebbe, om die bequaemlijcker in dit tweede Deel voor te stellen. Ick volghe

volghe hier in, 't ghebruyck van andere, die de levens van Heylighe of deughdelijcke perfoonen voorghenomen hebben te schrijven: de welcke eenighe verstroyde staeltjens van deughden in't beschrijf des levens aengeraeckt hebbende, daer naer de deughden onvermengelt in hare volheytt voorstellen, de selve klaerder uyt-printende, ende 'tsamen meer profijt treckende uyt hunnen arbeyt. Want gemerckt dat dusdanige levens als medecijnwinckels zijn, inde welcke genees-middelen ghefocht, ende ghevonden worden, voor de siekten der siele; welcke genees-middelen daer in bestaen, dat wy door d'exempelen van verheven sielen, die rijck in Goddelijcke schatten gheweest sijn, ons gebreck van deughden vervullen, ende onse flauweyht verwarmen: hoe dese medecijnen klaerder verthoont ende by-ghebrocht worden, hoe sy oock krachtiger en profijtelijcker sijn teghen de gheestelijcke siekten. K sal hier dan in't besonder voorstellen de voornaemste deughden van JOANNA: op dat wy die aenmerckende, Godt noch meer loven, ende volgens haer exempel hem vierigher dienen.

EERSTE CAPITTEL.

Gheloof.

DEn gront-steen van het geestelijck leven, is het Geloof: want sonder Geloof, geene ware deught te bekomen en is. Hoe vaster dat dese gront-steen in't verstant gehecht wort; hoe beter ende bondigher dat den bouw van andere deughden opklint. Dese deught wordt d'eerste onder de

Goddelijcke ghestelt; niet om dat sy voor Godts ooghen weerdigher is, als de Hope ende de Liefde; maer om dat sy eerst in 't verstant moet gevestight zijn, soude de Hope ende Liefde inden wille, oft cenige andere deught inde Siele gevonden worden. Ick beginne dan van 't Gheloof van JOANNA.

Als sy 't Geloof in 't Heyligh Doopsel ontfangen hadde, heeft sy van jonckx af ghetracht dat in haer selven te verstercken, ende in andere te verbreyden. In hare teere jonckheydt was sy uytterlijck begerigh tot de Christelijcke Leeringhe, tot de welke sy vlamde: want geen vermaeck haer aengenaemer, of soeter en viel, als te hooren de verklaringhe der hoofd-stucken van ons heylich Gheloof. Als sy noch onbedreven was om ghedruckte of geschreven Boecken te lesen, maecte den grooten iever haer bequaem, om de ghewoonelijcke lessen vanden Catechismus t'onthouden, de welke hare dienstmaeght haer voor las, en sy daer naer, met verwonderinghe en stichtinghe van een ieder, sonder belemmeringhe inde Kercke overluydt opseyde. Sy sprack geerne van haer bloedt en leven te gheven voor Christus: en sy verweckte oock de andere om voor 't Gheloof te sterven.

Vervoordert zijnde in jaeren, en wetenschap van de boecken bekomen hebbende, nam sy ter handt de levens der Heylighen: en want sy de memorie seer goet hadde, onthiel by-naer al wat sy las, oft hoorde vertellen. Soo dat sy in alle ghelegentheyte ende t'samen-sprake uyt de levens der Martelaren, Belijders, en Maeghden, met behendigheyt iet wist te vertellen, en aldus de ijdele verhandelighen, in wat geestelijck, en profijtigh, te verkeeren: soo dat hier door oock bedreven en bejaerde mannen ver-

verbaest stonden. Doch als-wanneer sy quam te spreken vande tormenten der Martelaeren, die ghestorven waeren voor de belijdenisse van't Gheloof; bewees sy terstont met haere vierighe woorden, wat begheerte dat sy hadde van dierghelijck gheluck: en verweckte de andere tot alfulcke stantvassigheydt, als of de tyrannen en Beulen naer by waeren. Sy danckte Godt seer dickwils, voor het groot weldaet, van't Gheloof bekomen te hebben: en verweckte dickwils haer selven om weerdelijck te leven, volghens de leer-stucken van ons Gheloof. Tot teecken van haere onghemeyne groot-achinghe van dit weldaet, sal ick hier uyt-drukken haere woorden, met de welcke sy haer selven aen-stoockte tot een werckende Gheloof. Alleen sijnde, sprack sy aldus tot haer selven: *O iragh schepsel! hadde Godt u inde Afgoderije laeten ghebooren worden, ghy soudt de valsche goden beter ghedient hebben, als ghy nu den waerachtighen dien, die voor u is mensch gheworden, soo veel heeft gheliden, en soo pynelijck is ghestorven. Leest dan vierigher, en ghelooft weerdelijck.*

In't jaer 1632. meynde sy, dat den langh-gewensten tijdt ghekomen was, van haer bloedt te vergieten: was't niet tot belijdenisse des Gheloofs, 't was ten minsten door de handen der kettters. Want de Stadt van Ruremonde vanden Hollandtschen Legher belegghert zijnde, ende Graef Ernest doodt gheschoten, en wierdt inde stadt, die onsterck was, niet verwacht, als dat sy op-ghelopen, met storm en ghewelt inghenomen, ende alle Ingheseten vande raefende en vraeck-nemende kettters vermoort soude worden. Dese vreesse liep over-al: men hoorde deirlijck ghejammer: ieder

had d'aenstaende doot voor ooghen. IOANNA en stoorde sich ten minsten niet tusschen al dit gekerm van het volck : maer met groot verlanghen verwachtende dese ure, waer 't saecken dat het Godt beliefde, die toe te schicken, verheughde sich inde verbeeldinghe van een martelie : en haer veerdigh maeckende tot de doot, vertrock sich naer de Kercke, als d'alder-bequaemste plaetse om in dit gheval de wonden ende de doot t'ontfanghen. Het ghemeyn perijcket gheluckelijck verdwenen zijnde, seyde sy, nu lichtelijck te begripen, hoe de Martelaeren soo dorstigh waeren, om te sterven voor 't Gheloof.

Die voor haer selven soo vierigh was in't Gheloof, en was niet min yverigh om het selve in andere te bewaeren, en alle Ketterije vande Stadt te verdrijven. Ruremonde was veroverd, en onder 't ghebiet ghekomen vande Staten van Hollandt : maer IOANNA om de Catholijcke overigheydt wederom te brenghen aerbeyde met ghebden, verstervinghen, lijf-kastijdinghen, en met al wat sy kost. Daeghs voor den Feest-dagh van den H. *Bernardus*, hoorde sy het lof inde kercke van 't Munster, met een diepe vernederinghe sich voeghende ontrent den Autaer daer het Alder-heylichste Sacrament was : en sich met Christo vereenicht vindende, voelde sich beweegt, en ghepraemt, om van Godt te vraeghen dat Ruremonde, en Venlo, souden weder-keeren tot haeren wettiggen Heere, en vande ketterije ghesuyvert worden. Maer niet wetende waer mede Christum hier toe beweghen viel haer een Belofte inde sin, die sy oock dede : datse met den oorlof vanden Biecht-vader soude trachten alle middelen te vinden

den

den , tot de herstellingh van twee Capellekens die door de moet-willighe ende heylighschendige kettters schandelijk onteert waeren ; en hier by noch voorder een nieuw Capelleken stichten , ontrent de Venloosche poorte , behalven een Marie-Beeldt dat voor het Gast-huys der siecken ghestelt soude worden.

Met dese goede ghepeysen ende met haere besofte sich onder-houdende , wierdt sy inwendelijk onderricht , met vast betrouwen , dat Ruremonde en Venlo haest van Meester souden veranderen , 't welck luttel tijdt daer naer gheschiet is : want die plaetsen vanden Catholijcken legher veroverd zijn. Alsdan wenschte sy , dat dit gheluck moght eeuwich wesen , ende de Kettters voor altijd uijt-ghebannen blijven: by dese wenschen vervoegende een belofte op sekere daeghen een keerffe t' ontfeken , voor het Beeldt van de Heylighe Maghet , in die dry Capellekens , die door haer sorghe wederstelt ende op-gherecht moesten worden , benefens van inde selve Capellekens eenighe ghebeden te storten voor de gheluckighe uyt-komste van haer versoeck. Soo was sy altydt besigh voor de bewaernisse des Gheloofs.

Sy en was niet min besorght voor de stadt Gelder , om vande selve te verhoeden het ongheluck vande aenstaende belegheringhe , met de welcke sy ghedreyght wierdt : onophoudelijk biddende dat Godt die wilde bewaeren teghen de macht en ghewelt der kettters. En waert saecken dat misschien de sonden der menschen dusdaenighe straffen verdient hadden : dat het hem ghelieven soude op haer alleen die rechtveerdighe vraecke te laeren vallen. Sy scheen aen de Moeder der Bermhertigheydt

heydt ghewelt te willen doen en haer als te dwinghen, datse soude forghen voor haer eere, die door de ketterije soo schandelijck verkrenckt wiert. Dese Stadt wierdt met' er daet beleghert : waer door IOANNA ghepooght wierdt om haere vierigheydt te verdobbelen. Van desen yver bevanghen zijnde, docht haer dat d'Alder-heylichste Maghet in een groot licht verscheen, met een sweerdt inde handt, en dat sweerdt swierde over den Legher der vyanden. Waer uyt sy giste, dat de Stadt Gelder niet veroverd, maer inden waeren Godts-dienst behouden soude worden. Nochtans hier om en liet sy niet, gheheel den tijdt der belegheringhe in't ghebedt te volherden, ende Godt met haere lijf-kastijdinghen te versoenen.

Terwijlen't Koninckx Leger op wegh was, om dese Belegeringe op te lichten, wierdender vele siecke soldaeten naer Ruremonde af-ghesonden, die IOANNA beneffens sekere *Catharina van Gestel* hare ghetrouwe mede-hulpster, met alderhande wercken van bermhertigheyt nacht en dagh besorghde. Ondertusschen is't geschiet dat sy doende haer gebedt inde Kercke der Minder-broeders, wesende in een diepe beschouwinge en vereeninge met Godt, dese insprake gehoort heeft : *den peys is ghemaect.* 'T welck haer dede ghelooven, dat Godt met de sondaren versoent was, en de stad Gelder verlost. En 't was alsoo: gelijk daer naer ghebleken heeft. Dus forghde sy om Godt danckbaer te wesen, voor soo gewichtigh weldaet, en versocht van hem, dat hy haer groote pijnelijckheydt soude toefenden, om door dit lijden hare danckbaerheyt te bewijfen. 'T welck haer vergunt is gheweest: door een soo sterke bevinghe van alle leden des lichaems, dat sy
schee-

fcheenen van malkanderen geruckt te worden : sy verfocht sware en bloedighe disciplinen hier by te voeghen : maer dit is haer verboden geweest.

Gelijck sy de krancke soldaeten behulpigh was naer het lichaem, alsoo was sy oock de overledene behulpigh naer de siele : de welcke sy sorghvulde-lijck uyt het Vaghevier socht te helpen, om dat sy voor de beschermingh van ' heyligh Geloof, gestorven waren. Sy badt voor dese sielen, en maecte haer deelachtigh van alle haer verdiensten : en om dese verdiensten te vermeerderen, tot voordeel van die sielen, verfocht sy wederom even ernstelijck, dat Godt haer menighvuldigh lijden soude toeschické.

Gemerckt dat door het verlies van Gennep, ende de nederlage van s'Koninckx leger, Ruremonde weder ghedreyght wiert van noch eens door den Vyant genomen te worden: soo docht IOANNA dat sy misschien oorsake was van het verlies van dese plaetse, als niet ghenoegh ghebeden en gelsen hebbende om dit ongheval te verhoeden. Soo dan, sy herneemt haer nacht-ghebedt, 't welck sy om hare groote swackheydt, ghenootsaeckt geweest was eenigen tijt achter te laeten: en verweckt oock andere om by nachten te bidden; maer aldermeest, die sy wist besonderlijck godtvruchtigh te zijn. Sy hadde besonder betrouwen op de nacht-gebeden, seggende, *Godt en soude my door mijnen goeden, Enghel soo besonderlijck niet laten op wecken tot het ghebedt ten ware dat hy ons wilde verhooren*

By dit gebedt, en andere, vervoeghde sy sware lijf-kastijdinghe: want sy sonder dese haren yver tot het Geloof niet en kost blussen. Sy ghebruyckte dagelijckx drymael de discipline : seven daghen en

T

inde

nachten achter malkanderen eenen rouwen sack, inde plaetse van 't hayren kleedt , (dat haer verboden was te ghebruycken) met een koorde om den hals, en een yfere keten om 't lijf, om voor Godts oogen te verschijnen als een die de doot ende d'eeuwighe slavernye verdint heeft, ende alsoo sijn Goddelijcke genade tot bermhertigheyt te verwecken. Aldus ghestelt sijnde, lagh sy dickwils op haer kaemer plat op den vloer, het hoofd met aschen bestroeyt, met uyt-ghereckte armen, suchtende, kermende om hulp en bystandt voor 't gheloof, en voor de Heylighe Kercke; en sy wist dit alles soo behendelijck te bedecken, dat het van niemant bemercten wierdt. Sy en was hier mede noch niet voldaan: boven al dat hier boven verhaelt is, hadde sy ghestelt, die seven daeghen niet anders te nutten als broodt ende waeter: en ghemerckt dat dit niet heymelijck gheschieden en kost, hadde sy voor ghenomen, waer het saecken dat haer Ouders dit wilden verbieden, sonder bewimpelingh te segghen, dat het tijdt was van boetveerdighe wercken te doen voor den nootd vande Heylighe Kercke. Maer dit laeste wierdt haer vanden Biecht-vader verboden: soo dat hare voordere sorghe alleenelijck was, in het eten ende drincken haer te versterven, daer sy vermocht. Soo onversadelijck was haren drift voor ons Heyligh Gheloof.

Op den Feestdagh vande Alderheylighste Dryvuldigheyt, minnelijck aenfiende het Heyligh Sacrament des Autaers, vraeghde sy van haren lieve Salichmaecker, of hy soude toelaeten dat des Koninckx onderdaennen, in soo groote swarigheden soude hervallé, al-hoe-wel sy hun plichtigh kenden, ende soodanige straffen verdienden. Wac

Waer op *Christus* sich aen JOANNA vertoonende met de armen uytgereckt, en het herte geopent, antwoorde: dat sy desen somer niet te vreefen en hadde, en haer druckende aen sijn herte, gaf haer dat voor eene woon-plaetse. Waer op sy, seer beschaemt zijnde, viel met eene diepe bedenckinge op haren ellendighen Niet, ende stortede overvloedighe traenen. Sy was hier door buyten vreesse voor de stadt Ruremonde; maer niet voor Brabant: ende versocht om op een nieuw voor dese Provincie haer lijf-kastijdingen te verdobbelen, maer de uytghemergelde krachten en vermochten dat niet, daer den wille nochtans veerdigh was

Korts daer naer vertoonde sich *Christus*, als in eenen droom, soo sy seght, geheel doorwondt: het welck sy voor een voorteecken nam, dat Gelderlandt andermael vande kettters jammerlijck mishandelt soude worden. Oversulckx beweende sy bitterlijck de sonde der Catholijcken, als zijnde de oorfsake om de welcke Godt toeliet de beroovinghen der Kloosters, Kerck-schendinghen, onteeringhen van al wat Heyligh is, oock van het Heyligh Sacrament des Autaers. Venlo wiert wederom belegert: Ruremonde stont het selve te verwachten. IOANNA haeren toevlucht tot Godt nemende door 't gebedt, ende dat by-naer gedurighlijck, wiert vanden Heere vertroost, en verseeckert dat Venlo niet en soude ghewonnen worden, en Ruermonde buyten perijckel was: en soo ist ghebeurt.

Andermael quamen naer Ruremonde vele secke soldaten: die JOANNA als voor-vechters van ons Heyligh Geloof, met alle vlijtigheyt behulpfaem was. Hier toe oock opweckende acht andere

geestelijcken Dochters, ende besorghende dat elck van dese een deel aen-nemen soude vande siecken, die door geheel de Stadt verdeelt waeren: en aldus en heeft aen niemant van dese siecken haere liefde ontbroken. Ende gelijk eenen Priester van onse Societeyt onvermoedelijk besich was, om de siecken dagh en nacht het geestelijk voedsel te geven: soo waren dese Dochters gedurighlijk bekommert voor 't lichamelijck: mette koken, de spijsen aen te brengen, ende de medecijnen te besorghen. IOANNA die dit geselschap bestierde, bekende geen ghebreck van ghelt te hebben tot alles wat de siecken behoefde: want haer dit mildelijck ter handt gebrocht wiert, oock somwijlen van buyten de Stadt, sonder dat sy wist van waer. Desen soo Christelijcken dienst heeft vijftien weken geduert: ende al-hoe-wel dat de sieckten seer behaelijck waren, als rooden loop, ghebroken peste, en diergelijcke: evenwel noch JOANNA, noch niemant van hare mede-hulpsters, en is vande alderminste quale geraeckt geweest: daer nochtans vele Borgers vande selve mede-gedeelt hebben. Of-men dit aen JOANNA, oft aen iet anders moet toeschrijven, is Godt bekend.

Dit sy ghenoech vanden yver die sy ghehadt heeft, om 't Heyligh Gheloof in haer Vaderlandt te bewaren, en de ketteryen af te weeren: noch een wordeken, van hare kloeckmoedigheydt ende vierigheydt tegen de Turcken, algemeyne vyanden des Christendoms. Als dese over luttel jaren de Keyserlijcke Stadt Weenen belegherden, ende voor hadden een groot deel des Christendoms t' overrompelen: en heeft sy om dese soo gewichtighen en vervaerlijcken voor-slagh te stutten, niet min gedaen

daen, dan in de voor-gaende voor-vallen. Want de droeve tijdinge gekomen sijnde van dit afgrijselijck en sorgelijck beleggh, heeft sy van haeren kant byghebrocht al wat sy vermoght, om Oostenrijck, en soo veel andere landen, in 't Gheloof te behouden: en soo de wereltsche, als gheestelycke Overheden aengepraemt, om bid-daeghen in te stellen. Sijn Hoogh-weerdigheyt *Reginaldus* teghenwoordighen Bisschop van Ruremonde door syn eyghen beweginge, is self in persoon gegaen, om het vermaert Beelt, van MARIA, ghenoeemt op't Sandt, dat ontrent Ruremonde gheert wordt, binnen de Stadt te brengen: het welck hy in alle Kercken by beurte heeft doen verheffen, en met verscheyde processien om-draghen: doende daeren-boven drymael daghelyckx met de groote Klocken teecken gheven tot het ghebedt. *IOANNA* dit teecken hoorende, viel op haer kniën op de plaetse daer sy alsdan was; Syn Hooghwerdigheyt dede het selve in volle straten: verweckte daer toe de Borgherye, die oock hier in haeren besten Herder naervolghde; *IOANNA* was gheheele daghen te vinden inde Kercke daer het boven-ghemelt Beelt vereert wiert, en praemde de Heylighe Maghet met alle krachten tot bewaernisse van *VVeenen*.

Het en is niet wel beschryvelijck hoe groot dat haer vermaeck was, siende den godtvruchtighen jver der Borghers, ende hoorende datmen oock in andere steden sonder op-houden badt, de kercken oock by nachten open stelde, met het Heyligh Sacrament uyt-ghestelt, en aenden Hemel ghewelt dede om Victorie te vechten: seggende hier op; verskert te wesen, dat desen Oorlogh

der Teurcken aende Christen soude voorspoedigh zyn, want indien Godt de Christen wilde straffen, hy die niet en soude over al beweegt hebben om soo neerstelyck, ende vierghelyck te bidden, en hem als te bedwinghen tot ghenade. Sy was begeerigh om vele lyf-kastydinghen by haer ghebedt te vervoeghen; maer dit wiert niet toeghelaten, om de machteloohedyt ende kranckheydt haers lichaems. Reden waerom, (ge-lijck voor desen meermael) sy Godt yverlijck badt, op dat hy haer eenighe besondere pijnelijckheydt soude toe-senden, in dese besondere omstan-den. Haer ghebedt wiert verhoort door de pijnen van het graveel: de welcke soo fellijck haer aen-vielen, datse sonder te beswijcken qualijck mach-tigh en was die te verdraghen: wenschte noch-tans, en badt Godt om noch meer te lijden

Door desen yver tot het Gheloof heeft sy ver-dient van Godt besonderlijck gewaerschouwt te worden als 'er merckelijcke victorien teghen de Teurcken behaelt wierden, namentlijck als de Stadt Weenen, door de Christenen van dat beleg ont-fet is gheweest: soo verhaelt is in het sevenste Cappittel van haer leven.

Hier op volghde haer leste sieckte, weynigh tijdt voor haere doot, vraeghende van den Bicht-vader, wat sy op het eynde van haer leven soude kunnen doen, om Godt te bedancken voor alle sijne weldaden, namentlyck voor den roep tot het Catolijck geloof, en hy hier teghen vraghen-de wat sy wenschte te doen? antwoorde sy, naer dat sy in Godt op-ghetrocken gheweest was, dat sy aen de goddelycke Majesteit soude op-draghen de pynen die sy voelde om datse voor het gheloof
niet

niet en moght sterven. Welcke pijnen sy niet alleenlijck ghevoelt en heeft in het eynde haers levens, maer oock langh te voren: want men waerlijck segghen magh, dat van alle wenschen die sy in haer leven ghehadt heeft, een vande grootste gheweest is voor 't Gheloof te sterven: ende niet met corte maer met langhdurighe en uytgelesen pijnen te sterven. Om dese oorfaeck droegh sy besondere liefde tot den *H. Clemens*, ende den *H. Agathangelus* sijnen mede-geselle: beminrende ende achtende grootelijcks dese twee Martelaren, om dat sy acht-en-twintigh jaeten langh, een seer vrede en menigh vuldighe martelie onderstaen hadden: en meer gheleden, ghelijck *Nicophorus* schrijft, als alle andere die voor het Gheloof oyt ghepijnt zijn gheweest. Door het overdencken van dese groote ende langh-duerighe tormenten, wierdt sy ghetrocken tot eenen Heylighen yver-sucht: en wenschte noch veel langher en swaerder martelie ter liefde Godts t'onderstaen. Sy nam oock groot vermaeck in die manhaftighe Moeder, die haer jonck kindt met het warm bloet der Martelaren bestreeck, om daer door versterckt te worden, tot den strydt voor 't Gheloof, als 't oock martelaer soude sterven. Want hier door tot haer selven keerende, vertrouwde sy, dat in dit gheval haer geen kloeckmoedigheydt ontbreken en soude, die niet met het bloet der Martelaren, maer met het bloet van den Koninck der Martelaren soo menighmael besproeyt wiert, door 't nutten van de *H. Communie*. Soo dat het verlangen der martelie in haer gheduerigh was.

Eer ick dit Cappittel sluyte, moet ick noch twee dinghen voorstellen: te weten, hoe sy haer selven
ende

ende hoe sy andere versterckte in 't Gheloof.

Aengaende haer selven: sy verwoeghde te samen de gront-steenen ende redenen, door de welke de bestendighe waerheydt des Gheloofs ooghblijckelijck ghevestigt wordt. Hoedanighe zijn de voor-segghingen der Propheten, de wonderlijcke verbreydinghe van't gheloof, de ghetuyghenisse der Martelaren, de menighe der Mirakelen, de bekeeringhe der ongheloovighen, de suyverheydt van't Evangelie, de over-een-kominghe met de reden, de wonderlijcke ende krachtighe veranderinghen van leven, de Heyligheydt en geleertheydt der belijders, d'onnooselheydt en deughtsaemheydt der gheloovighe, d'onveranderlijckheydt tusschen alle vervolghingen, den onderganck der bestryders, d'outheydt der leeringhen. Hier uyt maecte sy met den Konincklycken Prophet haer besluyt (a) *Vve ghetuyghenissen, Heere, zyn al te gheloofbaer ghe worden: ende oordeelde d'alder-grootste wijsheydt te wesen, dese redenen in te volghen, ende d'aldergrootste dwaesheydt te verwerpen.*

Aengaende d'andere: foght sy met alle gheleghentheydt te spreken van het Gheloof, en dat bequamelijck in te drucken, en jeder een te verwecken tot behoerlijcke danckbaerheydt over dit weldaet. Dickwils segghende, namentlijck in haren ouderdom: *Och kinderen! wat sullen wy doen, om Godt te dancken voor den roep tot het Gheloof?* Voorts verklaerde sy haer medelyden, om dat in seer vele gheloovighe het Gheloof soo swack en soo flauw was: segghende dat soo menighe ghebreken en sonden, haren oorspronck trocken

(a) *Psalm. 92. 8.*

trocken uyt de swackheyt ende flauwigheyt des geloofs. En 't is alsoo : want naer het segghen van den Propheet (a) *Ieremias*. *Daerom stronckelen wy in onse weggen*, dat is, in onse ghepeysen, woorden, en wercken, *en door-wandelen de paden des wereldis*, involghende onse boose ghenegentheden, *om dat wy Godt vergheten* en sijne weldaden, vande scep-pinghe, bewaernisse, verlossinghe ende andere stucken van ons Geloof niet voor ooghen en hebben. Die sich levendigh verbeelt, en met het verstant oock den wille besich hout, met de waerheden die hy ghelooft, salsijn gebreken en sonden lichtelijck laeten, ende den wegh der deughden in-volghen

(a) *Cap. 18. 15.*

II. CAPITTEL.

Hope en Betrouwen.

WY hebben bemerckt haer Geloof: laet ons oock bemercken haere Hope en Betrouwen op den Hemelschen bystant.

Om dese goddelijcke deught te verstercken, oef-fende sy sich neerstelijck inde kennisse, ende overdenckinghe van haren Niet: want hoe sy meer redenenvont om te mistrouwen van haer selven; hoe sy alle haer betrouwen vaster hechtete op Godt alleen. Hier by overwoegh sy rijpelijk de onbepaelde macht, ende d'oneyndelijcke goetheyt Godts: sijne macht, dede haer vastelijck gelooven dat Godt, sonder uyt nemen, alle dinghen kost geven: ende sijne goetheyt dede haer besluyten, dat hy oprechtelijck haer wilde geven, al wat haer nut-tigh

tigh was: Om dese waerheden in haer verstant te verstercken, hadde IOANNA verscheyde plaetsen uyt de Heylige Schrifture getrocken en aenghetee- kent. K'sal hier alleenlijck eene van die plaetsen uyt drucken, die ons oock somtijts helpen kan, tot versterkinghe van onse hope. Den (a) Wijse-man spreeckt aldus: *Ghy, die den Heere vreeft, hoopt in hem: ende de bermhertigheyt sal u komen tot ghenucht. Kinderen, aensiet de natien der menschen: ende vweet, dat niemant in den Heere verhoopt en heeft, die beschaemt ghe- worden is. VVant vwie heeft in sijn gheboden ghebleven, en is verlaeten geveest? of vwie, heeft hem aengeropen, en is van hem versmaet gheveest? VVant Godt is goeder- tieren en bermhertigh, ende sal inden dagh des drucks de sonden vergeven: ende hy is beschermer van alle, die hem inder vvaerheyt soecken.* Men fiet wel dat diergelijcke woorden, vande eeuwighe waerheyt uytghespro- ken seer bequaem zijn om onse Hope en Betrou- wen te verstercken.

Door dese oeffeninghe is IOANNA soo verre ge- komen, dat sy niet en konde twijfelen, of den al- machtighen Godt, die soo mild en veerdigh is om alle goederen te gheven, niet ghesparigh en fou- de wesen, in haer de selve mede te deelen. Over- fulckx liet sy sich vastelijck voorstaen, dat sy door hem, vergiffenisse van hare sonden, verstervinghe van alle quade ghenegentheden, voortganck in deughden, verwinninghe der bekoringhen, ghe- meynsaemheyt met hem, volherdinge in sijn vrient- schap, sijn eeuwighe besittinghe ja al wat sy ver- soecken soude (mits streckende tot sijn glorie) ver- krijghen konde, op hem stellende hare hope en be- trouwen.

Sy

(a) *Eccl. 2. 9.*

Sy was van die sielen daer den Koninck (a) David van spreekt seggende: *Ghemerckt dat hy in my ghehopt heeft, ick sal hem verlossen.* Den (b) H. Bernardus op dese woorden aldus: *Al wat uwen voet sal betreden, sal het uwe vvesen. Uwen voet, is uwe hope. Hoe verre dat dese sich uytreyckt, sy sal't bekomen: midts dat sy vast zy, ende niet en vvanckele.* Soo danigh was de Hope van IOANNA: die noch vorder versterckt is geweest, naer dat Christus door verscheyde openbaringen, haer verskert heeft, dat sijnen bystant haer noeyt en soude ontbreken, als sy dien soude verfoecken.

Al-hoe-wel dat sy, door het kleyn gevoelen van haer selven, sich liet voorstaen, dat sy eene groote sondacrerffe was: hier door nochtans en wiert haer betrouwen op Godt niet verflapt, maer integendeel aldermeest versterckt, uyt het aenmercken van haer boos leven, soo sy dat noemde. Om dat Godt niet alleenlijk voor de sondaren gheleden en heeft, maer oock de ghedaente van eenen sondaer heeft aengenomen, namenlijk in sijn Doopsel. Hier op seyde JOANNA: *Vvat hebben vvy sondaren dan te vreesen in ons betrouwen op Christus te stellen, ende onsen toevlucht tot hem te nemen? Ist om dat vvy sondaren zijn, En heeft hy niet ghevilt sulcks schijnen te zijn, om soo veelte vryer ons tot hem aen te locken?*

Sy was soo vast inde Hope ghehecht, dat sy de minste plaetse niet en gaf aen eenighe twijffelinghe van volherdinghe in Godts liefde: gemerckt dat dese volherdinge haer van Christus in verscheyde openbaringen toegeseyt was.

Alleen op haer kamer zijnde, nam sy seer dick wijs haer Crucifix inde handt, seggende: tot haren Saligh-

V 2

maker

* Serm. 15. n Psal. 90.

maker met eenen wonderen yver, dat sy, met sijne goddelijcke graetie, niet meer en wilde wycken van op hem te betrouwen, als hy gheweken was van sijn kruys.

Niet en was aen haer gemeynder, als met den (a) Apostel te roepen: *Wie sal ons dan afscheyden vande liefde Christi; de quellinghe? of benautheyt? of hongher of naecktheyt? of perijckel? of vervolginghe? of sweert?* Maer in alle dese veruinnē wy, door hem, die ons bemint heeft. *VWant ick ben seker, dat noch doot, noch leven, noch Enghēlen, noch Heerschappyen, noch krachten, noch teghenwoordighe, noch toekomende dinghen, noch hoogheyt, noch diepte, noch eenigh ander schepsel ons en sal kunnen scheyden vande liefde Gods, de vvelcke is in Christo Iesu onsen Heere.*

Maer soo verheven hope ende vast betrouwen op Godt en soude in JOANNA soo grooten luyster niet gehad hebben, ten ware dat den helschen vyant dese hope ende betrouwen hadde komen bestormen. Seker, den Abt *Apollo*, by (b) *Cassianus*, en hiel niet veel van eenen Monick, die vanden duyvel noch niet bevochten en was, ende dat door een meer als gemeyne bekoringhe; segghende, dat die op diergelijcke maniere niet geproeft en worden, geen teecken en hebben dat-se groote vyanden zijn vanden duyvel. Soo mach dan JOANNA onder de groote ende uytnemende vyanden des duyvels gerekent worden: want sy van hem seer dapperlijck bestreden is geweest, om tot wanhope ghebrocht te worden, ende Godt af te vallen.

Den strijt is begoft van een kleynmoedigheyt, die haer siele seer benauwde: ter oorsake dat sy oordeelde, te veel toegegeven te hebben aen de vreesse die

(a) *Rom. 8, 35.* (b) *Coll. 2. Cap. 15.*

die nochtans heylighlijck ende noodelijck by de Hope vervoeght wordt: ende niet ghenoech betrouwt te hebben op Godt. Syen kost niet achter-haelen, of sy Godt hier in mishaeht hadde, of niet: ghemerckt dat haren gheest verduyftert was, ende het inwendigh licht, t'welck den hemel haer pleegh toe te-schieten, als met donckere wolcken bedeckt, ende aen haer verstandt ontrocken was. Haer bidden ende smeecken en hielp niet want Godt self, van wie de ruste haerder siele moest komen, zijn behaeghen nam, in toe te laten, dat sy inde strijdt-baene van dit leven eenen swaeren strijdt onderstaen soude. By dese duysterheydt des verstants, wiert vervoeght eene groote mistroostigheydt door t'ontrecken van alle gevoelijke beweghinghen van den wille tot het goedt: soo dat sy, noch door bedenckinghe van Godts macht ende goetheydt, noch door kennisse vande menighvuldighe gratien die Godt haer vergunt hadde, noch door jet anders, dese swaer-moedighe droefheydt overwinnen en konde. Midts dat alle goede ghepeysen, die haer voor desen soo wel bevallen ende voldaeen hadden, niet meer en konden vatten op haere siele, dan of zy op een steen-rotse ghevallen hadden.

Hier uyt volghde noch voorder bekoringhe: want sy hadde nae-dencken dat alle haer aendacht, vierigheydt, ghebeden, verlichtinghen, openbaeringhen, en al wat voor-gegaen was, enckelijck bedrogh vanden duyvel was, ende dat Godt haer gheheel hadde verlaeten. Soo dat haer veruchten en kermen onop-houdelijck was: ende walghende van soo ellendigh leven, niet en dede dan wenschen en roepen: *Och! vvanneer! vvanneer*

sal ick by u zijn ô Jesu! Den strijdt vermeerderde door d'inwendighe inghevinghen van den Duyvel, die seer schroomelijck waeren. Want, soo haer docht, hoorde sy hem segghen: Hoe wreet is Godt teghen u! 'tis te vergheefs, al wat ghy doet: Godt en helpt u niet, maer heeft sijn barmhertigheydt voor u ghesloten. Te vergheefs tracht ghy hem te behaeghen: want hy en wilt van u niet ghedient worden. Met soo-danighe en meer andere valscheden ende lasteringen wierdt haren gheest bespronghen. Soo dat het niet wonder en moet vallen, dat de doot haer kost dienen voor troost, om van soo grouwelijcke aenstooten bevrijdt te wesen. Hier by quaemen noch andere pijnelijcke en onrustighe invallen, die uyt de voorghemelde verlaetentheydt sproten: want haer geduerigh inviel, dat het betrouwen op Godt, en kennisse, ganschelijck in haer verdwenen was: ende sy bevondt sich soo verdwelmt en verduyftert in haeren geest, als oft'er noch Godt, noch hemel, noch helle en hadde gheweest. Daer-ent boven was sy beanght, oft sy behoorlijck alle dese bevechtinghen weder-stont.

De grootheydt ende swaerheydt van dese bekorringhen geeft sy te kennen, met dese woorden: *Vonderlijcke afgrijfelyckheyt: vvat duysternissen vvaeren dit! die my soo menighmael deden versuchien, en met soo overvloedighe traenen myne ellenden beveenen, dat ick van droefheydt meynde te sterven.* Ende elders bekent sy, dat dese smerten haerder siele soo groot waeren, dat sy haer dochten soo swaer te wesen, als de helle self. De voordere bekorringhen die sy vanden duyvel in sienbaere gedaente gheleden heeft, sal ick aen-teecken en als wy
sullen

sullen spreecken van haer Ghebedt.

Hier hebben wy ghesien de bevechtinghe vanden Duyvel: laet ons nu voorder insien, hoe IOANNA teghen hem ghestreden, ende alle sijn tochten kloeckelijck overwonnen heeft.

Tusschen dese groote mistroostigheydt, ende alle dese invallende ghepeysen en moeyelijcke verbeeldinghen, bleef haeren wille even stantvastigh ende even ghetrouw aen Godt, niet nochtans sonder groot ghewelt te ghebruycken, om in dese stantvastigheydt te volherden. Daerom badt ende smeecte sy den genaedighen Godt, dat hy hem soude gheweerdigen dese verdoemelijcke gedachten wegh té nemen: sich bereydt thoonende om veel liever alle bedenckelijcke siekten ende pijnlijkheden des lichaems t'onderstaen, als de voorseyde inbeeldinghen. Nochtans sich gheheelijck overghevende, om die alle haer leven te verdraeghen, waer het saecken dat het Godt soo liefde. Als sy onder de Menschen was, bedeckte sy met alle vermoghen haere over-groote droefheydt, ende ontsteltenisse des gheests: maer komende in haere kamer, gaf sy by daghen ende by nachten den vollen toom aen haer traenen, sonder de welcke haer herte scheen te beswijcken. Ende neder-vallende, nu voor het Crucifix, nu voor haer Beeldt vande H. Maeghet, versocht sy den bystant, die sy niet en verkreegh, voor dat den tijdt verschenen was, die Godt ghestelt hadde. Ontweckende dan van eenen slaep, die weynigh tijds gheduert hadde, viel haer inden sin dat sy haer ghebedten bedenckinghe soude nemen op de bittere verlaetentheydt CHRISTI, hanghende aen het Cruys: ende een wijle tijds sich onderhou-

hou-

houden hebbende met dese bedenckinghe, ghevoelde sy haer van alle de voorseyde quellinghen seffens verlost. Met wat vrolijkheyd der siele, met wat danck-segginghen soo aen Godt, als sijne H. Moeder, kan men wel dencken.

Door dese onverwachte jonste vermeerderde wonderlijk haere Hope en betrouwen op Godt: en sy wierdt veel stercker, dan sy oyt voor desen gheweest was. Hier naer nam sy de vryheydt, van met alle minnelijckheydt ende oodtmoedigheydt van Christus te vraeghen, hoe het gheschiet was, dat hy haer niet verhoort en hadde, als sy onder soo bitteren kelck was suchtende? Ende verftont van hem, dat sy verhoort was gheweest: aenghefien dat sy te vreden geweest was, dese droefheyd te verdraeghen: en ghebeden hadde om hem in dese verlaetentheydt ghetrouwelijck te moghen dienen, oock sonder verhoort te worden. Het was haer seer vermaeckelijck dit van Godt te verstaen: ende sy maecte een opset van voort-aen altijd vastelijck op hem te betrouwen, oock als sy soude meynen d' alder-grootste redenen te hebben van mistrouwen.

Het liefde Godt haer te verthoonen, in wat groot perijckel dat sy door dese aenvechtinghe gheweest was; ende hoe hy haer gheholpen hadde ende niet en soude hebben toe-ghelaeten, de ghemelde bekoringhe, ten ware dat hy voorsien hadde, dat sy door desen strydt hem meer behaeght soude hebben. Hier door wiert haer betrouwen wederom versterckt, met een onweder-roepelijck voor-nemen vande selve verlaetentheydt, en noch meerdere te lijden, als het de Goddelijcke Majesteyt soude believen.

Hoe fy naer dese beproevinge gemoets is geweest, moet ick met hare eyghen woorden hier stellen. *Ick scheen, seght sy, als in myn selven te verdwynen, ende te vergaen, door verwonderinghe, dat sijne Majesteyt my inden diepsten afgront niet en hadde laeten versincken. O wonderbaere, ende soete barmhertigheyt, die aen den hemel ende aerde moet bekend wesen! O wat danckbaerheydt sal ick betoonen aen Godt, en sijne ghebenedijde Moeder! Ick roepe tot mijn hulpe alle de Enghelen, ende Salighen des Hemels, de godtvauchtighe sielen der aerde, met alle de schepsels, die'er sijn. Och wat wondere saecke is dit, dat dien vyant ons soo derst bekoringhen, met dat kleyn betrouwen op Godt, daer de teecken en sijnder liefde my soo kennelijck zijn!*

Ick soude hier verscheyde merck-teecken van haere hope en vast betrouwen op Godt kunnen voorstellen, die in besondere ghelegentheden gebleken hebben: maer het sal ghenoech zijn alleen aen te teecken, twelck sy in haer sterf-bedde gheven heeft. Alsdan wenschte sy dit Betrouwen, gelijk oock andere deughden, voor de oogen der omstaenders te bedecken; maer dit was qualijck te doen: want het van alle, die haer quamen besoeken, genoech bemerckt wiert, uyt haere gesteltenisse en maniere van spreecken. Die haer in dese sieckte besoght hadden, riepen als sy uyt haer kamer verrocken: och! hoe geluckigh zijn-se die sterven gelijk Jouffrouw Randenraet, het schijnt dat sy meer naer een Bruyloft gaet, als naer de doot. Dat dit voort quam uyt haer vast Betrouwen op Godt, heeft sy kennelijck ghemaect aen haeren Biecht-vader. Want van desen ondervraeght zijnde, of sy geene swaermoedighe ghepeysen en hadde, antwoorde: *Och! dat sijn Eerweerde kennende sien, wat betrouwen ick hebbe*

162 *Tweede Capittel, Hope en Betrouwen*
hebbe op Godt! en hoe vastick voortgae op sijne belofte
Welck betrouwen, met de verkortinghe van het le-
ven, tot het leste toe, altijd gegroeyt is, gelijk den
Biecht-vader bemerckt heeft.

By 't betrouwen op Godt, vervoeghe JOANNA
het Betrouwen op sijn Heylighe Moeder; 'twelck sy
liet blijcken in alle gheleghentheden: oock ander
hier toe aenpramende.

Gheen kint en gaet soo vrymoedelijck en met
soo vast Betrouwen tot sijne Moeder, als JOANNA
gongh naer *Maria*. Sy vraeghe daerom by naer
altijdt de voorsprake van dese Moeder in al, wat sy
van Godt versocht.

Dese waerheyt is over al klaer-blijckelijck in dit
Verhael: maer ghemerckt dat sy dit sonderlingh
aenteekent in hare schriften (alwaer sy oock beson-
dere gevallen verhaelt, door de welcke dit Betrou-
wen seer versterckt wiert) en hebbe ick niet willen
achterlaeten, dit heyligh en profijtigh betrou-
wen op de Moeder Godts met een woordt aen te
raecken.

III. CAPITTEL.

Saelighe Vreesse.

Ick vervoeghe by de Hope, de saelighe Vreesse,
bestaende in het vluchten van al, wat Godt kan
mishaghen; die ghenoeemt wort de Vreesse des Hee-
re. Van dese vreesse wordt bequamelijck verhandelt
voor de liefde: ghemerckt datse verdrijft al, wat de
suyvere liefde kan krencken. Want als de siele soo
ghefelt is, dat sy oock de minste vlecken vreesst,
ende vlucht, om in gheender maniere haren Godt

te

te mishagen : als dan is sy bequaem, om suiverlijck ende volmaecktelijck hem te beminnen. Met dese vreesse is JOANNA als gheboren gheweest : in dese vreesse heeft sy altijd gheleest : ende in dese vreesse is sy ghestorven.

Sy hadde een wel ghetempeerde gesteltenisse des lichaems, die niet heftelijck vervoert en wiert tot ongereltheden, of sonden : maer sy was evenwel onderworpen met andere kinders van Adam, aen de quade ghenegentheden vande bedorven nature. Doch dese genegentheden, die soo menighe kinders vande deught, ende oock vanden Hemel afrucken, heeft sy van hare teere jonckheydt ten onder ghebrocht : ende soo haest niet haren Schepper ghekent, of met alle neerstigheydt ghetracht hem nerghens in te mishagen.

Hier toe en heeft niet weynigh gheholpen de Godt-vreesende dienst-maeght, aen de welcke sy haere eerste neghen jaeren bevolen was, gelijk voor desen gheseyt is. Want dese aen dit kint wel diep heeft inghedrukt de salighe Vreesse des Heere, ende forghelijck af-gheweert al, wat konde schadelijck wesen aen dese edele deught. De godtvruchtige onderrichtingen van dese dienst-maeght zijn van JOANNA soo wel ingevolght, datse niet soo seer en schroomde, als oock in t' minste te misdoen teghen Godt.

Alsmen haer iet ghebieden oft verbieden wilde, men moest maer segghen : JOANNA doet dit, of laet dat ; andersints Godt soude het qualijck nemen. Want sy soude liever ghestorven hebben, als t'ontbreken aen het ghene dat in deser voegen be-last wiert. Sy hadde onder andere onderwijfsingen vande dienst-maeght verstaen, dat het Godt mis-

haeghde met ongheschickte kinders te handelen, of te spelen : IOANNA, om teghen Godt niet te misdoen, en dierf met geene kinders spreken, ten sy vande maerte afghevraeght hebbende, oft het wel-ghemanierde ende gheschickte kinders waeren. Ende ghelijck sy in haere jonghe jaeren uytterlijk ghevreesst heeft haeren Schepper oock in't minste te vergrammen, alsoo heeft sy al haer leven in de selve vreesse volherdt.

Om dit klaerder aen den Leser voor te stellen, sal ick dese deught in dry deelen splijten : ende eerst verhandelen haere vreesse ende af-keer vande doodt-sonde ; ten tweeden haere vreesse ende af-keer van daeghelijcksche sonde ; ten derden, haere vreesse ende af-keer van alle onvolmaecktheydt,

I. §.

Vreesse van Doodelycke Sonde.

DE doodelycke sonde, die van alle menschen noodtsaeckelijck boven al, dat'er is, gheschroomt ende versaeckt moet worden, vreesde JOANNA met een af-ghekeertheydt, die onghemeyn is : niet uyt opsicht van de straffen, tot de welke sich den sondaer verplicht, maer uyt enckele groot-achtinghe vande oneyndelijke minnelijckheydt ende dienst-weerdigheydt Godts. Sy en wierdt noyt de sonden indachtigh, die den Schepper achter de Schepselen stellen, sonder bitterlijck te weenen. Waer door het gheschiede, dat haere ooghen somwijlen soo ontstelt ende kranck wierden, datse gheen vier, of licht en konde verdraeghen. Sich oock laetende voorstaen, datse in haer selven moest verwecken een oprecht be-
rouw

rouw over elcke doodelijcke sonde van jeder mensch. Wenschende daer-en-boven, dat alle haer bloedt ende mergh der beenderen in tranen mochten veranderen, ende door de ooghen uyt-vloeden tot beklagh der sonden, naementlijck der doodelijcke: ghemerckt dat den Saligh-maecker sijn leste druppel bloedts voor de fondaeren ghegheven heeft.

Desen haet wierdt besonderlijck ontsteken door de Sermoonen, in de welcke teghen dusdaenighe sonden ghepreeckt wierdt. Want als dan en was sy niet wel machtigh haere traenen inde teghenwoordigheydt van andere te bedwinghen, ende te verbergen de bittere smerte haerder siele: maer t'huys komende, ende wesende alleen in haere kaemer, gaf sy vollen vrydom aen haere droefheydt, nyt-roepende: *Och! indien de menschen Godt kenden, sy en souden hem noyt vergrammen. Want hoe soude die bekende ende oneyndelijcke liefde ghehaet kunnen worden?* Ende sy en hiel niet op van Godt te bidden, ende haer lichaem te kastijden, tot bekeeringhe van dusdaenighe sondaers, ende verhoedinghe van dierghelijcke misdaden. Ick sal hier van in't besonder eenige gevallen by-brenghen in't vijfde Capittel, daer wy fullen handelen van haere liefde tot den Even-naesten: maer moet hier noch een woordeken byvoeghen aen-gaende de vreesse, die sy hadde vande doot-sonde.

T'is geschiet, datse in een enckele onvolmaectheydt ghevallen zijnde, achter-dencken kreegh van grootelijcks ghesondicht te hebben. 'Twelck niet te verwonderen en is: want oprecht Godtvreesende sielen meermaels sonde erkennen daer

geen en is; ende sich onweerdigh van Godts vrient-
 schap bekennende, vreesen uyt de Goddelijcke
 gratie vervallen te zijn, al ist dat sy vromelijck
 inde selve volherden. Soodaenighe siele was oock
 de (a) Salighe *Angela de Fulginio*: de welcke al-
 hoe-wel brandende van liefde tot Godt, oordeel-
 de ende schreef van haer selven aldus. *ick sien dat*
ick van alle goet vervallen, en buyten alle gratien
ende deughden ghestelt ben; dat ick ben het huys ende
het kindt des duyvels. Dusdanighe Godt-vreesende
 herten heeft men 't alle tijden bevonden, ende
 men vint 'er noch hedensdaeghs, die om kleyne
 fauten sich schuldigher oordeelen ende bitterlijc-
 ken haer selven daer over beschuldighen, als an-
 dere van grove en groote sonden. Van dit ghetal
 was JOANNA, vreesende soo gheseyt is, uyt Godts
 vrientdschap vervallen te zijn, door de faute die
 sy onbedachtelijck begaen hadde. Ick laet den le-
 ser dencken, hoe dat als-dan dit gemoedt ghestelt
 was: 't welck soo ontstelt wierdt om de sonden,
 met de welcke andere menschen uyt Godts vrient-
 schap vervielen.

Sy bekent, dat den eeuwighen brandt der helle,
 haer soo pijnelijck niet en scheen, als dese gestel-
 tenisse des gemoedts. Sy vertrock naer haer kamer
 ende swemmende in traenen viel op haere knien,
 voor een Schilderije vande Heylighe Maghet met
 haer Kindeken inden arm, bekennende dat sy eene
 seer groote Sonderisse was. Hier wierdt dese onruite
 haest ghestilt! want het Kindeken JESUS uyt de
 Schilderije tot haer uytshoot een Strael van licht,
 als eenen soeten Blixem, ende te famen een in-
 wendigh licht in haer siele, door het welck haer
 kennelijck wierdt, datse geene groote sonde en

(a) *Cap. 19. Vita sua*

hadde

hadde begaen, ende als versekerde, dat sy noyt daer in vallen, maer hoe langher hoe meer in sijn vriendschap veruorderen soude. Welcke waerschouwinghe soo beduydelijck was, dat JOANNA inde selve volle ruste ende voldoeninghe konde vinden. Dit sy ghenoegh vande vreesse der dootsonde.

II. §.

Vreesse van Daeghelijcke-Sonde.

DE vreesse ende af-keer die sy hadde van de daegelijcksche sonde, was in ghelijckx overgroot: want sy oock de minste ghebreken, die Godt mis haeghen, even eens vreesde, als andere vreesen de meeste. De besondere kennisse van de verheventheyt Godts verthoonde haer klaerlijck de leelijckheyt vande alderminste fauten ende misdaeden; ende sy achter-haelde door besonder licht, met het welck haeren gheest bestraelt was, de ghebreken, die van andere niet bemerckt en worden. Ghelijck-men in een kamer die van de straelen der Sonne verlicht wordt, kleyne straeltjens siet, de welcke buyten dat licht niet ghesien en worden: alsoo siet een Godt-vreesende siele haere vlekken ende fauten, die andere min-Godt-vreesende niet en mercken. Dierghelijcke ghebreken in haere siele bevindende, beklaghde, ende strafte sy de selve even eens, als oft sy groote sonden bedreven hadde. Sy beweende van jonghs af haere gemeyne fauten, oock met traenen, ende in eenighe kranckheydt ghevallen zijnde, en was sy niet te stillen, voor dat sy haere schuldt aen den Biecht-vader, over de selve, ghesproken hadde. Sy be-

be-

beklaeght menighmael in haer schriften, haere wereltsche manieren van kleedinghe (al en waren die niet lichtveerdigh gheweest,) uyt vreesse van daer door iemant ontsticht te hebben, 't welck nochtans buyten haer meyninghe was.

Gemerckt dat haren Broeder sijn leven ende sijn huys-houden qualijck aenstelde, gelijk aen geheel de Stadt van Ruremonde bekend was: wierdt haer eens gheseyt, datse wel vremde fonden in't bestieren van dat huysghesin konde begaen: waer door sy niet weynigh beroert en wiert; ende ondersocht; met alle neerstigheyt, of sy alles aengewent hadde 't gene dienstigh was, om hem tot een godtvruchtigh leven te brenghen, ende ten vollen wel te besorghen al, wat dit huys-houwen aengongh. Ende alhoe-wel sy in haer gemoet niet en vondt, waer in sy soude misdaen hebben, heeft evenwel de vreesse van vremde fonden haer naemaels met diepe suchten doen seggen: *O mijnen Godt! liever duysentmael sterven als oock met de minste vremde sonde u te vergrammē.* Om meer verskert te zijn, of sy dies aengaende, iet misdaen hadde, als sy haren handel aen den Biechtvader kennelijck maecte, onder-vraeghde sy sorghvuldelijck, ofse haer in alles naer behoorte ghequeten hadde: want sy oock perijckel vreesde, daer geen perijckel en was.

Sy vreesde het ydel behagen als een gheestelijcke dieverye: ghemerckt dat dese sonde Godt be-rooft vande eere, ende glorie, die hem toe-komt. Desen vyant hadde sy altijt voor ooghen, om niet overwonnen te worden: maer besonderlijck als sy eenighe verholentheden van het geestelijck leven aen andere openbaerde. Wel wetende, dat den duyvel, in dierghelijcke ghefallen, door verydelin-
ghe

ghe, oock vrome sielen doet stronckelen, die hy in andere gelegentheden niet wel overwinnen en kan.

Sy hadde eens uyt liefde eenighe besondere ende verhevender geestlijke onderwijnsingen aen hare Dienst-maert voorgehouden: die desen Hemelschen schat terstont mededeelde aen verscheyde kloosters, verklarende al wat sy van hare Juffrou gehoort hadde. IOANNA, dit verstaende, wiert seer benauwt: denckende dat dese Religieusen, hier uyt goet ghevoelen van haer konden scheppen, daer sy nochtans anders niet en wenschte dan voor de boosheyt self ghehouden te worden. Dese benauwtheyt dreef haer naer de Kercke, al waer sy inde teghenwoordigheyt Godts rijpelijk ondersocht het grondigh opficht, van't ghene sy aen hare Dienst-maert verklaert hadde, maer hoe scherp-siende dat sy was in hare ghebreken t'achterhalen: en kost nochtans niet bevinden, waer in sy Godts eere soude bestolen hebben. Sy verweckte in haer selven grooten afkeer vande ydele glorie, ende wiert soo ver ghedreven om dese sonde te schouwen, dat se wenschte als een uytfinnigh mensch lancks alle de straten verjaeght, met slijck ende steenen gheworpen, ende vande honden verscheurt te worden. Welcken wensch in hare Siele soo levendigh werckende was, dat-se haer aldan even eens ghevoelde, als of sy met'er daet aldus onthaelt gheweest hadde. Dese inbeeldinghe gheeyndicht sijnde, en wilt sy niet hoedanighe danckbaerheydt dat sy aen Godt soude kunnen bewijzen, over de wapenen die sy door dese verbeeldinghe ghekreghen hadde, om te strijden teghen dat helsch monster d'ydel glorie: want sy gheensins en twijfelde, of dit was haer toeghesonden van Godt, tot klaerder kennisse van

haeren ellendighen Niet, ende van dien oneynde-
lijcken Al.

Gemerckt dat het perijckel van ydel glorie meer
der is, hoe de faecken die men aen een ander opent
verhevender sijn: soo gevoelde sy noch veel meer-
deren strijdt, om de goddelijcke jonsten, die sy in
haer Siele ontfongh, aen den Biecht-vader kenbaer
te maecten, namentlijck als tusschen haer ende Godt
iet verhandelt wiert, dat uyt nemender was.

Haer wiert vanden Biecht-vader belast rechtfin-
nige verklaringe te doen vande verlichtinghen, die
sy kreegh, ende vande verholentheden die sy van
Godt verstant. Hierin voelde sy grooten tegenstrijt,
uyt vreesse van daer door oorsaecke te geven van ee-
nich goet oft oock quaet vermoeden aengaende
hare persoon: aldus redenende met haer selven. De
menschen die van my verstaen, dat ick door na-
tuerlijcke krachten niet weten en kan, sullen be-
fluyten dat dit aen my veropenbaert is van Godt,
oft vanden duyvel. Het eerste soude strecken tot
mijnen lof ende achtbaerheyt: het tweede tot ver-
argenisse des Naesten, ter oorsaecke dat ick soude
schijnen met den duyvel gemeynschap te hebben,
't welck allensins vervloeckelijck is, en meer als ge-
noech om andere t'ontstichten. Door dese redenin-
ghe stont IOANNA soo verstant, dat-se niet en wist
wat maecten, om niet te misdoen: vreesfende van
den eenen kant het perijckel van haer te veryde-
len; van den anderen, de menschen te vergaderen,
ende vanden derden, met het bedecken van dese
verholentheden, onghehoorsaem te sijn aen den
Biecht vader.

Haer herte door dese woelende gedachten ghe-
perst wesfende; 't welck begheerde te spreken,
om

om gehoorfaem te zijn, en t'samē begeerēde te swijghen, om alle perijckel van sonde te verhoeden; heeft sy eenen middel-wegh gevonden, met den welcken sy, soo haer docht, voldoen konde aen soo tegen een strijdende genegentheden. Sy schreef, dat den Biecht-vader belast hadde te schrijven: maer schreef het op sulcke maniere, dat niemant en konde weten van wat persoon dat sy schreef, en of die kennissen aen haer geschiet waeren, oft aen een ander. Soo behendigh was haere vreesse van Godt te vergrammen. Vanden eenen kant wilde sy gehoorfaem zijn, wetende dat dit Godts wille was; ende vanden anderen kant wilde sy te samen verborghen blijven, om in haer selven niet te verijdelen, oft haren Naesten te verargheren. Maer sy en voldede door desen middel, noch aen Godt, noch aen den Biecht-vader: die door Godts wille van haer versocht, dat sy eenvoudelijck alle dinghen soude te kennen gheven. Twelck Godt self haer kenbaer gemaect heeft, als sy eens door liefde in hem verslonden was. Die haer aldan van dese al te groote stilswijgentheyt berispt heeft, niet teghenstaende dat-se uyt vreesse van te sondighen stil-sweegh. De kennisse die sy van Godt hier van gekreghen heeft, beschrijft sy met dese woorden, *Ick sagh, seght zy, den selven oogenblick, dat'er met mijnen Beminden ende my, gheene gansche vereenighe en was: maer iet strijdigh tusschen ons. Vaer over verwondert, ontsonck ick dese volghende toespraecke van mijnen Beminden: die my als verwijtende seyde. Ghy en hebt my soo lief niet, dat ghy u herte derft openen aen uwen Biecht-vader. Soo ick dese vwoorden verstont, seyde ick daetelijck: ô mijnen Beminden; ick sal het openen, ick sal het openen, ick sal het openen: al soude ick daerom moeten steruen.*

Ende sonder uystel van eenen ooghenblick, doorbrack ick desen stryāt, al of ick de Doodt self hadde moeten door-breecken.

Door dese Goddelijcke onderrightinghe leerde IOANNA datmen de wercken Godts, niet alleenlijk sonder sonde, maer oock loffelijck naer Godts wille mach openbaeren: 't welck den ouden *Tobias* vanden Aertsch-enghel *Raphael* eertijds oock verstaen heeft. Eene Godt-vreesende ende ootmoedige Siele, die alle ijdelheyt, alle hooghverdije, ende alle perijckel van sondighen, meer als een peste, jae meer als de helle verfoeyt, tracht van haeren t'weghen aen alle menschen onbekent te wesen, ende Godts besondere gaven ende gratien te vergheven: maer als den Oversten, oft den Biecht-vaeder soodaenighe kennisse vereyscht, en is het niet alleenlijk gheoorloft, maer oock seer prijfelijck, jae gansch noodelijck, dese verborgentheden t'ontdecken.

Waer het saecken dat IOANNA voor desen dit wel ghevat ende verstaen hadde, sy en soude niet vervoert gheweest zijn door al te groote vreesse van ijdel glorie, noch voor Godt sich berispelijck ghemaect hebben door al te groote stilswijgentheydt. Maer door dese Goddelijcke inspraecke meerder licht bekomen hebbende, heeft sy alle dinghen openhertelijck naer Godts wille aen haeren Biecht-vaeder bekent ghemaect: al hoe wel niet sonder teghen-strijdt van haer ootmoedigh ghemoet, 't welck altijdt afkeerigh was van alle achtbaerheydt, ende begheerigh van alle versmaedtheydt. Soo dan de voorghemelde inspraecke van Godt ontfanghen hebbende, die begheerde dat IOANNA, teghen haer ootmoedigh

digh voornemen, sijn gaven soude kenbaer maecten, is sy terstont naer het spreeck-huys gegaen, om den inwendigen staedt haerder Siele aenden Biecht-vaeder volkomentlijck te verklaeren. Maer aldaer ghekomen zijnde, ende ghenootsaeckt wesfende eenighen tijdt te vertoeven, (mits dat den Biecht-vaeder als dan bekommert was met iemant anders te spreecken) voelde sy eenighe gheneghentheydt, om stillekens te vertrecken: denckende datse voor dese reyse aen Godt voldoen hadde, met haeren veerdighen wille; ende niet misdoen en soude, door het uytstellen van dese verklaeringhe, tot eenen bequaemeren tijdt. Doch dese gheneghentheydt spruytende uyt de liefde haers selfs, onder schijn van ootmoedigheydt, mishaeghde aen Godt: van wie JOANNA daedelijck verstont dese inspraecke: *Ghy sult het nu terstont segghen sonder uytstel.* Hier door wierden alle ghepeysen van haer te vertrecken ter sijde ghestelt, want sy vastelijck voorghenomen hadde den wille Godts te volbrengghen, niet teghenstaende den teghenstrijdt van haer ootmoedigh herte. Komende dan by haeren Biecht-vaeder, is sy ghevallen op haere kniën, ende heeft vergiffenisse ghebeden, van soo lanck teghen de ghehoorsaemheydt ende teghen den wille Godts ghestreden te hebben, die sy nu klaerlijck verstaen hadde, ende aen den welcken sy volkomentlijck wilde voldoen. Den Biecht-vaeder en heeft alsdan gheene besondere verklaeringhe van haere inwendighe ghesteltenisse willen aenhooren: maer heeft haer belast eenvoudelijck ende wijtloopigh by-gheschrift te stellen, al wat van haere eerste jonckheydt haer voorghevallen was. Ende

de aen dese begheerte vanden Biecht - vaeder is sy aldan onderdanigh gheweest : schrijvende soo by nachten, als by daeghen, al wat haer overgekomen was.

Tot klaerder kennisse vanden grooten afkeer die sy hadde vande daeghelijsche sonde, sal voorder dienen de naevolghende gheschiedenisse die ick voorstelle, ghelijck sy in haer schriften verhaelt wordt. Sy hadde eens iet gheseyt voor waerachtigh, daer sy naederhandt van twijffelde of het soo was, ghelijck sy gheseydt hadde : waer door sy soo verschrickt ende benauwt wierdt, dat sy in 't aensicht verstierf, ende in onmacht viel. Tot haer selven ghekeert zijnde, bekende terstont aen Godt, door een hertgrondigh berouw, haere kranckheydt : ende naer rijpsinnigh ondersoeck of daer in die onvoorsichtigheydt niet vrywilligh en was, spoedighde tot den Biecht - vader, om daer over sich te beschuldighen. Vanden welcken sy vertroost wiert, van hem verstaende, dat Godt een onblusselijck vier van liefde is, diesvolghens datse het stroey van dit gebreck in desen afgrondt soude werpen, vastelijck vertrouwende dat het door de verdiensten van het bitter lijden Christi, ende sijne oneyndelijcke barmhertigheydt, terstont verslonden ende vernielt soude worden. Hier door wierdt haer ghemoet wat ghestilt : nochtans niet soo veel oft haer herte moest sich voorder ontlasten door eenen overvloed van traenen, beneffens een rouwigh beklagh van haere onvoorsichtigheydt met rechtsinnighe belijdenisse, datse verdiende verplettert, ende vernielt te worden. Dit leetwesen endocht haer niet ghenoeghsaem te zijn, maer sy gongh onvertroostelijck in haere kamer, veele uren

aren weenende, ende niet konnende begrypen, hoe dat eenen mensch die Godt kent, vrywilligh-lijck kan sondighen, ende in 't leven verblijven, sonder te vergaen van droefheydt. Sy wiert te samen seer ghepraemt om Godt te bidden, dat hy de herten van alle sondaren tot dusdanigh berouw soude beweghen, als hy in haer herte gestort hadde. Middeltijdt wierdt sy verlicht ende vertroost door hope van vergiffenisse, die sy bespeurde door d'inwendighe blijdschap haerder Siele, naer datse dagh ende nacht haere faute beweent, ende met bloedighe disciplinen afghewasschen hadde. Alswanneer sy oock de Goddelijcke voorsichtigheydt bedanckte, dat hy dit besonder geval hadde toeghelaten, om haer te leeren kennen hoe broosende kranck dat sy was. Evenwel en is de voorseyde faute noyt uyt haer ghedachten ghegaen: overmidts sy dese sonde altijd gheacht heeft als de grootste van haer leven, ende alijdt ghehouden voor een afgryselijck misdact. Niet voor soo veel als de sonde was in haer selven, maer voor soo veel als sy die opwoegh teghen d'overgrootte ende menighveldighe weldaden, die sy van Godt ontfanghen hadde: mits dien vraeghende of'er jemandt soo ondanckbaer konde wesen, als sy was.

Om dierghelijcke ende andere ghebreken met alle neerstigheyt te verhoeden, was sy ghewoon alle uren te doen een besonder ondersoeck; ende erghens jet vindende in't welck sy misdaen hadde beweende dat even-eens, als oft sy een groote sonde begaen hadde; ende bitterlijck versuchtende, seyde: *Och! wat afgront van boosheyt is den mensch! Wat gheuvelt en moet'er niet ghedaen worden, om die quaede wortelen uyt te rucken: Voorvaer eenen*
ghe-

ghe-

gheduerighen arbeydt is hier toe noodigh, ende daer is overvloedighe materie om sich altydt te veroodtmoedighen.

Dese menschelijcke ghebreken dienden haer tot misfachinghe van haer selven, ende tot eenen vreedem haet ten opficht van haer lichaem, soo dat fy haer beklagh dede met dese woorden: *Vvee my! ick en ghebruyck mijn arm, machteloos, gebreckelijck, ende sondigh lichaem niet naer behoorte tot voldoeninghe van myne misdaden. Mocht ick uwe Goddelijcke Majestejt gheheelijck aen-hanghen, sonder my oydt van u af te-keeren door ydele beufelinghen, die my alleen van u konnen vervremden.*

Laet ons in 't besonder hier noch by-voeghen haere vreesse ende afkeer van alle onvolmaecktheidt.

III. §.

Vreesse van onvolmaecktheden

Syen forghde niet alleenelijck om haer herte reyn ende vry van alle sonden te bewaren, maer oock van al dat haer onvolmaeckt schein te wesen, oft niet gantschelijck naer Godts begeerte. Daerom en was fy niet te beweghen datse haer soude bemoeyen met weireldsche saecken, als door ghehoorsaemheydt: ende met verskeringhe van hier door Godt te behaeghen, ende te volbrengghen sijnen wille. Uyt dit opficht alleen heeft fy aenveerd de sorghe ende de bestieringe van haers Broeders huys-gefin. Sy wenschte dat een jeghelijck soo sterck met Godt vereenight, ende in hem verflonden soude wesen dat niemant door eenighe tijdelijcke saecke en soude ghestoort worden.

Dief-

Diesvolghens was sy bedroeft , als sy sagh dat som-
mighe , oock die naer de volmaecktheyt trachten,
niet onbescheyden en waeren in te ghenieten , of
te derven , dat buyten Godt is , maer aen eenighe
Schepfelen gehecht zijn , met groote schaede haer-
der siele. Dese aenkleventheydt verfoeyde sy , niet
alleen in 't verlies van tijdelijck goet , maer oock
in 't af-sterven vande naeste vrienden , oft veran-
deringhen van Biecht-vaeders : anders niet willen-
de als dat Godt wilt. Dese onbescheydentheydt
socht sy oock aen andere aen te prijsen , uyt reden
dat een ieder sich moet ghenoeghen inde schickin-
ghe Godts , die oock in dusdanighe ghevallen onse
herten alleen wilt besitten.

Dies aengaende sal ick alleenlijck een gheschie-
denisse by-brenghen. Haeren Biecht-vader , een
seer gheestelijck man , ende inde bestierenghe van
het inwendigh leven sonderlingh bedreven , die
wel den meesten van alle Biecht-vaders haeren
geestelijcken voort-ganck behertight heeft , ende
aen wie sy naest Godt dien alder-meest toe-schrijft,
wierdt van d'Oversten tot een ander plaetse ghe-
schickt : daer sy nochtans wel in gemoedt was ,
niet-teghen staende dat sy hier in haer geestelijcke
schade vreesde . Maer een ander gheestelijcke
Dochter , die oock by den selven Pater te biech-
ten gonck , versocht op IOANNA Godt te bid-
den , dat desen Pater te Ruremonde soude verblij-
ven. Op dit verfoeck viel sy weygherigh : maer
hiertoe grootelycks aen-ghepraemt wordende ,
badt ten lesten in deser voeghen. *Heere uwe Ma-
jesteydts Bruyt heeft my belast te bidden dat Pater N.
hierblijven magh.* Inden selven ooghenblick vondt
JOANNA sich wonderlijck in Godt op-ghetoghen

Z

ende

ende sagh haeren Saligh-maker haer minnelijck aenfiende, ende als wel ghenoecht in soo eenvoudigh ghebedt: waer by den *H. Ignatius* oock sienlijck sich verthoonde, als last ghevende van dien Pater op een ander te senden. Hier door verstont sy, den Goddelijcken wille te wesen, dat den Pater soude vertrecken, daer hem de ghehoorsaemheydt stierde. Ende van alsdan heeft *JOANNA* sijn vertreck, sonder op-sicht van haer selven, soecken te voorderen, op dat den wille Godts ende vanden *H. Ignatius* sonder uytstel soude volbrocht worden.

Een vande redenen door de welcke sy ghedreven wierdt om d'Alder-heylichste Maghet te beminnen, was d'onbevleektheydt van alle sonden ende ghebreken: ende sy hadde besonder genoeg dat de Lieve Moeder oock van Erf-sonde ongescheynt was; uyt de welcke onse sonden ende ghebreken haeren oorspronck trecken. Eens haer groetende met dese woorden: *Vveest ghegroet Dochter des Vaders, Moeder des Soons, ende Bruydt vanden Heylighen Gheest*: wiert sy verlicht met een verheven kennisse van haere onbegrijpelijcke schoonheydt ende onbevleektheydt: ende hier in wonderlijck sich verheugende, wiert als gedwongen om te roepen: *Thoont dat ghy zijt mijne Moeder*. Hier naer viel haere bedenckinghe op haeren Niet, ende op de gheestelijcke ellenden, aende welcke sy door d'erf-sonde onder-worpen was. Maer de Heylighe Maghet verthoonde aen haer, hoe dat alle haere ghebreken door de goetheydt Godts gantschelijck ghesuyvert waeren: Soo dat sy haere siele heel schoon ende onbevleekt sagh inde ver-eeninghe met het oneyndelijck goet. Dese verlichtinghe

tinghe was soo innigh ende verheven, dat sy aen haeren Biecht-vader bekent heeft, met geene woorden die te kunnen verklaeren.

Sommighe van hare Bloedt-vrienden sich mishouwt hebbende, was haren Broeder seer ghestoort. IOANNA soght hem te stillen, ende de saecke te verschoonen: maer misgreep sich onwetende met iet by te brenghen dat eenighsins konde strecken tot achtinghe van hare familie. Dit bemerckende wiert sy terstont seer beroert: ende naer dat sy dese groote hooghveerdigheyt (gelijck sy die noemde) soo mondelijck, als schriftelijck, aen haren Biecht-vader hadde te kennen ghegheven, volherde sy evenwel in te verfoeyen, ende te bestraffen haeren hooghveerdighen aert, staende beschaemt voor de Goddelijcke Majesteyt: want haer afkomst, soo sy schrijft, gheen ander en was, als slijck naer het lichaem, ende sonde naer de Siele. Om welcke reden sy oock bekende te verdienen niet alleenlijck te liggen onder de voeten van alle menschen hier op d'aerde; maer oock onder Lucifer inde helle, die door hooghveerdigheyt oock gefondicht heeft. Soo dan komende inde Kercke, ende ghewoon zijnde, met de ghedachten haer te legghen aen de voeten van JESUS, en dierf sy die ghewoonelijcke plaetse niet nemen, mits dat sy onder den hooghveerdigen Lucifer verdiende te ligghen. Door dese ghepeysen bedroeft wesende, ende versoeckende den bystant vande Moeder der bermhertigheyt, sagh de selve hare handt met den Schepter uytsteecken, ende hoorde uyt den mondt van de H. Maget dese woorden. *Al waert ghy inden alder-diepsten afgrons, ick soude u daer uyt trecken.* Waer door wel ghemoedt, vattende den Scepter, ende smiltende in haer tranen, offerde sy

Siele ende lichaem tot den dienst van MARIA, ende tot voldoeninghe van 't voorgaende.

In haeren ouderdom indachtigh wordende haere vorige gebreecken, door de welcke sy nochtans volgens haer eyghen oordeel, niet ghesondicht en hadde: wiert sy soo weemoedigh dat haer herte scheen te bersten: maeckende een vast voornemen, dat ingheval sy noch andermael iet fulckx soude doen, alhoe-wel niet vrywillighlijck; Godthaer liever soude toefenden al wat lastigh ende pijnelijck is, mits dat hier door belet moght worden, niet alleenlijck het ghene hem soude misnoeghen, maer oock dat hem niet aldermeesten behaeghe. In dit voornemē stont sy soo vast, dat sy bereyt was liever alle tormenten der Martelaren te lijden, als hier aen t'ontbreken. *Soo groot, seght sy, was mijnen schroom van de alderminste saute. Maer wat segg' ick alderminste? wat is'er, of wat kander kleyn zijn, dat teghen dien aldergrootsten Godt gheschiet? Och! inder een vighen en moet het niet wesen! Och! of dit opset onverbrekelijck in Godts liefde ghevesticht vierde.*

Als sy voor 't leste de Heylighe Sacramenten soude ontfangen, wierdt haer vanden Biecht-vader gevraecht of sy begheerde dat het volck sich vertrecken soude, of sy misschien noch iet te biechten hadde. Waer op sy antwoorde, dat neen: maer verfocht d'absolutie op voorige sonden, mits dat zy over die soo groot berouw verweckt hadde, als oyt te voren. Dit gheschiet zijnde, toonde zy een ongemeyne blijdtschap, om dat-se haest buyten alle perijckel soude wesen van Godt te vergrammen, of te mishaghen.

Ghelijck'er niet soeter en was, als van gheestelijcke saecken met IOANNA te sprecken; alsoo niet moeye

moeyelijcker' als haer biecht te hooren. Want zy bekende, niet te weten, of zy oyt in haer leven vrywillighlijck ende met volkomen kennisse een dagelijcksche sonde gedaen hadde. Wy weten alleenlijck vande Alder-heylichste Maghet, dat zy door een besondere jonste Godts, van alle oock daghelijcksche sonden, bevrijt is geweest: buyten dese alder-reynste Moeder, en weten wy niemant, die alle, soo vrywillighe, als onvrywillighe sonden ontgaet. Maer men vindt Godt-minnende, ende volmaeckte sielen, de welcke, al-hoe wel sy somtijts onbedachtelijck stonckelen, noyt nochtans bedachtelijck, ende vrywillighlijck en komen te sondighen: ende een van dese soo reyne ende soo Godt-vreesende sielen dunckt my JOANNA geweest te hebben.

IV. CAPITTEL.

Liefde tot Godt.

DEn Leser kan eenighsints gissen hoedanigh dat de liefde Godts in JOANNA geweest is, uyt de sonderlinghe vreesse die sy hadde van alle sonden ende gebreken: want de grootheydt van een kinderlijcke ende suyvere vreesse, klaerlijck aenwijst de grootheydt der Liefde. Laet ons sien of dese giffinghe met de waerheydt bestaet.

Daer is een liefde Godts, die de Godts-geleerden de beginnende Liefde noemen, door de welke Godt eenighsints, doch niet ten vollen, bemint wordt: dese beginnende Liefde, die in andere menschen lichtelijck gevonden wordt, en vinde ick niet in JOANNA: want sy van het beginsel dese deught volkomen gehad heeft. Als een kindt, dat nauwelijckx

lijckx tot de reden gekomen is, ende d'eerste kennisse des Scheppers ontfanght, soo innighlijk hem bemint, dat het wenscht van hem ghetrocken te worden, maer niet anders dan door liefde; als het alle samen-spraecken met menschen verstoet, ten sy dat-se van Godt, oft van iet Goddelijcks zijn; als het menichmael wenscht te sterven, om volkomentlijk het oneyndelijk goedt te besitten; ick en kan dat voor geen beginnende, maer moet het voor een volkomen Liefde aen-nemen: ende bevinde dat *IOANNA* foodanigh in haere teere ende onrijpe jaeren gheweest is. Nochtans ick sal geerne toestaen dat dese liefde; een beginnende Liefde genoemd mach worden, ten opzicht vande verheventheyt der alder-volmaeckste Liefde tot de welke sy ghevoordert is.

In jaren opgroeyende, is zy te samen inde Liefde ghegroeyt: die in haer onnoosele Siele soo vast ghegront was, dat sy oock in haer wereldds leven niet alleenlijk gheene doodelijcke sonden begaen en heeft, die de Liefde te niet doen; maer oock gheen daghelijcksche, die de Liefde verkrencken: soo hier boven gheseyt is. Ia van haer jonghste jaren heeft zy voor ghenomen, het gheestelijk leven t'aenveerden, om aen dese liefde bequamer voetsel te geven: welck voor-nemen, soo zy meynt, een van haer eerste voor-nemens, gheweest is, naer 't ghebruyck van reden ende verstant.

In foodanige Sielen vindt dese deught lichtelijk haeren wasdom, als zy door gheen onkruyt van sonden verachttert, maer bequamelijk vervoordert ende door besondere jonsten des Hemels besproeyt wordt, ghelyck wy in *IOANNA* fullen bemerken

Ghee-

Gheestelijck zijnde was zy wel te vreden van een ieder voor de minste ghehouden te worden, ende foodanigh te zijn: maer in Liefde tot Godt, en wilde sy niemant wijcken: neerstelijck alle hare krachten inspannende, om dies aengaende d'aldergrootste te wesen.

Tot voetsel van dese begeerte pleegh sy haer selven te verwecken met diergelijcke ghepeysen. *Het goedt moet bemint worden: want de vonck van het vierder Liefde, is het goedt. Dies volghens Godt moet om sijn selven bemint worden: want hy is het eeuwigh goedt. Daerom, als Godt aen Moyses sijn aenschouwen beloofde, seyde hem: Ick sal u thoonen alle goet. Hy is het goet der memorie: want hy is haere meeste kalmte. Hy is het goet des verstants: want hy is de eeuwige vvaerheyt. Hy is het goet des vville: want hy is de volle versadinghe van den vville. Is het leven goet? Wy leven, roeren en zijn in hem. Is de saligheyt goet? den Heere is de kracht uwer saligheyt.*

Voorts was zy ghewoon alles aen te sien met geestelijcke ooghen, om in alles Godt te beminnen: niet en was'er inde werelt, of sy bemerckte dat, als een weldaet Godts. Laet ons hier stellen d'eyghen woorden, met de welcke sy sprack tot haer eyghen selven. *IOANNA, al vvat de vverelt vvervat, sienelijck, ende on sienelijck, is een vveldact Godts aen u gegeven. De aerde is een vveldact, om u t'ondersteunen. Het vwater een vveldact om u te suyveren, ende te laven. De locht een vveldact, om u den aessem te geven. Het vier een vveldact, om u te vvervvermen, ende te verlichten. De Hemelen, Son, Maen, sterren, zijn vveldacten, om door haere invloeyinghen u te dienen. De Heylighen zijn vveldacten, om u door hunne voor sprake te helpen. De goede zijn vveldaden, om u met hun voorbeelt*

beelt

beelt t'onderwvissen. De Quaele zijn vveldaeden, om
 uve lÿdtsaembeydt te oeffenen, ende soo uve verdien-
 sten te vermeerderen. Ghy zijt een vveldaet, JOANNA
 aen u eyghen selven, en vvel een overvloedigh vveld-
 daet: vvant dat ghy sijt, en leeft, dat ghy ghevoelt,
 ende roert, dat ghy verstaet, ende vverckt, hebt ghy
 van Godt ontfanghen, sonder uve verdiensten. Allen
 de boven natuerlijcke gaven sijn vveldaeden, met de
 vvelcke Godt u omringhelt. De glorie is een vveldaedt
 die u Godt bereydt. De H. Maghet Maria is een vveld-
 daet, die u Godt voor Moeder ghegheven heeft. Christus
 is een vveldaedt, die u tot verlosser toe-geschickt is.
 Godt self is een vveldaedt, ende uve vveldaet die gy hier
 hebt tot uven dienst, ende daer sult hebben tot uve geniet.
 En brandt ghy niet inde liefde Godts tusschen alle dese
 vveldaeden?

Sy moest eens buyten gaen, met het kriecken
 vanden dagh: ende inden dagheraet siende de
 boomen ende de kruyden met den soeten dauw
 overdeckt, die vande op-staende Sonne ten Hemel
 ghetrocken wierdt, keerde door dit ghesicht in-
 wendelijck tot haer selven, ende tot Godt: hem
 vraeghende, wanneer dat sy oock eens tot hem
 gheheelijck met Siele ende Lichaem op-ghenomen
 soude worden. Ende eenighen tijdt verblijvende
 in dit soet ghepeys, besweeck sy allenghskens van
 liefde, ende wierdt soo krachteloos dat sy gheenen
 middel en sagh om naer huys te keeren. Nochtans
 met seer grooten arbeydt weder ghekeert zijnde,
 sat erghens neder, in sulcker voeghen, ghelijck
 jemandt die gantschelijck verdwelmt ende versla-
 ghen is. Sy meynde dit te kunnen bedecken voor
 haere Mede-ghefellinne, die by haer was: doch
 te vergheefs. Want dese die eenighsints kende ha-
 ren

ren gheest, terstont d'oorfaecke van dese onghesteltheydtbemerckte, ende van JOANNA vraeghde oft dese ontsteltenisse oorspronck hadde uyt de Goddelijcke Liefde? waer op sy seyde: *O goeden Godt! ghy mist in my: ghy meynt voor my, eene andere te hebben.* Willende aldus den brandt haers herte verberghen.

Waer sy ginck of stont, hadde sy altijd inde ghedachten eenighe soete spreucken, seer bequaem om het vier der liefde op te wecken ende t'onderhouden: waer van sy eenighe by gheschrift gestelt heeft. By exempel:

*VVaer sal ick u langher soecken?
VVant in straeten en in hoecken,
Hebbe ick naer u gevraecht,
Die alleen mijn ziel behaeght.
Ick groet u JESU soet,
Ick schenck u vleesch en bloedt,
Ick schenck u duysent herten:
Daer by mijn heel gemoedt,
En al het vvereldts goedt,
Schenck ick u, voor uww' smerten.*

Sy riep dickwils: *ICK hebbe dorst ô Heere! ick hebbe dorst, tot u alleen, mijn eenigh ende oprecht goet. VVanneer sal ick eens geheelyck met u vereenight zyn? VVanneer ontslaeghen van dit pack des lichaems? Och oft ick duysent lichaemen hadde, ende die gheduerigh mocht verpletteren't uwer Liefde! Och dit vvaere eene ghevvenschte saecke voor my.*

Door dese middelen wierdt haere blaekende siele meer en meer in liefde ontsteken: Soo dat het haer niet swaer en viel, maer seer licht was Godt

over al te beminnen; en soo veel te lichter, hoe Godt haer krachtigher tot sijne liefde trock, ende meerdere liefde bethoonde.

Als wanneer sy eens Misse hoorde in eene Capelle van Onse Lieve Vrouwe, veropenbaerde sich Christus, hanghende aen het Cruys, met de leden uyt een gheruckt. Dit siende riep sy inwendelijck: *Hoe sal ick eenigh schepsel konnen aen hanghen, daer den Schepper voor my stervende aen het Cruys, aen sijn selven niet ghehanghen en heeft?* De Misse gheeyndicht zijnde wierdt van Christus, soo haer docht, een swaer Cruys op haer schouderen gheleghet, om aen dat Cruys 't sijnder eere alle haere gheneghentheden te naghelen. Dit Cruys was boven maten groot ende langh: Soo datse achter-waerts omfiende, gheen eynde vinden en konde. Waer mede sy wel ghenoecht was: want sy gheen eynde en versocht als alle ghenegentheden en de Liefde der schepselen te kruyssen.

Het gheviel, dat sy besigh sijnde met eenigh Capelleken vande H. Maghet te vercierren, jet uyt haer kamer moest haelen dat sy tot dit werck noodigh hadde. Aldaer ghekomen zijnde, knielde sy met haesten neder, haer aensicht keerende tot het Alder-heylichste Sacrament, dat inde naest-gheleghen Kercke der Societeit Jesu bewaert wierdt, dat H. Sacrament groetende. Alsdan nam sy de vryheydt van te vraeghen van Christus, oft sy oock soude bekomen, daer sy soo seer naer wensste, van hem op 't alder-suyverste te beminnen, los van alle aen-klevende gheneghentheden tot de schepsels? Ende dadelijck wiertse ghewaer dat haer herte met het herte van Christus vereenight was, hebbende twee groote schoone vleughels, ende

ende ghekroont met eene goude Kroon uytne-
mentlijk blinckende. Waer door sy seer kloeck-
moedigh wiert, ende niet en twyffelde, oft sy sou-
de haere gheneghentheden der natuere ten volle
onderbrenghen, ende volmaecktelijk tot Godt
vlieghen.

Sy pleegh dickwils minnelijk ende vriende-
lijk tot Christus te segghen: *O Godt! ó mijn her-
te! mijn eyghen herte!* Ende 't is eens ghebeurt, dat
Christus haer antwoorde: *Ghy sijt oock waerachtelyck
mijn herte.* Waer op sy buyten haer selven in on-
macht viel, verliefende haer herte in het herte
van Christus. Sy riep somtijds, alleen zijnde, ende
niet konnende haere woorden in-houden, *Ick be-
minne u:* Ende men hoorde de selven woorden we-
derklinckende als eenen Echo, *Ick bemine u.* Soo
beantwoorde IESUS de liefde van IOANNA.

Als sy eens sieck, was gheweest, ende noch seer
flauw, naer het lichaem, voor de eerste reyse ter
Kercke quam; vermaende haer den Biecht-vaeder
datse inde liefde tot Godt niet en soude verflau-
wen. Waer op sy antwoorde: datse daer in hoop-
te te branden, sonder te verbranden. Vanden
Biecht-stoel gonck sy voor den Autaer vanden H.
IGNATIUS knielen, alwaer de liefde soo seer aen-
groeyde, datse meynde haer selven te verliezen:
soodat haere hope terstont volbrocht wiert. Dit
ghewelt duerde ettelijcke daeghen; tusschen de
welcke sy onophoudelijck alle de Enghelen ende
Heylighen, ende namentlijk den H. IGNATIUS
aenriep, datse Godt souden boodtschappen dat
haere siele queelde van liefde. Ende niet weten-
de waer haer selven laeten, seyde gheduerigh al
hyghende naer den aeffem: *koms mijnen Be-
minders*

minden : komt mynen IESVS : besit de plaetse die u alleen toekomt. Dit geweld van liefde was soo groot , dat sy nootsakelijck hare Borst-kleederen moest ontsluyten : midts haer herte soo brandigh was , dat het niet ghesloten en konde wesen.

Sy stierde dickwils haere liefde , niet alleen tot Christus , maer oock tot de andere Perfoonen van de Alder-heylichste Dryvuldigheyt , sonder t'onderfoecken de verholentheden van dit Misterie : ende wiert meermaels van Godt onderricht , hoe dat sy het Beelt was van zijn dry eenigh-wesen : wanneer hare liefde sich buyten alle palen soo verbreyde , datse somwylen eenighe daghen als van sinnen berooft was ; sonder datmen nochtans aen haer uytwendelyck jedt bemerckte , als een groote krachteloosheydt , en eenen stercken brandt in het aensicht , als of sy met eenen brandende kortse bevanghen was.

Andermael inde kercke sijnde , wiert sy in sulcker voeghen vande liefde vermeestert , datse genoodtsaectt was uyt te roepen , soo dat het oock van andere konde ghehoort woorden : *Heere k' en ben't niet vveerdigh , Heere 'ken ben't niet vveerdigh.* Ende keerende naer huys , en konde sy geen voetsel nemen : noch haer met eenigh werck bemoeyen , daer het lichaem de siele moet by-staen in dusdaenighe ghevallen , die haer seer ghemeyn waren , schein haere siele als uyt het lichaem te willen vliegghen , om te ghenieten de Hemelliche vereeninge met het opperste Goedt. Sy was dickwils als uytfinnigh van vreught : 'twelek haer dede dencken , hoe haere siele soude ghestelt zyn , als sy van het lichaem scheydende Godt ten vollen besitten soude , daer sy noch in het lichaem be-

floten

sloten wesende , een vreught in Godt schepte , die onlydelijck schein te sijn.

Door dese gepeysen wierdt den brandt wederom vermeerdert: soo datse meermaels beswijkende, oock inde teghenwoordigheyt van andere, ter aerde viel , ende langhen tijdt , als buyten haer selven , bleef ligghen. Sy dede groot ghevelt, om dese vereeninghen met haeren Beminnden te verberghen : maer de lichaemelijcke krachten waeren hier toe onbestandigh , ende de liefde was meester. Waer van sy haer beklaghende , seyde : *ó wonder liefde ! liefde die ons soo doet smilten in Godt , dat wy ons selven verliezen.*

Sy bekent , dat desen brandt der siele , foodanighe benautheden , kloppinghe , ende jaghinghen des herte by-brocht , datse qualijck iet ontrent haer herte en konde verdraghen : want het schein dat haer lichaem te engh was , om d'overgroote vlamme te besluyten. By dit inwendigh , wiert noch een uytwendigh torment vervoeght: door dien dat sy in diergelijcke ghesteltenisse tot Godts glorie niet en konde uytwercken , 't ghene zy wenschte : soo datse de Liefde beschuldighde , als die oorfake was , van gheen uytwendighe wercken van Liefde te kunnen ondernemen. Want haere Liefde was een werckende Liefde , die alle menschen tot Godt socht te trecken , allen arbeyt tot Godts glorie t'onderstaen , alle goede wercken te doen : hier toe wenshende duysent lichaemen, om alle sielen met de selve liefde t'ontsteken. Sy was daerom onversadelijck inde jonghe kinders te leeren , ende die tot de Godtvruchtigheydt te verwecken.

Hoe sy meer in jaren vervoorderde, hoe de Liefde oock brandigher wiert : soo datse haer ghepey-

fen niet wel en konde hechten op iet anders, als op Godt. Sy belijdt dit met dese woorden; *In sulcke ghesteltenisse is het een onverdraghelijk torment van wtvwendighe dinghen te hooren spreken, ende veel meer van beuselinghen, ende vvereltsche ydelheden.*

Als den brant der Liefde wat verkoelt was, wist zy dien behendelijck wederom t'ontsteken op verscheyde manieren: by exempel, met te noemen den Heylighen *Ignatius*: want zy bekent dat zy met desen vierighen Naem alleenelijck eens te noemen, in hare siele soo vlammigh wiert, datse desen brant niet en konde bedecken, sonder den selven in't aensicht te verthoonen.

Dierghelijcke vereeningen met Godt en ghebeurden niet alleenlijck in't ghebedt, maer oock op andere tijden, oock op de straten. Want sy gongh lanckx de straten vande Stadt, als ghene gemeynschap hebbende met iet dat geschaepen is, maer als opghetoghen in Godt: wandelende met de voeten op de aerde maer met de siele boven alle aertsche dinghen verheven, soo datse somtijts seyde: *Och! wat is toeb alle vreught vande vverelt, ten opsicht van een herte, daer Godt sijnen Hemel in stelt!* Als foodanighe liefde woorden haer ontvielen, versochten somwijlen, dien by haer waren om in dese konste onderwesen te worden; aen de welcke sy antwoorde: *Och! dat en konnen de menschen niet doen maer Godt moet daer vanden meester zijn.*

Haren gheduerighen wensch was te sterven, om alsoo haere Liefde te kunnen versaden: want dit leven haer een bitter, torment was. Van het welck sy aldus schrijft: *My dunckt, dat ick met de vvaerheydt mach segghen, dat ick meer als duysent dooden ghestorven ben. De Liefde Godts is een bitter epde soet martelie, dat*
my

my niet langher verdraeghelijck en was. Het schein dat de Goddelijcke Majesteyt mijne siele, die hem toebehoort, mer ghewelt uyt mijn lichaem wvilde trecken. Niemant en kan wveten wvat bittere ende soete pijn, dat het is, ten sy die het proeft.

Niet teghenstaende haere over-groote begheerte van te sterven, wiert haer van den Biecht-vaeder gheseyt, dat-men wel mach een langher leven wvnschen om Godt al-hier meer te dienen, ende hier namaels volkomentlijcker hem te besitten. Ja *Christus* self gaf haer te kennen, dat indien sy de begeerte van te sterven brack, hy haer toeschicken soude een vande meeste vereeningen, die-men in dit leven met hem kan hebben; die zy naer den tijdt van een jaer oock ghehadt heeft. Op dese begeerte van *Christus* verfocht sy, dat sijne Majesteyt haer dan soude af-nemen, of ten minsten verminderen dien soo gheweldighen treck om by hem te wvesen: want haere bitterste pijn was van Godt afgescheyden te zijn; ende want het haer onmoghelijck docht Godts aenschijn langher te derven.

Sy dede dan ghewelt om den drift van sterven te stutten, ende offerde sich aen Godt om noch langher te leven; maer *Christus* toonde haer, dat dese offerhande hem niet ten vollen en behaeghde: ghemerckt dat-se voort-quam uyt een verkrompen herte, ende met al te groote begeerte tot het sterven vermengelt was. VVaerom sy met grooter gewelt sich aenpraemde tot dese onbescheydentheyt van leven of sterven; ende oock tot verkiesinghe van het leven, als het Godt soo beliefde: waer van sy aldus schrijft. *Ick en wvete niet hoe ick 't hebbe met mijn selven. Ick en kan hier niet wvvel rusten. Ick ben als niemant die in een vremt landt is, daer hy niemant toe en be-*

be-

behoort : ende haecke gheduerigh om 't huys te zijn. Nochtans wille ick gheerne noch langhe jaeren in dit ballinck-schap blijven, ter liefde van mynen Bruydegom, om noch eenighen dienst te doen aen mynen Beminden, aengesien die groote Majesteit haer geveerdicht dit onveerdighste instrument noch langher te ghebruycken : hopende dat hy al naerder en naerder tot my sal komen. Ick ben seer beschaemt, dat ick dit moet schryven : maer isser iet goets in my, dat komt mynen IESVS toe; en my niet; dan alle vervloekinghe. Het quaet is mijn : daer ick geheelijck in soude vergaen, vvaer het saecken dat die onbegrijpelijcke goetheit my soo niet en voor-quame.

Soo worstelde dan haere siele tusschen de begeerte vande doot, ende tusschen de begheerte van 't leven : vanden eenen kant seyde sy met de Heylighen Terefa,

*Vvaerom laet ghy my leven
In liefdes swaer verdriet,
Daer ghy mijn ziel kont gheven
Dat sy u. klaer gheniet?*

Ende vanden anderen kant wilde zy haer volkomenlijck aen den wille Godts onderwerpen. Ende gemerckt dat het langher leven Godts wille was, versocht sy van hem, dat alle haer leven, het leven *Christi* mocht wesen, ende alle het leven *Christi* haer leven. Hier mede was sy alsdan heele daeghen soo bekommert, dat sy tot gheene andere bekommeringhe sich en begaf, oock niet den tijdt van eenen halven *Ave Maria*.

Al was sy met dit ballinck-schap naer Godts wille te vreden; wiert nochtans by wijlen soo overval-len met begeerte van Godt te besiten, dat sy geen
voetsel

voetsel en konde verdragen, ende den mondt moest open-houden, om van den brandt der liefde niet te versticken.

Aen de Alder-heylichste Maghet te kennen ghevende dese deerlijcke ghesteltenisse van haere siele inden kercker van dit lichaem, verstont sy van haer dese woorden. *Hoe heb ick naer de doot van mijnen Sone konnen levent tot den ouderdom van twee-en-seventigh jaeren? Als vvanneer ick ghedient hebbe tot troost ende onderstant vande Heylighe Kercke?* Hier by verstont *IO ANNA* hoe sy oock dienstigh aen de litematen *Christi* soude wesen. Sy was seer beschaemt, als sy aen haeren Biecht-vader dit te kennen gaf: ende van alsdan liet sy sich voorstaen, dat haer leven tot den selven ouderdom soude dueren, al was't dat sy maer ses-en-dertigh jaeren oudt was, als sy dese openbaeringhe ontfanghen heeft: want sy van joncks af, tothaer sterven, in dese liefde gequelt heeft.

Die schier altijd soo brandende was, vlamde nochtans inde liefde besonderlijk in het nutten vande Heylighe Communie: als wanneer sy lichamelijck vereenight was met de teghenwoordigheyt van haeren Beminden.

Want als dan was de ghemeynsaemheyt tusschen haer ende *Christus* meerder, dan op andere tijden. Alsdan wenschte sy eene aenghenaeme wooninghe van *Christus* te wesen, door besondere ende vierige bereydinghe tot dese nuttinghe. Alsdan hoorde sy van *Christus*, dat hy quam sijne wooninghe by haer nemen. Alsdan was haer begeerte meerder dan op andere tijden om met *Christus*, ende in *Christus* te leven. Alsdan wenschte sy van haer eyghen herte berooft te sijn, om dese plaetse aen *Christus* te

gheven. Alsdan was haren wensch (ghelijck de Liefde verstandigh is, ende wondere invallen heeft) in een brandende keerffe te veranderen, om allenkens door liefde te vergaen. Alsdan was't den eygen tijdt der minne spraken van *IOANNA* tot *Christus*, ende van *Christus* tot *IOANNA*: welcker soetigheyt ende innigheyt onbeschrijvelijck is.

Eens op Kersnacht communicerende, vraeghde *Christus* van haer, wat sy van hem begeerde, want dat haer soude gebueren, dat sy versoecken soude. Waer op zy terstont antwoorde, niet anders te willen, dan dat het herte *Christi*, met haer herte maer eē en mochte wesen. Eñ terstont gevoelde zy dit als volbrocht; want haer herte soo vervult wiert vā Liefde, datse vā onmacht queelende sich te bedde begheven moest; het lichaem niet bestandigh wesende om dese vereeninghe, te verdraeghen: doch zy stont op, ontrent den middagh, om eene arme gheestelijcke Dochter te dienen, die sy inde plaetse vande Alderheylighste Maghet aen haer tafel genoodt hadde.

Als wanneer sy door de Goddelijcke liefde buyten haer selven lagh, 't ghene dickwils gheschiede, die by gheval, oft andersins, haer te hulpe quamen, en hoorden uyt haren mondt niet anders, dan: *Ja mijn herte, ja mijn siele, mijn saligheyt, ja mijnen schat, ja mijn ruste, ja mijn versaedinghe*: ende bemerkten hier uyt klaerlijck wat haere sieckte was.

Eyndelijck, ghelijck de Liefde, die de sterckte van hare siele was, groote kranckheden des lichaems veroorfaeckt heeft: soo schijnt sy, alijt ten deele, oorfaecke gheweest te zijn van hare gheluck-salighe doot: ghemerckt dat hare sieckte als gheene sieckte en was, soo dat den Medecijn opentlijck seyde, sy sterft van liefde tot Godt.

V. CAPITTEL.

Liefde tot den even Naesten.

DE Liefde des Naesten wort gheboren door de Liefde Godts, ende de liefde Godts wort gevoedt door de Liefde des Naesten: seyde eertijs den Heyligen Paus (a) *Gregorius*. Want hoe sal iemant oprechtelijck Godt beminnen, ende sinen Naesten niet beminnen; daer sinen Naesten soo feer bemint wort van Godt, ende dese Liefde soo strengelijck van Godt belast wort; Of hoe en sal de liefde Godts niet gevoedt worden door de Liefde des Naesten gemerckt dat het aen Godt gheschiet, dat aen den Even-naesten geschiet; gelijk *Christus* geleert heeft, ende alle wercken van Liefde des Naesten, oock Liefde tot Godt zijn, ist dat wy die bequamelijck tot Godt stieren.

IOANNA en heeft niet min onbroken aen dese Liefde, als aen de Liefde tot Godt: want sy is in alle manieren besorght gheweest, om haeren Naesten soo in geestelijcke als lichamelijcke noodigheden te helpen, om sich te verheughen in sijn goet, als in haer eyghen; om sich te bedroeven in sijn quaet, als in haer eyghen; ende om hem behulpsaem te zijn, al waer zy konde. Hier in groot voetsel vindende van haere liefde tot Godt: ghemerekt dat sy door Godts liefde dede, al wat sy voor den Naesten ghesdaen heeft. Wy hebben hier van merkelijcke staeltiens aen-gewesen in't eerste Deel: maer sullen hier noch andere by-brenghen. Konnen wy soo hoogh niet opklimmen inde Goddelijcke liefde, als

B b 2

IOAN-

(a) *In Iob lib. 7. cap. 10.*

JOANNA geklommen is, by gebreck van soo sonderlinghe gaven des Hemels, die zy buyten andere bekomen heeft; wy sullen beter haer kunnen involgen inde liefde des Naesten, waer tõe foodanighe gaven niet noodigh en zijn.

Ghelijck sy in haer kintheyt yverigh was om te leeren het ghene Godts-dienst aengaet: soo was sy oock begeerigh om andere deelachtigh te maken, van dat sy dies aengaende wist. Ter schole gaende was sy onder andere Dochterkens als eene forghvuldighe Moeder: dese onderwijfende inde oeffeninghen van godtvruchtighe wercken, ende in die teere hertekens de goddelijcke liefde ontstekende. Waer van sommighe naderhant beleden hebben, dat zy in haer jonckheydt van JOANNA gheleert hadden, 't ghene haer alijt is by gebleven.

Ontrent den ouderdom van elf jaren, leerde zy singhen, ende op de Clave-cimbel spelen: ende by dese gheleghentheydt sprack zy meermael met eenen Italiaenschen jonghelijck: die haer niet qualijck en beviel, mits dat hy gheneghen was tot Godtvruchtighe onderhoudinghen. Ende desen Ionghelinc bevont, dat de samen-spraecke met IOANNA seer profijtigh was, aen sijn siele; ghemerckt dat die gemeynelijck liep op de verachtinge der wereltsche ydelheyt. Vande welcke hy door hare samen-spraeken soo afkeerigh wiert, dat hy voor eerst seer kerkelijck is gheworden, daer naer sijne mede-ghefellen oock dusdanighe ghemaect heeft, ende ten lesten sich begeven heeft tot den Religieusen staedt inde Orden der Minder-broeders. Desen, vele jaren in Spagnien verkeert hebbende, ende naer Nederlant overkomende in't jaer 1663. verlanghe om JOANNA sijne alder-grootste weldoenster, ghelijck hy

hy die noemde , ende naer Godt de oorfaecke van fijn aldermeeste gheluck, te vinden , ende te spreekén: 't welcke hy oock ghedaen heeft.

Woonende te Chimey by haeren Cosijn als sy noch jonck ende wereldtsch was , verstont sy dat in dat huys jemandt was , die in eenighe jaeren niet ghebiecht en hadde , al-hoe-wel fijn leven quaet ende schandelijck was : JOANNA heeft ghetracht met Gheestelijcke redeninghen fijn versteent herte tot Godt te beweghen , ende heeft het haest ghetroffen.

Eenen sekeren dienst-knecht van haeren Vaeder , seer gheneghen tot steelen , was bevonden op 't feyt : tot den welcken sy foodaenigh medelijden hadde , dat sy van Godt verfocht in haere handen ghestraft te worden , om te voldoen voor de plicht van desen knecht , die sijne handen verdoemelijck misbruyckt hadde. Sy is verhoort: want beyde haer handen vanden haeyr-worm soo fellijck aenghevat wierden , datse allensins onghebruyckelijck waren , ende ses of seven maenden langh in doecken moesten ghebonden worden. Haer wierdt gevraecht , hoe dit ellendigh quâet haer was overghekomen , ende sy antwoorde , dat Godt misschien haer die quaele hadde toe-ghesonden , om datse te sinnelijck inde handen gheweest was. Aldus bedeckende haere liefde en medelijden tot een ander.

In d'Octave vanden Heylighen *Ignatius* , die sy altijdt haeren H. Vaeder noemde (want sy nu Geestelijck gheworden was ,) denckende hoe dat desen Heylighen tot bekeeringhe van een wulps Ionckman , tot den hals in vervroesen waeter ghestaen hadde : wenschte sy erghens dierghelijcke

gheleghentheydt t'ontmoeten, om haere Christelijcke liefde tot de sondaren te bewyfen. Haer wiert aenghebrocht, hoe dat twee Ionckers van haere kennisse, twistigh zijnde, malkanderen tot een Lijf-ghevecht of duël uyt-eyschten, ende onverfoenelijck waren. Hier hadde IOANNA de voorghemelde gheleghentheydt, die sy oock waerghenomen heeft: want sy heeft gheheel den nacht in 't ghebedt overghebrocht voor dese twistighe. Doch 's morghens verstaende dat dese ghemoederen even hertneckigh bleven, heeft sy by haer ghebedt eene harde ende langhduerighe discipline vervoeght: waer naer terstont de ghewenste versoeninghe ghevolght is, tot haere overgroote blijdschap, met dancksegginghe over de ghenade die Godt aen die Sielen ghedaen hadde.

Wederom verstaende dat eenen van haer naeste maeghschap in duël ghevochten hadde, weende sy over dese sonde soo dapperlijck, dat het niet te beschryven en is.

Daer-en-boven hoorende dat eene ghetrouwde vrouwe oneerlijck leefde, heeft sy dese leelijke sonden in haer eyghen lichaem by nacht soo vinnighlijck gestraft, datse grouwelden, die 's morghens de ghesteltenisse van haere kaemer aensaghen: ghelijck sal verhaelt worden in 't achtste Capittel van de lijf-kastijdinghe. Sy soude haer lichaem ghedoodt, ende alle haer bloedt uyt de aderen gheslaghen hebben, om de onkuyscheyde van haeren Naesten uyt te wasschen, ten waerfaecken dit haer verboden hadde geweest. Gemerckt dan dat sy niet voorder en mocht bloedt storten over dese sonden, en hiel niet op van de

de felve met haere traenen te beweenen, by daeghen, ende by nachten: wenschende haer leven lanck dese sonden in eene wildernisse te beschreyen, op dat Godt verfoent, en niet meer vergramt en soude worden. Dit ghevoelen ende medelijden ten oplicht vande sonde der onfuyverheydt, was soo groot, ende soo langhduerigh, dat het uyt merghelde alle de krachten haers lichaems, ende de doot veroorsaect soude hebben, ten waer dat Godt sonderlinck dit ghevoelen ghemaetight hadde.

Verstaende van haeren Biecht-vader dat'er eenen Geus ghevanghen was, die eenen doot-slagh ghedaen hadde, ende haest moest gherecht worden: wierdt sy te samen van hem vermaent om te bidden voor sijne bekeeringhe tot het waerachtigh Gheloof, ende Salige doot. 'Twas haer genoech gheseyt: want sy vlamde naer foodanighe wercken. Soo dan, by de lijf-kastijdinghen die haer toegelaeten wierden, vervoeghde sy vierighe ghebeden, ende noch vierigher wenschen: want sy wenschte met den Heylighen *Laurentius* (wiens Feest-dagh alsdan gheviert wierdt) op eenen vierighen rooster te ligghen, voor de Saelicheydt van die Siel. Verscheyde Gheestelijcke personen waeren besigh om dit Heyligh werck te weghe te brenghe: maer den doot-slagher bleef even hertneckigh in sijne dolinghen, ende *IOANNA* badt voor hem dies te vierigher, soo dat ten lesten den Misdaedighen tot kennisse en belijdenisse van de waerheyt gekomen is, te weten des nachts voor sijne doot. Sy ghebenedijde Godt over dese bekeeringhe, maer hadde reden om te vreesen voor sijne volherdigheydt: midts dat den Beul, die een ketter was
hem

hem konde vertwijfelen ende af-trecken van het heyligh Gheloof. Oversulckx vertrock sy haer naer de Kercke om voor hem te bidden, als den tijdt naeckte van sijne doot: ende sy verstont van Godt dat den Misdaedighen krachtelijk vanden Hemel gheholpen wierdt, om gheluckelijk te door-komen alle perijckelen, soo van inghevinghe der menschen, als aenvechtinghen des duyvels. Luttel tijdt hier naer schein sy de siele t'aenschouwen als op-ghenomen vande Goddelijcke Majesteit; ende verstont van haeren Enghel Bewaerder datse behouden was. Waer over sy Godt bedanckte ende vande Kercke naer huys keerende, hoorde sy uyt het volck dat haer te ghemoet quam, dat hy seer Godtvruchtelijk inde belijdenisse des Gheloofs gestorven was.

Alswanneer sy verstont dat eenen jonghelinck die den Gheestelijken staedt aen-genomen hadde, in perijckel was vanden selven te verlaeten: heeft sy hem gheholpen met haere ghewoonelijcke middelen, soo langh biddende, tot dat dese bekorin-ghe overwonnen was: ende den jonghelinck is tot de doot stantvastigh ghebleven.

Even seer was sy besorght om te helpen alle die in staedt van doot-sonde waeren, soo met bidden, als met lijf-kastijdinghen; versoeckende oorlof om die menighvuldelijk te ghebruycken: want haere begheerte van soodaenighe menschen te helpen onmatigh was. Sy wenschte hondert duyfende lichaemen te hebben, om in alle dese te lijden, tot beternisse ende saligheydt der Sondaren: doch midts dat dit niet wesen en konde, offerde sy haer selven, om alle den tijdt haers levens, in haer lichaem swaerlijck uyt dit opsicht te lijden.

Haere

Haere liefde tot de lijdende zielen des Vagheviens was oock seer groot; want sy offerde haer selven dickwils aende Goddelijcke rechtveerdigheyt, om voor dese zielen te lijden, al wat lijdelyck is. Naer den slag van Calloo wierdt sy vande weerdighe Agnes besonderlijck versocht tot dit werck van liefde: want dese tot haer seyde, sekerlijck te weten, dat aldan vele zielen der soldaeten, die't leven aldaer verloren hadden, desen bystant van doen hadden. Waer toe JOANNA vlijtigh zijnde, heeft de vijftien nae-volghende daegen, besondere voldoeninghen kloeckelijck aen-ghenomen, ter eeren vande vijftien Bloedt-storinghen Christi: ende heeft van Christus verstaen, dat hier door vele sielen ghetroost ende gheholpen waeren.

Sy was even vlijtigh om haeren Naesten die noch leefde vermaeck aen te doen, als-wanneer sy verhopte hier door jemandt tot Godts liefde te trecken: dat haer dickwils seer wel gheluckt is. Eenen Priester in kercklijcke weerdigheyt ghestelt, versochteens van IOANNA, datse tot vernoeghen van't gheselschap een Liedeken soude singhen: waer toe sy haer ghewilligh thoonde: want haere Liedekens als pylen waren om de herten te treffen, ende tot de liefde Godts te verwecken. Sy begon dan te singhen: ende raeckte het herte van desen Priester soo dapperlijck, dat hy niet alleenlijck en is uyt-geborsten in tranen, maer, door weemoedigheyt des ghemoedts, voor alle die daer tegenwoordigh waeren bekende, dat hy geestelijck zijnde, niet ten rechte Godt lief en hadde, ende diende, soo hy behoorde. Diergelijcke ghevalen zijn menighvuldigh gheweest.

Aen IOANNA s'nachts besigh zijnde met bid-

Cc

den

den, wierdt eens verthoont hoe dat op den selven tijdt eene sekere gheestelijke dochter, die den selven Biecht-vader hadde sittende op enen stoel in haere kamer, met vremde bekoringhen ghequollen wierdt: ende hoe eenen swarten duyvel quam sitten op de slincke schouder van dese dochter. IOANNA voor dese beladen, heeft met den eersten dit ghesicht aenden Biecht-vader kenbaer ghemaeckt, om door hem alle onghelyal van dese siele te verthoeden. Den Biecht-vader heeft dese dochter terstont ontboden, ende uyt haer verstaen, alles soot te wesen, ghelijck IOANNA aen ghebrocht hadde, te weten, dat sy dien nacht was op gheweest, groote onruste ende grooten strijd gheleden hadde, ende op haere slincke schouder yet ghesallen was, dat haer leer ontstelt hadde. Aldus is dese siele door het tog doen van IOANNA ende door den Biecht-vader spoedelijck gheholpen gheweest.

De teerheydt van hare liefde was soot gevoelijck, datse gheen en twist, besonderlijck onder de vrienden en konde vendraeghen. Sy en was niet gherust, oft moest met alle middelen de twistighe vereenighen; eerst met soete redeninghen, ende indien sy aldus tot haer voornemen niet en konde ghemaecken, oock met straffe woorden: niet ophoudende voor datse de ghewenschte uyt komste sagh. Sy merckte eens, dat jemandt op haer verstoort was: ende al hoe wel sy hier toe gheene reden ghegheven en hadde, was nochtans soot ongherust datse scheen niet te kunnen leven, sonder verfoeringhe bekomen te hebben. Was veendigh om haer selven te verootmoedighen: maer vreesde niet reden, dat eene ghemeyne verootmoedin-

ghe dan gheoorde persoon meer soude verbit-
 teren. Wat dan ghemaect is sy heeft voor ghe-
 nommen een seer groote en ongemeyne verootmoe-
 dinghe by te bringhen. Ende hi en ceest begheven-
 de tot het ghebedt, door hem welck sy van Godt
 verhoert dat sine Majesteit dat herre vermorwen
 wilde, is sy u ghelustoorde gaen vinden, ende vals-
 lende plat ter aerde voor hare doeten, seyde Ick
 hebbe gemerckt dat er eenige verdroemt beyde is is soeken
 ons! bidde dan, dat ghy my vergheven wilt, ist dat ick
 door myne onoorischthigheyt oorsaecke wint storringhe
 gheghaven hebbe! Ick en hebbe her niet weeten ghe-
 daen. Ick ons docht ik op nter mederpeysen, maer allast
 in de Heylige Wonden Christi verborghen abysmal

Sy hadde eens verstaen, dat erghens eene doch-
 ter vanden dijnvel Tgrouwelijck ghequollen wierdt
 niet sonder naedencken, dat sy vanden boosen
 gheeft beseten was. Om dese te helpen heeft sy
 sich aen Godt opghedragen, om self te liiden
 dit verdriet. In gheval dit konde dienlich welen
 tot saelghede van dese dochter. **N**

Haeren tever van andere te helpen gingh soor-
 verre, dat sy haer met menighvuldighe tranen als
 van een groote faute beschildighde, als sy achter-
 dencken hadde van in dit stuck erghens niet verw-
 onachtfaemt te hebben. Ick en durf al dan den heyl-
 ighen Confinuie niet ontfanghen, rest ooffactie
 dat Christus soo vlijtigh geweest is om, uyllicschot
 des mensch tyt den Hemeel te komen, wertsvoorwil
 beeft sy inde liefde tot den Naesten volkomenlijck en
 soght te volgen. Dit geeft sy in haere ychrisse te kom-
 nen met dese woorden. Ick hebbe den siele, of hi is
 alle siele in lief hadden, ghelick Ghy bidde. Ick hebbe vil
 ende dat ick dat kande maecken! Ick en wille myn



204 *Vijfde Capittel, Liefde tot den even-naesten.*
selven voor de Sielen niet spaeren, als ghy u selven
daer voor niet ghespaert en hebt.

Sy was overfulckx den algemeynen toevlucht van een jeder, soo in 't lichaemelijk, als in 't Gheestelijk, ende noyt en verveelde haer den Even-naesten te helpen. Soo datse waerlijck mocht segghen 't ghene den Apostel (a) Paulus vol van de selve gheseyt heeft; *ick sal gheerne gansch besteedt worden, en noch meer als gansch, voor uwe Sielen.*

Ick sal hier onder in 't derthienden Capittel noch voorder spreekken van haere liefde des Naesten, verhandelende haer medelijden ende Barmhertigheydt. (a) 2. *Corint.* 12. 15.

V I C A P I T T E L.

Misachinghe des werelts.

NU komen wy voorder tot eenighe andere deughden, met de welke zy verciert is gheweest: ende fullen voor eerst aenvatten de Misachinghe des werelts.

Men kan lichtelijck bespeuren, hoe af-keerigh vande werelt dat dese uytverkoren siele geweest is, die van jonckx af soo brandigh was inde liefde tot Godt. Ten staet niet t' samen, inde stralen van het sonne-licht, ende inde duysternissen te wandelen; hitte ende koude strijden teghen malkanderen; aldus strijden oock de liefde Godts, ende de liefde des werelts: want sy onversoenelijcke vyanden zijn, ghelijck den Heylighen (a) *Jacobus* getuyght. Wat liefde dan konde JOANNA hebben, tothet gieraet des

(a) *Iacob* 4. 4.

des lichaems, tot pracht, tot eere, tot grootachinghe haers selfs, tot andere ydelheden, die van haer jonghste jaren door uytgelesen stralen der Goddelijcke Liefde soo verwarmt en ganschelijck ingenomen was, ghelijck wy beschreven hebben?

Ick bekenne dat men het gieraet des lichaems, ende dierghelijcke dinghen, die inde werelt geacht worden, eenighsins kan beminnen met liefde die niet strijdigh en is teghen de liefde Godts: want een machtigh, en eerlijck, vergiersel naer staedt van perfoonen, ende naer de maniere des Landts, is een onbescheyden saeke, die door een goet of quaet eynde, ende andere omstandigheden, soo wel Godt behaghen, als mishaghen kan.

Soo verre was *IOANNA* aen de werelt verstorven, dat sy, oock in hare jonghe jaren, eenen afkeer ende walghe hadde van alle op-toyffel des lichaems, dat Jouffrouwen ghemeynelijck met soo groote neerstigheyt involghen. Want ghelijck den (a) *H. Hieronymus* schrijft: *Men vint vele jonghe Dochters ende Vrouwen, de welcke, al hoe-wel sy uytelijck afkeerigh zijn van alle oneerbaerheit, noch aen eenighen mans-perfoonen willen behaghen: nochtans geerne aen haer selven behaghen, door het gieren haers lichaems.* Van dit ghetal, dat soo groot is, en was *IOANNA* niet: want sy noch aen een ander, noch aen haer selven oyt en heeft ghesocht te behaghen, maer aen Godt alleen.

Tis wel waer dat sy eenigh gieraet des lichaems ghebruyckt heeft: maer enckelijck om aen den wille van haer Ouders te voldoen. Want haer sijde kleederen, paleersel, ende alle wereltschen handel haer seer pijnlijck was, ende seer strijdigh teghen haer

C c 3

ghe-

✻ (a) *De Pacatula infantula educatione.*

gemoeet. Sy was diek wils genootsaeckt. inde koette
 sancks de straeten te rijden. maer sy verklaert in ha-
 re schriften wat hert-fweer dit geweest is aen haren
 ghoest. Sy sehouwde met alle vermoghen den sa-
 men-handel van Vrouwen ende Louffrouwen (ende
 veel meer van Mans) want die haer soo verrie-
 tigh ende walghelijck was, dat sy haer dickmaels in
 een afghesheyden plaette des huys verberghde,
 om dierghelijcke tijdt-verdrif t ontvluchten: en-
 de ghenootsaeckt wesende tot foodanighe tijdt-paf-
 feringhe, en konde zy hare tranen qualijk bedwin-
 ghen. Soo verfoeyelijck seheen haer, dat aen ande-
 re vermaeckelijck was.

Noch wereltsch zijnde wiert sy door bevel vande
 Ouders, teghen hare genegentheyt, uytgeschildert,
 dooreenen vermaerden Schilder: maer sy en kon-
 de die schilderye noyt niet goede ooghen aensien,
 ende noch veel min, als sy nu gheestelijck ghewor-
 den was: om datte daer verbeelt stont met we-
 relatsche kleederen, ende met vercierfel van y-
 delheydt, teghen t welck zy al haer leven ghestre-
 den hadde, ende t welck zy met haer groot ver-
 noeghen hadde afghelaeten.

Sy heeft dan gheestelijck wesende, begonst dese
 Schilderye te bespouwen, met sijck te bekladden,
 ende te slaen: sich inbeeldende wat zy verdient
 hadde met het draghen van foodanighe kleederen.
 Den haer, die zy hadde teghen haer selven, ter oor-
 saeke van dese ydele kleedinghe, ende teghen dat
 beeldt quam voorder: want sy een mes heeft ghe-
 nomen, ende de schilderye in stucken ghemeden,
 ende dese stucken in t vier gheworpen: sich weer-
 digh achtende in t vier te branden door het dra-
 ghen van soo wereldts gieraet.

Den

Den Biecht-vader dit verstaende heeft haer be-
riipt: maer sy op hare knien ende op haer aenlicht
vallende seyde met eerbiedinghe. *ICK BEN t die on-
verghelyckelyck meer verdient hebbe als die schilderij
gheleden heeft.*

Te Brussel wesende ten huyle van hare vrienden
wiert sy vvederom van dese verlocht, dat-se haer
soude laeten uytchilderen, als zy nu gheestelijck
vvas; t welck sy geenlins en vville ghedooogen:
maer den Biecht-vader heeft haer bevolen aen dit
verloek der vrienden te voldoen.

Soo moest sy dan ghehoorsaemen: al was t met
eenen tegen-strudt die niet beschruvelijck en is:
want haeren wenich was dat er niet van al, dat
haer aengonck inde volghende tijden overbliven
en soude. Aldus ghepraemt zijnde, quam haer te
vooren dat den Biecht-vader niet en hadde belaff
op wat maniere dat sy uytgheschildert soude wor-
den: oyerfulckx de maniere vry-ghelaten zijnde
begeerde dat haer gheschildert aenlicht soude om-
ringhelt worden met een sots-caproen op datse van
alle die de schilderij souden aensien uytghelachen
jae oock op de straeten als eene sottinne met vinge-
ren soude gewesen worden. Men moest dit toe seg-
ghen op datse den Schilder in het uytchilderen
niet beletten en soude: t welck sy geenlins en dede
maer in teghendeel was sy begeergh dat het aen-
sicht wel ghelijcken soude om in de schilderij met
den sots caproen wel bekent te wesen. Doch naer
dat het aensicht vol-troffen was, heeft den Schilder
in haer afwesen haer Gheestelijck kleetsel daer by
ghevoecht sonder den sots caproen. IOANNA dit
siende sweegh stil maer onthoudt eenen anderen
Schilder: hem belastende den sots-caproen daer by

te schilderen , ghelijck haer toegheseyt was. Desen Schilder heeft voldaan aen dit verfoeck, maer alleenlijck met water-verwe, die lichtelijck konde afghewasschen worden. Sy was gheruft , en hadde voldoeninghe soo lanck als dit bedrogh haer onbekent was : maer de waerheydt daer naer achterhaelende , soude met dese schilderije , ghelijck met de voorgaende, geleest hebben , ten waer faecken dat die naer een andere plaetse hadde vervoert gheweest, aen IOANNA onbekent. Ghelijck sy in haer selven soo verstorven was aen de weerdelt, soo hadde sy medelijden siende andere weireltsche Ioffrouwen , die sich met soo groote forghvuldigheyt ende moeyelijckheydt op-toyen om gierlijck te verschynen aende ooghen der menschen : maer sy was op 't uytterste vernoecht overlegghende hoe dat Godtvruchtighe ende wijse Maeghden , met alle vindelijcke middelen trachten haere sielen te vergieren , ende ghelijck (a) Paulus verfoeckt, sich te bekleeden met den Heere Iesus Christus.

In dese bedenckinghe wiert haer verthoont, hoe dat onse Siele met Christus bekleedt wordt, te weten met sijn minnelijcke tegenwoordighheydt , vrindelijcke omlomminghe , soete vereeninghe, ende naevolghinge van sijne deughden. *Dit kleedt, schrijft sy en is niet te licht voor den winter, noch te swaer voor den somer. Och ! dit was schoon om sien. Ick beklaeghe in 't binnenste van mijn herte, dat 'er vele soo blindt zijn, dat sy hier van gheene betere, kennisen hebben.*

Hier naer in 't gheselschap van andere komende , was het haer seer moeyelijck haer blijde traenen te maetighen over dit voorschreven inwendigh ghesicht. Sy

(a) Rom. 13. 14.

SY pleegh te seggen dat men noyt beter d'ydel-
heyt des werelts, dan in eenige doodelijcke sieck-
te en konde kennen. Daerom als sy by siecken
was, die in foodanighe ghesteltenisse waren, nam
sy de vryheyt van die te vermanen dat, in dien haer
noch langher leven van Godt verjont wierde, sy
besorcht souden zijn, om altijd te behouden het
oordeel, dat sy vande werelt ende van alle werelt-
sche saken teghenwoordighlijck hadden, ende het
leven in sulcker voegen aen-te-stellen, gelijk sy in
de ure des doots souden wenschen ghedaen te heb-
ben.

Den haet, die sy hadde teghen de werelddt, en was
niet alleenlijck ten opficht van het ydel çieraet,
maer oock ten opficht van alle andere dinghen; die
de werelddt bemint, ghelijck is de eere, ende groot-
achinghe des naems. Want sy met *Christus* de eere
versaecht, ende de schande omhelst heeft, om vol-
maectelijck de werelt te verstoeten, ende hare sie-
le volkomentlijck met haeren Salighmaker te be-
kleeden. Gheacht ende gheert te worden, was
hare droefheyt: misacht ende versmaet te worden
was haren wensch. Hier van kan ick vele getuyge-
nisse by-brenghen: laet ons eenighe verhalen.

Als sy oordeelde eenige faute begaen te hebben,
wenschte sy, dat-men haer hier over eenighe vol-
doeninghe soude op-legghen, die d'alder-bequaem-
ste was om hare eere te krencken voor d'ooghen
der menschen. Tghebeurde, dat sy ontweckt zijn-
de tot het gebedt, niet terstont en was opghestaen,
maer noch wat bleef rusten. Over dese traegheydt
bekende sy met misnoeghen hare schuldt by haer
Meesterse: ende dese, den aert van IOANNA wel
kennende, heeft haer op-ghelegt, dese onachsaem-

D d

heydt

heydt te betalen, met te gaen bedelen langhs de Stadt in twintigh huysen achter-volghens tot hulpe van behoefte menschen, sonder te segghen dat dese aelmoessen vooreen ander gevraeght wierden. JOANNA hier aen voldoende, ende gaende van huys tot huys, wierdt ghesien van eene vrouwe die haer seer welkende. Sy dit bemerckende, en gongh niet voort in het bedelen: maer vertrock sich buyten het gesicht van die vrouwe. Doch terstont achterdencken krijghende, dat dit vertreck uyt eenighe vermijtheyt gesproken was, als of sy getracht hadde eenighe verootmoedinghe t'ontvluchten, is spoedelijck weder-gekeert, ende heeft het werck voltrocken, dat haer belast was. Naer huys weder gekeert zijnde, heeft sy andermael hare schult bekent over dese schaemte, ende onverstorventheyt, die sy bestrafte met eene harde discipline, midts dat haer geweygert wierdt dit bedelen te hernemen.

Noch voorder middelen soeckende tot haer eyghen versmaedinghe ende verachtinghe is haer ingevallen dat het grootelijckx dienen soude om van de werelt bespot te worden, waer het saken dat sy haren stoel self soude draghen gaende naer 't Sermoon. Sy voelde teghen-strijdt in dit werck: ende dies te meer gaf sy desen vont aen hare Meesterse te kennen. Aen de welcke dit seer wel beviel: ende dies-volgens heeft dese aen JOANNA geboden sulcks te doen. Sy was dan ghetrouwelijck gehoorsaem: ende droegh haren stoel van d'eene Kercke naer de andere, daer ghepredickt wierdt: en schoon dat'er niet veel volcks in eenighe Sermoonen en was, soo dat oock de bancken schier ledigh waeren, sy quam evenwel stantvastelijck met haren stoel.

Ja als'er Processie ghehouden wierdt, verwoeght
mer

met eenigh Sermoon (gelijck inde Kruys-daghen) droegh sy desen stoel mede inde Proceffie.

Dit docht aen vele seer belachelijck, en gaf reden van te dencken dat sy los van sinnen gheworden was. Sy wierdt opentlijck vande aensenders uytgelachen; vande welcke sommighe spots ghewijs verfochten den last van desen stoel haer af te nemen, ende den selven voor haer te draghen; het welck sy niet en gedooghde: maer spottende met de werelt, ende alle wereltsche oordeelen, verdroegh seer geerne dese schaemte, nemende haer aendacht op de beschaemtheydt ende bespottinge, die *Christus* geleden heeft, gaende van Herodes naer de vierschare van Pilatus.

'T gebeurde somtijds dat sy onbedachtelijck den stoel bedeckte met hare huycke; maer soo haest als sy dit bemerckte, weerde sy dit beletsel, soeckende van alle menschen besien ende belachen te worden.

Dit heeft dry volle jaren geduert, sonder acht te nemen op regen, winden, of sneeuw: ende sy soude hier in tot het eynde haers levens volhert hebben, ten ware dat dit draghen vanden Stoel haer verboden hadde geweest. Dese overhandt over haer selven, ende over de werelt heeft aen JOANNA vele Hemelsche jonsten veroorsaect; soo dat sy somtijds gaende langhs de straten sich bevondt als bestraelt met een Hemelsch ende Goddelijck licht: waer mede sy wonderlijck versterckt ende aengewackert wierdt om voortae in meer andere gelegtheden de werelt te verfoeyen.

Hoe luttel dat sy gheneghen was tot ghelt ende rijckdom, die soo hoogh vande werelt gheacht worden, sal ons het vierthiende Capittel leeren,

alwaer wy van haere Armoede fullen handelen, Om dit Capittel te sluyten, segghe ick alleenlijck dat sy alles versaecte, dat vande wereldt bemint wordt: ja datse niet beweghelijk en was, om met wereltsche bekommeringhen sich te bemoeyen, dan alleen door ghehoorsaemheydt, ende met verfekeringhe van daer mede Godt te behaeghen, ende sijnen alder-heylichsten wille te volgen. Voor der wenschende, dat een ider van de selve ghesintheydt waere, ende af-ghestorven zijnde van alle verganckelijcke gheneghentheden, sich vestighde op eeuwighen dinghen.

VII. CAPITTEL.

Verstervinghe.

GHelijck sy vromelijck de wereldt verwonnen heeft: alsoo heeft sy oock sonder ophouden bevochten ende ghetracht t'overmeesteren alle gheneghentheden ende beweginghen, die ons tot ongheregelde Liefde van ons selven, ende tot sonde aen-locken. De Enghelen zijn, ende de menschen waeren, inden staedt der onnooselheyt vry van dierghellijcke gheneghentheden: maer niet de menschen in desen staedt der nature, die door d'Erf-sonde bedorven is. Ende midts dat dese gheneghentheden niet en sterven, als met den mensch: soo moeten sy verstorven worden door eenen gheduerighen strijdt, die niet en eyndicht dan met dit Leven.

De verstervinghe van dese ongheregheltheden is tweederley. Door d'eene bedwinghtmen ende versterft-men den inwendighen mensch, door d'andere

d'andere den uytwendighen : ende sy zijn beyde even noodtsaeckelijck. Want het luttel kan baeten dat d'uytwendighe sinnen verstorven worden, als den haet, de gramschap, ende andere inwendighe quaede beweginghen levendigh blijven: ende het inwendigh versterven, en baet oock niet veel, als men aen d'uytwendighe sinnen den toom gheeft. Dese verstervinghen moeten met malkanderen vervoeght worden, seght den Heylighen (a) *Basilius*, is 't dat eene Maeght aen Godt oprechtelijck wilt behaeghen. Hy noemt hier de Maeghden: niet om dat dese dobbele verstervinghe oock aen andere niet noodigh en is; maer om dat hy aldaer besonderlijck schrijft tot de Maegden, Laet ons in dit Capittel sien, hoe kloeckelijck dat onse Maeght alle dese gheneghentheden verstorven heeft.

Aengaende d'inwendighe verstervinghe, die de principaelste ende edelste is, segghe ick alleenlijck van JOANNA, datse haer ghestadelijck gheoeffent heeft in 't overwinnen ende verdrucken, alle oock d'alder-minste ongheregheltheden van het leeghe deel der siele. D'eyghen liefde, die de moeder van alle quaede gheneghenthey is: vervolghde sy sonder op-houden; was ghedurigh besorght, dat in haere memorie gheen gepeys en soude plaetse grijpen van groot-achinghe haers selfs, geenen in-val om aen menschen te behaeghen, of van hun ghepresen te worden; geene vervremtheydt van vernederinghen, van beschaemtheyt of schande; geene vast-hechtinghe of liefde tot eenigh schepfel, tot eenigh ghemack, oft tot voldoeninghe des lichaems. Sy ontrock aen haer verstandt al, dat schaedelijck, of onprofijtigh, of

(a) *De verâ Virginitate.*

D d 3

Gode

Godt min behaeghelijck was; aen alle ongheregelde en lichtveerdighe oordeelen of ghepeyſen aen alle eyghen goet-duncken: haer in alles voeghende naer eens anders oordeel. Sy bevocht ende brack alle inwendighe driften van blijſchap, van droefheydt, van af-keer, van gramschap, van hope, van vreeſe, ende van andere bewegingen, onder de welcke wy daegelijckx ſuchten. Sy dede alle neerſtigheydt om haeren wille te breken ende te vernietighen, ſoo in uytwendighe als inwendighe dinghen, ſoo in gheestelijcke als tijdelijcke: ende om den ſelven met Godts wille ſoo te vereenighen dat ſy noyt van die Goddelijcke noord-ſterre en ſoude af-wijcken. Ende om in deſe verſtervinghe beter te voorderen, ſtelde ſy neerſtelijck by gheſchrift hoe ſy beneffens het beringhelen van d'uytwendighe ſinnen, haere memorie, verſtandt, ende wille bedwinghen ſoude: ende over-las ſmorgens dit papier, om hier in door den dagh niet te ontbreken. Soo datſe met den Heylighen (a) Apoſtel Paulus konde ſegghen: *Wy en beſwijcken niet: maer al iſt dat onſen menſch, die buyten is, verdorven wordt, nochtans die binnen is, die vwordt vernieuwt van dagh tot dagh.*

Van haer uytwendighe verſtervinghe valt wat meer te ſegghen: want deſe niet wel voor-geſtelt en kan worden, ſonder eenighe beſondere gheſchiedeniſſen te vertellen. Dit ſullen wy doen; beginnende van haere verſtervinghe in het nutten van ſpijſe ende dranck, daer naer voorder komende tot andere.

Men vindt'er weynighe, naementlijck onder de kinderen, die door den drift tot ſpyſe ende dranck niet verwonnen en worden. *Wie iſſer, Hee-*

(a) 2. Corint. 4. 16.

re, vraeght den Heylighen (a) Augustinus, die hier in buyten de maete der noodsaeckelijckheit niet vervoert en vwordt? Hy is groot die soodaenighis: dat hy wven Naem ghebenedyde. Soodaenige is JOANNA oock in haere eerste kindtsheydt gheweest: want sy aldan meer tot vasten ghenegen was, als andere kinderen tot eten: niet alleenlijck het smaeckelijck, maer oock het noodelijck aende natuere ontreckende. Haere Ouders dit bemerckende, hebben haer belast een sekere maete van spijsse te nutten, op dat het lichaem bequaemelijck soude ghevoedt worden. Doch oock aldan ontrock sy aen haeren lust, dat de kinderen het meest verleckert, ende gaf dat aen arme kinderkens, die daer op wisten te passen. Maer dit en konde soo heymelijck niet gheschieden, oft haeren Broeder, die oock jongh was, quam dat te mercken: die oversalcks begheerde, dat sijne suster in sijn by-wesenden onbijt nutten soude. Nochtans JOANNA wist hem behendelijck te bedrieghen, oock in sijn tegenwoordigheydt: ende gonck voort in het lekkerste sich t'ontrecken, ende dat aen den armen uyt te reycken als voren.

Desen jever der verstervinghe groeyde met de jaeren: soo datse altijdt nieuwe middelen socht, om de quaede gheneghentheydt te bedwinghen die onse eerste ouders in druck heeft ghebrocht.

Sy en verkoos niet alleenlijck het slechtste over tafel: maer maecte oock onsmaeckelijck, dat andersins smaeckelijck was.

Sy oordeelde dat het voedtsel des lichaems een groot beletsel mede-brenghet van het innigh leven: ende wenschte daer om niet anders dan broodt en

(a) Confess. Lib. 10. Cap. 36.

en water, jae oock gheene spijsse te nutten. Doch over desen lesten wensch beschuldicht sy sich van vermetentheydt: ghemerckt dat Christus self aen den noot-drufft sich onder-worpen heeft. Maer om dit beletsel vanden gheest te verminderen, hadde sy altijd eenighe bittere kruyden, die sy bedecktelyck met noodighe spijsse wist te vermenghelen: dese aldus niet alleen onsmakelyck, maer oock walghelyck maeckende.

Sy hadde grooten afkeer van buyten huys ter maeltijt te gaen: ende soght altijd redenen om die t'ontvluchten, ende t'huys te blijven. Als dese redenen niet en luckten, verghefeschapte sy haer ouders uyt enckelen noodt, ende met groote verstervinghe: maer als haere redenen van t' huys te blijven verhoort wierden, hadde sy t'huys in haere eenigheydt volle vryheydt, om haer lichaem te voeden naer haeren wensch: ende gaf alsdan de spijsen, die voor haer bereydt ghemaect waeren, aen den Armen.

Tis eens ghebeurt, datse by sekere ghelegentheydt een peir of twee ghenut hadde: maer om dat sy in 't eten van dese vruchten eenighe voldoeninghe voelde, wierdt soo beswaert ende beanght in haer gemoedt, dat, ghelijck sy schrijft, haere droefheydt hier over aen Godt alleen bekent is. Sy verweckte een seer groot leedt wesen van haeren lust soo veel toe ghegeven te hebben; stondt beschaemt voor de Goddelijcke Majesteit; maecte een vast voor-nemen vande schaede, die sy door het in-volghen van desen lust gheleden hadde, met andere verstervinghen te vergelden; haer selven ende Godt aen-sprekende met dese woorden: *ô arm aerdt-voormken! wat soude van u ghevoort*

gheworden, vvaer 't saecken dat den Heere een luttel van u syne Handt astrock? ô Godtheydt! dat ghy my gheveerdicht t'aensien, die soo vol van gebreken ben, ja de ghebreckelijckheyt self! och! mijnen Beminden doet my gheheel te niet, op dat' er niet in my en blijve, dat mijn is, maer ghy alleen in my.

Niet-teghen-staende dat sy dese finnelijckheydt met soo groot leetwesen, ende daer-en-boven met een straffe discipline ghetracht hadde te boeten, nochtans bleef dit misdæet langhen tijdt in haer ghedachten, met belijdenisse dat sy quaet-aerdigher was als den helschen vyandt, ende weerdigh om van hem eeuwelijck ghepijnicht te worden.

Al-hoe-wel datmen met de waerheyt soude moghen segghen, dat gheheel haer leven anders niet als een gheduerigh vasten gheweest en is: sy was nochtans ghewoon besonderlijck te vasten op sommige daeghen behalven de vasten-daeghen, die gheboden zijn. Te weten, op den woensdagh, Vrydagh, en Saterdagh; op den tijdt vanden Advent; op den avondt van eenighe Feest-daeghen, ende noch andere daeghen. Den goeden Vrydagh brocht sy over sonder 't minste te nutten: sich als dan, om dit vasten behendelijck te bedecken, verreckende naer 't huys van een Vriendinne, die zy betrouwde, ende die soodaenighe verstervinghe oock beminde: laetende weten aen haer volck, datse dien dagh in dat huys soude verblyven. Aldaer in een kamer ghesloten zijnde, brocht zy den heelen dagh over, met het lijden Christi t'overlegghen, ende haer lichaem te pynighen.

'T ghebeurde dat haer in de goede weke gheboden wierdt eenen roomer spaenschen wijn te drinc-

E e

ken,

ken. Sy nam terstont het glas, maer wist behendelijck, sonder dat 't jemandt bemerckte, den wijn met Aloë te verbitteren: ende ghedroncken hebbende, prees den wijn, soo dat-men niet anders en konde dencken, oft sy hadde hem met grooten smaeck ghedroncken. Sy was altijd versien van dierghelijcke bitterheden, om by gheleghentheynt sich hier van te dienen, ter oorsaecke vanden grooten schroom die sy hadde, van haer selven in dranck oft spijsse te voldoen, ende de groote gheneghentheynt tot dierghelijcke verstervinghe: die aen IOANNA soo ghemeyn ende soo aenghenaem was, dat de spijsen ende de dranken haer alsdan wel smaecten, als de verstervinghe der finnelijckheydt daer mede vervoeght was.

Men konde haer gheen meerder verdriet aendoen, als met het aendienē van leckere spijsen, Want haer lichaem vanden Geest soo ghetemt ende onder-ghebrocht was, datse walghe hadde van alle leckernyen. Maer indien 't gheviel datter jet onsmackelijck voor-ghestelt wierdt, daer op vielen haere ooghen, ende daer in vondt sy voldoeninghe. Verre van daer, datse oyt aen eenighe Dienstmaeght soude gheklaeght hebben, dat iedt qualijck ghekooct was: want sy oock sieck wessende, voor het alderbeste hiel, dat niet wel gheeten, oft ghedroncken en konde worden. Men moest haer iedt onsmackelijcks voor-stallen, alsmen wilde dat sy voedtsel soude nemen: want dat onsmackelijck was, nam sy aen, ende prees dat; maer het smackelijck wierdt van haer verstoeten.

Als sy woonachtigh was by haer Ouders, was
haer

haer meeste verstervinghe, gheene volle vryheyt te hebben van sich te versterven: want alle finelyckheden, tot de welcke sy somwijlen van haer Ouders aenghepraemt wierdt, dochten haer een gheduerighe doot. Sy sprack aldan tot haer selven met dese woorden, *Wat ghelijckenisse is er tuschen my, ende mijnen Verlosser? Ick en mach gheene verstervinghen doen; men doet my lieffelycke spijzen eten, immers al te goet voor my: men doet my wijn drincken, die ick in mijnen mondt bitterder wensche als alssem. Och wanneer sal ick eens de ghelegghentheydt hebben van in alle strengigheydt mijnen Bruydegom te volghen!*

Op eenen anderen tijdt sprack sy aldus: *ô liefde, wiens liefde ick niet weerdigh en ben! Och oft ick u op het alder-hooghste lief hadde! Laet my ten minsten my quijt maecken al, wat my niet noodtsaeckelijck en is, ende my in alles versterven, daer ick eenighe ghelegghentheydt toe hebbe. Ick en kan dit nu niet doen naer mijnen wensche: maer ick bidde uwe Goddelijcke Majesteydt, dat ghy u gheweerdighen wilt my daer voor eenighe pijnelyckheden over te senden. Ick wete wel, dat ick niet weerdigh en ben, die van u ontfanghen; nochtans betrouwende op uwe goetheydt, hope ick dat ghy uwe dienstmaert wat sult verleenen, en my gheene sterckte en sult laeten ontbreken om te verdragen.*

'T is eens ghebeurt, datse 's nachts wacker wordende, niet terstont op en stondt tot het ghebedt: wanneer een duyvelken al dansende sich aen haer vertoonde als met haer spottende, al oft sy hier in haer ghemack sochte. Maer sy heeft haer lichaem dit soo kleyn ghemack wel dier doen betaelen: ende peysde, dat Godt dit toe-ghe-

laeten hadde, op datse haer selven beter soude kennen, ende neerstelijcker versterven.

Wat klappernyen dat'er uytghestroyt wierden, en onstelde JOANNA sich ten minste niet: ja en konde niet vatten, hoe dat andere daer door foo ghestoort wierden. Voor reden ghevende, dat wy veelerger souden zijn, als de menschen segghen dat wy zijn, ten ware dat Godt ons bewaerde.

Die ons quaet doen, of die ons vervolghen, worden gemeynelijck vyanden genoemd: maer JOANNA noemde die vrienden: want dese oorfake van verstervinghe waren, en dies volghens van groote verdiensten. Daerom was sy besorght, om danckbaer te wesen aen die haer min toeghedaen waren: voor foo veel als sy behulpigh waren tot hare verstervinghen.

Sy en was tot niemant meer gheneghen als tot haer Biecht-vaders, door de welcke sy vervoordert wierdt in de deught. Nochtans, als het ghebeurde dat dese stierven, of verhuysden, en maecte IOANNA hier in geene swarigheydt, soo hier boven in't derde Capittel gheseyt is.

Nu kome ick tot eenighe wonderlijcke ende ongemeyne verstervinghen, die aen den Leser vrent sullen duncken, gelijk sy inder waerheydt zijn: de welcke hier verhaelt worden, tot ghetuygenisse van de uytinementheydt der verstervinghe die in IOANNA gheweest is.

Nauwelijcks en hadde zy de werelddt verlaeten, ende het gheestelijck kleedt aen-ghenomen, oft heeft sich ingebeelt datse alle hare genegentheden ten vollen moest overwinnen: want haer ooghwit was, geensins te leven voor haer selven: maer voor Godt alleen. Overfulcks ondersocht sy ernstelijck,

lijck, waer van sy den alder-grootsten afkeer hadde, ende waer in sy haer selven alder-meest versterven konde. Ende bevindende dat dit was, de fluymen van andere menschen, den etter, ende diergelijcke dingen, inden mondt te nemen met de tanden te knauwen ende in te swelghen (waer van het gepeys alleen de nature doet walgen) heeft voorgenomen het selve te doen, ende met een vroom gheмоedt allen tegen-strijt t'overwinnen: ende heeft het seer dickwils ghedaen. Sich hier toe verkloekkende met de bedenckinghe, dat *Christus* in sijn lijdē veel walghelijcker fluymen in sijn ghebenedijt aensicht, ja misschien in sijnen mondt, met inwendighe blijfchap ontfanghen heeft. Hier van sal ick eenighe besondere gheschiedenissen by-brenghen, doch luttel, om den Leser niet te seer afkeerigh te maken.

Eens inde Octave vanden *Heylighen Franciscus Xaverius* overleggende hoe dien grooten Apostel den etter hadde uyt-ghesogen uyt de stinckende wonde van eenen siecken, wenschte sy oock diergelijcke gelegentheyt t'ontmoeten, ende aen desen Heylighen, aen de *Heylighe Maria Magdalena de Pazzis*, ende andere, hier in gelijk te wesen: vastelijck vertrouwende, dat Godt hier toe de noodighe sterckte soude gheven.

Hier op quam haer te voren, dat een gheestelijcke Dochter, die met een groote sweringhe ghepijnt wierdt, haeren wensch wel soude toestaen. Sy verfocht dan ootmoedelijck van haer, datse het uyt-suyghen van dit gheswere soude ghedooghen: maer IOANNA badt te vergeefs, want dese Dochter dat geensins en wilde inwillighen. Hier naer wierdt sy indachtigh dat hare beste vriendinne, die

tot de verstervinghe even ghenegen was, een fitel droegh, ende verhopte dat sy dese soude kunnen verwillighen, om den etter daer uyt te laeten suyghen, twelck sy daetelijck op haer versocht. Dese dochter sprack hier van met den Biech-vader; ende uyt hem verstaende dat JOANNA hier toe oorlof van hem verkregen hadde, wiert den tijdt bestemt, met besondere voldoeninghe van JOANNA. Als dit naer noen gheschieden soude, vertrock JOANNA voor noen naer haer kamer, heel dorstigh om met volle teughen desen etter te trecken: maer hier teghen insiende haer onweerdigheydt tot soo verheven werck, was eenigen tijdt als buyten haer selven. Waer naer sy vlamigher wierdt als te voren, om het voor-ghenomen werck te vol-brenghen. Over tafel liepen alle haere gedachten op het ghene sy soo uytterlijck wenschte: ende aensende de persoonen die aende taefel waeren peysde in haer-selven: *Och dat ghy lieden wist wat bancket ick verwachte!* want haer alsdan niet en smaecte, ten opficht vande andere lavenisse, daer sy toe ghenoodt was. Den gewenschten tijdt gekomen sijnde, verstont JOANNA van dese dochter, dat den Biecht-vader den oorlof niet en hadde gegeven vande fitel uyt te suyghen, maer alleenlijck om die tot dry reysen met de tonghe te suyveren, want sy dit uyt den eyghen mondt vanden Biecht-vaeder verstaen hadde. Waer op JOANNA met versuchtingh seyde niet meer te willen doen, als den oorlof mede-brocht: ende, als onghedurigh, greep voor eerst de plaester, meynende dat den meesten etter daer soude aenghekleeft hebben: maer soo sy self schrijft: *ten hadde niet veel te bedieden:* want sy wenschte geheele mondtvullen

vollen aldaer te vinden. Sy quam dan tot de fistel self: ende al roock sy den stanck, ende al smaecte sy den etter, soo docht haer nochtans dat dit soo aenghenaeme saecke voor haer was, dat het met geene monden uyt-te-spreecken en is. Door d'overgrootte begeerte vergat sy haer selven, meer doende als haer toe-ghelaten was: want eenen vollen teugh etters soude haer eenen lieffelijcken dranck gheweest hebben. Maer de dochter vermaende haer dat den oorlof volbrocht was, ende en wilde aen JOANNA niet ghedooghen van iet voorders te doen 't welck JOANNA oock niet en wilde. Soo dan, noch niet voldaan zijnde, versocht en verkreegh sy noch eens den oorlof om dese fistel den tijdt van dry *Ave Mariate* lecken: want men haer den tijdt moest bepalen, op datse niet onmatigh en soude wesen.

Hier mede noch niet te vreden, viel sy voorts aen haeren Biecht-vaeder soo moeyelijck om dese fistel niet alleenlijck te lecken, maer oock te suyghen, dat hy ten lesten dit toe-stondt. Waer mede sy soo voldaan was, datse hem daer over schriftelijck bedanckte met dese woorden.

Eerw. Vader, och als ick bedencke dat V. E. my dese jonste ghedaen heeft, en wete ick niet wat doen by mijnen Beminden, op dat syne Majesteydt dit wvel-daet aen my verjont aen V. E. sonderlingh vergelde. Ick betrouwe hem toe, dat hy het oock doen sal. Ick bidde V. E. om de liefde Godts, dat V. E. my noch meer ghelieft te ghebruycken in dierghelycke ghevalen, al waeren 't oock wvonden van melaetsche, jae verkanckerde borsten van alle soorten van versworen pockxkens, ende soo voort. Och Eerw. Vaeder ick bidde V. E. door de liefde wanden ghenen die ons soo
seer

seer heeft bemindt, dat V. E. my vryelyck in alles ghe-
lieve te ghebruycken. Soo V. E. iet komt te hooren,
daer ick iemandt soude konnen helpen, ick ben geheel
ten besten in alle maniere: ende betrouwe vastelyck
dat V. E. hier en hier naemaels daer voor sal gheloont
worden.

Eens wesende inden hof, sagh sy een hoopken
weeke Katte-vuyligheydt daer de wormen uyt-
kropen: ende ghevoelde daer van soo stercke ende
grootte teghenheydt, datse rasselijck wegh-liep, uyt
vreesse van volghens haer ghewoonte oock hier
in haer selven te moeten versterven. Doch sy keer-
de weder met alle haeste, ende wentelde haer
aensicht daer in, met een onuytsprekelijcke kloeck-
moedigheydt, ende leckte dese vuylicheydt met
haere tonghe. Ja 'ten was haer niet ghenoech dit
eens ghedaen te hebben, en langh: maer, noch
afkeer ghevoelende, hernam daeghelijcks de sel-
ve verstervinghe den tijdt van een volle weke:
daer-en-tusschen over-legghende dat dese soo on-
aenghenaeme ende walghelijcke saecke, die Godt
noyt vergramt en hadde, soo verfoeyelijck niet
en was voor Godts ooghen, als haere Siele.

Sagh sy eenighe maeyen, pieren, wormen, oft
iet anders, daer sy schroom van hadde, sy nam
die op, en lietse langhs haer aensicht cruypen:
denckende hoe sy eens de spijsse der wormen
moest wesen. D'eerbaerheydt verbiedt hier alles
uyt-te-drucken; dat my dies aengaende bekend
is: segghende dan met een woordt, dat sy alles vlij-
telijck onder-nam, daer sy teghenheydt ende
schroom van hadde.

De begheerten ende de manieren, die sy ver-
dacht om haer te versterven, waeren soo won-
der-

derlijck, dat de Biecht-vaeders ver stelt stonden, ende moesten haer verbieden dies aengaende iet besonders te doen, sonder uytdruckelijcken oorlof, want haeren iever onmaetigh was: en door dit verbodt hadde JOANNA eenighsints dat sy wenschte: want haere pijnnelijckste verstervinghe was, sich niet te moghen versterven. Soo dat in haere laetste sieckte, als wanneer haer vanden Biecht-vaeder gheboden wiert krachtighe ende versterkende dinghen te nutten, om soo langh als het moghelijck was het leven te behouden, sy van hem versocht met 't saemen gevoeghde handen, ende d'ooghen vol traenen, dat hy haer geliefde de vrient-schap te doen, van uyt haere schaprade wat galle aen te brenghen, om die te menghelen met het gene sy nutten moest, ende dat ter eeren van *Christi* bitteren kelck: Waer voor sy hem beloofde eeuwelijck danckbaer te wesen. Maer den Biecht-vader niet teghenstaende dat sy soo oodtmoedelijck ende hertelijck badt, vreesende dat dit in dese ghesteltenisse aen haer ghesontheydt soude naedeeligh gheweest zija, niet teghenstaende dat het haer oude ghewoonte was, heeft dat gheweyghert, segghende: JOANNA, ghy hebt altijt van my versocht dat ick u soude versterven, waer ick soude konnen: aenveerdt dan van my dese leste verstervinghe, dat ghy hier in uwen wille sult breken.

Waer naer sy haer ooghen opslaende naer den Hemel, seyde: *Heere, ontfanght, bidde ick u, mijnen goeden vville, ende vergheeft my mijn onbedachtigheyt, waer mede ick mijnen Biecht-vaeder ben moeyelijck gheweest, in te versoecken 't welck hy oordeelde schaedelijck aen my te wesen; ende wilt hem, voor sijne voorsichtigheyt loonen.*

Sy hadde oock verfocht; dat den Biecht-vaeder den Doctoor soude beweghen dat, hy nieten soude voorschrijven, dat smaekelijck is: want sy overal, tot het leste toe haere meerdere verstervinghe socht.

Iemandt, die dit leest, kan dencken dat het leven tusschen alle dese verstervinghen seer verdrietigh moet wesen: maer die dit leven beproeft, is van ander ghevoelen. Vele Heylighen sijn onversaedelijck gheweest in dierghlijcke verstervinghen, als oock in lyf-kaltydinghen vande welke wy in't volghende Capittel sullen handelen: 'twelck niet gheschiedt en is sonder smaeck, sonder voldoeninghe, sonder vreught. Ick bekenne dat het beghinsel van soodaenigh leven niet en is sonder arbeyt: maer den voortganck is soeter, ende den uytganck teenemael soet. Hoort den seer godtvruchtighen ende wydt-beroemden (a) *Ioannes Climachus* spreken. *Het beghinsel der verstervinge, 't sy van het lichaem, 't sy vande siele, is arbeyt, het midde is somtijts arbeydt, somtijts ruste: maer het eynde en heeft gheen ghevoelen: want het de siele meer vervoordert in haer misdaeden te straffen: in't verdrucken van haer alder-grootste vyanden, de quaede gheneghentheden; in't vermeerderen der deughden, die alsdan gulfighlijck groeyen: hoe den arbeyt der verstervinghe minder wordt, ende oock geheelijck vergaet, naementlijck tusschen menichvuldige vreughden, die den Hemel aen soodanighe sielen mildelijck toefchiet.*

Het aensicht ende uytwendigh ghelaet van JOANNA gaf opentlijck dese waerheydt te kennen: want niet teghenstaende dat sy soo seer tot alle soorten der verstervinghe ghedreven wierdt, ende

(a) *Gradu 4.*

de selve soo ghestaedelijck oeffende : men kost nochtans uyt haer aensicht klaerlijck bespeuren de bly-hertigheydt van haeren gheest. Alle die haer ghekent oft ghesien hebben, kunnen ghetuyghenisse gheven, datmen weynighe menschen vindt, soo vriendelijck, soo soet-hertigh, soo vervremt van alle droefheydt ende swaermoedigheyt, als JOANNA in haer uytwendigh wesen, woorden, ende alle haeren handel gheweest is,

VIII. CAPITTEL.

Lijf-kastijdinghe.

K'En magh haer lijf-kastijdinghe niet afscheyden van haer verstervinghe, want sy een deel der verstervinghe is : ende om gheen andere reden en wordt sy afgetrocken van 't voorgaende Capittel, als om de menighe der stoffe.

Dit kastijden des lichaems, haeyre kleederen, disciplinen, ende dierghelijcke soorten van Godtvruchtighe strengigheyt, is altijd vande Heylighen seer gheploghen gheweest : ende dies te meer, hoe sy inde Goddelijcke liefde verhevender waeren. Hoedaenigh dat IOANNA hier in gheweest is, gaen ick voorstellen, ende den leser sal bevinden, dat sy soo wel in dit, als in 't voorgaende Capittel, meer te verwonderen is, als naer te volghen.

Sy en was nauwelijckx ingetreden haer thiende jaer, als sy behendelijck erghens bekomen hebbende een geknoot. haeyren kleedt, seer ghelijck aen een rijgh-lijf, het selve twee-mael jeder weke, ende daer en boven op avonden van besondere Feestdaeghen ghedraeghen heeft, om haer lichaem in

dwangh te houden, ende Godt meer te behaeghen. Doch soo sy onder haere ghewoonelijcke kleederen dit niet wel en konde draeghen, sonder bemerckt te worden; liet sy haere onder-kleederen af: soo dat de koude des winters haer niet min en pijnighde als het haeyren kleedt. Sy gebruyckte oock, een discipline van gheknoopte koordekens: ende een plancke, op de welcke sy heymelijck haer nachtruste nam. Soo dat'er noyt dagh en passeerde, sonder op eenighe maniere haer lichaem te pijnighen.

Met haer Ouders ter maeltijdt, of tot eenighe t'samen-handelinghe genoodt zijnde, wapende sy sich met eenen haeyren riem: om tusschen dat uytwendigh vermaeck, Godt niet te vergeten.

Geestelijck geworden zijnde socht sy haren bloedighen Bruydegom niet alleenelijck in haer herte, maer oock in haer-gevoelente draghen. Haer wiert aldan toegelaten te slapen op eenen stroyen sack, ende niet dan wolle-hemden te ghebruycken. Om dit leste te bedecken liet sy hare lijne-hemden van een ander gebruycken. Daer-en boven droegh sy het haeyren kleedt ende riem als te voren, beneffens dry disciplinen ter weke met yfere ketentiens: hier by wierden noch op sekere tijden braceletten van peauter vervoeght aen ermen ende beenen. Dit heeft sy onderhouden dry achtervolghende jaren, tot groot voordeel van hare siele.

Evenwel en meynde sy hier mede niet te voldoen aen't ghene dat sy Godt schuldigh was: want allen haren wensch was in een gheduerigh Martelie te leven: geen meerder vermaeck vindende, als in het pijnighen van haer lichaem, en aldus te wesen een volmaecte offerhande van danckbaerheyt ende voldoeninghe. Dies volghende was haer begherte

geerte van bloet te storten : ende die niet konnende maetighen, hiel soo lanck aen, tot dat-men haer den oorlof gaf van silvere spoorkens tot de discipline te gebruycken, en alsoo te dragen de bloedighe livreye van *Christus*. Hier mede viel sy sich soo ongenadelijck ende fellijck aen't lijf, dat-se nauwelijcks te vreden en was met vijf hondert slaghen, maer wenschte die te moghen verdobbelen tot het getal der slaghen die *Christus* inde geesselinghe ontfanghen heeft. Maer sy sagh vvel dat-se daer toe niet en konde geraecken : mits dat sy onder, 'tvoorseyde ghetal schier besvveeck. Waerom sy verfocht de selve lijf-kastijdinghe soo veel te dickvvilder te hernemen : ende desen oorlof bekomen hebbende, sloegh sy gemeynelijck op de selve plaetse, om niet alleen het vel, maer oock het vleesch ten besten te gheven.

Haren stroy-sack viel haer oock by nachten te sacht, vvant sy meer onrust moest hebben in hare ruste. Soo nam sy dan een plancke tot onder het hooft, ende boven de plancke noch eenighe steenen en stocken, denckende dat haren lieven JESUS noch geen plancke gehad en hadde om sijn ghebenedijthooft op te legghen : oft sy nam de planken van haer kamer, voor hare rust-plaetse.

Twee en-twintigh jaren oudt zijnde, ende vvoonnende by haren Oom, alvvaer sy door de lastigheyt vande Maerte seer veel te lijden hadde, viel haer inden sin, dat-se niet alleenlijck dit verdraghen, maer als een slavinne voor Godt moest wesen. Ende mits dat de slaven gheketent gaen, ergens eene ketene bekomen hebbende, heeft sy sich daer mede gegort, boven het haeyre kleedt. Maer afkeer voelende van 't selve haeyren kleedt oock by nach-

ten aen 't lijf houden, heeft sy soo langh ghebeden ende gefmeeckt, tot dat men haer ten lesten heeft toegelaten dit oock by nachten te ghebruycken: indese ghevvoonte volherdende een gheheel jaer achter volghens.

Gemerckt dat sy tot haer nacht-gebet de slaep-achtigheyt niet en konde over-winnen volgens haeren fin: verfocht sy vanden Hemel, dat haer soude geoorloft worden hier toe alle middelen te ghebruycken. 'T welck haer van Godt en het ghebedt toe gheseyt is, ende daer naer oock toe-ghestaen vanden Biecht-vaeder. Door verscheyde middelen die sy teghen den vaeck ghebruyckte, geen baete bevonden hebbende, heeft sy ten lesten netelen ghebruyckt om den slaep te verdrijven.

Op den eersten dagh des jaers 1633. voelde JOANNA wederom een stercke begeerte tot het Martelie, wenschende dagh, ende nacht te moghen draegen het haeyren kleedt, ghegort met eene ketene: ende sich aldan bevindende met een Hemelsch licht omringhelt, verftont sy dat dit haer soude toe-ghelaten worden voor eenighen tijdt: doch datse inde plaetse vande ketene een geknoopte koorde soude moeten nemen. Ende alsoo is 't gheschiet, want den Biecht-vaeder haer verfoeckten deelen toe-ghestaen, ende ten deelen af-gheslagen heeft volgens het ghene dat haer veropenbaert was, sonder dat hy nochtans eenighe kennisse hadde van dese veropenbaeringhe. Maer JOANNA hier mede noch niet te vreden heeft by andere instrumenten oock hulft ghebruyckt, om haer lichaem te kastijden: want sy nergens behendigere en was, als om altijdt nieuwe pijnen voor haer lichaem te versieren, sonder de welcke sy scheen niet te kunnen leven.

Ses-en-twintigh jaeren oudt zijnde droegh sy s'maendaeghs het haeyren kleedt, ende wederom van s'woensdaghs tot vrijdagh s'avonts, sonder dat af te legghen: s'Woensdaghs ende s'vrydaghs daer op noch een ijfere ketene, die sy inden Vasten over ander dagh droegh. Als haer belast wierdt dese ketene te laeten, heeft sy soo lanck ghebeden tot datse oorlof bequam om inde plaetse der ketene een gheknoopte koorde te draeghen: besonder vermaeck scheppende in dit teecken der slaven. Sy dede daer-en-boven een discipline van dry-entertigh slaeghen, met hulst, ende met andere grouwelijcke instrumenten: ende op de Vrijdaeghen eene van dry hondert slaeghen met silvere spoor-kens. Sy en moest de slaeghen niet tellen, om het gheral te weten: want sy door ghedurighe gewoonte, haer inbeeldinghe hechtende op verscheyde mysterien van het Lijden Christi, dit getal achter-haelen konde, sonder tellen: sich 't een mysterie, oft 't ander verbeeldende; naer den oorlof die sy aengaende dit ghetal bekomen hadde.

Sy socht desen yver te bedecken, soo veel als 't moghelijk was, verkiesende tot dit bloedigh ende pijnelijk werck, of den nacht, of den tijdt als sy alleen in huys was, of eenighe afghesonderde plaetsen, ghelijck was eenen verlaten kelder achter den hof gheleghen. Maer evenwel wierdt sy somwijlen ghehoort, buyten haer meyninghe, tot groote stichtinghe, ende verwonderinghe. Den knecht van haeren Vaeder dede dickwils sijn beste om dit te hooren: ende wierdt hier door soo beweeght, dat hy de wereldt verlaetende naer een klooster vertrocken is.

Door haer vierigh verfoeck, wierdt haer somwijlen

wijlen

wijlen oorlof vergunt om soo vele lijf-kastijdinghen aen-te-nemen als sy goedt vinden soude. Laet ons eenige staeltjens sien, hoe sy alsdan haer teer lichaem onthaelde.

Wy hebben verhaelt in het vijfde Capittel van dit tweede Deel, hoe dat JOANNA socht de siele te helpen, van een ghetrouwde Vrouw-persoon die oneerlijk leefde. Terwijlen dat sy alles te weghe broght tot beternisse van dese Sonderse, wierdt den Saligh-maecker by nacht haer verbeelt staende aende Colonne vanden hoofde tot de voeten ghegeeffelt, onder de slaghen beswijkende, ende ter aerde vallende overgoten met sijn Goddelijck Bloedt. Sy wierdt te samen indachtigh de leelijcke sonde van dese Vrouwe: ende ghemerckt dat sy eenen sonderlinghen af-keer hadde van alle onkuysheydt, heeft sy voor-ghenomen de misdaden van dese vrouwe bloedelijck in haer lichaem te straffen. Soo dan spoedelijck op-staende, ende sich voor ooghen stellende de gheeffelinghe van haeren Saligh-maecker, die hy voor de sonden der menschen, ende naementlijk voor d'onkuysheydt heeft onder-staen, heeft sy haer lichaem veel vreedelijcker onthaelt, als sy wel wiste oft inde donckerheydt des nachts konde bemerken: ende met lanck-duerige ende herde slaghen eenighsints verfaet hebbende den haet, die sy tegen de onfuyverheydt hadde, ende bermhertigheydt van Godt versocht hebbende voor dese vrouwe, heeft sy sich wederom tot de ruste begheven. s'Morgens op-staende, ende haer ghebedt inde donckerheydt des nachts voltrocken hebbende, is sy eer den dagh opstont naer de kercke ghegaen, onwetende hoe dat haere kamer door dese discipline ghestelt

stelt stont, ende door overgrooten yver niet voelende in haer selven hoe veel bloedts dat sy vergoten hadde. Terwijlen dat JOANNA inde Kercke was, is *Agnes* haere Meesterisse by gheval inde kamer van JOANNA ghekomen, ende wiert soo verstelt dat sy oock de gheestelijke weduwe by de welke sy met JOANNA woonachtigh was, naer dese kamer toe-ghesonden heeft. Sy bevonden dat de matte die JOANNA over t' bedde ghespreyt hadde, om het bedde niet te bederven, rootvervigh was van haer bloedt, de deckfels, lakens, ende bedde vol bloedt, haer nach-kleedt vol bloet het houten Cruys dry duymen breedt ende onder half elle langh, dat JOANNA rustende altijd inde armen hadde, soo bebloet, datmen in't papieren beeldt des Saligh-maeckers, dat op het Cruys gheplackt was, gheen wesen en konde sien: daer-entoven eenen grooten plas bloedts, die van het bedde af-gheloopen was tot op de solderinghe. Van alle dat gheseyt is was JOANNA onwetende. De welke vande kercke naer huys keerende van haer Meesterisse naer haer kamer gheleydt wierdt ende dapper bekeven over dese onmaetigheydt: ende daer nae niet min vanden Biecht-vaeder, als hy dit door *Agnes* verstaen hadde. JOANNA en wiste niet waer sich keeren van schaemte, om dat dit bekent was gheworden: ende was verdrietigh in haer selven, om datse in het uyt-gaen naer de kercke niet alles verstekten hadde. De berispinghe vanden Biecht-vaeder ontfanghen hebbende, versocht sy van hem oodtmoedelijck, om noch een andere discipline te doen, toefegghende datse in dese tweede haere onvoorsichtigheydt soude beteren. Maer dit versoeck wiert haer afgheslaghen,

Z

ende

ende de discipline verboden: 't welck haer seer pijnelijck was. Want haere hartste discipline was, geen discipline te moghen ghebruycken.

Anderwerf op eenen goeden vrijdagh gaf sy haer selven vijfthien hondert slaghen, eerst met gheknoppte snaeren, dan met hulst, ten lesten met sporkens.

Noch anderwerf is sy geduerende d'Octave vande Heylighe Ursula met haere medeghesellinnen, tot elf-duysent slaghen ghekomen.

Gheene instrumenten en waren soo fel, geen getal van slaghen soo groot, dat in't kastijden haers lichaems haere n jever konde voldoen.

Den Leser kan verwondert sijn hoe de Biecht-vaders soodanige lijf kastijdingen toegelaten hebben, ende die veroordeelen, om dat-se soo onmaetighe driften niet en hebben gestut. Maer ick en kan dese Biecht-vaeders niet beschuldighen: ende dat om twee redenen. Ten eersten, om dat-men bemerckte dat J O A N N A sonder dit kastijden des lichaems niet leven en konde: want sy soo seer queelde, als haer dit verboden wiert, dat-se scheen met een teerende kortse bevanghen te zijn, ende teenemael te beswijcken: als of de pijnen des lichaems haer leven waren, ende het derven der pijnen hare doot. Soo dat de Biecht-vaders dese overtollighe lijfkastijdinghen dickwils verbiedende, die ghenoechsaem schenen om hare siele uyt het lichaem te rucken; nochtans dickwils de selve toeghestaen hebben, om haer leven te behouden: want sy andersins scheen te sterven. Ten tweeden, om dat Godt, die t'alle tijden in sijn Heylighe Kercke eenighe besondere spiegels vā lijfkastijdinge heeft willé voorstellen, scheen aen I O A N N A boven natuerelijke
krach-

krachten te gheven, om te onder-staen, en langhdurighlijck t'onder-staen, dat de krachten van haer lichaem verre te boven gongh.

Want sy van Godt verweckt wiert tot dese selfame oeffeninghen: die de selve oock goedt-keurde, ghelijck eenighfins gemerckt kan worden, uyt het ghene hier boven gheseydt is, ende noch klaerder sal gheseydt worden. Als het Godts wille was dat JOANNA vrijwillighlijck dese pijninghen aennemen soude, wat is't wonder, dat sy oock den wille der Biecht vaders getrocken heeft, om de selve toe te staen? of wat is in dit toe-staen berispelijck? Laet ons nu voort-gaen inde stoffe die wy verhandelen.

JOANNA dan voelde, sonder uyt-neminghe, groote begherte tot alle oeffeninge, die aen het lichaem pijnelijck sijn: ende ghemerckt dat de Sodaliteyt vande Heylige Maghet binnen Ruremonde de ghewoonte heeft, van op Witten Donderdagh s'avonts een Processie in te stellen tot alle de statien van het lijden *Christi*, in welcke Processie die vande Sodaliteyt verschijnen met kleederen van boeteveerdigheyt, met koorden gegort, met bloote voeten, draghende kruysen, ende andere instrumenten vande Passie, ende verscheyde Lijf-kastijdinghen onder-nemende: hadde JOANNA grooten drift om sich te voeghen tusschen dat godtvruchtigh gheselschap, versoeckende van den Biecht-vader, om in dese Processie, beneffens andere, eenigh kruys te draghen, ende andere Lijf-kastijdinghen t'ondernemen.

Want haer docht dat dit geschieden konde, sonder dat-se van iemant soude gekent worden. Waer op den Biecht-vader vraeghde: waerom een kruys gedragen? Waer het niet beter aen een kruys gena-

ghelt te worden? Door dese woorden wierdt het herte van JOANNA soo seer ontsteken, om aen een Cruys ghenaghelt te worden, dat dit naghelen gedurichlijk bleef hangen in hare gepeysen: wenshende soo geluckigh te wesen, maer sich onweerdigh bekennde om tot soo verheven goet te geraken. Sy quam naer't spreeckhuys der Societeit, als wanneer de kruysen uyt-geleyt wierden, om in dese Processie gedraghen te worden, ende siende onder andere een groot Kruys, met de doorne Kroon, gheeffels, en naghelen: wiert sy soo begheerigh van dese naghelinghe, dat het niet moghelijk en is uyt te drucken.

Sy wenschte dat iemant haer aen dat kruys soude naghelen, ende soude tot danckbaerheyt voor hem gheerne ghestorven hebben: ende sy en konde dit kruys niet aen-sien, om niet over-wonnen te worden van tranen. Spreeckende met den Biecht-vader, ende uyt hem verstaende dat haeren wensch van een kruys te draghen niet en soude lucken, ende veel min van aen een kruys genagelt te worden: verfocht sy een heftige discipline te moghen doen, die haer voorsyde begeerte eenighsins verghelden soude. Haer verfoeck en wierdt niet teenomael afgeslagen, want vijfhondert slagen wierden haer toeghestaen: t'welck haer seer luttel docht, ende nergens toe dienstigh, als om den lust te verwecken. Hoe sy met dese discipline te werck is gegaen, kannen eenighsins achter-halen uyt de inbeeldinge die sy alsdan voor hadde. Sy verbeelde sich eenighe Maeghden die grouwelijck in haer lichaem gewont zijn gheweest: te weten, de *Heylighe Engracia*, die door gheeffels verscheurt zijnde, met het af-rucken des vleeschs, oock een stuck van haer Lever verloren

ren heeft: de *Heylighe Christina* die van haer vleesch inſghelijcks ontbloot wefende, een ſtuck daer van aen haren Vader offerde: de *Heylighe Ruffina*, die gheheelijk door-wondt, ſeyde: *Nu ben ick meer ghelijck aen mynen Bruydegom: want de teekenen van ſijn lijden draegh ick in mijn vleesch.* Dit waren hare beſondere Patroonerſſen, namentlijk voor dien dagh. S'avonts begon ſy het lijden *Chriſti*, ende beſonderlijk de gheeffelinget'over-leggen: hier na volghde de diſcipline, die ſy lanckſaemelijk liet aen-gaen, om de ſelve ſoo veel te beter te treffen. Den Leſer kan dencken, hoe dit ſoude af-gheloopen hebben, waer het ſaken dat de ſlaghen niet en hadden ghemacticht gheweest tot een ſeker ghetal: want ſy, dit werck vol-brocht hebbende, de begheerte behiel, van haer ſelven noch voorder ende meer te verſcheuren. Hier toe tot mede-hulper aen-roepende den *H. Franciſcus Xaverius*, en ſijne voor-ſprake verſoekende om den oorlofte verwerven, tot een volkomender kaſtijdinghe van haer lichaem, ende tot verweckſel by-bringhende, dat het ſoude wesen voor de bekeeringhe der ſondaren, ende der Onge-loovighe. Deſen Heylighen heeft hier op terſtondt ſich ver-toont aen **J O A N N A**: maer wat tuſſchen hem ende tuſſchen haer verhandelt is, en ſtaet in haere Schriften niet uyt-ghedruckt.

Haere ghedachten vielen al-tijt op het ghene dat het pijnlijckſte ſcheen te wesen, ende daer zy meerder af-keer van hadde. Ende gemerckt dat dit de netelen waren, ſoo haer docht, vergaderde ſy volle korven, om by nachten haer lichaem daer in te wentelen.

Als-men haer voorder den oorlof weygerde, tot beſondere Lijf-kastijdinghen, ghelijck het dickwils

ghebeurde, oock met verbodt van desen oorlof te versoecken, nam sy haeren toe-vlucht tot eenige Heyligen, versoeckende datse Godt fouden bidden, op dat hem soude ghelieven de Bestieters haerder Siele te beweghen, om haere begeerte toe te staen: ende dit ghebedt hadde meer-maels goede uyt-komste.

T'is eens gheschiet, datse begheerigh was de discipline met Hulst te doen, maer en kost gheen en oorlof bekomen. Vallende dan op haer knien voor het Beeldt vande Heylighe Moeder, vraeghde of-se haere Overheydt soude kunnen beweghen om dit te ghedooghen: ende als het Beeldt haer schein toe te knicken, bedanckte sy de Heylighe Maghet, als of sy het meeste weldaet des wereltds ontfanghen hadde. Met'er daedt, wierdt haer naeder-handt, sonder dat sy't meer vraeghde, den versochten oorlof vanden Biecht-vaeder toe-ghestaen: die, soo't schijnt, van Godt hier toe ghedreven wierdt.

Sy liet sich altydt voor-staen, datse haer lichaem te seer spaerde; daerom versocht sy altydt nieuwe ende meerdere Lijf-kastijdinghen. Die haer somwijlen wierden toe-ghestemt, tot haer grooter voldoeninghe: want sy gheene grooter verbintnisse en her-kende, als uyt het toe-staen van foodanighe dinghen.

T'en was haer niet ghenoech haer lichaem te pijnighen: maer sy begheerde oock dat haer Siele ghepijnicht soude worden. Daerom badt sy den Heere, dat hy haer, ten minsten vijf jaeren, dorrigheydt in't ghebedt ende verlaetentheydt soude toefenden, ter eere van sijn vijf gebenedijde wonden, ende soo het hem goet docht, oock gheheel haer leven: tot het welck sy sich veerdelijck op-droegh.

Hier

Hier nae heeftse noch eenen anderen vondt van wreetheydt tot haer selven bedaght : te weten, naer een langhduerighe discipline , inde wonden faut te vrijven : waer toe sy oock berderkens ghebruyckt heeft , ghelijck de vleesch-houwers , als sy het vleesch souden : in dese overgroote smerten soo gevoelijcke blijfchap vanden Hemel ontfanghende , dat hoe sy meer leedt , hoe sy min scheen te lijden. Het ghevoelen en ontbrack haer niet : maer de liefde verdreef het ghevoelen , ende maeckte alle pijnen seer aenghenaem.

Ghemerckt datse inde lijf-kastijdinghen onversaedelijck was , wiert haer wederom verboden , andere , als de gewoonelijcke , te pleghen , ende vorder oock verboden , oorlof daer toe te vrighen , ghemerckt dat de ghewoonelijcke oeffeninghen dies aengaende ghenoeghsaem ende overvloedigh waeren. Maer sy wist altijdt wat te vinden , om haer begeerte te verwoorderen , sonder de gehoorsaemheydt te verbreken. Nu quam sy al suchtende by den Biecht-vaeder , ghelijck een sieck mensch : ende als desen vraeghde , wat haer quelde , antwoorde sy , dat ick geene lijf kastijdingen en magh vraegen.

Andermael quamse den oorlof versoecken om te moghen vraeghen , ende en was niet gherust of ghesont , tot datse wederom wat verkreegh.

Mits dat haer krachten , soo door jaeren , als door uytmerghelinghe seer vermindert waeren , soo was haeren wensch jemandt t'ontmoeten , die sonder vermoeyt te worden haer lichaem kastijden soude , ghelijck men het ijser smeedt op het aenbeeldt , want sy wenschte vel en vleesch ten besten te gheven tot de beenderen toe.

Als

Als de lijf-kastijdinghen inden ouderdom haer verboden wierden, beklaeghe sy sich daer over aen Godt, ende badt hem seer minnelijck, dat hy medelijden met haer gheliefde te hebben, door het toefenden van eenighe pijnen, ghemerckt datse self die niet verwercken en mocht: ende haer gebedt is verhoort gheweest, ghelijck sy ghetuyght met dese woorden: *ick onweerdigh hebbe alle besondere lieffelijckheden ghenoten, diemen pijnen noemt: ende dat, Godt lof, by nae in alle mijn leden. Soud' et niet een swaere saecke sijn, Iesum in sijn passie mishandelt t' aensien, ende niet te moghen lijdē?*

Als haere swackheydt merckelijck vermeerderde, heeft den Biecht-vaeder oock alle ghewoonelijcke lijf-kastijdinghen haer verboden: wanneer sy wederom haeren toe-vlucht tot Godt nam, ende verkreegh van hem iet anders dat seer pijnelijck was.

Op eenen anderen witten Donderdagh versocht sy wederom als te voren, om bloots voets langhs de stadt een swaer kruys te draeghen, ende sware ketenen te sleypen: maer t'wierdt haer alleenlijck toe-ghelaten, met andere Godtvruchtighe menschen, de Processie te volghen, ende eenigh cieraet van lijf-kastijdinghe op desen wegh te ghebruycken. Sy gonck dan tusschen t'volck, met scherpe braseletten om de armen, hayre koorden om de beenen, een ketene om haer lijf, bloots voets, doch in haer schoenen, om niet bemerckt te worden, die sy met erweten betroeyt hadde. Desen wech viel haer soo moeyelijck, datse meer-mael onder-weghen besweeck soo datse van haer dienst-maeght heymelijck moest ondersteunt worden: waer in haer alleenlijck verdrietigh was, dat hare krachten

krachten moesten wijcken aen haeren yver.

Op den goeden Vrijdagh vertreckende naer haer kamer leyde sich plat ter aerde met de ermen uytghereckt, om soo dry uren lanck als ghenaghelt te zijn, ter eere van de dry uren, die den Salighmaecker aen t'kruys ghehanghen heeft: maer s'en konde dien tijdt niet uythouden (ghelijck sy dickwils te voren ghedaen hadde) want sy naer twee uren flauw wierdt. Niet-te-min, sy wenschte soo veel pijnen ter liefde van IESUS te lijden, als hy t'haerder liefde gheleden hadde, ende in plaetse vande derde ure, pijnighde sy haer lichaem met hulst, niet sonder smerten ende menighvuldighe wonden.

In leste van haer jaeren, quam sy met haer stocxken (sonder dit niet konnende gaen) tot haeren Biecht-vaeder, om lijf-kastijdinghen te versoecken: den welcken door haer bidden beweegt zijnde, den oorlof gaf tot eene discipline van twee-hondert slaghen: want JOANNA anders niet te stillen en was. Maer sy, van hem naer de Kercke gaende, dede haere klachten aen Godt dat hy haer soo scherffen Biecht-vaeder ghegheven hadde: Godt biddende, dat hy hem gheliefde een milder herte te verleenen, om meertoe te laten. Ende daer-en-tusschen en koste sy de geoorlofde discipline niet vol-brenghen, ten zy hier toe eene heele weke bestedende. Soo machteloos was sy geworden, maer bleef onophoudelijck even begeerigh tot lijf-kastijdinghe, die sy sonder ophouden verfocht, soo lanck als sy spreecken konde.

Waer is onsen jever? waer is den haet tot ons lichaem dat Godt meer vergramt heeft, ende meerdere straffen weerdigh is, als het lichaem van

H h

dese

dese jeverende Siele? Waer is onse verstervinghe? waer is onse lijf-kastijdinge; De Schrifture roept: versterft u, versterft u, Christus gaet voor: de Heylighen volghen: JOANNA volght: ende wy blijven doof aende stemme Godts: wy blijven blindt aen 't voorbeelt, dat *Christus*, en soo vele andere sijne navolgers voorstellen: wy blijven slaven van onse ongeregelde ende sondighe ghenegtheden, soo inwendighe, als uytwendighe. Ist dat wy moeten wijcken aen JOANNA, ende niet en willen, of en kunnen soo grootdadighe wercken involghen; dat ten minsten hare voetstappen ons verwecken, om die verstervingen, ende die Lijf-kastijdinge kloeckelijck aen te vatten, die Godt ons afvraecht, of toe sent; die onsen staedt vereyscht; die tot verhoedinge der toekomende gebreken, noodigh of nuttigh sijn,

IX. CAPITTE L.

Ghebedt.

WY en kunnen 't ghebedt van JOANNA niet bequamelijcker verhandelen, dan naer de verstervinghe: want beyde dese deughden als gefusters ende onscheydtbare mede-gesellingenzijn, vande welcke de verstervinghe voorgaet, ende 't gebedt na volght. Soo wordt de Bruyt in't Boeck der Sanghen van den Hemelschen Bruydegom geleydt, die haer voorgaende ende aenlockende om te volgen, seyde: (a) *Ick sal na den Bergh van Myrre gaen, ende na den heuvel van vieroock.* Wat dit bediet, leert den H. Paus *Gregorius*, schrijvende op de ghemelde woorden aldus. *Vat verstaen vvy door den Bergh van Myrre,*

(a) Cant. 4. 6.

Myrre, als een stercke ende verheven verstervinghe; die by de Myrre vergelēken wordt, om dat de Myrre bitter van smaeck ende goedt van reuck is. Ende wat verstaen wy door den heuvel van wieroock, als een verheven ghebedt? 'T welck by eenen heuvel, ende niet by eenen bergh vergeleken wordt, om dat 't Gebedt lichtelijck bekomen wordt, als den bergh van verstervinghe veroverd is; ende by den wieroock, om dat het als wieroock ten Hemel op-klimt. Den Bruydegom dan gaet na den bergh van Myrre, ende van daer na den heuvel van vieroock: want hy vriendelijck die sielen besoeckt, die by door verstervinghe haerder gebreken siet opklimmen.

Laet ons het Ghebedt van JOANNA ter hande nemen, ende dat bequamelijck deelen.

I. §.

Ghebedt in't ghemeyn.

Die sou seggen dat het leven van JOANNA een geduerigh ghebedt is gheweest, en soude sich niet misgrijpen.

Van haere eerste minder-jarigheyt heeft-men bemerckt dat haren gheest besonderlijck ende sonder ophouden hiet toe gedreven wierdt: want sy van alsdan uyttermaten neerstigh was, soo tot het leeren, alt tot het oeffenen, van al wat tot het selve dienstigh ende voordeeligh is. Sy hoorde Sermoonen t'allen tijde seer geerne, ende wierdt daer toe als ghedreven, oock eer sy die wel verstaen kost: ende die gehoort hebbende, pooghde sich, om den inhoud van 't Sermoon diep in te printen in haer memorie. Ende sy hadde daer op veel te vraghen,

H h 2

om

om de faeke beter te vatten, namentlijck als sy noch een kindt zijnde, by gebreck van jaren ende van wetenschap, de faeke niet wël en begreep. Daer naer onder-socht, sy de bequaemste middelen, om in't werck te legghen, datse inde Sermoonen ghehoort hadde. Op dese dinghen speelden haer ghedachten geheel den dagh: ende sy bevondt metter tijdt meer en meer, dat gelijk de spijsse beter voedtsel gheeft aen het lichaem, als sy inden mondt wel geknouwt wordt; alsoo oock de waerheden des Gheloofs profijtiger zijn aen de siele, als die dickwils ende aandachtelijck overpeyst worden: segghende, dat soo menighe Geloovighe niet en onderhouden de wetten Godts, en soo menighe Geestelijcke niet en wandelen den wegh der deughden, om datse niet rijpelijck en overlegghen dese waerheden.

Van haer kintsche jaren was de Kercke haer lustplaetse: alwaer sy aen een jeder diende tot stichtinghe, ende tot voorbeeld van alle Godtvruchtigheyt. Sy was van haer vier jaren wel bedreven inde mondelijcke ghebedekens, die sy daghelijck x las: ende van haer vijf jaren begon sy afghesonderde plaetsen te soecken, om bequamelijcker te bidden. Wat was dit altemael, als kalck en steenen, ick wil segghen, bereytsel, om den grooten ende verheven bouw des ghebedts op te trecken?

De gheneghentheyt tot d'eenigheydt groeyde in haer met de jaren: en gheene plaetse en was haer aenghenamer, als de Kercke, ende de kamer: om te bidden, geestelijcke Boecken te lesen, eenigh handwerck aen te nemen: ende daer-en-tusschen den gheest altijd met Godt te bekomeren. Ende ghenootsaeckt zijnde om onder de menschen te wesen en verlietse daerom 't ghebedt niet.

Was

Was sy aen de tafel? sy badt: want sy alsdan het etē, dat haer swaer ende lastigh viel, socht lichter te maken met soete gepeysen. Somwijlen offerde sy haer selve aen Godt, om in hem verteert te worden, ghelijck de spijsse van haer verteert wierdt. Andermael, dat gelijk de spijsse veranderde in haer bloedt ende vleesch; sy oock teenemael in Godts-liefde mocht veranderen, ende andere diergelijcke.

Was sy in eenighe t'samen-sprake met menschen; sy badt: want-se geen gehoor en gaf, dan alleene-lijck aen Godtvruchtighe dinghen. 'T gebeurde somtijds dat-se in't gheselschap was, daer-men onbescheyde saken voor-rhadde: als wanneer JOANNA niet en wist wat'er geseydt wierdt. Ende sy is somwijlen twee uren lanck geweest in diergelijcke gevallen, sonder een woordt te spreken. Als haer geseyt wierdt, dat-se niet en sprack, of als-men haer ghevoelen afvraeghde, antwoorde: *Vel wat sal ick segghen op 't gheen ick niet en verstaen?* Maer als-men van Heylighe saken sprack, dan gonck haer hert, en haren mondt open.

Gongh sy lanckx de straten? sy badt: want sy alsdan niet alleene-lijck haer ghepeysen op Godt en hadde, maer oock alle Beelden van *Christus*, of sijne Heylighen, die op de straten waren, met een kort gebedt vereerde. 'T is eens gebeurt, dat-se wat spoedigh voor by een Crucifix gaende, het selve niet ghesien en hadde: als wanneer sy hoorde dese woorden: JOANNA, *gaet-ge soo voor by, sonder my te groeten?* Waer op sich omkeerende, sagh het Beelt vanden gekruyften Salighmaker: ende terstont vallende op hare kniën, bekende hare plicht, ende bedanckte den goedertieren Godt van sijne vermaninghe.

Wat wil ick hier voorder van segghen? met een woort alleen, kan ick goet-maken dat het leven van JOANNA een geduerigh gebedt was: seggende met de waerheyt, dat het haer seer pijnlijck, ende een overgroot torment was, oock voor korten tijdt het ghebedt te derven. Ick bewijse dese waerheydt met dese geschiedenisse.

Den Biecht-vader hadde aen JOANNA, die siecker-tieren was, gheboden s'morghens tot ses uren te rusten, ende niet in't minste by nachten te bidden: 'tgeene een hert woordt was voor JOANNA: aen't welck sy nochtans sich onderwierp. By nachten wacker wordende, vreesde sy haer herte tot Godt te keeren, om teghen den wille vanden Biecht-vader niet te misdoen: ende Godt was evenwel in haer gepeysen. Aen den welcken sy alleenlijck seyde: *Heere, ick moet slaepen.* Maer onvoorfiens sich eens vergetende, met te segghen: *Och! mijnen Godt!* badt terstont om vergiffenisse, vreesfende teghen de ghehoorsaemheyt misdaen te hebben. Maer bemerkte terstont, dat sy hier mede teghen de ghehoorsaemheyt op een nieuw misdede: want vergiffenisse vra ghen, was oock bidden. V Wat gevoelen sy gehadt heeft in dit ghebodt des Biecht-vaders, van sich by nachten van 't ghebedt t'ontrecken, gheeft sy te kennen met dese woorden. *Dat ick soude willen verklaren vvat tormenten mijn herte ende mijn siele dies aengaende gheteden heeft: dat vvaer te vergheefs. Dien geduerighen teghenstant om te slaepen, en niet te bidden, is onverdraghelijck. Ick en vvijs niet, hoe ick 't hadde: het docht my onmoghelijck, my soo te moeten stellen, teghen dien invvendighen treck tot Godt. Ick hebbe oock groot achterdencken, of ick, met voort te gaen in alsulcke ledigheyt, wel mocht verflappen: VWant het sijn dingen,*
die

*die de bedorven natuere toegheven: dan ick ghevoele
min moeyte om my tot Godt te begheven, als my van
hem te trecken.*

Wat dunckt u Leser, en was het Leven van JO-ANNA niet een gheduerigh bidden? Die by nachten swijmelende soo groot ghewelt moest doen, om het gebedt te laeten, die dit verbodt vanden Biechtvaeder voor een onverdraeghelijck torment heeft ghehouden; wat heeft die soo by nachten als oock by daeghen ghedaen, den vrijdom ghenietende om te moghen bidden.

Sy hadde seer veel ende verscheyde practijcken van bidden, die te menighvuldigh zijn om hier beschreven te worden; want aengaende den Roosenkrans, heeftse wel hondert verscheyde manieren verdacht, om met meerdere inghekeertheydt des herte dien te lesen. In haer schriften staen oock vele schoone oeffeninghen uytghedruckt, om Godt vruchtelijck Misse te hooren, ende andere dierghelijcke wercken, profijtlijcker ende aenghenaemer aen Godts ooghen te maecken.

Haer Ghebedt en was niet alleen voor haer selven, maer oock voor andere: wantse niet meer iemant uyt haer ghebedt en sloot als uyt haere liefde, die tot alle menschen haer uytreyckte, ghemerckt dat den Soone Godts voor alle menschen ghestorven is. Ende al hoe wel sy bekende onweerdigh te sijn, om van Godt verhoort te worden, en weygherde nochtans aen niemant haeren bystandt, die versocht wierdt.

De kracht van haer ghebeden onder 't volck seer bekent zijnde, was 'er eene jonghe ghetrouwde Vrouwe van haer goede kennisse, die door IOANNA groote aelmoessen uyt-reyckte aende Armen.

Dese

Dese sieck zijnde, verfocht van haer, Godt te willen bidden, datse de ghesontheydt moght wederkrijghen, by aldien dese dienstigh waere tot haere saligheydt, maer anders niet: want het een seer Godtvruchtighe vrouwe was. IOANNA begonst te bidden, ende den Heere verroonde haer in 't ghebedt de ghesteltenisse van die vrouwe: hoe datse noch eenighen tijdt soude leven, maer met lijden gheoeffent worden, ende haere lijdsaemheydt ende overghevinghe van haeren wille, aen hem seer aenghenaem soude wesen: datse niet veel ghesonde daeghen en soude hebben, ende vroegh vande weereldt scheidt. Quaelijck en hadde IOANNA begonst te bidden, of dese siecke bevondt haer soo verlicht, datse niet en twijffelde of sy hadde door dese ghebeden volle ghesontheydt bekomen: maer IOANNA seyde haer heymelijck alle de schickinge des Heere, haer verkloekende om alles te lijden ter liefde Godts, dat haer toegheschickt was; ende gelijk IOANNA voorseydt hadde, soo is 't geschiedt. Als sy dit beschrijft, voeght 'er by dese waerschouwinghe. *Ghemeynelijck gaet het soo, dat iet besonders overkomt, of in 't lichaem, of inde goederen, of andersints, aende ghene die eerst tot den geestelyken staedt sich willen begheven, ende daer naer afvrijcken: want Godt en wordt niet gheerne verstoeten.*

Somwijlen wiertse van soo veele verfocht om te bidden, datse niet en wist van waer eerst beginnen. Waerom sy alsdan de vryheydt nam, van vriendelijck Godt te vraeghen, om wat reden dat hy toeliet, datse van haer Biech-vaeders, ende andere overlafst wierdt, met soo veele saecken van hem te verfoecken, daerse d'alderonweerdighste was van alle menschen: datse gheerne ghehoorsaem was,
ende

ende gheerne dienst dede aen een ander, maer tegenwoordelijck niet en wift, van waer beginnen, mits dat sy soo vele requesten hadde aen te dienen Waer op den Heere sich vrindelijck aen haer ver-toonde, als medelijden met haer hebbende over dese menighvuldige sorgen, ende sijne hulpe toefegghende, om alle dese requesten op te draeghen aen sijnen Vaeder. Wanneer JOANNA soo inghenomen wierdt door de liefde tot Christus, datse wenschte eeuwelijck soo te blijven, ende schroomde tot haer selven te komen.

Noch meer overvallen wesende met menighvuldigh verfoeck van haer gebeden, soo datse geen uytkomen en sagh, sprack sy tot Godt, segghende: *Heere, ick vveet dat uwe Majesleyt soo vvel vele dinghen seffens kan gheven, als een alleen; ende oock geven vuilt: uwe macht, ende goetheydt, maeckt my stout, om dit alles in eene reys van u te verfoecken.*

Niet alleenelyck en waeren in haer ghebedt de Persoonen, die de ghebeden van JOANNA verfochten; maer oock andere die dit niet en verfochten: want sy wel wiste dat Godt het bidden voor malkanderen van ons vereyscht. Sondaghs badt sy besonderlyck voor de Christelycke jonckheydt, op datse in deughden mocht op-wassen: s'maendaghs voor de Sielen die in't Vaghevier zijn behalven datse alle haere verdienstighe wercken aende selve toe-eyghende, voor soo veel als dit kan gheschieden. Dynsdagh, voor alle bedroefde herten. Woenfdaghs, voor de bekeeringhe der ongheloovighe. Donderdaghs, voor vrienden ende vyanden, op dat een jeder van dese meer mocht ontfteken worden, door liefde en eerbiedinghe tot het alderheylighste Sacrament. Vrydaghs, voor de

bekeeringhe der sondaeren, op datse niet verloren en souden gaen. Saterdaghs, voor alle die in suyverheydt leefden, op datse in 't onderhouden der selve mochten volherden.

Sy badt oock besonderlijck ende dickwils voor die ghesondight hadden, naementlijck als eenighe sonden tot haere kennisse quamen: ende sy kreegh dickwils van Godt self de kennisse, dat eenighe Geestelijcke of weereldtlijke persoonen in swaere sonden ghevallen waeren: alswanneer sy niet op en hiel van te bidden, tot dat 'er beternisse ghevolght was.

Sy badt oock besonderlijck voor alle gheestelijcke, en wereldtsche Overheydt, als die seer voordeligh oft achterdeeligh aen 't eeuwigh welvaeren van haer onderfaeten konnen wesen: voor de verheffinge vande Heylighe Kercke, ende uytroeyinghe der Ketterijen: voor den voorspoet van 't Huys van Oostenrijck: voor de vervoorderinghe vande Societeyt Iesu, als seer dienstigh aende Heylighe Kercke. Niemandten wierdt uytgesloten uyt haer ghebedt: want sy badt voor gheestelijck ende weereldtlijck, niet alleen in 't gemeyn, maer oock in 't besonder: voor Pausen, Cardinalen, Bisschoppen, Prelaten, voor Keyfers, Koninghen, Rechters; voor gheloovighe, en ongheloovighe; voor rechtveerdighe, ende sondaeren; voor ghetrouwde, ende onghetrouwde; voor oude ende jonghe; voor arme en rijcke; met een woordt, het moest al in haer ghebedt komen, daer den Salighmaecker voor gestorven is.

Maer met d'aldermeeste goedthertigheydt badt sy voor de ghene, die haer eenigh onghelijck aenghedaen hadden: want ghemerckt dat sy, soo be-

gee-

geerigh was om te lijden, en hiel sy 't lijden dat haer aenghedaen wiert, niet voor vyantschap, maer voor vrientschap: ende wiert noch stercker aengepraemt tot dit ghebedt om datse haer selven ghemeynelijck veroordeelde, als eenighe reden ghegeven hebbende tot dit onghelijck, ende in haer woorden of wercken gheene genoeghsaeme voorfichtigheyt ghebruyckt hebbende. Wantse anderen veronschuldighde die teghen haer misdaen hadden, ende alleenlijck haer selven beschuldighde, als de eenighe oorfaecke van soodaenigh gheval.

Om meerder kracht aen alle de voorseyde ghebeden te gheven verfocht sy van eenighen besonderen Heylighen in haer bidden gheholpen te worden, die sy alsdan voor Patroon of Patroonerse verkoos: soodaenighe Patroonen hier toe verkiesende, die besonderlijck dienstigh waeren tot het ghene sy voor-hadde, 't zy om datse uyt schijnende gheweest waeren in dierghelijcke saecken, 't zy om iet anders. Dit sy ghenoech van haer ghebedt in't ghemeyn: laet ons nu komen tot haere Meditatie, of bedenckinghe.

2. §.

Bedenckinghe.

DEn eersten Meester die haer gheleert heeft den gheest inwendelijck in Goddelijcke dinghen te oeffenen, is Godt self gheweest: daer nae is sy oock door menschen onderricht, ende leeringhen die de Meesters van't inwendigh gheestelijck leven voorschrijven. Sy voorderde in dese oeffeningen soo seer, dat alle haere wercken schijnen een gheduetighe bedenckinghe gheweest te zijn.

li. 2

Be

De stoffe van haer bedenckingen was ghemeynelijck het leven Christi, als het alder-volkomenste voorbeeldt van alle volmaecktheydt: 't welck sy niet alleenelijck diep-grondelijck en bemerckte, maer oock sorghvuldelijck in alle haer wercken naevolghde. Ghelijck eenen Schilder die de konste wilt treffen sich oeffent in het naevolghen vande uytgenomenste schilderyen: soo oeffende sich IOANNA in't overdencken des levens Christi: om haeren Salighmaecker volmaecktelijck uyt te drucken, in alle haer woorden, wercken, ende ghepeyfen. Sy was in dit stuck seer aerdigh, ende bevallijck: hebbende seer soete bemerckingen op al wat het leven Christi belanght: ende dese bemerckingen passende, op de voorvallende Feestdagen, Het sal dienstigh wesen, dat ick dies aengaende iet by brenghe.

Ten tijdt vanden Advent was JOANNA heel befigh, om in haere Siele als een stalleken te bereyden daer Christus soude herberghen, ende gheborn worden. Ende om dit bequamelijck te doen, versocht sy den raedt vande H. Maghet, ende vanden H. Ioseph; noodende de Moeder ende den Voestervaeder van dit Goddelijck kindt, om tot haer Siele te komen, ende dit werck wel te bestieren, op dat'er niet ontbreecken en soude: ende sy volghde alsdan de goede inspraecke, die sy door dese Hemelsche bestierders ontfongh. Sy leyde voor fundament ende grondt van dit stalleken, een diepe vernietinge van haer selven: ende langh ghegraven hebbende in haeren Niet, begoft sy den bouw op te trecken, door de Hope in Godt. Het kribbeken socht sy van alderley kostelijcke ghesteenten te maecken, uyt jeder gesteenten eenighen eyghendom

dom treckende, die ghelijckenisse heeft met eenige deught: ende dese deughden waeren de stoffe van't kribbeken. Ende midts dat dese ghesteenten met goudt moesten 't famen geheght worden, dit gout was de liefde. Soo dat alle dese deughden uyt enckele liefde van haer moesten gheoeffent worden, om eenen bandt met malkanderen te maecten. Aen dit kribbeken en mochten oock geene witte peerlen ontbreken. Soo verwoeghde sy dan by de voorseyde deughden de reynigheydt, die aen JESUS soo seer behaeght. Het stroy was al te herdt voor dat kindeken: soo moest sy dan een sachter en gemakelijcker beddeken vinden: dit beddeken was de gevoeghsaemheydt met den wille van een ander, ende de onderdaenigheydt tot haere Oversten: want den Saligh-maker op dese deughden seer geerne sijn ruste neemt. Inde plaetse vanden Esel stelde sy de lijdtfaemheydt, ende inde plaetse vanden Os de saghtmoedigheydt: om door beyde dese deughden het kindt te verwermen. Als den tijdt nu naeckende was, dat het Goddelijck kindt soude gheboren worden, soo moest het stalleken uyt-ghewasschen worden met tranen, om oock de minste vuyligheydt te weeren, ende alles op het aldernetste te bereyden: ende hier naer wierdt Hemel en Aerde van haer ghenoodt, om den nieuwen *Messias* te verwillekomen, als hy soude gheboren worden. Dit en gheschiede niet sonder datse dickwils haer selven in Godt verloor: maer dit laet ick nu daer, ende spreke alleenelijck van haere bedenckinge. Op den Kers-nacht sich vertreckende nae de kercke, eer de Misse begoft, stelde sy haer selven al achter de voeten vande Alder-heylichsten Maeghet, die sy aensagh als in Godt

op-ghetoghen doort'aenschouwen vande eeuwige gheboorte des Soons uyt den Hemelschen Vader : ende te famen slaende d'ooghen van haer verstandt op d'onbegrijpelijcke ende ongrondeerlijcke liefde van die groote Majesteit , die als de werelddt vol duysternissen ende koude was , in den duysteren nacht een nieuw-gheboren kindt heeft willen worden , om dese duysternissen te verlichten , ende dese koude te verwerpen. Het kindt gheboren zijnde , docht haer dats 'et hoorde schreyen , ende traenen sagh storten over onse sonden , die sy geerne met haer eyghen traenen af-ghedrooght soude hebben. Dan verbeelde sy sich , dat *Maria* het kindeken in doeckskens wondt , ende sy soude geerne oock hier toe wat by-gebroght hebben : maer aenmerckende haere armoede , en wist sy niet beter te schencken als eene suyvere meyninge ende liefde tot dit kindt , in alle haere wercken : offerende haer selven aende arme Moeder , tot eenen windel-bandt voor het kindeken. Hier by bemerkte sy oock de soete gheneghentheden die den Heylighen *Ioseph* aen dit kindt bewees , ende verklaerde de selve gheneghentheydt oock te hebben met alle de lief-hebbers van *Iesus* die der oyt gheweelt zijn , of fullen wesen. *Maria* self , soot scheen , sprack haer toe , ende seyde aen *IOANNA* datse in dese gheneghentheydt altijd soude volherden.

Daer naer verbeelde sy sich , dat *MARIA* het kindeken in doeckskens gewonden omhelfde , ende *IOANNA* socht oock te naerderen , om het selve eerbiedighlijck te doen. Daer-en-tusschen was 't tijdt vande H. Communie t'ontfanghen : wanneer sy haren Godt , voor ons mensch geworden , als uyt
de

de handen van *MARIA* onfongh, meer buyten als by haer selven. Met diergelijcke bedenckingen op de mensch-wordinghe des Heere onderhiel zy sich tot Licht-misse toe: ende diergelijcke staen in hare schriften oock voor ander Hooghtijden ende Feestdaghen beschreven, die ick hier niet en kan bybrenghen, of soude heele Boecken hier van moeten schrijven.

Sy heeft sich vele jaren gheoeffent inde bedenckinge vande vijf *VVonden Christi*: leerende uyt de wonde vanden slincken voet, de verstervinghen van alle natuerelijcke lusten ende sinnelijckheden: uyt de wonden vanden rechten voet, alle uytwendige moeyelijckheden geerne te verdragen: uyt de wonde vande slincke handt, sich voor een verworpsel van alle schepsels te houden: uyt de wonde vande rechte handt, geenen geestelijcken troost te willen genieten, maer in teghendeel alle verlatentheydt geerne te lijden; uyt de wonde des herte, alles te peysen, te spreken, ende te doen, in liefde, uyt liefde, ende door enckele liefde Godts.

Om dese bedenckingen profijtlijcker te maken, sloegh sy drymael daeghs hare Oogen op dese Heylige *VVonden*; s'morgens, s'noenens, ende s'avonts, s'morghens, leetwefen verweckende over alle hare voorleden misdaden: s'noenens, sich verweckende om de deughden kloeckelijcker te oeffenen, ende hier toe ghelegentheydt te soecken: s'avonts sich vereenigende met *Christus*, ende als dringhende in sijne wonden, met een vast betrouwen van door de selve krachtelijck geholpen te worden, om te volbrenghen al wat *Christus* van haer begeerde.

Op de naemen van *IESVS*, van *MARIA*, ende van *Ignatius*, hadde sy seer seldtsame bedenckingen. Soo dat

dat

dat den Heere haer eens verthoont heeft, dat dese dry namen in haer herte geschreven ende gedruyct stonden. VVaer door sy soo verheught was, dat-se niet en konde ophouden den Lof van dese namen te singhen: ende heeft self op die namen aerdighe ende vierighe gedichten gemaect.

Hare bedenckingen wierden dickwils veruoeght met eenighe lijf-kastijdinghe, passende op het misterie, dat'se voor hadde. By exempel: over peysfende de kaeck-slagen *Christi*, gaf-se sich soo veel kaeck-slagen, dat hare wanghen opswollen: overpeysfende de kruyslinge, rechte sy sich op een Kruys, ende pijnighde het midden van handen en voeten, als of die genagelt wierden: overpeysfende den dorst *Christi*, die sy dickwils overdocht, maer altijd sonder versaedt te worden, en scheyde daer niet af, sonder een droncksken van haer bloedt, door de discipline, te schencken aen haren Beminden, om sijnen dorst te laven.

Met dierghelijcke bedenckingen en onderhiel IOANNA sich niet alleenelijck inde Kercke, ende inde kamer: maer oock op de straeten. Op den vrijdagh was sy ghewoon te besoecken de Stalien der Passie, soo-men die noemt: ende alsdan innighlijck t'overlegghen de mysterien die daer voorghestelt worden. Dit doende, besproeyde sy de straten met haer tranen, die sy stillekens ende bedecktelijck over haer wanghen liet vlooden, wenschende tot dancksegginghe meer bloedt te konnen vergieten als sy water uyt haer oogen konde storten. Dan eens ontmoetende haer Moeder, wierdt seer beschaemt, om dat-se d'ooghen opgheswollen hadde van schreyen, ende verberghde haer selven.

Maer terstont verstont sy dese woorden van
Chri-

Christus: Ghy zyt beschaemt om dat-ghe medelijden met my hebt: en ben ick dan geen medelijden vveerdigh, daer-men my soo veracht? Naer soodanighe insprake, en heeft sy niet meer op menschen ghepast, maer sonder eenigh opsicht den vollen loop aen haer tranen ghegheven.

Uyt dit menighvuldigh overlegghen des levens Christi, behaelde JOANNA (buyten vele andere) dese twee vruchten. Ten eersten, dat al, wat haer overquam, haer niet swaer of lastigh en viel; want van haer lijden terstont vallende met haer verstant op het lijden Christi, stontse altijd beschaemt, om dat haer lijden onvergelyckelijck kleynder was, als het lijden Christi. Ten tweeden, dat-se boven mate ervaren was om een bedruckt gemoedt te herstellen: want-se terstont ter handt hadde uyt het leven Christi dat hier toe dienstigh was: het welck sy gebruyckte met sulcke bondigheyt van redenen, ende kracht van woordé, dat de menschen, die haer hoorden, niet alleenlijck herstelt, maer oock gedreven wierden om noch meer te lijden.

D'eerbiedinghe, die niet alleen seer profijtigh, maer oock noodigh is, als men handelt met die groote ende onbegrijpelijske Majesteit Gods, was in JOANNA soo uytnemende, datse overleggende de Goddelijcke teghenwoordigheyt, ende hare verworpenheit, dickwils verdwelmt, en als buyten haer sinnen was: verliesende alsdan haer selven door het overdencken vande grootheyt Gods, ende van hare kleynheit.

Dese eerbiedinghe en was in haer ghebedt niet alleenlijck inwendigh, maer oock uytwendigh, door d'oodtmoedighe ghesteltenisse des lichaems: 'twelck sy niet alleenlijck en booghde door het

K k

knie-

knielen, maer menighmael plat ter aerden wierp ; naer het voor-beelt van Christus, als niet weerdigh den Hemel t'aenschouwen, ende den vloer besproeyende met menighvuldighe traenen.

De langhdurigheydt van haer ghebedt was oock sonderlingh : want sy ghewoon was, van, alsse het gheestelijck kleedt eerstaenghenomen hadde, twee of dry uren achtervolghens te bidden, ja gheheele nachten hier toe te besteden, als dit haer toe-ghelaten wierdt. Naer d'afflijvigheyt van *Agnes* hare Meesterse was haer nacht-ghebedt ghemeynelijck vier uren langh. Vijf of ses uren achter-volghens op de knien te bidden, was haer seer ghemeyn: ende noch en was JOANNA alsdan niet versaedt, maer wierdt als met geweld af-gheruckt van het bidden. In haeren ouderdom, als de jaeren ende ghesontheydt, noch de lijf-kastijdinghen, noch eenighe uytwendighe wercken, toe en-lieten: brocht sy heele daeghen over in het ghebedt.

'Tis oock bemerckens weerdigh, wat sy ghemeynelijck in haer ghebedt van Godt versoecht: want haer meeste versoeck was, als sy de Passie des Salighmaeckers voor-hadde, voor hem, ende met hem te lijden: ende sy wist altydt iet besonders te vinden, ende eenigh lijden van Godt te versoecken, volgens het voor-ghenomen mysterie: ende wierdt van Christus dickwils verhoort. By exempel: bemerckende het ghekroont hooft vanden Salighmaker, quam haer te voren, dat ghemerckt het Goddelijck Hooft met twee-en-seventigh doornen, soomen seght, door-steken gheweest is, sy oock twee-en-seventigh uren dierghelijcke hooft-pijn soude lijden.

Sy versoecht dan dese pijn, ende haer ghebedt en

was noch niet vol-eyndicht, of begost foodanighe
hoof-pijnen te ghevoelen, dat het haer onmoghe-
lijk was het hoofd op te houden, ende tot alles on-
bequaem was, ten sy alleenlijk om Godt te danc-
ken over dese Goddelijcke jonste, aen haer onweer-
digh soo mildelijck toe-gheschickt,

Hoe tegen-strijdigh ende toornigh dat den hel-
schen vyandt teghen dese vierigheyt van JOANNA
geweest is, heeft hy dickwils opentlijck laten blijc-
ken, sich vertoonende in grouwelijcke ghedaenten,
ende op veelderley manieren trachtende haer ge-
bedt te stoorē, ende te beletten. Nu verscheen hy als
een Katte, nu als een Vercken, nu als een ander
Monster, schroomelijcke verbeeldingen haer voor
ooghen stellende. Nu riep ende huylde hy overluyt;
nu maeckte hy een ghedruys, dat het al daverde wat
inde kamer was; nu stiet hy haer; nu viel hy haer in
de ghedaente van een groote beest met de voorste
pooten op't lijf; nu bedreef hy andere spoocke-
rijen. Maer verre van daer dat JOANNA daerom
het ghebedt soude verlaten hebben; want door alle
dese helsche bevechtinghen wierdt sy, naer het ex-
empel van S. Antonius, meer aenghedreven om in
het selve te vol-herden. Sy bekent in haer schriften,
dat sy menighmael grooten schroom in diergelije-
ke gevallen gevoelt heeft, gemerckt dat sy vanden
duyvel soo grooten af-keer hadde, dat-se van hem
oock niet peysen en konde sonder grouwel: maer
verkloecte alsdan haer selven, denckende, dat Godt
almachtigh haer by-stont; dat de macht des duyvels
haer niet voordere en kost uyt-reycken, als Godt en
ghedooghde: dat-se door Godts kracht dit helsch
monster onder haer voeten kost verpletten; dat-se

noch meer moest bidden, om noch meerder spijt aen den duyvel te doen.

III. 9.

Beschouwinghe.

BEhalven de bedenkinghe is'er een ander ghebedt, dat verhevender is, 't welck Contemplatie of Beschouwinghe gheuoemt wordt: ende is een inwendigh gesicht des verstants vervoeght met een brandende liefde tot Godt, tot het welck alle sielen niet ontfanghen en worden, maer alleenlijk, die inde verstervinghe van haer selven, ende inde liefde tot Godt uytstekende sijn. Want ghemerckt dat dit ghebedt eene verheffinghe der siele is boven alle aertsche dinghen, eene besondere mede-deelinghe vande Hemelsche rijckdommen, eene minnelijcke omhelsinghe tusschen de siele en Godt, eenen voorsmaeck vande eeuwige wellusten; soo en wordt de deure van dit ghebedt niet geopent, dan aen verheven ende verstorven sielen. Den *H. Bernardus* beschrijft seer aerdighlijck, hoe dat vele godtvruchtige sielen trachten het beschouwende gebedt te bekomen, maer door d'onbestandigheydt van haere deughden hier toe niet geraecken: daer nochtans de *Bruydt*, dat is, eene siele die volmaeckter is, seer lichtelijck van den *Bruydegom* ontfangen ende binnen gelaten wort. Sijne woorden sijn weerdigh hier gestelt te worden, ende zijn dese, (a) *Sy loopen te samen. VVie? Sielen die vierigh van gheest sijn. De Bruydt die loopt: de maeghden loopen, die haer vergeselschappen. Maer die vieriger bemint, loopt si elder, ende komt eerder by den Bruy-*

(a) *Bernardus Serm. 23. in Cantica.*

Bruydegom. By hem komende, en wordtse niet verstooten, ja en moet niet vertoeven: men doet haer open, als aen eene die vanden huysse is, die de wel-beminde de uyt-verkore, de sonderlingh aen-ghename is aen den Heere. Maer wat gheschiet er met de andere die haer verghefeschappen? Sy volgen van verre: want noch krachteloos zynde, en kunnen sy soo yverigh niet loopen met de Bruydt, noch haere begheerte ende vierigheydt nae volgen: ende spaeder by-komende, blijven buyten. Hier hebt ghy de beschrijvinghe van een vierighe siele; ende van andere sielen, die soo vierigh niet en zijn: van een beschouwende siele, ende van sielen die niet en beschouwen, of seer felden ende onvalmaecktelijck den smaeck der beschouwinghe proeven.

Soodaenighe siele, die d'andere voor-loopt, soodanighe Bruydt des Heere, was IOANNA, die sonder verstootinghe, sonder vertoevinghe, als huysghenoote, als wel beminde, als uyt-verkoren, in't Cabinet des Bruydegoms, tot het beschouwen ende besitten vande Goddelijcke volmaecktheden ontfanghen wierdt, voor soo veel als dese in dit leven beschouwt ende beseten kunnen worden. Want haere beschouwinghen waeren menighvuldigh ende hoogh verheven, die niet alleen haeren geest, maer oock haer lichaem boven d'aerde op-trocken ende als vlieghende maecten, soo in haer leven verhaelt is.

Sy vielen gemeynlijck op d'oneyndelijcke goetheydt Godts, die aende menschen duysent mid-delen bermhertighlijck voorwendt, om onse herten tot hem te trecken; op de wijsheydt Godts, die alle dinghen foetelijck ende wonderlijck bestiert; op de Mysterien der Heylighe Passie, ende

d'uytnementheden des Saligh-maker; op den Heylighen Gheest, die in onse herten ghestort wordt; op de volmaecktheden vande Alder-heylichste Maghet, ende van andere Heylighen. Daer-entboven vielen haere beschouwinghen dickwils op haeren ellendighen Niet: inde welcke sy groote verlichtinghen ontfont, ende groote beschaemtheydt hadde over haer selven, klaerlijck kennende de grootheydt Godts, ende haere verworpenheyt.

Vanden Biecht-vader gevraecht wesende, dat sy eenighe verklaeringhe van dese beschouwingen soude gheven, gaf sy voor antwoordt: dat haer dit onmoghelijck was, ende anders niet en konde segghen, als datmen in dese ontgeestinghen door de liefde duysentmael als verniet wordt; of datmen aldan in Godt, als in eene grondeloose zee gheheelijck schijnt te verdrincken.

Wat sal ick hier dan in't besonder segghen van dese beschouwinghen, waer van IOANNA self gheene woorden en vindt, om dese bequamelijck uyt-te-legghen? De menighvuldigheyt van haere beschouwinghen blijkt opentlijck, soo inden loop van haer leven, als in't verhael van haere deughden: de hoogh-verheventheydt blijkt van ghelijcken, want wy voor desen gheseyt hebben, dat sy tot de grootste vereeninghe met Godt gekomen is, die in dit leven kan bekomen worden. Ick en wete dan niet voorder te segghen, als dat IOANNA in Godt soo verslonden was, dat sy niet alleenlijck in haere kamer, oft eenigheyt, (die d'eyghen plaetse der beschouwingen is) maer oock wesende onder de menschen, haeren gheest met Godt soo vereenicht hadde, datse haer selven seer dickwils verloor.

Met

Met uytwendighe faecken besigh zijnde, moest sy ghewelt doen, om d'inwendighe beschouwinghen te weder-houden ende te stutten: want sy, sonder dit ghewelt, onbequaem was, om uyt te wercken 't ghene sy voor hadde. Maer als het werck ghedaen, ende sy naer haere eenigheydt vertrocken was: dan vloogh haren geest tot Godt, ende vereenighde sich met hem, met soodaenighen overvloedt, als het rivier-waeter loopt, wanneer men de sluysen weert, die te voren den val der waten op-hielen.

Sy was dickwils soo innichlijck met Godt vereenight, ter wijlen dat sy by andere menschen was, dat sy niet en wist, wat haer voorstont te doen, of wat sy ghedaen hadde. Om een staeltjen hier van te gheven: Op den Feestdagh vanden *H. Marcus*, hadde sy de Processie van dien dagh verghefetschapt, ende op den wegh een gestichtigh sermoon ghehoort, handelende van het ghebedt: sonder dat sy daer naer kennisse hadde, van in die Processie, oft in dat sermoon tegenwoordigh gheweest te zijn. Want eene geestelijcke Dochter, die dat sermoon seer hoorde prijsen, wetende dat *JOANNA* aldaer teghenwoordigh gheweest was, ende kennende haere bequaemigheydt om den inhoud van 't sermoon te verhaelen is by *IOANNA* gekomen, om uyt haeren mondt desen inhoud te verstaen. Maer *JOANNA*, noch alsdan gheheelijck verslonden in haeren Godt, en wist het verfoeck van dese Dochter niet te beantwoorden: ja in teghendeel, vraeghde, of' er Processie ghehouden, ende of' er ghepredickt was. Soo seer was haere siele, gheduerende den wegh der Processie, ende gheduerende het Sermoon, inde Goddelijcke beschou-

schou-

fchouwinghe versmoort gheweest, dat sy, als blind ende doof, niet ghelet en hadde op iedt dat uytwendigh is.

Op eenen Mey-dagh, besigh zijnde in haer gebedt, met haer selven als eenen geestelijcken Meyboom te planten, ende Godt hier mede te vereeren, ende naer 't ghebedt sich noch bekommerende met de selve ghepeysen, meynde sy iedt te vraeghen van iemandt, die by haer was: maer sy wierdt daedelijck op-getrocken in Godt, ende sagh haer selven als verandert in Godt, ghemerckt dat Christus in sijne menschelijcke ghedaente sijn selven minnelijck in desen Mey-boom, dat is in haere siele, vertoonde: soo dat sy niet een woordt en konde spreken, gheheelijck inghenomen zijnde tot haeren Saligh-maecker. Als sy tot haer selven ghekomen was, wierdt sy seer beschaemt, ende meynde wederom, als voren, den mondte te openen, ende te spreken met den selven persoon: maer sy wierdt andermael inden gheest opghetrocken, ende heel dien dagh was sy als vliegghende in Godts beschouwinghe. Maer verberghde sich daer nae van schaemte, om dat dit van andere bemerckt was.

Dese soo besondere gemeynsaemheyt met Godt groeyde in haer met dese jaeren, tot dat sy ghestorven is.



Voorſichtigheyt.

DE voorſichtigheyt wordt by d'ooghe , ende by het licht vergeleken : want ghelijck d'ooghe ende het licht onſen ganck ende onſe werken beſtieren , op dat wy niet en ſtronkelen ende faelen : alſoo beſtiert de voorſichtigheyt alleen onſen wandel , ende werkinghe , inden wegh der deughden ; op dat wy vande reden (die den Reghel ende maeten van alle deught is) niet af-enwijcken. *De Voorſichtigheyt is den ſtierman van alle deughden* ſeght (a) *Bernardus*. *Neemt de Voorſichtigheyt wegh ende de deught ſal in eene faute veranderen.* Ende (b) *Laurentius Iuſtinianus* ſpreeckt aldus : *De Voorſichtigheyt is eene groote deught : want , niemant en kan het quaedt vluchten , ende ſich behouden in het goedt , tenſy gheleydt ſijnde vande Voorſichtigheyt.*

Dese waerheyt wort beveſtigt vanden *H. Thomas* (c) : den welcken leert dat alle deughden , in het middel beſtaen : ende dat de deughden , gheene deughden , maer ghebreken zijn , als ſy loopen buyten de middel-ſpoor vande reden ; dat is als jemandt of te veel of te luttel doet , of te hoogh op-klimt , of te leegh neder-daelt.

'T is dan een groot voordeel aen eene deught-jaeghende ſiele , dese inwendighe ooghe , ende dit inwendigh licht , der voorſichtigheyt , klaer ende ſuyver te hebben : want dese ooghe wonderlijck dienſtigh is , om alle bequaeme middelen aente vatten , die tot den voortganck in deugh-

L I

den

(a) *Bern. 69 in Cant.* (b) *In Ligno Vita de Pruden. ii cap. 3.* (c) *1. 2. quaest. 64.*

den hulpsaem ſijn , ende alle te verſaecten die hier toe onbequaem ſijn. Laet ons bemercken de voorſichtigheyt, die in JOANNA gheweest is.

Wie ſal deſe deught inde kintsheyt hebben ? Sy was nochtans oock alſdan in IOANNA te vinden. Want-men niet wel en kan uyt legghen , hoe nauwſpeurigh datſe alſdan was in't beſtieren van haere ſeden ; inde quaede te vluchten , de goede te volghen ; alle haere wercken niet alleen naer Godt , maer oock naer de volmaecktheydt te ſtieren ; neerſtelijck te oeffenen alle goedt datſe kende , forghvuldelijck t'onderſoecken datſe niet en kende , om in alle Godts-dienſtighydt volkomentlijck onder-wefen te worden. Haere gheduerighe ſorghe was alle wercken op't aldervolmaeckſte te doen : ende ſy en wiert van gheene Godtvruchtighe uytwerckinghe wederhouden , dan alleenelijck door d'onmoghentheydt, oft ghehoorſaemheydt.

De Voorſichtigheyt wordt vande Godts-gheleerde dryvoudighlijck verdeelt : te weten inde voorſichtigheyt, die't ghemeyne beſte voor ooghen heeft (die beſonderlijck vereyſcht wordt in perſoonen die Steden ende Landen beſtieren , doch oock loffelijck in andere ghevonden wordt , voor ſo veel als ſy 't ghemeyne beſte vervoorderen) inde voorſichtigheyt die het huys-houwen , ende de wercken der 't ſaemen-woonende menſchen beſtiert : ende inde voorſichtigheyt die het rechtſnoer is van alle onſe eyghen oeffeninghen in't beſonder. Wat ſoorte van voorſichtigheyt heeft aen IOANNA ontbroocken ?

Wat heeftſe oyt achter-ghelaeten , waer mede ſy het ghemeyne beſte koſt voordeeligh 'wefen ? Haere onvermoedelijcke neerſtigheyt inde jónckheydt

heyt tot alle deughden te stueren, in verscheide Capellen op te rechten, in't veruorderen van alle Godtvruchtigheyt, in't verhoeden der sonden, en in't gestadigh bidden voor allestaten der menschen, wat waeren dit als oeffeninghen van dese voorsichtigheyt? Tis onnoodigh hier wederom te hernemen dat in alle dit verhael ooghblyckelijck is.

Voorder wat heeft JOANNA ontbroken aengaende de huys-houwende voorsichtigheyt, t'zy ten huysse van haer Ouders, t'zy van haeren Oom, t'zy van haeren Broeder, t'zy van andere, t'zy van haer eyghen? Hier van is elders oock ghenoech gheseyt. Ick sal op-nemen alleenlijck eene gedenckweerdighe gheschiedenisse van haere jonge jaeren. Noch jongh ende wereldrs wesende, ende woonachtigh by haer Ouders, voelde sy groot verdriet inde oneerbiedigheyt ende onghehoorsaemheyt van haeren Broeder ten opsicht van sijn Ouders. Sy badt dan voor hem, oock met traenen, ende daer-en-boven beval sy hem inde ghebeden van andere, die hem welkenden: maer dit was te weynigh voor haere vernuftheyt. Oversulckx heeft sy eenen anderen vondt tot beternisse byghebrocht, seer krachtigh om sijn wederspannigh ghemoedt te winnen. Want sy een opset gemaect heeft van hem voor-te-gaen met haer exempel, ende hem niet met woorden, maer met wercken te leeren, wathem toe-stont te doen. Sy viel dan alle vrydaeghen, naer de Benedictie der tafel, voor haer Ouders op haer knieën, inde teghenwoordigheyt van haeren Broeder, ende andere tafelgasten: verghiffenisse biddende voor al 't ghene sy misdaen hadde, toe-segghende haer te beteren, ende sorghvuldighlijker te letten, om niet de min-

ste oorfaecke van mishaeghen te gheven : welcken middel seer bequaem was , om haers Broeders wederspannigh herte te vermorwen. Sy hadde dit somwijlen seer oodtmoedelijck ghedaen : doch haeren Broeder , nae-dencken hebbende , dat dit gheschiede tot sijne onderrichtingh , wierdt door dit exempel , dat hem seer dienstigh was , niet tot beternisse des levens , maer tot stooringhe verweckt ; soo dat JOANNA dit heeft moeten laeten , om dese stooringhe te weeren. Maer al is desen voorsichtighe vondt alsdan misluckt , even-wel heeft sy andermael seer dickwils , met gewenschten uyt-val tot eens anders beternisse , diergelijcke vonden ondernomen. Laet ons nu insien haere voorsichtigheydt inde bestieringhe van haer eygen wercken.

Gheestelijck geworden sijnde , heeft terstont d'ooghe gheslaghen op d'alder-beste tijdt-verdeelinghe , volghens haere aen-ghenomen maniere van leven : om in haere daeghelijcksche oeffeninghen vande reden niet af-ghedreven te worden door eenighe voor-vallende driften , maer alle uren ende stonden wijfelijck te besteden. Dese tijdt-verdeelinghe die sy voor-ghenomen hadde , heeft sy op het aldervlijtighste ende aldernauwste onder-houden : soo datse noyt vrijwillighlijck vande selve af-ghe-weken en is : alles op den gestelden tijdt volbrengende , als oftse in een klooster hadde gheweest.

Hier beneffens hadde sy seer verscheyde ende seer volmaeckte practijcken verdocht , ende bygheschrift ghestelt , dienende om jeder werck in't besonder aenghenaemer aen Godts-ooghen te maecken. Inder voeghen dat iemandt alle haere christen dies aengaende lesende , sonder sich te

mis-

mis-grijpen, soude segghen, datse hier in een vernuft ghehadt heeft, wiens ghelijck niet wel te vinden en is? ja datse buyten twijfel den Heylighen Gheest voor stierman ghehadt heeft, ende besonderlijck van hem is begaeft gheweest met de gave des verstants.

Men vraeghde haer somwijlen, hoe datse soo geduerighlijck haer kost bekommeren met haere oefeninghen te schicken? Hier op antwoorde sy Datse moest leven voor de langhe eeuwigheyt, ende vervolgens sich voorfiën voor de toe-komende tijden.

Reden waerom sy nae-volghde de manier van voorsichtighe koop-lieden, de welcke daeghelycks in verscheyde boecken aen-teecken en haeren Ontfangh, ende Uyt-geef. Den Ontfangh-boeck van JOANNA behelsde de weldaeden, die sy daeghelijcks van Godt verkreegh: ende desen Boeck besagh sy seer rijpelyck ende dickwils om haere groote schulden te kennen, ende om haer selven aen te porren tot betaelinghe, door behoorlijcke danckbaerheydt ende vergheldinghe: al hoe wel sy gheerne bekende, gheensins machtigh hier toe te wesen. Den Uyt-geef-boeck bestont in al dat sy voor Godt ghedaen of gheleden hadde: want sy dit oock neerstelijck aenteeckende, ende dat uyt geen andere reden, als om de weldaeden Godts hoogher te weerderen. Want de blaederen van desen Uytgeef-boeck schier ijdel stonden, daer den Ontfangh-boeck in teghendeel ganschelijck vervult was: behalven dat de weerde der ontfanghen weldaeden boven alle maeten grooter was, als het ghene sy tot vergheldinghe weder-ghegheven hadde. Door het daeghelijcks insien ende overweghen

van desen overgrooten Ontfangh, ende kleynen Uytgeef, praemde sich JOANNA om sonder ophouden meer ende meer haere schulden af te legghen die sy hadde ten opficht van Godt.

'Tis grootelijckx te beeklaeghen, dat dese Boecken, inde welcke haere ontfanghen weldaeden soo beduydelijck beschreven stonden, naer haere doot niet ghevonden en sijn.

Men weet dat sy in't eynde haers levens, kennisse hebbende datse haest soude sterven, verscheyde Boecken van haer hant geschreven in't vier geworpē heeft, ende men kan niet twijffelen of het sijn dese Boecken; want die-se door gehoorzaamheyt ende last van haere Biecht-vaeders geschreven hadde, en waeren in haere handen ofte macht niet gebleven, andersins is 't te vreesen dat sy die met de reste souden verbrandt hebben. Waer het saecken dat die andere Boecken oock overghebleven waeren, alsdan soude men haere deughden ende ontfanghen weldaeden beduydelijcker kunnen uytdrukken; aenghesien datmen niet en kan twijffelen, oft sy heeft in dese Boecken alles sonder verkleyninghe ende bewimpelinghe eenvoudelijck opgeteeckent, om alsoo behoorelijcke danckbaerheyt aen haeren milden Weldoender te bewijfen. Daer sy in teghendeel inde Boecken die door bevel vanden Biecht-vaeder gheschreven sijn, de saecke soo veel bedeckt ende verkleynt als het moghelijck was. Want men heeft menighmael bevonden, datse met overgrootte vermijtheydt dese verklaringshe dede, uytvreesse van eenigh ijdel behaeghen: ghemerckt dat de schalckheydt vande bedorven Nature, in het soeken van eere ende eyghen streelinghe, haer kenlijck was; als oock, dat vele Sielen naer menighe jaeren

jaeren van Godts-dienstigheydt deerlijck ghevallen ende bedorven zijn, door de ijdele glorie in haer selven.

Sy bestede jaerlijckx acht daeghen inde Exerci-tien vanden H. *Ignatius*: ende vervoeghde hier by tweemaal's jaers de vernieuwinghe van haere be-loften, met een vertreck van dry daeghen; ende alle maenden een scherp onder-soecken van haer ghemoedt, om t'achterhaelen hoe sy de voorleden maent overghebrocht hadde, ende hoe sy de nae-volghende noch beter soude overbrenghe. Dier-ghelijck onder-soeck dede sy oock alle weken, ja alle uren, boven het onder-soeck der consciencie, dat sy daghelijckx dede voor het noenmael, ende voor de nacht-ruste: want sy dit dobbel onder-soeck noyt achter-ghelaeten en heeft. Niet en was'er daer-se neerstigher sich in oeffende, als in het onder-soeck, datmen besonder noemt, ende dat sich verbreydt door heel den dagh: 't welck sy oock aen een ieder grootelijckx aen-prees, als eenen besonderen middel om tot de hoogh-verheven deught ende liefde Godts te gheraecken. Al wat sy in haer selven bevondt niet soo goet te zijn als sy wel wenschte, (in welke saecken sy seer scherp-sinnighen rechter was van haer selven) dat wierdt aen-gheteekent: ende daer naer onder-socht sy rijpelijk, of dit ghebreck ghebetert was.

Sy wiert soo wel door den teghenspoet, als door den voorspoet; soo wel door lijdē ende mistroo-stigheydt, als door inwendighen troost aengestouwt om Godt te dancken, ende vierigher te dienen; gheloovende, sonder de minste twijfelinghe, dat het een, soo wel als het ander, een weldaet Godts is, ende van Godt wordt roeghesonden, uyt een alder-suyver-

suyver-

fuyverste liefde tot onse saligheyt. Welcke kennisse, die in JOANNA seer levendigh was, haer vierighlijck opweckte, om soo wel voor 't een, als voor 't ander, Godt te loven; ende te ghebenedijden.

Sy socht altijd te wesen in't gheselschap van dry medeghesellen Christi (ghelijck sy die noemt) die hy van sijn gheboorte, tot de doot des Kruys, gestadelijck bemint heeft: te weten, d'uytterste armoede, d'uytterste versmaetheydt, ende 't uytterste lijdē. Als haer het gheluck gheschiede, dat een of meer van dese medeghesellen haer quamen besoecken, seyde JOANNA aen de selve met volle blijdschap, *Willekom*: ende als haer sulcks niet verjont en wiert, liet-se sich voorstaen, datse soo gheluckigh gheselschap niet weerdighen was. Want sy sagh met diep-grondighe ooghen des verstants, hoe grootelijcks dat dit gheselschap te weerderen was, dat altijd het gheselschap Christi gheweest is.

Door dese en diergelijcke bemerckingen, versterckte sy haer selven soo seer in Godts-dienst, ende voorderde soo dapperlijcke in deughden; dat oock de moeyelijckste voorvallen, die den loop der deughden in andere sielen stutten, aen haer seer voordeelighe waren om de liefde Godts meer t'ontsteken. Soodat-se door diergelijcke ghefallen seer brandigh in dese liefde wierdt, ende dickwils in onmacht viel.

Om noch sekerder ende voorsichtlijcker af te weeren al wat de deught soude kunnen beletten, socht sy haren wille op het alder-volmaeckste ghelijck te maken met den Goddelijcken. Ende hier mede sich besich houdende, voor een Beeldt vande Heijlighe Maeghet, hebbende haer Kindeken op een

den arm: hoorde sy, uyt den mondt van het kindeken (soo haer docht) de navolgende klachte. *Vaerom schroomen de menschen soo seer, hunselven ganschelyck ende gheheellyck over te gheven aen mij: daer sy noys in beter handen en kunnen zyn als in mijne? Ick heb hun immers gheschapen, ende ghekocht met den prijs van mijn dierbaet bloedt ende doodt.* IOANNA dit klaerlijck insiende, gaf haerselven teenemael over, aen den Goddelijcken Wille, ghelijck sy in haer schriften bekent: ende wat tempeest dat'er overquam, of niet, seyde altijt voort, als een schip in zee dat voorspoedighen windt heeft.

Gemerckt dat sy altijt vol vreught was, in sulcke ghesteltenissen, onder de welke een ander van droefheydt suchten of oock beswijcken soude, moest sy letten op twee dinghen. . Ten eersten, dat dese blijdtschap der siele sich aen't lichaem niet en soude mededeelen, ende iet doen oft seggen, waer door dese goddelijcke jonste aen de menschen soude kennelijck worden: want sy alsdan van soo gevoelijke vreught overvallen wierdt, dat-se sich gedreven vondt, om den lof des Heere met luyder stemme uyt te roepen. Ten tweeden, dat-se tusschen desen aengenamen inkeer tot Godt, in geene aenkleventheydt van eyghen voldoeninghe en soude vallen: ende daerom vermaende sy alsdan haerselven, om op haere hoede, ende voorsichtigh te wesen.

Door dese, ende meer andere dierghelijcke oeffeningen, was JOANNA ghelijck aen de vvijsse Maegden, by de vvelcke Christus het Hemelrijck vergeleken heeft, welke deught ende saligheyt aen de voorsichtigheyt toegeschreven wordt. Want gelijk dese besorght zijn geweest, om olie in hare vaten te

hebben ende hare lampen altyt brandigh te behou-
den (door welcke olie de goede wercken beteeckent
worden) soo was JOANNA altydt besich, om in al-
le wercken Godt voor oogen te hebben ende dese
aen Godt aengenaem te maken afweerende al wat
schadelijck oft onnuttigh is; ende met alle krachten
aengrijpende, al wat tot haer voorgenomen ooght-
wit oorbaerlijker was.

Maer gemerckt dat de Schrifture ons vermaent,
(a) dat wy op ons eygen wijsheyd ende voorsichtig-
heyt niet en souden steunen, ende (b) niet aen-
vatten sonder raet; om niet te stronckelen; soo
moeten wy voorder sien, oft sy een eygensinnighe,
of wel eene leerbare voorsichtigheyt ghehadt
heeft.

*Niemand en is soo scherpsinde, seght den H. (c) Tho-
mas, dat hy alle omstanden sijnder wercken, die by na on-
tallijck zijn, ghenoechsaemelijck kan bemercken: dit en kan
doch in luttel, noch oock in vele jaeren gheleert worden,
als men alleenelijck steunt op sijn eyghen vernuft. Daer-
om is het seer noodelijck aen den mensch, dat hy aengaen-
de de voorsichtigheyt, van andere, naementlijck van Ou-
derlinghen, onderwesen worde. Ende naer dat desen
Heylighen Leeraer dese wacrhedyt met verscheyde
ghetuygenissen bevestigt heeft, besluyt hy ten le-
sten, dat de leerfaemheyd vooreen deel van de
volkomen voorsichtigheyt moet gehouden wor-
den. Wy en mogen dan dit deel niet voor by gaen:
ende moeten voorder bewysen, dat de leerfaem-
heyd aen de voorsichtigheyt van JOANNA niet
ontbroken en heeft.*

Sy versocht dan ootmoedelijck, niet alleenelijck

van

(a) Proverb. 3. 5. (b) Eccles. 32. 24.

(c) 2. 2. 9. 19. a. 3.

van haren Biecht-vader, maer oock van *Agnes* hare Meestersse, dat-se op haer seden neerstelijck letten, ende haer vryhertighlijck souden vermanen: ende sy en hoorde niet liever als hare berispinghen, oock als sy geene schult en bevondt in't ghene datmen haer seyde.

Want sy oock alsdan aenteeckende dese vermaningen, met soo groote forghvuldigheyt, als of de saligheydt haerder siele daer van gehanghen hadde, dese aenteeckeninghen dickwils insiende. Hier toe wiert sy beweeght door den schroom die sy hadde van allen misslag: want al-hoe-wel sy in't voorgaende gheene faute en bevondt, vreesde nochtans in't toekomende dies aengaende te misdoen; ghemerckt dat dit aen andere mishaecht hadde, welker oordeel sy geerne stelde voor haer eyghen ghevoelen.

Sy is eenighe jaren bevanghen geweest met een seer swaer ende moeyelijck na-dencken, of mischien haer soete inspraken, ende goede bewegingen verweckt wierden door mede-werckinge ende bedrogh des duyvels. Welcke bekooringh van Godt toeghelaeten is, soo sy daer na bekent heeft, om dat-se geene genoeghsame openhertigheyt en hadde ten opsicht van hare Biecht-vaders: soeckende de gaven Godts, die aen haer siele verjont wierden, te bedecken.

Dese quellinghe heeft haer aenghestouwt om alles rijpelijck t'onderfoecken, ende rechtsinniglijck aen de Biecht-vaders te verklaren: want het haer onmoghelijck scheen aen dese niet te openen haer inwendige gesteltenisse, als sy door dierghelijcke benauwtheden overvallen wiert. Soo wiert **JOANNA** van Godt aengepraemt, om oock de vertholen-

ſte ſaken haerder ſiele kenbaer te maken, ende niet alleenlijck in gemeyne voorvallende dinghen, raet te vrighen-daer JOANNA ſeer ghewilligh toe was) maer oock in ſeldtfame ende verborghen ſaeken.

¶ Als de Biecht-vaeders iet wilden weten aengaende d'inwendige weldaden Godts, die IOANNA ontfanghen hadde, ende door oodtmoedigheyt ſeer vermijdt was t'openbaeren; om hier toe haer vlijtigh te maken, en was anders niet noodigh, als te ſprecken van't bedrogh des vyants, die arghliſtelijck vele ſeer verhevne ſielen verleyt heeft. Want alſdan opende ſy terſtont haeren mondt, uyt vreeſe van bedroghen te worden; ende en verklaerde niet alleenlijck dat in haer gemoedt verborghen was; maer gaf oock oorlof aen de Biecht-vaeders, om dit voorderaen andere te verklaeren, ende met geleerde ende bedreven mannen ſich hier over te beraden. Ja ſy ſtelde ſelf by gheſchrift, 't gheen ſy oordeelde onder-foeckens weerdigh te zijn: geene middelen verſuymende die dienſtigh konden weſen om vanden rechten wegh niet af-te-wijken. Ende door deſen middel zijn vele zeltſame openbaringhen aen den dagh ghekomen, de welcke andersins of verborghen, of ſoo opentlijck niet en ſouden ontdeckt gheweest zijn.

Gemerckt dat ſy by na geduerigh met Godt vereenight was, ſoo ghebeurd'et dat ſy niet alleenlijck ſtercke begheerte en voelde, maer oock ſeker ghewelt, om in ſoo diep-grondighen aendacht onophoudelijck te verblijven, ende andere oefeninghen achter te laeten. 'T was haer ſeer pijnelijck naer't Sermoon te gaen: ende al was het lichaem daer tegenwoordigh, den gheeft bleef als te voren met Godt vereenight; ende JOANNA hoorde het Sermoon,

moon,

moon, sonder iet daer van te verstaen; ofen hoorde oock niet wat'er gheseyt wiert. Dit dickmaels gheschiet zijnde, en heeft-se evenwel het Sermoon, dat in haer tijdt-verdeeling aengheteeckent stont, niet derven achterlaeten, sonder t'oordeel vanden Biecht-vaeder hier over ghehoort te hebben: vreesende vanden eenen kant de menschen t'ontfichten door haer afwesen van't Sermoon; ende vanden anderen kant, sich onweerdigh kennende om soo groote jonsten des Hemels soo ghestadelijck in te volghen.

Niemant en kan leer-samer zijn als JOANNA gheweest is: want sy in alles raet vraeghde, vande ghene die haere siele bestierden; ende desen raet soo eenvoudelijcke volghde, als of sy geen begriip van eenighe sake ghehadt en hadde.

Men vreesde met groote reden, dat verscheyde swarigheden naer hare Doodt souden oprijzen: maer door haer voorsichtigheyt, is alles voor haer afsterven soo wijselijck beschickt, dat'er niet de minste swarigheyt ghevolght en is. Dit sy ghenoech van haer voorsichtigheyt.

XI. CAPITTEL.

Ootmoedigheyt.

De Ootmoedigheyt, seght den H. (a) *Ioannes Chryso-*
stomus is de moeder, den wortel, de voedster, het
steunsel, ende de bandt van alle deughden.

Sy is de Moeder van alle deughden, ghelijck de hooghverdijs de Moeder van alle sonden is. Den H.

(b) *Prosper*, of soo andere segghen *Iulianus Pomerius*,
M m 3 schrijft

(a) *Hom. 30. in Acta.* (b) *Lit. 3. de Vita iCent. cap. 2.*

schrijft aldus: De hooghverdye is oorsaecke van alle sonden: ende syen is niet alleenlyck sonde, maer sonder hooghverdye en is gheene sonde gheschied, noch en sal oyt sonde gheschieden. Want alle sonde en is niet anders, als een misachinghe Godts, door de welke Godts geboden overtreden worden; ende den mensch en wordt tot desen misachinge niet gebrocht, ten zy door hooghverdye. In teghen-deel dan, is d'Ootmoedigheyt het beghinsel ende de moeder van alle deughden, ghelijck de Schriffture te kennen gheeft, ende de Heylighe Vaeders een-paerlijck leeren.

Sy is den wortel van alle deught: want ghelijck den H. (a) *Gregorius* leert. De deught sal waerlijck in ons leven, als sy met haeren wortel, dat is met d'ootmoedigheyt dt, vereenight is; ende sy sal verdrooghen, als sy van desen wortel af-ghetrocken wordt.

Sy is de Voedster der deughden: want alle deughden soo veel toe-nemen als sy van het sogh der ootmoedigheyt ghespijst worden; ende soo veel verachten, ende verdorren, als sy met het sogh der hooghverdije ghevoedt worden.

Alle deughden worden door d'ootmoedigheyt, als door een steunsel onderstet, ende als door eenen bandt vervoeght: want sy in alle goede ende deughdelijcke wercken moet ghevonden worden, midts dat die sonder ootmoedigheyt niet en kunnen aen Godts-ooghen aenghenaem wesen.

In dese deught is Christus ons voor-ghegaen, die het opperste voor-beeldt ende den aenleyder der ootmoedighe sielen gheweest is, in dese deught sijn alle de Heylighen hem ghevolght; dese deught heeft JOANNA soo beneersticht, dat sy haere eyghen deught schijnt te wesen, de moeder, den wortel,

(a) *Lib. 27. Moral. cap. 26.*

tel , de voedster , het steunsel, ende den bandt van alle haere deughden.

Noch seer jongh zijnde , was sy soo begeerigh om ootmoedigh te wesen , dat sy alleenlijck vreesde , niet weerdigh te zijn, noch weerdigh te konnen worden, om dese deught volmaecktelijck naer haeren wensch te besitten : het welck een teecken was van seer groote ootmoedigheyt. Hoe kleyn van ouderdom datse was, sy socht altijt veel kleynder ende verworpende inde ooghen der menschen te wesen : verdriet scheppende als eenighe andere , naementlijck aensienlijcke mannen , haere ghebden versochten. Want sy sich onweerdigh hiel , voor andere te bidden, ende veel onweerdigher van Godt verhoort te worden in haer verfoeck.

Niet en was aen haer ooghen soo verworpen , als sy was aen haer selven: waerom sy oock oordeelde , dat haer over-al het slechtste toe-quam : hierom oeffende sy sich , naer alle haer vermoghen , in alle nederighe huys-diensten. Ende gemerckt dat dese diensten in haer Oudersoft vrienden huysen haer niet toe-ghelaten en wierden , socht sy andere huysen te vinden , daer sy eenighs haren drift tot ootmoedighe wercken konde in-volghen.

Sy hadde voor ghewoonte , noyt ter nacht-ruste te gaen , ten zy verghiffenisse op haere kniën versocht hebbende , als-wanneer haer dócht dat sy eenighe reden van stoorringhe aen iemandt ghegheven hadde. Maer ghemerckt dat sy over-al sich liet voor-staen de oorfaecke van alle stoorringhe te wesen , sich toe-schrijvende al wat van andere misdaen wierdt , onmaetelijck sich hier over beschuldighende , ende sonder op-houden dierghelijcke

lijcke

lijcke verghiffenisse vraeghende ; soo is men ghe-
nootfaeckt gheweest haer oodtmoedigheydt dies
aengaende te stutten.

Haer begeerte van geestelijck te worden ; was
overgroot: midts dat haer docht dat sy woelende
in soo bedorven wereldt haer leven niet en soude
konnē bewaeren , sonder van walghe ende af-
keer te sterven. Maer het docht haer onmogelijck
tot soo groot gheluck te gheraecken , als sy besit-
ten die de wereldt verlaten hebben : ghemerckt
dat sy oordeelde, dat de ghene die tot Godts dienst
sich begheven , ten minsten eenighsins moeten
weerdigh zijn , om soo verheven staedt te beleven:
ende dat sy oyt tot foodaenighe weerdigheydt
soude gheraecken , docht haer onmogelijck te
wesen. Even-wel sy wierdt gheestelijck : niet om
dat sy fulcks weerdigh was , maer om dat de goet-
heydt Godts , ghelijck sy seyde , soo groot was ,
dat hy ghedooghde , d'onweerdighste van alle
menschen tot sijnen heylighen dienst aen-te-
nemen.

Sy liet sich voor-staen dat sy de hooghveerdigste
onder alle de menschen was : dickwils beklaegen-
de , ende met vele traenen beweene de groote
bedorventheydt van haere boose nature: ende ghe-
merckt dat dese bedorventheydt spruyt uyt d'erf-
sonde , riep sy dickwils: *Och! hoe afsgrifelijck is d'erf-
sonde in my ghewortelt! Och ofick alle de veselinghen
van dese sonde in my konde wytrucken.*

Als sy eenighe Goddelijcke jonsten vanden He-
mel ontfonck , was sy verbaest , door het insien
van haere groote verworpentheydt ende onweer-
digheydt: niet konnende begrijpen , hoe dat Godt
gheweerdighde een soo verworpen schepsel soo ge-
naedelijck

naedelyck te voorkomen, ende soo wonderlijck tot syne liefde te trecken, dat niet en verdiende noch van Sonne bestraelt, noch van aerde en beesten ghevoedt, noch van eenigh schepsel gedient of gheholpen te worden.

Sy was besonderlijck vernoeght, datmen haer IOANNA gheuoemt hadde, om dat desen naem haer indachtigh maecte haere onweerdigheydt: door dien dat *Ioannes Baptista* haeren Patroon sich onweerdigh bekent hadde de schoenen Christi t'ontbinden, ende haer onweerdigheydt bovén maten veel grooter was.

Haer begeerte was, misacht, versmaet, bespot, berispt, ende met alle schande onthaelt te worden; alle verdruckinghen ende pijnen te lijden, want sy anders niet en verdiende soo haer docht. Sy beleedt voor Godt, ende voor alle de Heylighen, dat sy de minste, d'onbequaemste, d'onwetenste van alle menschen was, die inde plaetse van voortre-gaen, daeghelijcks verachterde in de deugt. En over-wegende haere onvolmaeckthede, tegé de volmaecktheden van andere, hiel sy sich voor eene vergaderinge van alle kranckheden en ellenden: be- klaeghende dat sy alleen van alle deughden berooft was. Alswanneer sy eens van Christus verstaen heeft dese woorden: *Ick ben IESUS uwen schat, ence uwen rijckdom*. Waer op sy daedelijck in haeren niet, ende in sijne liefde, als in eenen dubbelen af-grondt verflonden, ghelijck buyten haer selven vervoert wierdt.

Die de grond-reghelen der oprechte ootmoedig- heyt niet en kennen, en vatten niet, hoe dat een Godt-vreesende ende deught-rijcke siele, die weet

N 2

dat

dat sy van alle grove sonden vervremt, van Godts gratien boven andere menschen begaeft ende van verdienstighe wercken vervult is, sich kan stellen achter Dieven, Moordenaers, Blasphemeerders, Keters, Heydenen, ende andere alder-grootste sondaeren. Nochtans is dit het recht-sinnigh oordeel van een oprecht ootmoedigh herte: volghens de leeringhe vanden Apostel (a) *Paulus*, die aen de ghe-loovighe stadt Philippi aldus schrijft: *In ootmoedigheyt d'een d'ander hoogher achtende*: den Grieck-schen, dat is den echtighen Text seght: *Door ootmoedigh ghevoelen d'andere verhevender houdende als ons selven*. Tis oock de ghemeyne leeringhe (b) van *Augustinus*, *Ambrosius*, *Chrysestomus*, *Basilius*, *Gregorius*, *Anselmus*, en veel meer Heylighe Vaeders. Tis oock de leeringhe vande Godts-geleerde, met H. (c) *Thomas*, ende vande geestelijcke Schrijvers. Niet en isser gemeynder in de Levens der Heylighen, als dat sy sich d'alder-verfoeylijckste, ende d'alder-verworpenste van alle menschen ghehouden hebben: ghelijck blijkt uyt de Levens van *Anthonyus*, *Benedictus*, *Franciscus*, *Ignatius*, *Xaverius*, *Borgia*, *Brigitta*, *Gertrudis*, *Teresia*, *Maria Magdalena de Passis*, ende meer andere. De redenen opde welcke dit oordeel ghevestight wordt, en konnen met luttel woorden niet voor-ghestelt worden: ende hier in wijd-loopigh te zijn, is buyten ons voor-nemen. Die onderrichtinghe van dese waerheyt versoeckt, sal die vinden by *Alphonsus Rodrigues* in t'weede Deel het derde Tractaet, het 33 ende 34 Capittel. Laet ons nu voort-gaen in d'ootmoedigheyt van JOANNA.

Sy

(a) *Phil. 2. 3.* (b) *Apud Lancit. De Humilit. lib 1. cap. 3.* (c) *2. 2. q. 161. art. 3.* (d) *Apud Lancit. ibid.*

Sy ondersocht seer dickwils, oft sy haere goede voor-stellen ten vollen volbrocht hadde: ende eenigh ghebreck hier in bevindende, hiel sy sich voor d'ondanckbaerste van alle menschen, verweckende groot leedt-wesen, hulpe van Godt ende van de Heylighen versoekende, om voort-aen beter op haere stucken te letten. Ende naer de Kercke komende, alswanneer sy sich plichtigh kende van aen eenigh goet voor-nemen ontbroken te hebben, en dierf sy sich niet voorderen tot den Autaer: maer hiel sich achter in een hoecksken vande Kercke, met den Publicaen, als onweerdigh om voor Godts oogen te verschijnen.

Sy was somwijlen door het waecken soo ver-vaeckt, dat sy in haer nacht-ghebedt vanden slaep over-vallen wordende, niet en konde knielen oft staen: ende nochtans, oock alsdan niet willende den ghestelden tijdt des ghebedts verkorten, noch haer lichaem noodighe ruste toe-gheven; nam sy een koorde om haer lijf, die sy erghens vast bondt, op dat haer lichaem niet en soude ter aerde vallen, ende sy stonde in deser voeghen uren langh, als eene arme bedelersse, haere handt tot Godt uyt-stekende; in de welcke sy oock een houten schotelken nam, segghende: *Heere, hebt medelijden met dese bedelersse, die soo arm is, datse oock niet behoorlijck vraeghen en kan.*

Sy liet sich daeghelijcks voor-staen, dat sy eerst begoft, ende niet goedts te voren ghedaen en hadde. Het welck soo langh gheduert heeft tot dat sy ghestorven is: alswanneer sy oock beklaghde, soo qualijck haeren tijdt besteedt te hebben. Alsmen haer vraeghde, hoe sy met de waerheydt dit konde segghen; antwoorde, dat'er niet waerachtighe

gher en was. Ende als op-vlieghende inde groot-
heden Godts, ende neder-vallende tot onse mis-
achtbaerheyt, bevestighde sy dese waerheydt met
foo bondighe redenen, dat den vraegher verftelt
ftont: ende sy seyde onder andere woorden: *Wat
is't anders als niet, al wat ick ghedaen hebbe, verghe-
leken by het ghene Godt verdient? Och wy streeken soo
licht ons selven over onsen Niet.* Sy hadde diep in
haer verstant gheplant de twee grondt-steenen van
d'ootmoedigheyt, te weten haeren Niet, ende hare
ghebreken. Sy hadde rijpelijk ghevat, hoe dat
haer wesen, en alle haere naturelijcke, ende bo-
ven-naturelijcke gaven, voor soo veel als die van-
den mensch voort-komen, enckelijck niet waeren:
ende voor soo veel als sy van Godt voort-komende,
gheleent goet zijn, waer van den ontfangher aen
den leender nauwe rekeninghe sal moeten gheven.
Daerom beleet sy, niet goedts ghedaen te hebben,
al hoe-wel dat Godt in haer onweerdigh veel goets
ghedaen hadde. Hier by oogh-merck nemende op
haere kranckheden, fouten, ende ghebreken, die wy
ghenootfaeckt zijn voor onse eyghen te houden,
ende die teghen de reden ende teghen Godt strij-
den, hoe kleyn dat sy zijn, schein JOANNA
door dit rijpsinnigh insicht soo leelijck ende soo af-
grijpselijck aen haer selven, dat gheene aposteume
aen iemant soo walghlijck, gheene faecke inde
wereldt soo grouwelijck en is, als sy aen haer sel-
ven was. Daerom en konde sy haer boosheydt niet
genoech beklagen, noch het qualijck besteden van
haren tijdt met genoeghsaeme traenen beweenen.

Sy en hadde van gheene faecke soo grooten
schroom, ghelijck dickwils gesecht is, als van ken-
baer te maecten, oock aen den Biecht-vaeder, de
ion

jonsten die sy van Godt ontfongh : ghemerckt dat die konden strecken tot haeren lof en groot-achtin-
ghe. Hoe menighmael is sy , met ghevouden han-
den , ende met d'ooghen vol tranen , op haere kniën
voor den Biecht-vader ghevallen , om de goddelijc-
ke gaven , die sy ghenoten hadde , te moghen ver-
swijghen ! Hoe menighmael heeft sy stom ghestaen ,
als den Biecht-vaeder van dese dinghen sprack !
Hoe menighmael is sy tusschen dit schrijven (al-
hoe-wel door gehoorfaemheyt) door tegenstrijt van
haere ootmoedigheyt , soo ontstelt geweest , dat sy
noch handt noch penne roeren en konde ! Als sy
haer ghebreken op't papier stelde , dan was sy wel-
sprekende , ende wijtloopigh , wenschende haere on-
volmaecktheden aen alle de wereldt te verkondi-
ghen : maer in haere deughden ende jonsten te ver-
halen die sy van Godt ontfongh , was sy seer kort ,
ende sy en vondt somwijlen gheene woorden om
dese te beschrijven.

De pijnen , die sy in dese verklaeringhen gevoel-
de , waeren soo groot , dat sy haer selven gewelt de-
de , om d'ontfanghen weldaden te vergheten , ende
door desen middel de verklaringhe der selve t'ont-
gaen. Maer dit was te vergheefs : want haer niet al-
leenlijck vande Biecht-vaeder , maer van Godt
self , belast wierdt , dese verholentheden t'openba-
ren ; die haer door berispinghen , ende somwijlen
oock door vervaerlijcke vertooninghen aenstoude ,
als sy hier in niet terstont en voldede aen den wille
van haeren Biecht-vaeder.

JOANNA aldus ghepraemt wordende , ende den
wille Godts dies aengaende klaerlijck kennende ,
en heeft niet willen afwijcken vande gehoorfaem-
heyt , ende heeft gheschreven dat op haer verfocht

N n 3

wierdt :

wiert: maer daer en-tusschen haer ootmoedigh ende treurigh herte vertroostende met dierghelijcke ghepeysen. Ten eersten, dat dit schrijven soude konnen dienstigh wesen tot haere meerdere versmadinghe: want dat-men hier uyt konde oordeelen, dat sy dede, ghelijck de fotten doen, die haer selven prijsen. Ten anderen, dat de menschen die dese schriften souden lesen, hier uyt gheene reden en hadden, om haer meer te achten dan andere; maer groote reden om tot vierigher Godts-dienstigheyt hier door verweckt te worden, met vaste hope van overvloedigher weldaden vande goetheydt Gods t'ontfanghen: ghemerckt dat Godt soo groote weldaden ghedaen hadde, ende soo mild was gheweest, tot soo verworpen schepsel, dat hem van alle kanten soo onvolmaecktelijck ghedient hadde, ende dese gaven allensins onweerdigh was. Soo volde de IOANNA aen de ghehoorsaemheydt, sonder d'ootmoedigheyt te hinderen.

Mach-men haer niet toeschrijven den geest van Prophetie, aen de welcke soo menighvuldighlijck van Godt veropenbaert wiert, wat aen haeren persoon, wataen andere, wat aen Steden ende Landen aenstaende was? Door bevel vanden Biechtvader moest sy alle dese veropenbaringhen, benefsens haere andere verlichtinghen, ontgeestinghen, ende diergelijcke seldtfame weldaden, die sy vanden Hemel ontfongh, by gheschrift stellen. Maer op dat de verklaringhe van dese saken niet en soude strecken tot groot-achtinge van haren persoon, noemt sy in haer schriften hare openbaringhen, droomen; d'ontgeestinghen, sluymeringhen; de kennisse van toe-komende ende verholen dinghen, invallen: ende verhalende dat Godt of de Heylighe Maghet haer

haer iet gheseyt hadden, voeght sy daer by, *Soo my dunckt*, om de saeke soo seer als 't moghelijk was te verkleyen: aldus trachtende alle groot-achtinge, oock by de Biecht-vaeders te schouwen. De dingen die JOANNA voorseght heeft, en zijn niet alleenlijck wonder, maer oock soo veel in ghetal, dat ick desen Boeck wel eens soo grooter soude maken, als ick alles soude uyt-trecken, dat sy dies aengaende gheschreven heeft. Ende dese voorsegginghen, die allegader waerachtigh bevonden zijn, noemt sy invallen ende droomen.

Daer-en-boven versocht sy ootmoedelijck, dat de Biecht-vaders, hare schriften gelesen hebbende de selve souden verbranden: op dat de kennisse van dese dinghen, niet voorder en soude verbreyt worden; nochtans sich onderworpene aen hun oordeel. Soo grooten vyant was sy van haren lof ende eere. Want ghelijck niemant in hare oogen soo verworpen en was dan sy; soo was hare uytterste sorghe, dat oock alle andere van haer soodanigh ghevoelen souden hebben.

Als haer eenighe fauten of sonden kenbaer wierden die van andere bedreven waren, en vondt sy de minste reden niet om dese menschen min te achten als haer selven. Ja uyt de sonden van andere wiert sy beweeght, om haer selven meer te verachten, als die ghesondight hadden. Want bevindende dat sy met soo grooten overvloet van Hemelschen bystant voor-komen zijnde, nochtans in soo menige kranckheden quam te vallen; oordeelde sy hare boosheydt soodanigh te wesen, dat sy in veel grovere sonden soude vervallen, ten ware saken, dat Godt, door sijn besondere genade, teghen diergelijcke misslaghen haer genadelijck bewaerde. Soo
dat

dat sy haer selven booser als d'alderbooste van alle ;
ende erger als de slimste tooveresse oordeelde : want
dat sy sulcks niet en was , niet van haer en quam ,
maer van Godt.

'Tis weerdigh bemerckt te worden , dat sy niet
eenbladt gheschreven en heeft (ende heeft noch-
tans soo veele groote boecken geschreven) of-
vindt'er altijt iet , tot hare vernederinge. Want ge-
duerighlijck in fiende haren Niet , hadde sy van haer
selven altijt het selve gevoelen ; te weten dat sy
was , ende dat eenieder haer moest houden d'on-
weerdighste , de botste , d'alder-sotste des wereldts :
dat-se verstootten , gemorselt , ende in stof gemalen
moest worden : dat-se door quellinghen , siekten ;
pijnen , ende alderhande ellenden moest overgoten
worden : dat alle quaet haer moest over komen ,
behalven de sonde ; en alle goet moest ontbreken ;
behalven de liefde Godts.

Sy en konde niet begripen , hoe datter iemant
gevonden wiert , die eenigh behagen in sijn selven
hadde : *VWant die soude , seght sy wonderlijck , wonder-
lijck moeten verblint zyn inde kennisse van sijn selven.*
Uyt dese groote verwonderinghe bespeure ick , dat
JOANNA niet alleenlijck tot een volmaeckte mis-
ahtinghe van haer selven ghekomen is , maer
dat sy alle den tijdt van haer leven , noyt eenigh be-
hagen in haer selven gehadt en heeft. Want had-
de sy oyt , oock in hare jonghste jaren , dierghelijc-
ken behagen ondervonden ; sy soude lichtelijck be-
grepen hebben een ghebreck soo menighvuldigh
ende soo gemeyn aen alle menschen , dat oock in
haer selven beproeft hebbende , noch sy en soude
soodanighe woorden niet ghebruyckt hebben.

Veele deught-begeerige sielen versochten van
haer

haer eenighe onder-richtinghen in het gheestelijck leven : waer in sy seer ghewilligh ende vlijtigh was, als sy inde ghemeyne ende wel bekende palen vande oeffeninghen de geests mocht blijven. Maer als men voordere ende dieper wetenscap van haer versocht, viel sy weygerigh : schouwende de meerder achtinghe van haren persoon, meer als de peste.

Sommighe, aen de welcke haren afkeer van dese geestelijcke verborghentheden te openen, wel bekend was, ende die nochtans begeerigh waren eenighe verholender onderwijfingen van haer te verstaen, gebruyckten desen list. Sy begonnen vande saken die sy voor-hadden te spreken, sonder eenighe onderrichtinghe van JOANNA te vraghen. Sy met dit lock-aes ghetrocken, ende met desen angel gevangé zijnde, vervoorderde terstont dese t'samen-sprake : ontstack de ghemoederen van alle die daer waren, met soo diepsinnighe redenen, dat sy al-te-samen seer beweeght waren, ende voldoeninge hadden in haeren wensch : want sy en konde het vier, dat in haer herte brande, niet verdompen, als desen brandt door dierghelijck t'samen-spraken ontsteken wiert, : ende bemerkende naderhandt, dat het gene sy geseght hadde, tot haeren lof konde strecken, hiel sy sich voor een verwaende, ende voelde seer groote pijnen in haere siele. Van dit geval schrijft sy aldus : *Als't gheschiet is, dan is't my een torment, dat niet uyt te sprecken is : ende alsick'er mede besigh ben, dan is't my onmoghelijck te swijghen. VVat salick dan maecken?* Sy versocht dickwils den oorlof om in dierghelijcke gheleghentheden niet een woordt te spreken : maer dit wiert haer geweygert.

Tot eenighe beproevinghe van haeren gheest,

O o

heeft

heeft den Biecht-vaerder eens aen een gheestelijcke Dochter belast, aen JOANNA te segghen, dat sy tot noch toe niet goedts ghedaen en hadde, overfulckx dat sy ten lesten eens soude beginnen. Door welcke woorden sy soo diep versonck in haeren Niet, dat sy haer ghebreken ende onweerdigheydt inziende, haer ooghen naer den Hemel niet en derfde opslaen, noch eenighen Heylighen aenroepen. Naer dat sy eenigen tijdt inden afgront van dese vernietinghe verbleven hadde, openende haer ooghen, sagh sy, soo haer docht, haren Salighmaker, ghelijck hy in het hofken gheweest is, water ende bloet sweetende: ende hoorde uytijnen Goddelijcken mondt dese woorden: *En derft ghyu tot my niet keeren, die u soo bemint hebbe, dat ick voor u vvaeter ende bloedt sweete?* Hier door rees uyt haer weemoedigh herte, ende vloeyde uyt haer ooghen, eenen reghen van traenen, met eene groote begeerte van ten langhen lesten eens oprechtelijck Godt te dienen.

Men soude segghen dat dit oodtmoedigh ghevoelen, 't welck JOANNA van haer selven hadde, dit oordeel van niet goets ghedaen te hebben, door gheduerighe t'saemen-spraecken met Godt, verlichtinghen, ende veropenbaeringhen die sy vanden Hemel ontfongh, nootsaeckelijck moest ghekrenckt worden: maer sy was wel ghewaepent teghen desen aenstoot. Gheene jonsten des Hemels en waeren machtigh dit ghevoelen te stooren, of eenighe verydellinghe in haer gemoedt te veroorsaecken. Want sy pleegh te segghen, dat sy eenen mest-hoop was: ende dat eenen mest-hoop van wesen niet en verandert, al is 't dat d'alderfuyverste Sonne-straelen daer op vallen.

Om

Om dese ootmoedigheydt tusschen d'aldergrootste gratien , door het overdencken van haere ghebreken , noch vaster te vestighen , ghebruyckte sy dese ghelijckenisse. Waer 't saecken dat eenen Koninck van heel de weerdlt , gheen acht-slaende op sijn verheventheydt , rijckdommen , ende grootheydt , sijn gheneghentheydt ende liefde liet vervallen , op d'armste , d'onaerdighste , de mismaeckste , de ghebreckelijckste slavinne ; dese nemende voor sijn beminde Bruydt , ende aen haer alle jonste bewijsende , die van soodaenighen minnaer kunnen verwacht worden : ende dat in teghendeel dese slavinne , haere liefde op een ander liet vallen , als op haren Bruydegom : wat straffe soude dese trouwloose slavinne verdienen ? Dan sprack sy tot haer selven , segghende: *Ghy zijt dese slavinne, IOANNA, ten opsicht van uwen IESVS. Ghy d'onghetrouwste, ghy d'ondanckbaerste , ghy de vveerdighste om de pynen der helle te lijden.* Waer door sy dickwils met soo groote beschaemtheyt , ende soo grondigh leet-wesen bevanghen wiert , dat sy daer in soude besweken hebben , ten ware dat Godt haer besonderlijck voorkomen ende gheholpen hadde.

Gedurighlijck bekommert wesende met haer selven te verootmoedighen , riep sy seer dickwils. *Och wat sonder van my komen , vvaer 't saecken dat die oneyndelijcke goetheyt , haere ghenaedighe handt van my astrock! Och Hemel! Och Aerde! hebt medelijden met dese sonderse. Al ben ick. uwe hulpe soo onvveerdigh van mijnen kant , hebt nochtans medelijden met my , ten opsicht van uwen Schepper , die my naer sijn eyghen beeldt gheschapen , ende met soo onvveerderelijcken prijs in-gekocht heeft.*

Als sy in hare maendelijcke schriften eenige saen

ten wijtloopighlijck beschreef, die sy oock onwetende bedreven hadde, vreesde sy dat den Biechtvader de moeyte niet en soude nemen, van soo langh verhael te lesen: daerom versocht sy van hem seer ootmoedelijck, dat hy desen arbeyt soude gelieven te nemen, op dat haren boosen aert (ghehlijck-se seyde) aen hem ten vollen bekent soude wesen. Een van dese schriften besluyt sy met dese woorden. *Ick hebbe dese ghesteltenisse mynder siele wat merstelijck beschreven, op dat V. E. van my klare kennisse soude hebben. Want al ben ick soo quaet, ick en wille soo niet blijven: maer begeere my te beteren. Ick bidde V. E. om de liefde Godts, hebt toch medelijden met my: de Goddelijcke goetheydt sal het V. E. dobbel verghelden.* Het medelijden dat sy versocht, was dat men haer straffe lijf-kastijdingen soude toe-laten, om aen de Goddelijcke Rechtveerdigheydt voor haer gebreken te voldoen.

Sy pleegh sich tot vernietinge van haer selven te verwecken, door aendachtige overlegginghe van 't mysterie der Heylighe Consecrarie in 't Sacrificie der Misse: alwaer het wesen van broodt ende wijn soo vernieticht wordt, dat van dese twee substantien, de gedaenten alleenlijck over-blijven, onder de welke Christus met heel sijn wesen schuyt, sonder iet anders. Hier door wierdt zy verweckt, om insghelijcks haer selven ter liefde Christi gheheelijck te vernieten, ende al te derven dat siele ende lichaem, Hemel ende Aerde aengaet, ende in IESUM soo te veranderen, dat sy van haer selven anders niet behouden en soude, als de ghedaente.

Sy bemerkte, hoe dat het meeste deel der menschen, soo Geestelijck als Wereltlijck, tracht verheven ende groot te zijn: het welck zy oordeelde

uyt-

uytsinnigheydt te wesen. Ende om gheen deel te hebben in dese uytsinnigheydt, verweckte sy sich om d'alder-minste te zijn: versoekende vanden Biecht-vader, dat hy haer de middelen soude aenwysen, om ootmoedigh te worden. Want hoe ootmoedigh dat sy was, nochtans en was sy niet ootmoedigh in haer ooghen: maer begeerde nochtans tot dese deught te gheraecken, of ten minsten eens te beginnen.

Als sy nu soo verre ghekomen was, dat haer alle lijf-kastijdinghen verboden wierden; ende sy self, hoe driftigh dat sy tot dese was, door haere swackheydt ghenootsaecht wierdt te bekennen, dat het haer niet moghelijk en was de selve voorder te pleghen; heeft den Biecht-vader belast, dat sy haer yfere discipline, met eenighe pinnekens, uytdruckende den naem van MARIA, die sy pleegh op haer herte te draghen, aen hem soude overgheven; om haer aldus alle ghelegentheydt t'ontrecken van de selve voort-aen te ghebruycken. Maer soo hy alleenlijck de discipline ende desen naem versocht hadde, eer sy die gaf, ontrock sy aen de discipline de haecken ende de spooren, ende wierp de selve in een verholen plaetse, om dat-men naer haere dootd gheene van dese dinghen en soude hebben. Het haeyren-kleedt, riemen, doecken die sy naer de discipline gebruyckte, ende met haer bloedt gheverwt hadde, heeft sy verbrant. Soo socht sy door ootmoedigheydt haere lijf-kastijdinghen te verberghen: nochtans hebben d'Ursulinen van Ruremonde een bracelette of twee, men weet niet hoe, van JOANNA bekomen.

Sy heeft belast dat-men naer haer dootd haer lichaem op 't aldersechste begraven soude, alles

wat tot dese vernederinghe dienstigh was, be-
duydelyck uytduckende; om aldus oock naer
haer af-sterven, alle eere t'ontgaen, die sy soo
neerstighlyck alle haer leven gheschouwt hadde.
Maer dit ootmoedigh versoeck van JOANNA en
is niet inghevolght gheweest, van de ghene die
sich bemoeyt hebben met haer begravenisse: want
sy desen laetsten dienst op het treffelijckste ghedaen
hebben: willende hier door betoonen de weer-
deringhe die sy hadden van haeren persoon ende
deughden.

XII. CAPITTEL.

Lijdsaemheyt.

D'Ootmoedigheyt van IOANNA leyt ons tot
haere Lijdsaemheyt: welcke deught sy even
neerstighlyck, ende om het selve opsicht behert
heeft, als de voorgaende. Want ghelijck de Godt-
minnende siele tot d'Ootmoedigheyt aenghe-
stouwt wort, door voor-beeldt ende liefde des Sa-
ligh-maeckers, die den ootmoedighsten van alle
menschen gheweest is: soo wort sy, verliest op de
Lijdsaemheyt, door 't voor-beeldt vanden sel-
ven Saligh-maecker, die naer verwijt ende
lijden verlanght heeft, ende daer van vervult is
gheweest.

Dit Goddelijck voor-beeldt speelde altijd inden
gheest van IOANNA: ende sy was wonderlijck
begeerigh om in het lijden aen haeren Hemelschen
Bruydegom eenighsins ghelijck te wesen. Verlies
van goederen ende van eere, versmaetheyt, la-
steringhe, achterklap, sieckte des lichaems, dor-
righeyt

righeydt ende verlaetentheydt des gheests, was haer vermaeck. Soo datse noyt vrolijcker en was, dan alswanneer haer eenighe nieuwe stoffe van lijdē aenghebrocht wiert; ja in dusdaenighe ghevallen somwijlen sich niet en konde wederhouden van lacchen. Dit altemael in't besonder hier uyt te drucken, waere te lanck; ende niet in't besondere te segghen, waere te luttel.

Laet ons dan eenighe dinghen voorstellen, inde welcke sy de voet-stappen vanden lijdenden Saligh-maecker ingevolght is.

Christus is van't begin tot het eynde sijns levens in lijdē gheweest. Den wensch van *IOANNA* was noyt te zijn sonder lijdē, die sy eenighsins van Godt bekomen heeft.

Sy was eens vry van alle lichaemelijcke moeyelijckheden, dat haer vrent viel, ende haer gheмоedt seer bedroefde: overfulckx badt soo innighlijck, dat Godt haer eenigh lijdē soude toeschicken, dat sy terstont vanden Hemel verhoort wiert. Want sy wiert met soodaenighe pijnen overvallen, als of alle haere leden en beenderen met kluppels gheslaeghen waeren: welcke pijnen soo groot waeren, dat sy haer lichaem quaelijck en konde roeren. Ende alsdan was sy vrolijcker, soo van gheest, als oock van ghelaet, Godt lovende over dit lijdē, dat sy van hem voor een groot weldaet ontfongh.

Hoe menighmael heeft sy versucht, ende bitterlijck gheweent, om dat haeren drift tot het lijdē niet versaedten wiert! Hoe menighmael verdriet ghehadt, dat sy oyt in haer leven eenighen blijden dagh, of blijde ure ghehadt hadde! Ick bewijse dit met eene gheschiedenisse. Haere ghetrouwe medeghesellinne, *Lucia de Werimont*, vondt haer

eens in haer kamer swemmende in haer traenen: ende ghelijck den gheest van JOANNA haer wel bekent was, soo bespeurde sy lichtelijck den oorspronck van dit kermen: ende seyde, dat haeren drift tot het lijden te groot was, ende dat sy dese gheneghentheydt behoorde te maetighen. JOANNA antwoorde hier op: *Sal ick dan sachtelijck moeten leven? dat en kan ick niet doen.*

Christus kennisse hebbende van sijn aenstaende passie ende doot, is vlijtigh gheweest om de selve t'onderstaen: IOANNA, die ghemeynelijck door eenighe openbaeringhe vande aenstaende cruyssen verwitticht wiert, ontfongh de selve met vrolijckheydt, ende met dies te meerdere voldoeninghe, hoe dese cruyssen grooter waeren.

Sy was eens naer de Heylighe Communie gheheelijck in Godt verslonden, ende sach haeren Salign-maecker in een beschouwinghe, met soo swaer ende soo lastigh cruys op sijn schouderen, dat hy daer onder scheen te bewijcken: ende Christus toonde sich begheerigh, om erghens met sijn cruys te rusten; maer klaeghde dat hy nergens willecom en was, ende al om verstooten wiert. IOANNA dit siende, ende terstont vattende wat dit beteeckende, gaf haer herte aen Christus, om met sijn Cruys daer binnen te komen; ende versocht van hem, dat hy by dat cruys alle lijden ende alle cruyssen vervoeghen soude, die in alle de wereltd te vinden sijn: want dat hy oock aldan haeren aenghenamen gast soude wesen. Sy wenschte op den selven tijdt, dat haer herte hadde moghen verbreyt worden, ende oock open-bersten om alle moghelijcke pijnlijckheden t'ontfanghen: sich laetende voorstaen, dat Christus haeren helper soude wesen,
om

droeft en waren; sich straffende, voor andere die straf-weerdigh waren; ende sich offerende tot alle lijden, voor die niet en leden. Wy hebben hier vooren aen gewesen, wat lijden zy onderstaen heeft, soo voor de sondaren die noch leefden, als voor die in't Vagevier waren.

Christus heeft van eyghen volck, ende van sijn naeste vrienden gheleden. Wat en heeft JOANNA van haer maeghschap, vrienden, en andere, namentlijk van haren Broeder, niet verdraeghen?

Christus is in sijn lijden van sijnen Vaeder verlaten gheweest, lijdende sonder allen ghevoelijcken troost: den wensch van JOANNA was, gheduerigh lijden, sonder troost des Hemels, te bekomen; soo verre dat sy somwijlen haer selven aen Godt heeft opgedraegen, om alle de verlatentheden, ende dorigheden van alle menschen, met Godts hulpe t'onderstaen.

Als wanneer sy eens ootmoedelijck dierghelijcke verlatentheden van Godt versocht; sagh zy in den gheest een groot ende swaer cruys, hanghende inde locht boven haere schouderen: ende verstont van Christus, dat dit het cruys van verlatentheydt was, ende dat zy door gheestelijcken smaeck bereyt ende versterckt wiert, om vromelijck soodanigh cruys te draghen. Sy versocht van haren Beminden dese sterckte, ende verlangde seer om dat cruys te vatten, trachtende met beyde handen dat cruys te grijpen, ende daer mede vereenight te wesen: maer en konde alsdan tot het vatten van dat ghewenscht cruys niet geraken, dat zy sagh hangen boven haer hoofd. Doch Christus heeft daer na met dit cruys haer beswaert, te weten met die over groote verlatentheydt, vande welcke in't tweede Capittel, van die

dit tweede Deel gesproken is: daer-en-tusschen hare siele versterckende om bequamelijck dit kruys te draghen, ende vermeerderende haere verdieniten, door het langhdurigh verfoeck van dese verlatentheydt.

Christus heeft in sijn liiden als een lammeken ghesweghen, sonder teghensprake ende sonder ontschuldighe. Waer heeft JOANNA sich veron- schuldigh? Ick bevinde haer over al vlijtigh, om sich schuldigh te bekennen, oock daer zy 't niet en was: maer en bevinde nergens, dat sy haren mondt oyt gheopent heeft, tot eenighe veron- schuldighe van haer seiven, of tot klaginghe van een ander.

Hadde zy in hare jonckheydt aen hare Ouders willen klagen over de moeyelijckheydt, hardheydt, weds-panningheydt van haeren Broeder, ende over d'ongelijcken die zy van hem verdroegh: zy hadde lichtelijck menighvuldigh liiden kunnen ontgaen. Maer van alsdan haer vernoeghen nemende in het stilswijghen van haren lijdenden Salighmaker na te volgen, verkoos zy het liiden, sonder haren Broeder te beschuldighen, oft van hem te klagen.

Sy hadde oock reden van spreken, ende van klagen, al wanneer sy woonachtigh was, ten huysen van haren Oom, over de stuerigheydt, korselheydt, ende onverdragelijckheydt van sijne dienst-maeght, die wy in 't verhael van haer levé aengeraeckt hebben: maer IOANNA heeft alle dit verdriet soo verdragen, als of zy waerlijck plichtigh gheweest hadde, en de dienst-maeght onnoosel. Dit heeft zy met stilswijgentheydt soo langh onderstaen, tot dat dese dienst-maeght, door hare grammoedigheydt, oock aen haren Oom soo onverdragelijck gheworden is, dat hy haer niet langher in sijn huys en be-
geerde.

geerde. Die alsdan wederom alle de schult van haer misdaden op JOANNA stack, oock van saecken daer IOANNA niet teghenwoordigh en was gheweest. JOANNA sweegh op alles, ghelijck Christus ghesweghen heeft: ende sy voelde in 't vertreck van dese dienst-maeght dit verdriet alleen, dat sy door haer afwesen menighvuldighe stoffe van lijden verloor.

Het lijden Christi is boven maete overgroot geweest: *Siet ofter droefheydt is ghelyck mijne droefheydt*, seght hy door den mondt vanden Propheet (a) *Ieremias*. JOANNA heeft met alle haer vermogen ghetracht het lijden ende droefheydt van haren Salighmaker in te volghen. Hoe meer dat zy leedt, hoe meer dat zy wenschte te lijden: ende hadde dorst om alle soo uytwendighe als inwendighe pijnen in haer lichaem ende siele te vergaderen. Sy wenschte naer de verdrietighste ende pijnelijckste siecken, om meer te lijden: ende eens met een ongemeyne smerte van graveel overvallen zijnde, was zy soo vol van vreught, als van pijnen; verhopende dat dit graveel in eenen steen soude veranderen, om aldus heymelijck dagh ende nacht seer groote pijnen te moghen onderstaen. Sy is met sware sickenkinghen op de borst, met buyck-smert, met andere groote ende vremde siecken in haer lichaem bevangen geweest: maer dese pijnen en waren noyt soo groot, of zy hadde begeerte tot meerdere.

Het hondeken van haer Ouders was van eenen rasenden hondt gebeten, waerom het oock gedoodt wiert: maer eer-men de rasernije van dit beestjen bemerckte, wiert JOANNA van 't selve hondeken inde handt gevat, ende met veel schuyls besprenc-

(a) *Thren. 1. 12.*

sprenckelt : soo dat-men achterdencken hadde, dat sy rasende soude worden. Het welck' haer grootelijckx verheughde: soo veel te meer, om dat zy rijpelijk overlegghende d'ellende van eenen rasenden mensch, oordeelde dat'er niet swaerder en konde voorvallen, als in dese rasernije te sterven: ende daerom docht haer, dat-se dit groot ongheval alleen weerdigh was; ende verhoopte hier door van Godt bestraft te worden volghens hare verdiensten.

Sy aenriep de voorspraecke van sijne Heylighe Moeder, om dese rasernije te moghen lijden, soo dit voordeeligh ware tot de glorie van haren Sone. Maer dit verfoeck en is haer niet toeghestaen, ende zy en is in geene rasernije ghevallen. Dit bemerc-kende, liet sich voorstaen, dat zy dit kruys onweerdigh was; ende dede eene minnelijcke klachte tot Godt, vragende, waerom dat hy altijd met hare begeerte van lijden, sonder lijden, te vreden was.

'T gheviel eens, dat IOANNA iet voorscyt hadde, 't welck inder daet aldus geschiede. Iemant dit verstaende, seyde: Soude sy wel vanden duyvel dit gheweten hebben: JOANNA dit verstaende en wist niet waer sich laten van blijdschap, om dat sy weerdigh was voor eene tooverersse aengesien ende gehouden te worden: ende offerde haer selven aen Godt, om dese en noch voordere versmaetheyt te lijden. Hier mede besich zijnde, seyde tot haren Beminden, *Heere ick wil alleenelyck besorgt zyn voor uwe eere.* Ende kreegh voor antwoordt: *Ende ick voor uwe.* Waer op sy riep. *Iesu, niet voor eere, maer voor lijden, want het lijden is mynen vvensch, ghelyck het vven vvensch is gheveest.*

Als sy somwijlen haer selven soo vlijtigh niet en bevondt tot het lijden, verweckte sy haer gemoedt met het exempel dat sy voortijds in een Sermoon ghehoort hadde: te weten, hoe dat eenen Edelman, om sijn kloeckheydt te betoonen, sijn luyte vraeghde, terwijl datmen besigh was met sijn been af te setten ende tusschen alle die pijnen aerdighlijck de luyte sloegh, sonder eenen valschentoon te geven.

Hier uyt besloot JOANNA, hoe sy moest lijden voor Godt, als men soo kost lijden voot de weerelt.

Niet en viel haer soo swaer, als in dit leven te verblijven, ende door 't belesel van haer lichaem langher van Godt afghescheyden te zyn; welck verdriet alleenlijck verfoet wiert, door de hope van langher en van meer te lijden. D'aldergrootste tormenten, wonden, zeerren waeren de geduerighe verbeeldinghen van haer verstant; ende haeren wille was veerdigh, om alle dese pijnen ende smerten te verdraeghen.

Ghemerckt datmen bemerkte dat d'overgrootte begheerte van alle dit lijden haer ghesontheydt beschaedighde, soo wiert haer belast dese verbeeldinghen ende driften te maetighen. Sy was hier in ghehoorsaem: maer mits dat haer alle de ghedachten van te lijden niet verboden en waeren, hiel sich aldan besigh met het overdencken van haere slappigheden in het ghene dat sy voor desen gheleden hadde: ende sich hier over berispende, seyde: *Wat soudt ghy groote pijnen lijden, die in kleine pijnen sooo quaelijck ghedraeghen hebt?* Waer door sy wederom als verdronck inde begheerte van meer, ende van kloecker te lijden.

Christus heeft besonderlijck gheleden voor de ghene

ghene die hem ghepijnicht ende ghekruyft hebben,
 JOANNA badt besonderlijck voor alle die haer eenigh lijdē by-brochten; die sy haere vrienden ende weldoenders noemde, soo elders geseght is. Als sy van haere schuldenaeren gheene betaelinghe en bequam, ende hier door in ghebreck ende lijdē ghebrocht wiert; seyde sy, *Godt sy ghelooft*: ende badt Godt, dat hy aen dese schuldenaeren soo veel t'overvloedigher de tijdelijcke middelen soude toeschicken, hoe sy onrechtveerdigher ontrocken dat haer toe-quam.

Christus is aen't Cruys gestorven; dat was oock den wensch van JOANNA, die in haer leven gevlamt heeft, om aen een Cruys genaeghelt te worden, soo in 't achtste Capittel van dit tweede deel geseght is; ende in haer doot-bedde aen den Biechtvaeder aldus ghesproken heeft: *Nu verhoopte ick meer te Lijden, ende en lijde nu niet, is dat sterven? 'T is ghemackelijck rusten, ende van een jeder ghediens worden. Ick wvnsche dat dit anders vvaere: maer ick moet den vville van mijnen Saligh-maecker volgen. Och! dien goeden Godt voorkomt my te veel.*

Uyt alles dat hier geseght is, kan den Leser oordelen, of JOANNA met den Apostel (a) *Paulus* mocht segghen, dat sy de verstervinghe Christi in haer lichaem droegh, ende bekleedt was met den lijdenden ende ghecruyften Saligh-maecker.

Doch eer ick dit Capittel sluyte, moet ick allen het voorgaende voorder bevestigen met een wondergheschiedenisse. JOANNA wiert eens overvallen met groote begeerte vanden ghecruyften Saligh-maecker, als een teecken op haer hert te dragen; ende met een gloeyende ijser synen soeten Naem

(a) *Corint. 4. 10.*

te branden in haere borst: sy docht tot dien eynde een yfere of staele plate te doen smeden, uyt druckende desen Naem met een yfere handt-have; ende aldan dese gloeyende plate op haer herte te printen. Sy openbaerde dese begeerte aen haren Biechtvaeder: die haer versoeck niet teenemael af en sloegh, maer wilde sien hoe de ghedachten van dit brandt-merck voorder soude spelen in den gheest van IOANNA.

Soo heeft sy dan met hem raedt gelaeghen, hoe dit brandt-yfer bequaemelijck soude gesmeedt worden: waer op den Biechtvaeder seyde, dat sy dese sorghe op hem alleen soude laeten. Dan heeft hy haer in dese gheneghentheydt langh laeten naelooopen: maer sy en hadde geene ruste, ende quam gheduerighlijck af-vraeghen, of het yfer noch niet veerdigh en was: ende verfocht vanden Biechtvaeder, dat ten langhen lesten eenen sekeren dagh tot dit wercken soude bestemt worden. T welck den Biechtvaeder ghedaen heeft, ghemerckt dat haeren grooten drift niet anders te temmen en was. Alsdan wiert IOANNA soo in ghenomen door begeerte van te lijden, dat sy niet alleenlijck tot dit brant-merck en vlamde, maer oock om voorder alle haer vleesch voor Godt ten besten te gheven: wenschende dat op alle hoecken van de straeten met gloeyende tanghen eenighe stucken van haer lichaem mochten afgheruckt worden. Den bestemden dagh, van dit merck-teecken in haer herte te drucken, verschenen zijnde, is sy op den vroeghen morghen-stont naer de Communie ghegaen, om haer te bereyden tot het branden van haer lichaem; ende om soo haest als het moghelijck was, dit soet torment t'onderstaen: want haere begeerte soo groot was

was

was, dat sy gheen uytstel verdragen en konde. Hier na quam sy tot haren Biecht-vader, om het instrument ende het lanck gewenscht brandt-merck t'ontfanghen. Maer van hem alsdan verstaende, dat dit gheensins gheschieden en mocht, ende dat hy haer alleenlijck door d'inbeeldinghe van dit werck hadde willen onderhouden; leed' JOANNA eene onverdraghelijcke smerte, om dat sy de langh gewenschte smerten moest derven. Doch den Biecht-vader, om haer bedruckt ghemoedt te vertroosten, gaf haer eenen soeten Naem JESUS in perckement ghesneden, die hy daertoe bereyt hadde, belastende dat sy dien soude op de plaetse legghen, daer sy versocht dat den staelen Naem soude gebrandt worden. *Eenen perckementen naem!* seyde JOANNA: maer niet voordere verkrijghende is sy naer huys ghegaen, ende heeft dit perckement op haer herte gedruckt, ghelijck den Biecht-vader belaste hadde. O wonder saecke! Sy heeft alsdan op haere borst de selve smerten ende pijnen ghevoelt, die sy soude ghevoelt hebben, waer het saecken dat desen naem met een gloeyende plate ophaer herte ghedruckt, ende sy oprechtelijck gebrandt-merckt gheweest hadde. Soo voldede Godtaen den vierighen wensch van JOANNA, sonder eenigh vier oft vreet instrument te gebruycken: involghende hare groote begheerte om voor hem te lijden, ende den naem vanden gekruyften Godt met sijn lijden in haer herte te printen.

XIII. CAPITTEL.

Medelijden ende Bermhertigheyt.

DEn rechtveerdighen is hard ende straf tot sijn selven; maer saeghtmoedigh ende soet tot een ander: want sijn hert wort ghepijnicht door eens anders ellenden, ende tracht met alle vermogen dese te weeren. Het Medelijden ende de Bermhertigheyt spruyten uyt de liefde des Naesten; ja zijn een deel van dese liefde: de welcke dies te medelijdigher enee bermhertiger wodrt bevonden, hoe de liefde tot Godt in het herte dieper ghegrondt is.

Wy hebben in het vijfde Capittel haerder deughden eenighsins ghesien haer bermhertigheyt ende medelijden, als wy verhandelt hebben hare liefde tot den Naesten: maer hebben aldaer alleenlijck aengheraect de bermhertigheyt, die haer aendreef tot een gheestelijck medelijden, om de sielen tot Godt te brenghen, ende af te trecken vande sonde. Laet ons hier bemercken haer lichamelijcke bermhertigheyt; door de welcke sy ghedreven wiert, om de behoefstige menschen te helpen, ende dié uyt haer lichamelijcke noodigheden te trecken. Het welck ick tot dese plaetse uytghefelt hebbe, om haer lijdten ten opsicht van haer selven, ende haer medelijden ten opsicht van andere, met malkanderen te vervoeghen.

JOANNA mocht van haer selven waerlijck segghen, 't welck eertijts den goedertieren (a) *Iob* van sijn selven gheseght heeft: *Van mijne kintsheyt is het mede-*

(a) *Iob* 31. 18.

medelijden met my opgevassen. D'arme menschen laghen haer dichter aen 't herte, als sy self: want sy oock in haer kintsche jaren, aen haer selven ontrock al wat sy konde, om dat aen den Armen te gheven. Noyt en sagh sy eenen armen mensch, of wiert ghepraemt om hem te helpen: ende noch wereldts zijnde soude sich gheerne alles laeten ontbreken hebben, om alles aen den behoefstigen uyt te deelen. Sy gaf al wat sy vermocht, ende was droef niet meer te vermoghen. Als haer ghelt, of iet anders ontbrack, gaf sy goede woorden, om die menschen te troosten; ende hier by hare ghebeden, om de selve met eene gheestelijcke aelmoefse te helpen, als de lichamelijcke haer ontbrack.

Gheestelijck gheworden zijnde, gaff sy den volen loop aen dese wercken van liefde: ende wenschte meer te hebben, om meer te gheven. Dat sy niet en hadde, vraeghde ende bedelde sy van andere, soo terstont sal gheseght worden. Gheene gheleghentheyte en liet sy voor by gaen, daer sy aen den Armen behulpsaem kost wesen.

In haer jonckheydt dickwils gaende tot het Klooster van 't Munster, maeckte sy sich de Maerte van alle de werck-lieden, die daer als dan in seer groot ghetal waren; ende als de Moeder van alle gebrekelijcke menschen, die in groote menigtheit aldaer haren nootdruft quamen versoecken: soo dat sy aen dese, broodt, bier, en alles uytreyckte, dickwils boven haere krachten beswaert ende gelaeden zijnde, om den Armen t'ontlasten.

Niet teghenstaende dat sy groote vermijtheit ende strijdt hadde van te gaen bedelen lanckx de Stadt voor den nootdruft der Armen: heeft nochtans kloeckelijck desen afkeer doorbroken, ende

heeft dit seer dickwils ende vele jaeren ghedaen. Want sy van Godt verstont dat dit hem aengenaem was, ende dat hy haer in dit Heyligh werck soude behulpsaem wesen.

Ghemerckt dat sy sonderlinghen afkeer voelde van dese aelmoessen uyt de handen van sijn Hooghweerdigheydt te versoecken, gaf sy dit aen haere Meesterisse te kennen: die haer meermaels tot den Bisschop sondt, om dat sy dese teghenheydt overwinnen soude. Den Bisschop, te weten *Jacobus à Castro*, wel wetende dat sy niet en quam bedelen voor haer selven, noch oock dit en dede, soo hem docht, uyt haer eyghen bestieringhe, vraeghde haer van wie sy ghesonden wiert? ende *JOANNA* antwoorde, *van onsen Lieven Heere*: niet willende te kennen gheven, dat sy van eenighen mensch ghesonden was. Ende mits dat sy alle weken wederkeerde, vraeghde den Bisschop somwijlen: *Zijt gy daer wederom?* Waer door haer beschaemtheyt meer toenam. Als sy dese schaemte aen hare Meesterisse verklaerde, kreegh sy voor antwoordt, dat sy daer so langh soude gaen, tot dese teghenheydt van haer ghemoedt ten vollen soude vermeertert wesen, die haer nochtans wel ses jaren by ghebleven is.

De Fransche ende Hollandtsche Soldaeten, naer het op-breken van 't beleggh der stadt Loven, quamen naer Ruremonde, ende andere by-lyghende plaetsen afghesackt; onder de welcke seer groot ghebreck van levens-middelen was; soo dat dese soldaeten seer twistigh waren, ende malkanderen om een stuck-broodts vermoorden. Uyt welck ghebreck van noodtdruft, ende uyt andere ellenden, die den Oorlogh pleghen te verghefeschappen, seer vele ende ghevaerlijcke sieckten sproten. Doch
het

het medelijden van JOANNA en was niet minder als dese ghebreckelijckheydt, ende siekten: maer sy en sagh geen en middel om soo groote menighe te te kunnen helpen. Als sy voor den Autaer vanden H. *Ignatius* haer medelijdigh herte aen Christus opende, wierdt haer te kennen ghegheven, datse van haer Meesterse soude ghesonden worden, om by alle de groote Heeren te gaen bedelen, tot onderhoudt ende bystandt van dese behoefte menschen. Waer toe sy sich veerdigh toonde, maer verfocht van sijn Goddelijcke Goetheydt, dat haer een mede-ghefelinne soude toegheschickt worden want haer dit betaemelijck docht, tot behoerlijcke bewaerenisse van haere eerbaerheydt; aenghesien dat sy noch jonck was, ende sommighe van die Heeren seer onverstorven waeren.

Terwijlen dat sy met het verfoeck besigh was, wiert sy van haer Meesterse onthoden, om terstont met Jouffrouw *Botters*, by de welcke sy woonachtigh was, te gaen bedelen voor die arme ende krancke menschen, die over al verstroeyt laeghen. Twelck sy met uytmuntenden iever, ende seer gewenschte uytkomst ghedaen heeft; Godt bedankende, dat sy de Fransche taele gheleert hadde, die haer noodigh was om met de Fransche Velt-oversten, ende met d'arme soldaten te spreken. Eenen vande vernaemste Bevel-hebbers der Franschen; vraeghde haer, of sy Religieuse was: sy antwoorde, Neen, maer datse inde weerelt een geestelijck leven verkoren hadde, om in dusdaenighe gheleghentheden haeren even Naesten behulpsaem te zijn. Waer op hy haer een dobbele pistole gaf: ende vraeghde voorder, of sy belofte van suyverheydt ghedaen hadde? Sy antwoorde, ja: ende hy

seyde, die oock ghedaen te hebben, ende gaf haer noch een dobbele pistole, versoeckende dat sy voor hem soude bidden.

Dierghelijcke aelmoessen kreegh sy meer. Maer dat haer in dit heyligh werck by nae dede verflouwen, was dat sy op verscheyde plaetsen ghenootfaeckt was haeren lof te hooren: want haer onvermoeytheydt in dese wercken, voor Godt, ende voor de menschen seer loffelijck, niet alleenlijk vande Gheloovighe, maer oock van de Keters geprefen wiert. Doch haer Meesterse beval haer kloekelijck hier in voort te gaen: aende welcke JOANNA ghehoorsaem was. Desen iever wiert kenbaer aen heel de Stadt, soo dat ieder een die haer ontmoetede, de handt in den sack stack, om een aelmoesse te gheven: waer by sy van haeren kant voeghde, al wat haere middelen konden by-brenghen.

Daer nae gonck sy koopen dat voor dese arme menschen noodigher ende bequaemer was: ende sy vondt, men weet niet hoe, dat een ander niet vinden of bekomen en kost. Als alles bereydt was, droegh sy dat neffens andere vierighe dochters, aende behoefstige: niet sonder troostighe woorden, ende andere ghedienstigheden, die in soodaenighe gheleghentheden versocht worden: niet aenfiende daer de nature afkeerigh van is, niet vreesende van eenighe sieckte, of stanck ghevat te worden: want haere liefde door alle onghemack ende perijckel vierigher wierdt.

Dit bedelen ende dit forghelijck dienen van kraencken menschen, die behaelijcke sieckten hadden, quam tot kennisse van haer Ouders. Haeren Vaeder schreef dan aen den Biecht-vaeder, dat hy

1 aen

aen IOANNA dit soude verbieden: 't welck den Biecht-vaeder ghedaen heeft. Maer JOANNA heeft met brieven by haeren Vaeder soo langh aen-ghepraemt, om desen oorlof, tot dat sy dien wederom met toestaen van den Biecht-vader bekomen heeft.

Soo is sy dan voortghegaen als te vooren, ende sy heeft even gheluckelijck aelmoessen vergaedert; oock mildelijck die ontfanghende van verscheyde persoonen, die niet ghevraeght en waeren. Sy wiert overlaeden met lijnwaet, kleederen, graen, vleesch, en al wat aende Arme kan dienstigh wesen: soo dat sy dickwils lancks de straeten gonck als een eselken ghelaeden, wesende als de ghemeyne rentmeesterisse van alle arme ende schaemele menschen.

'Tis bemerckens weerdigh, dat sy vyf jaeren naer een, de heele maent van Meert van huys tot huys gonck bedelen, alles ontfanghende watmen haer gaf, oock somtijds onbeleefde woorden: waer voor sy niet min danckbaer en was, als voor een milde gifte.

Haer Meesterisse Agnes gonck noch al voort, met haer te ghebieden dat sy by den voorseyden Bisschop soude gaen bedelen, die IOANNA in haere schriften den Heylighen Man noemt. Waer in JOANNA noch meerderen teghenstrijdt voelde, als te voren: soo om dat den Bisschop van levens-middelen seer quaelijck voor sien was, als om dat hy onlancks van eenighe roovers grootelijcks bestolen was. Sy heeft evenwel ghedaen dat haer bevolen wiert. Maer soo sy dickwils de selve vryheydt nam, vraeghde den Bisschop: *Wacrom komt ghy soo gheduerighlijck by my?* Sy antwoorde: *Hooghweerdighsten Heere, wat wulde dat ick doe, als Godt dat soo wuilt hebben? ick bidde, seght my, Godt helpe u, ende laet my soo gaen.*

Den

Den Biffchop feyde, *Dat en fal ick noyt doen. Daer ghy voor vraeght, hebben't noodigher dan ick:* Ende gaf haer even mildelijck een aelmoeffe, al hoe wel fijne tijdelijcke middelen feer fchaers waeren: want hy eenen grooten Aelmoeffenier was, die fich alles liet ontbreken, omde arme menschen te helpen. Hier door vermeerderde de fchaemte van JOANNA, ende fy focht het huys vanden Biffchop te fchouwen: maer haer Meesterffe Agnes belastede soo langh alle weken eens in dat huys te bedelen, tot dat dese menschelijcke fchaemte soude verwonnen zijn. Soo verfocht dan JOANNA van Godt, dat hy haer dese fchaemte wilde af-nemen, ende fy wiert terftont verhoort: want alle haere fchaemte wiert t'effens soo verdreven, dat fy voort-aen min beschaemt was in te vraeghen ende t'ontfanghen, van wie dat het oock was; als in te geven, ende d'ontfanghen aelmoeffen uyt te reycken.

Dit bedelen van JOANNA mishaeghde aen den Rector van't Collegie der Societeyt, die inde stadt van Ruremonde eerstmael was komen wonen, ende gheene kennisse en hadde van haeren gheest: den welcken haer ontboden heeft, ende verbot gedaen, van eenighe aelmoeffen voort-aen te vraeghen. Sy verfocht van hem, dat sy dit immers soude moghen doen, als 'er erghens eenen befonderen noodt soude voorvallen: maer dit wiert haer oock af-gheslaeghen. Sy is dan aenden Rector ghehoorsaem gheweest, al en was hy haeren Biechtvaeder niet: maer beklaeghde fich by Godt, datse nae ghewoonte fijne hongherighe, naeckte, ende siecke lidtmaeten, niet helpen en konde: vertrouwende dat fijne Goddelijcke Goetheydt op een andere maniere hier in soude voorfien. Ende soo
is't

is't gheschiedt: want haer seer vele ende milde aelmoessen, sonder eenigh vraeghen, aen-ghebrocht wierden, als of Godt voor IOANNA bedelde, ende de herten der menschen beweeghde. Soo dat sy, sonder bedelen niet te kort en quam, om in de vorighe wercken van Bermhertigheydt te volherden: waer over sy; grootelijckx Godt bedanckte. Even-wel verfocht sy gheduerighlijck om den ontrocken oorlof wederom te bekomen: was't niet om te vraeghen, ten minsten om den noodt der behoefte aen goet-willighe menschen te vertoonen. Welck sy aen Pater Rector op soo bevallijcke manier voor-hiel, dat hy haer dit leste toe-ghestaen heeft, tot haer groote blijfchap. Want desen middel vanden noodt der behoefte voor te stellen, inder daet krachtiger was, om de ghemoederen der menschen tot de ghewenschte miltheydt te verwecken, als enckelijck een aelmoesse te vraeghen. Soo verstandigh was de bermhertigheydt van JOANNA.

't Ghebeurde somwijlen, dat sy onder-nam eenighe arme huys-ghesinnen te voor-sien, die om redenen onbekent moesten blijven: die sy behendighlijck in't doncker wist te helpen: gheene vernuftyheydt, ende gheenen aerbeydt spaerende, om, buyten alle kennisse van andere, dese bedruckte herten te laeven.

De ghewoonte van aelmoessen te besorghen, is haer al haer leven by ghebleven, oock als sy sonder hulpe van een ander niet meer|gaen en konde: want sy haer aldan dede leyden tot die huysen, daer sy wist dat d'Inwoonders tot bermhertigheydt wel gheneghen waeren. Want haer mede-lijden tot den Armen soo groot was, dat waer het saecken sy met haer bloedt hadde kunnen aelmoessen

doen, niet een druppel en soude behouden hebben.

Sy hadde groote gheneghentheynt om een plaetse te stichten, daer eenighe arme Gheestelijke Dochters souden onderhouden, ende ghedient worden: maer de middelen ontbraecken om dit heyligh voor-nemen uyt te wercken. Soo heeft sy dan de selve, naer haer vermoghen, in haer huys ghenomen, die ghedient, die op haer matras gheleghet, ende alle liefde bewesen, diemen soude kunnen verwachten, van iemandt die niet anders als liefde en was.

Hoe aenghenaem dat dit werck van bermherdigheydt aen Godt was, heeft Christus aen JOANNA in een openbaeringhe kennelijck ghemaect: in de welcke hy sich vertoonde, seet beswaert zijnde met sijn kruys, ende sijne vermoeyde leden legghende op de rust-plaetse van JOANNA. Waer mede Christus te kennen gaf, dat sy hem in dese rust-plaetse ontfonck, als sy die aen sijne Dienerissen ghegheven hadde. Dit dede haer ghelooven, dat sy niet aenghenaemer aen Godt en konde doen, als de krancke leden Christi te herberghen, ende te toeven.

XIV. CAPITTEL.

Armoede.

NU moeten wy noch wat segghen van de dry Deughden, die d'Evangelische Raeden behelzen, ende aen den Kloosterlijcken staedt besonderlijck toe-komen; te weten, van d'Armoede, Suyverheydt

verheydt, ende ghehoorsaemheydt. Want al is't dat JOANNA desen staedt niet beleeft en heeft, noch oydt sich aen Godt verplicht met belofte van armoede: en heeft nochtans niet nae-ghelaeten, in haer aen-ghenomen maniere van leven, by de suyverheydt, die sy aen Godt beloofte hadde, d'armoede, ende de ghehoorsaemheydt te vervoeghen; dese edele deughden, oock buyten 't Clooster uytelijck te beminnen, ende naer haer vermoghen ernstelijck te oeffenen, ghelijck wy sullen sien.

De liefde tot d'armoede is in haer van haere teere jonckheyt diep gevesticht gheweest. Want ghelijck de liefde des Salighmaeckers haer herte van alsdan in sulcker voegen besat, dat sy gheheelijck aen haeren Beminden socht ghelijck-vormigh te wesen; soo was haeren vierighen wensch, naementlijck in d'armoede hem naer te volghen, die, al was hy Heere ende Meester van alles, nochtans soo verre sich van alle tydelijcke dingen ontrocken heeft, dat hy, die aen de Vossen haere schuylplaetsen, ende aen de Voghelen haere nesten geeft, gheene plaetse en hadde, waer op sijn hoofd soude rusten.

JOANNA en hadde geen ghebreck, maer overvloed van alles, in het huys van haere Ouders: sy leefde nochtans aldaer, als of alle dinghen haer ontbroken hadden. Want behalven dat sy haer gheneghentheden op gheene tijdelijcke besittingen, of eenigh ghebruyck van aerdtche saecken en liet vervallen, ende oversulckx arm van geest was: soo wist sy dit ghebruyck van al wat aen het lichaem ghemackelijck ende aenghenaem is, in sulcker voeghen te schicken, dat het aende bedorven nature niet meer en voldede, als het derven van dese dinghen.

D'aldermeeste reden, die haer verweckte om arme Clarisse te worden, was de liefde tot dese deught want sy sich verbeelt hadde, dat d'armoede nergens soo volmaect en was, als in foodanigh Klooster.

Geestelijk geworden zijnde, stelde zy alles wat zy besat, inden wille, ende soo veel als 't wesen konde, oock in handen van andere; ende eenighe genegentheyte voelende om iet te besitten, en vondt zy geene ruste in haeren geest, voor dat sy haer van dese sake ontmaect hadde. Want zy niet alleenlijk en trachtete arm van goet te wesen; maer oock alle genegentheyte tot aertse goederen ganschelijck te verfaecken.

Sy en hadde niet, 't zy van kleederen, 't zy van meubels, als dat slecht ende noodelijck was; desen nootd soo sorgelijck op-wegende, dat sy oock voor overvloet hiel, dat inder daet ghebreck was. Ende als sy tot haer ghebruyck iet noodigh hadde, versocht sy hier toe den oorlof van haere Meesterse, met soo groote neerstigheyt als een Religieuse kan doen; de reste van haer inkomen, met dierghelijken oorlof, bestedende voor den armen.

Sy en besat gheen Silver-werck, dan alleenlijk, dat dienstigh was, om spoorkens te besorgen tot kastijdinghe van haer lichaem: die sy van silver liet maecten, om dat sy het lichaem soo seer niet en beschadighen, als kopere, oft ysere spooren, ende aldus bequamer zijn om het lichaem meer ende dickwilder te pijnighen.

Sy besat dit Silver met oorlof, maer evenwel hadde somwijlen achter-dencken, of dese besittinge in Armoede niet en beschadighde: want sy seer forgh-

forghvuldighlijck verfaeckte al, wat dese deught eenighsins konde schenden.

Sy hadde in haers Ouders, ende in haers Ooms huys, tot haer gebruyck een goede kamer gehadt; maer hoe luttel sy met dese vernoecht was, ende hoe begeerigh tot d'alder-verworpenste woonplaetse des huys, heeft gebleken, als zy in een vrent huys, by haer Meesterse *Agnes* gonck woonen. Want sy aldan het alder-slechtste plaetsken van heel het huys tot haer kamer versocht, te weten een folderken boven de kamer van haer Meesterse: ende trachtete de huys-meesterse met eenighe redenen hier toe te beweghen. Seggende, dat'er in het huys gheen plaetse voor haer bequamer en was: ghemerckt dat sy aldaer bequamelijck soude hoo- ren, wanneer dat haere Meesterse by nachten opstont tot het gebedt, ende haer aldus lichtelijcker soude volgen, gelijk't een goet leer-kint toestaet. Niet te min, dit versoek en wierdt niet toe-gestaen, ende men gaf haer eene kamer naer behoorte. T welck grootelijckx tegen haren danck was: want vraeghde, of onsen Salighmaker te Bethleem soodanige kamer gehadt hadde? Maer evenwel moest zy haer voegen naer eens anders wille, ghelijck zy oock dede. Doch klaeghde aen Godt over d'al te groote forge die de huys-Juffrou voor haer droegh ende het al te groot gemack daer zy toe bedwongen wierdt: ende den Heere antwoorde haer, dat sy haer soude laeten bestieren, want dat sulckx sijnen wille was. Sy verwonderde sich over dese forge, die Godt tot haer droegh, daer sy sijn minste slavinne, ende d'aldergrootste sonderse was, soo zy seyde: 't welck haer vele tranen van schaemte veroorsaecte, als sy hier over voor Hemel en Aerde haer be-

klagh dede, ende alle schepselen verweckte om den Heere te loven, wiens goetheytte groot, ende wiens miltheydt toervloedigh was.

Ghemerckt dat sy inder daet soo arm niet en konde wesen, als sy wel begeerde, soo socht sy ten minsté arm van wille te zijn: ende om soodanige te wesen, onderwierp zy volkomentlijk haren wille aen den wille van een ander, over al ghehoorsaem zijnde: ende dese armoede van den eyghen wille, stelde sy voor d'armoede van uytwendighe dingen, ghelijck zy inder waerheydt te stellen is.

Als Gelderlandt van de Kettters seer mishandelt wiert, ende eenighe steden van die Provincie overweldicht waren; seyde haren Vader tot haer: *JOANNA*, gaet dit soo voort, soo mochten wy wel tot groote armoede komen. Hier op en bedroefde sich *JOANNA* gheenins, maer seyde met een bly gelaet aen haren Vader: *Wanneer sal ick soo arm voor Christus zijn, als hy voor my gheweest is?* Ende oock tot hare Moeder sich keerende, seyde: *Ick vreesse dat wy soo gheluckigh niet en sullen wesen; want wy en zijn niet weerdigh ghenoech, om soo besonder weldaet vanden Heere' tontsanghen.*

In dese ende dierghelijcke swarigheden van gebreck te lijden, en hadde sy gheene ander onruste, dan alleenlijck dat de gewenschte swarigheden haer niet over en quamen: ende daer-en-boven, dat sy sonder lijden, ja met vermaeck, de voorvallende armoede, ende andere onghevallen ontfonck. Want zy besorght was, om te weten hoe 't gheschiede, dat zy geen gevoelen en hadde, daer andere soo groot gevoelen in toonen. Ende hadde oock achterdencen, dat zy door dese onghevoelijckheyt min verdiende voor den Hemel, als andere die grooter gevoelen

voelen

voelen hebben. Sy versocht dan, dat Godt haer grooter ghebreck, ende grooter lijden soude toefenden, maer met grooter ghevoelen vervoeght: niet om van hem meer gheloont te worden, maer om hem door een ghevoelick lijden meer te behaeghen.

Sy en hadde dit qualijck van Godt begoft te versoecken, of wierdt met soo grooten af-keer vande armoede bevanghen, dat haer de tranen met geweld uyt d'ooghen spronghen: soo dat sy klaerlijck bemerkte, dat haer ghebedt van Godt verhoort was. Tusschen dit weenen veropenbaerde Christus aen JOANNA ghenaghelt aen sijn Cruys, alwaer hy d'uytterste armoede gheleden heeft: ende sy wierdt van Christus ghenoodt, om oock aen soodanigh kruys van armoede genagelt te worden. Maer ghemerckt dat desen af-keer van d'armoede inde siele van JOANNA noch duerde, soo vertoefde sy een luttel, ende en offerde sich niet terstondt tot dese uytterste armoede, waer toe sy van Christus ghenoodt wierdt; ende dadelijck verdween dit ghesicht. Hier door was sy ontroostelijck, om dat sy tot soo verheven armoede van Christus genoodt sijnde, niet terstont en hadde toe-gestaen, dat den Hemel haer offerde. Welck gevoelen soo groot ende soo langhdurigh was, dat sy alle haer leven bitterlijck gheweent heeft, soo dickwils als sy dit vertoogh indachtigh wierdt, dat haer wel diep inde memorie lagh. Want haer docht dat sy door haer eygen schult soo groote armoede niet en leedt, als Godt haer alsdan toegheschickt hadde: om dat sy dese armoede niet vlijtelijck aenveert en hadde, als wanneer die van Christus gheoffert wiert. Sy badt hem dickwils vergiffnisse over dese onachtsaemheydt, versoeckende om dese

dese ghewenschte gheleghentheydt noch eens te hebben, ende tot d'uytterste armoede te mogen komen. Maer ghemerckt dat dit gebedt niet verhoort en wiert, liet sich voor-staen, dat sy dit gheluck onweerdigh was, die soo schoone gheleghentheydt hadde laeten ontslippen. *Siet doch eens, schrijft sy, wat een groot goet door kleynen schroom belet word, Godt weet waerom hy dit toe-ghelaeten heeft.*

Het ghebeurde, dat haer schoone middelen toevielen: ende nochtans en wierdt haer armoede niet verkrenckt. Want sy met dese goederen arm van gheest bleef, jae oock arm inder daedt: haer vande selve ghewillighlijck ontblootende, tot onderstant vande familie van haeren Broeder. Sy wiert over-al gemaent, gepraemt, ende over-vallen van sijn schuldnaeren: aen de welcke sy niet alleenlijck gheerne uyt haer eyghen middelen en voldede, maer en konde oock niet vatten, hoe dat haer middelen bestandigh waeren, om soo groote schulden te quijten: ende bekent eenvoudelijck, dat sy hier in van den Hemel seer wonderlijck geholpen is, schrijvende dese woorden. *'Tis my somtijds soo wonder als een mirakel gheveest, dat ick soo voort gheraecte. Als ick sonder raedt was, ende niet en wist waer my keeren, had ick onse Lieve Vrouwe om hulpe: ende daer viel altijd ict wonders voor.*

Terwijl en dat sy sich uytmergelde voor de vervallen familie van haeren Broeder, was sy in soodanigh ghebreck van gelt, dat sy soo veel niet en behiel, noch en wilde behouden, als haer noodigh was om een kleedt te maken: ende een kleedt was haer nochtans ganschelijck noodigh, gemerckt dat haer eenigh kleedt, dat sy droegh, soo ghestopt ende ghelapt was, dat het niet langher en konde ghe-

ghedragen worden , sonder verargernisse van die haer sagen. Geenen middel ter werelt vindende om dit te maken , nam zy haren gewoonelijcken toevlucht tot de Moeder Godts. Ende siet , terwijlen dat zy hier mede besich is, komt er iemant haer spreken , die haer soo veel ghelt gheeft , als zy tot het kleedt van doen hadde : seggende , dat dit ghelt haer toe-quam , want dat het een heymelijcke schult was. Sy ontfongh dan dit gelt , als vanden Hemel toeghesonden , ende keerde wederom tot haer ghebedt, om de Moeder Godts te bedancken , voor dese aelmoesse, ghelijck zy die noemt.

'T waeren aelmocssen by JOANNA al wat zy ontfongh , oock haer eyghen renten , als die betaelt wierden : want sy dese renten niet en aensagh als haer eyghen in-komen , maer als middelen , die van Godt haer toe-gheschickt wierden , om tot sijnen dienst te gebruycken : want Godt haren milden Aelmoessenier was , ende sy een behoefstige Bedelersse.

Op andere tijden gepraemt wesende , om gelt uyt te geven , ende dat niet hebbende , noch wetende hoe bekomen , gonck sy dat leenen , by de Moeder Godts , in deser voeghen. Sy hadde in haer kamer een kasse , daer zy somwijlen gelt in stack , tot gieringe der Beelden van de Heylighe Maghet: ende dit was de gelt-kasse vande Moeder Godts.

Soodanige kassen hadde zy oock voor eenige andere Heylighen , ende voor de sielen des Vageviers. Als sy dan met eenigen grooten noodt overvallen wiert , viel sy op haer kniën , voor haer Beeldeken vande Heylighe Maghet , ende gaf haren tegenwoordigen noodt te kennen, biddende om de liefde Godts dat haer soude gelieven het gelt te leenen , dat haer

noodigh was, onder toefegginge van het selve met d'eerste gelegentheynt wederom te geven. Dit dede JOANNA soo eenvoudelijck, als iemant pleegh te doen, die van sijnen vriendt soodanige vrientschap versoect. Ende soo gonck sy anderwerf tot de Heylighen, ende tot de Sielen des Vagheviers, om van hunne gelt-kassen geholpen te worden.

Gemerckt dat alles, wat sy hadde, aen andere toe-gesteken wiert, was IOANNA in haer eyghen noodigheden soo arm, ja armer, dan off sy Religieu-se geweest hadde: want haer dickmaels meer ontbrack, soo tot kleedinge als tot nootd-druft, als in een strength ende arm Klooster soude ontbroken hebben. Sy verheughde sich in dit ghebreck, den Heere lovende dat hem geliefde hare armoede eenighsins aen de sijne ghelijck te maken: ende was veerdigh om oock met eenen korf aen den erm haer broodt te gaen bedelen.

In't leste van haer leven was in haer huys-houden een reyne armoede te sien: want haren heelen huys-raet bestont in een schaprade, eenighe biese stoelen, een tafelken, een slecht ledikant, een bid-bancxken, ende eenige schilderijckens van haer devotie. Ja het weynigh, dat ick hier aengheraect hebbe, was oock ten deele geleent. Want dese stoelen aen IOANNA van andere toe-geschickt waren, sonder dat sy dit verfocht: op dat'er ten minsten iet soude wesen, om op te sitten, als-men haer quam besoecken. De matras, daer sy op-ghestorven is, heeft-men moeten ontleenen, gemerckt dat sy sich van alles soo verre ontbloot hadde. Alle't ghelt dat'er bevonden wiert, was alleenlijck dat sy bewaert hadde tot hare noodige ende seer slechte begravenisse.

XV. CAPITTEL.

Suy-verheydt.

VAn haer suyverheydt, sal ick met seer luttel woorden seer veel segghen: te weten, dat JOANNA, naer siele ende naer lichaem, soo suyver geweest is dat sy nimmermeer de minste sonde, ja oock gheene bekoringhe in haer gemoedt en konde bevinden, strijdende teghen dese deught.

Sy was wijtloopigh ende onmaetigh in haer selven te beschuldigen, niet alleenlijck van alle ghebreken, maer oock van alle schijn van ghebreken. Doch hoe nauw-siende datse in haere kranckheden was: en heeft nochtans, aengaende de suyverheydt, noyt waerachtighe, oft schijnbaere stof ghevonden, om daer over sich te beschuldighen.

D'Allderheylichste Maeghet hadde aen IOANNA in haere teere jonckheyt haere bescherminghe toeghefeght, om te leven als eenen Enghel met vleesch bekleedt, ghelijck wy in't Eerste Deel verhaelt hebben. Onder dese bescherminghe is sy altijd soodaenighen Enghel ghebleven.

Haeren gheest was af-keerigh van alle sonden: maer sonderlingh van alle onkuysheyt. Sy bestrafte in haer lichaem de misdaeden van andere: maer gheen misdaet soo vinnighlijck, als d'onsuyverheydt die van andere bedreven wiert, ghelijck wy in't verhael van haere lijf-kastijdingen bemerckt hebben.

De middelen die de suyverheydt inde siele vestighen; ende als stercke bol-wercken, soo de siele, als het lichaem van alle oneerlijckheyt bevryden,

worden aerdighlijck aenghewesen vanden (a) *H. Bonaventura*. De suyverheydt, seght hy, is een sneeuw-witte Lelie-blom, die ses blaederen heeft: te weten de maetigheydt in eten en drincken; harde kleedinghe, oft lijf-kastydinghen; onledigheydt; bewaernisse der sinnen; sedigheydt in woorden; vlucht van alle occasien. Dit sijn ses blaederen van dese gheestelijcke ende edele Lelie.

Wat bladt van dese ses heeft aen *IOANNA* oyt ontbroken? Hoe maetigh is sy in haeren noodtdruft gheweest, ja hoe onmaetigh inde ghenegtheden tot spyse ende dranck te vermeersteren? Wat grouwelijcke lijf-kastydinghen heeft sy gheplogen? Wannert heeft men haer ledigh bevonden, die sich in Heylighe ende Goddelijcke wercken soo menighvuldighlijck oeffende, dat het te verwonderen is, hoe sy bestandigh is gheweest uyt te wercken, dat sy daeghelijckx ondernam? Hoe volmaecktelijck heeft sy haer sinnen, ende alle sinnelijckheden verstorven? Hoedaenighe waeren haere woorden, die als spraeckeloos was, als men niet en handelde van Godt, oft van Hemelsche saecken? Wat neerstigheydt heeft haer ontbroken in alle occasien te vluchten? Hoe de siele door dese ses middelen teghen alle oneerlijckheydt neerstigher ghewapent wordt, hoe den luyster der suyverheydt helder ende schoonder is. Wat kanmen dan dencken van *IOANNA*, die alle dese ende oock meer andere middelen, met soo onghemeynen ernst, ende soo onverbroken standvastigheydt gheoeffent heeft?

Hoe wonderlijck dat Godt de suyverheydt van *IOANNA* bewaert heeft, sal ick aen-wyfen met eene gheschiedenisse.

(a) *Pieta salutis tit. 4. cap. 4.*

Ten

Ten tyde dat de Stadt Ruremonde onder, 'tghe-
 biedt der Hollanders was, ende de levens midde-
 len aende Soldaten ontbraecken, soo voor desen
 gesecht is, wierdt sy van haer Meesterse *Agnes*
 tot den Gouverneur vande Stadt, ende tot eenen
 jonghen Capiteyn, die besonderen vriendt van
 den Gouverneur was, ghesonden: om van beyde
 dese, een aelmoesse voor de behoefdighe soldaten
 te vraghen. Naer dat sy dese aelmoesse vanden
 Gouverneur in't by-wesen van vele andere in sijn
 huys ghevraecht hadde, vraeghde sy naer desen
 jonghen Officier, meynende dat hy in't selve huys
 woonachtigh was: maer men seyde haer, dat hy
 elders sijn wooninghe hadde, in een huys dat aen
 IOANNA seer wel bekent was, want het een huys
 van haer vrienden was. Hier en wist sy niet wat
 maecken: want sy vanden eenen kant door de ghe-
 hoorfaemheydt ende liefde des Naesten ghepraemt
 wiert om desen joncker te gaen spreken; ende
 vanden anderen kant vreesde sy eenighe ontfich-
 tinghe aen de menschen te gheven, zijnde jonck
 van jaeren, ende gaende sonder gheselschap, by
 eenen jonghen ende ketterfchen Ryd-meester, die
 geen en goeden naem van deughtfaemheydt inde
 Stadt en hadde, ende misschien alleen in sijn ka-
 mer soude wesen. Sy besloot nochtans aen dit werck
 van ghehoorsaemheydt ende van liefde des Nae-
 sten niet te ontbreken, ende eenvoudelijck te vol-
 brenghen dat haer belast was, Godt bystant ver-
 soeckende, die alle ontfichtinghe konde weeren.
 Sy komt dan tot dat huys, ende vindt den knecht
 aen de deure, die haer binnen leydt tot sijnen Mee-
 ster, met IOANNA inde selve kamer verblijven-
 de, ghelijck sy, om de eerbaerheydt, van hem ver-

socht hadde. Den Rijd-meester haer aensende begoft terstont seer onbetaemelijck te spreken: waer op IOANNA haer wegh-maecte, met sulcke snelheydt, al of sy ghevloghen hadde, ende vertrock uyt dat huys sonder van jemant gesien te worden: daer het huys nochtans vol volcks was, oock dat haer wel kende: soo dat niemant en heeft gheweten dat sy in dat huys was gheweest. Want (ghelijck sy in haer schriften bekent) sy sich alsdan met een licht omringhelt bevondt, dat haer aen d'ooghen van alle die menschen ontrock. Dese gheschiedenisse schrijft JOANNA als een mirakel, ende heeft dit gheval altijd voor een mirakel ghehouden.

XVI. CAPITTEL.

Ghehoorsaemheyt.

WY sluyten de deughden van JOANNA met de deught van ghehoorsaemheydt: die ons van Godt soo hooghelijck wordt aen-ghepresen, die door de voet-stappen des Saligh-maeckers soo veert ende verheven is, ende van alle die oprechtelijck hem nae-volghen, soo grootelijckx geweerdeert wordt; die alle andere deughden inde ziele plant en bewaert; die de veylighste baene tot de volmaecktheydt is, ghelijck de Heylighe Vaders leeren.

Vande ghehoorsaemheydt van IOANNA in haere jonghe jaren, is hier voren ghenoech ghesproken: ick kome tot haer Gheestelijck Leven, in het welck sy alle haere wercken met ghehoorsaemheydt

heydt socht te beginnen, ende te eyndighen, ende oock in het minste nerghens af-te-wijcken, van het ghene dat haer, oft vanden Biecht-vaeder, oft van haer Meesterisse bevolen wiert.

Sy was gewoon alle Saterdaghen s'avonts in haer kamer een keerisse t'ontsteken voor het beeldt van de Heylighe Maghet, die sy by nacht liet branden. Opeen Saterdag langher als sy meynde verblijvende in haer Avont-gebedt, hoorde sy de klock negen uren slaen, daer nochtans haer scherp bevolen was, ten neghen uren in hare nacht-ruste te wesen. Soo dan bemerckende, dat sy watte lanck gebeden hadde, heeft sy sich spoedelijck in hare kleederen op haren stroo-sack geworpen, om niet onghehoorsaem te zijn, maer met het slaen van de klock sonder uytstel in haer rust-plaetse te wesen gelijk haer belast was: want sy oock in't minste niet en wilde afwijcken vande ghehoorsaemheyt. Sy bemerckte als dan, dat de keerisse, die by nacht voor 't Beelt van MARIA moest branden, als uyt gesnut wiert, sonder te weten door wat oorfake. Hier door ver stelt, en wist zy niet wat maken. Sy peysde by haer selven: Gaen ick licht halen om de keerisse t'ontsteken, soo ben ick ongehoorsaem; want my belast is desen tijdt te rusten: is't dat ick de keerisse niet en ontsteke, soo en brant'er geen licht voor mijn Lieve Moeder. Wat dan gedaen? Sy keert sich tot Godt, ende verfoeckt, van hem te mogen verstaen, of haer in dit geval toestont op te staen, of niet. Hier mede besich zijnde, fiet zy dat de keerisse met een heymelijck licht ontsteken wort, ende wederom brandt als te vooren. Waer door sy in Godts liefde teenemael brandigh wiert, hem bedanckende dat hy sich gheweerdicht hadde, soo wonderlijck haer behulpsaem

te

te zijn: ende sy verbleef aldus in haer rust plaetse, tot dat de voorghestelde ure van opstaen ghekomen was.

Sy wiert van haer Meesterse *Agnes* dapperlijck gheoeffent in dese deught, oock in faken die seer moeyelijck, en tegen-strijdigh teghen de genegentheden der Nature waren: aen de welcke **JOANNA** sonder eenigh uyt nemen blindelijck ghehoorfaem was. Evenwel sy wiert eens met een bekoringhe overvallen, dat haer Meesterse onvoorsichtelijck voortgonck, ende eenighe dingen haer op-leyde, die tegen reden waren: als wanneer sy met het volgende gesicht van Godt geleert wiert, hoe dat-se blindelinckx moest ghehoorfaem zijn, sonder t'onderfoecken, of iet wel, of qualijck geboden wiert.

Haer wiert verbeeldt, hoe dat sy moest passeren door eenen wegh, die vervult was van wilde ende grouwfame dieren, die sy tot haer sagh aenkomen, als sy haer oogen opende, om haer te verslinden; ende zy verschrickte seer door dit gesicht: Maer sagh te famen dat haer Meesterse haer voor-gonck, om haer te leyden door dese wegh, het ghene haer dede moedt scheppen, ende met gesloten ooghen volgende haer Meesterse, ontquam sy alle dit gevaer. Door dese verbeeldinghe verstont sy, dat de blinde gehoorfaemheydt haer van alle ongheval soude bevrijden: ende oversulckx heeft sy in dese altijt volherdt.

Ontrent het derde jaer van haer gheestelijck leven, is sy noch door een ander diergelijck vertoogh van Godt onderricht en versterckt ghevveest, om blindelijck te gehoorfamen: ende sy verstont te famen, dat dese gehoorfaemheydt den alderbequaemsten middel is, om aldermeest aen Godt te behagen.

Som-

Sommighe sochten met vele redenen, ende als met ghevvelt haer af te trecken vande ghehoorsaemheyt ten opficht van haer Meesterse : maer JOANNA beter van Godt onderricht, en hoorde niet naer dese redenen, ende socht sich van dit geselschap t'ontmaken; daer-en-tusschen haren toevlucht nemende tothet gebedt; in het welck haer andermael verthoont wiert, hoe dat sy, volghende haer Meesterse, alle perijkelen soude verwinnen.

Noch anderwerf verstont sy vā de Alder heyligste Maghet, dat ghelijck sy in haer leven aen den raet van den *Heylighen Ioseph* sich onderworpen hadde, sy oock alsoo den raedt soude volgen, van die ghestelt was om haer te geleyden.

Gemerckt dat de liefde van JOANNA tot haren Naesten inde Stadt wel bekent was, quam eenen Doctoor in den spaeden avont tot haer, versoekkende dat sy ter liefde Godts een plaester voor een arme vrouwe bereyden soude, die seer ghepijnicht wiert van twee sweerende borsten, ende dien nacht van haer pijnen seer soude verlicht worden, waer't saken dat JOANNA haer wilde bystaen: dat hy d'ellendige vrouwe toe-geseght hadde, den selven avont iemant te senden, die haer sinerten versoeten soude, ende tegenwoordelijck hier toe niemant anders en wist te bewegen. Dit was een groot hertsweer voor JOANNA: want soo't laet inden avont was, en dierf sy tegende ghehoorsaemheydt sich soospade niet begeven op de straten, om de plaester te besorghen, ende by de siecke vrouwe te gaen: ende en dierf oock niet vertoeven tot den volghenden dagh, om de vrouwe in geene lange pijnen te laten. In desen angst, vraeght sy raedt van Godt, om te weten wat haer te doen stont, maer en verkrijght

T t

geen

geen antwoordt. Sy keert sich dan tot MARIA: de welcke te kennen gaf, dat het haer aenghenaem soude wesen, waer't saken dat sy die plaester den selven avont besorghde, ende die leghde op de borsten van dese vrouwe: ende sach te samen dat op de borste van het Lieve Vrouwe-Beelt-een plaester geleght wiert. Als of de Maghet hier door te kennen gaf dat aen haer gheschieden soude, 't welck JOANNA soude doen aen die ellendige vrouwe. Hieruyt besloot sy, dat dit werck teghen de gehoorfaemheyt niet en was: overfulckx dede alles veerdigh maken, om de plaester te bereyden: ende droegh die self tot dese vrouwe, die op't eynde van de Stadt woonachtigh was: wiens pijnen hier mede seer verfoet zijn geweest.

Sy hadde eens een geestelijcke dochter mede geleydt om te samen ter Communie te gaen, meynende dat dese daer toe oorlof hadde: doch naderhandt verstaende, dat desen oorlof haer ontbrack, en wist JOANNA niet wat versinnen, om voor dese faute te voldoen: gemerckt dat sy oorfake geweest was, dat dese Dochter buyten de gehoorfaemheydt gecommuniceert hadde. Sy badt vergiffenisse aen den Biecht-vader, versoeckende om voor dese plicht behoorlijckē lijf-kastijdinghen te mogen onderstaen. Den Biecht-vader weygerde dese lijf-kastijdingen, maer beval haer, voor hare penitentie, eenen dagh de Communie te derven. Dit viel aen JOANNA veel harder dan alle lijf-kastijdinghe: soo veel te meer, om dat sy dien dagh met besonderen drift tot de Communie ghetrocken wiert. Sy gonck naer de Kercke, om ten minsten geestelijck, was 't niet wesentlijck, te communiceren: als wanneer sy van den Saligh-maker verscheyde reysen verstont dese

woorden: *En wilt ghy my dan niet ontfanghen?* Haer docht wel dat sy tegen de gehoorfaemheydt niet en soude misdoen, met dien dagh te communiceren: mits dat den Biecht-vader geenen sekeren dagh gestelt en hadde, tot het derven vande Communie. Maer evenwel, om buyten alle perijkel van ongehoorsaemheyt te zijn, heeft sy aen den Biecht-vader doen vrAGEN, of het sijn meyninge was, dat sy dien dagh de Communie soude derven. Als den Biecht-vader antwoorde, geenen dagh ghestelt te hebben, was hare vreught soo groot, datse door d'over-groote blydtschap qualijck en konde communiceren, ende heel den dagh als buyten haer selven was, om dat sy de Communie alsdan ontfanghen hadde, sonder teghen de gehoorfaemheydt te misdoen.

Den Biecht-vader hadde aen JOANNA te kennen ghegheven, dat hem aengenaem soude wesen waer 't saken dat sy met eenighe vrende geestelijcke Dochters, die tot Ruremonde gekomen waren, kennisse soude maken; maer ghemerckt dat dese Dochters seer begeerigh waren, om van gheestelijcke saken te spreken, ende seer neerstelijck lasen de schriften vande Weerdighe *Agnes*, die alsdan overleden was: soo voelde JOANNA tegenstrydt in dese kennisse, vreesende dat uyt dese t'samen-sprake eenige groot-achtinge van haren persoon soude spruyten, als of sy eenighsins na-volghde de groote deughden van haer over-leden Meestersse. Sy maetighde dan dese t'samen-sprake, soo veel als 't moghelijck was, alleenelijck om te vluchten hare groot-achtinge. Maer gaende met de Processie inde Kercke vanden H. Chrystoffel, hoorde sy van besijden inde locht dese woorden, *Siet my aen.* Ende

opfiende, sagh een schilderye, inde welcke de Heylighe Maget ende de Engelsche-Boodtschap verbeelt wiert: ende sy hoorde als uyt de Maghet dese woorden, *Siet de dienst-maeght des Heere*. Sy verstont wel wat dit te segghen was, ende besloot, dat sy vlijtiger den wille vanden Biecht-vader moest volbrengghen, oock als hy sonder bevel sijnen wille alleenlijck te kennen gaf, ghelijck hy dien hadde te kennen gegeven ten opficht van dese Dochters. Hier mede is allen strydt, die sy in dese aansprake hadde, seffens verdwenen: ende voortaan heeft sy met alle vlijtigheyt niet alleenlijck het bevel, maer oock het goet-duncken van hare Biecht-vaders inghevolght.

Niet en wiert van iemant, wie't oock waer, op IOANNA versocht, of sy volbrocht het daedelijck, vlijtelijck, ende stantvastelijck, als't maer deughdelijck, ende in hare macht was. Want sy jeder een voor haren Oversten kende, en sy aensagh Christus in jeder een, om wie sy aen alle menschen ghehoorsaem was. Maer nochtans in dese gevallen vraegghede sy het oordeel van haer Biecht-vaders: om dienswille dat Christus haer door dese, als door sijn eygen selven bestierde, midts dat het sijn Stadt-houders zijn.

De Dienst-maeght die haer in haren ouderdom diende, bemerkende dat JOANNA te weynigh voedtsel nam, tot noodigh onderhoudt van haer lichaem; ende wetende dat door den winck der ghehoorsaemheydt van haer alles te verkryghen was seyde dat den Pater belast hadde dit of dat te eten of drincken: ende door desen middel verkreegh sy al, wat sy wilde: niet teghenstaende dat JOANNA groote verstervinghe hadde, in te volbrengen,
dat

dat de Dienst-maeght, uyt den naem van den Biecht-vader, versocht. IOANNA en vraeghde den Biecht-vaeder niet, of dit waerlijck sijnen wille was, uyt vreesse van quaedt achterdencken van haere Dienst-maeght te hebben, of aen den Biecht-vader achterdencken te gheven, dat dese buyten de waerheyt gesproken hadde. Den naem van gehoorfaemhey was haer genoegh, om te volbrengghen al wat men van haer versocht. Dit bedrogh vande Dienst-maeght quam ten lesten uyt, met dat sy sich be-roemde, eenen middel ghevonden te hebben, om hare Jouffrouw te doen eten ende drincken al wat sy begeerde: want dat sy maer den naem van den Pater en moest gebruycken, om alles van haer te verkrijgen. Dit quam tot kennisse van JOANNA: die alsdan vande Dienst-maeght vraeghde, hoe sy dat hadde derven segghen? De welcke tot haer onschuldige seyde, wel te weten, dat het den wille van den Pater was, dat sy haer leven behouden soude, ende om dese reden dit geseght hadde. Als den Biecht-vaeder dit verstont, beval hy aen JOANNA dat sy in alles *Lucia de VVerimont* soude gehoorfaem zijn: want dat dese altydt by haer was, ende hy niet en konde altydt by haer wesen. Soo is is dan JOANNA aen dese *Lucia*, tot het leste van haer leven gehoorfaem gheweest.

BESLVYT.

Hier hebt ghy Leser het kort begriip van 't Leven ende Deughden vande weerdige Dienerse Godts *IOANNA van Randenraedt*: aen de welcke, soo my dunckt, magh toe-gevoeght worden een deel vande Lof-reden, met de welcke den *Heylighen*

Gregorius Bisschop van Nazianzen, sijn Heylige Suster *Gorgonia* vereert heeft, naer dat sy van dese wereldd ghescheyden was. Al-hoe wel dat dese *Gorgonia* inden houwelijke staedt geleeft, ende eerder als haeren man, ende als haer kinderen, ghestorven is: sy is nochtans een oprecht voorbeeld gheweest van de deughden, die wy in *IOANNA* bemerckt ende verwondert hebben. Ende dies te liever brenghe ick *Gorgonia* hier te voorschijn, om aldus te bewijfen, dat de deughden van *IOANNA* niet en strijden met den houwelijcken staedt. Den *Heylighen Gregorius* spreeckt aldus van sijne Suster *Gorgonia*.

Wie heeft d'ooghen soo ghetoomt? wie heeft d'ooren soo besloten? wie heeft de selven soo gheopent aen Godts woordt? wie heeft aen haer lippen beter wvetten ghestelt? wie heeft de Kercken meer verciert? wie was in swarigheden kalmer van gemoedt? wie was meer gheneghen om andere die beswaert waeren, te helpen? wie was mildert tot den Armen? Haer huys was de herberghe van haer behoefstigh maeghschap. Hare middelen waren aen de Armen ghemejn. Sy en socht niet meer goet te schijnen, als goet te wesen, ja sy socht haer deughsaemheyt te bedecken, ende alleenlyck aen dien bekent te zyn, voor wviens oogen niet verholen en is. Sy heeft alles aen den duyvel ontrocken, ende alles voor de Jchueren des Hemels verskert. Sy en heeft aen d'Aerde niet ghelaeten, als haer lichaem. Sy heeft den slaep meer als andere ghemaetight: ende sy heeft in't wvaecken, niet alleenlyck ander vrouwen, maer oock de sterckste mannen te boven gegaen. Wat man oft vrouwe heeft haer vermeestert, inde ghedachtenisse van goddelijcke saecken? in't knielen, in boetveerdighe traenen, in stamvastigh bidden? O veronachtsaemt lichaem! ô klederen, die haer ciersel vande deught hadden! ô siele, die het lichaem schier sonder voetsel behiel! of om wvaerlijcker
te

te spreken, ô lichaem dat voor syn af-scheyden is gepraemt ghevveest menighmael te sterven, op dat de siele vande sinnelijckheden niet en soude verstoort worden! ô waeckende nachten! ô teere litmaeten, op d'aerde uyt ghereckt, ende buyten den eysch der Nature gepijnicht! O fonteynen der traenen, die in droefheydt ghesaeyt vvierden, om met blijdschap den oeghst te vergaderen! ô nacht-gebeden die de wolcken doorsneden! ô groote suuyverhey! O vereeninge met de Passie Christi door de verstervinghe! Hoe kan ick uyt drucken al wat haren lof belanght? VVy souden ongelijck doen aen hare doot, als wy dese souden verswijgen: gemerckt dat sy de doot geuenscht ende versocht heeft. Haere begheerte was, van dit lichaem ontbonden te Zijn, en met Christus te leven. Niemant en soeckt soo seer met zyn lichaem vereenicht te bliuen, als sy uenschte van dese banden verlost te zyn, ende te besitten die sy beminde, ende van wie sy te samen bemint vviert. Als den gestelden tijdt van haer sterven na by was, gonck sy te bedde ligghen, ende van het toekomende leven verheventlijck ghesproken hebbende, ende maeckende eenen feest-dagh van haeren sterf-dagh, heeft sy dit teghenwoordigh leven ghe-eyndicht, om te rusten in den eeuwighen peys. Dit is de Lof-reden vande H. Gorgonia: hoe verre dat dese aen JOANNA gemeyn is, laet ick aen het oordeel van den goedt-jonstigen Leser.

Wat my belanght, ick vertrouwe door dit kort verhael eenighsins voldaan te hebben, aen het gene dat van my soo langen tijt versocht is: ende dat desen Boeck sal dienstigh wesen, soo om de Goddelijcke Majesteyt hooghelijcks te bedancken, dat hy ons in onse tijden, in onse landen, soodanighen spiegel van volmaecktheyt gegeven heeft; als oock om vierighlijck de seldtsame exempelen, die IOANNA ons aengewesen heeft, na te volgen.

Wat

Wat af-keer des wereltdt is in dese vrome siele gheweest! wat gheneghentheydt tot Hemelsche faecken! wat misachinghe des lichaems! wat for-ge voor de siele! wat vierigheydt des ghebedts! wat schroom van alle sonde ende onvolmaeck-heydt! wat yver tot haeren Naesten! wat verster-vinghe! wat lijf-kastijdinghe! wat vereeninghe met Godt! wat oodtmoedigheydt, wat verduldig-heydt! wat mede-lijden! wat armoede! wat suy-verheydt! wat ghehoorsaemheydt!

Wy streelen ons, dat wy in Godt ghelooven, dat wy hem beminnen, dat wy hem dienen, dat wy deughdelijk zijn, ende nochtans wat verschil is'er tusschen ons, ende tusschen IOANNA? Dan sullen wy oprechtelijk ghelooven, als wy ons levende gheloof met onse wercken sullen bewijzen: dan sullen wy waerlijk Godt beminnen, als wy onse eyghen liefde sullen vermeersteren: dan sullen wy Godt dienen, als wy over al sijnen Heylighen dienst sullen beneerstighen: dan sullen wy volkome deughden hebben, als onse woorden, wercken, ende ghepeysen, met gheene merckelijcke sonden en sullen vermengt wesen: ende oock alsdan sul- len wy met JOANNA belijden, dat wy arm, on- nuttigh, ende eenen enckelen Niet zijn; is't dat onse verworpenheydt ons wel bekend is.

O Godt geve dat wy het werck van onse salig- heydt, het werck van d'eeuwigheydt, het eenigh werck, waer toe wy gheschapen zijn, ten langhen lesten eens wel beginnen. Hoe langh sullen wy aen d'Aerde, aen ons selven, aen de sonden ghehecht blijven? Hoe langh noch suchten onder 't lastigh jock van onse ongeregelde driften, die wy door den bystandt vande Goddelijcke gratie kunnen ende moeten

moeten verwinnen? Hoe langh noch derven de soetigheyt vande waere deught, ende vanden voor-smaeck des Hemels, die de deught mede-brenght? Hoe langh noch soo onghelijck zijn aen JOANNA? Sy heeft inde wereltd gheleest, sonder van't slijck des wereltds bekladt te worden: sy heeft tusschen de doornen ghewoont, sonder ghequetst te worden, tusschen t'vier sonder te branden, tusschen de wilde dieren sonder ghebeten te zijn. Sy heeft haer lichaem aen den gheest onder-worpen, haer sinnen verstorven, haere gheneghentheden wel ghereghelt, haer selven, den duyvel, ende alle vyanden van haere saligheyt overmeestert. Sy was eenen mensch, ghelijck wy, aen den selve kranckheden, ende bekoringhen onder-worpen: sy diende den selven Godt die wy dienen. Maer sy hadde een kloeckmoedigher herte, eenen wille die vierigher was, eenen onversaedelijcken hongher tot Godt, en al wat Goddelijck is: daer wy ellendighe menschen, door onse flauwheydt, slappigheydt ende boosheydt, blijven vroeten inden modder van onse ghebreken en sonden.

Wanneer sal dese vaddigheydt eens een eynde hebben? wanneer sullen wy van dit droef, dit verdrietigh, dit slavelijck leven, eens tot de blijdschap, tot de ruste, tot den vrijdom der siele komen, die buyten de deught niet te vinden en is? Wanneer de deure van onsen wille eens geheelijck openen aen de gratie, die gheduerighlijck klopt? wanneer alle liefde tot ons selven af-legghen, om het eeuwigh ende eenigh goet alleennelijck te be-minnen. Den kostelijcken ende vluchtighen tijdt loopt voor-by, die nimmermeer en sal weder-keeren: de doot naedert daeghelijckx: de eeuwigh-
 V v heydt

heydt staet voor de deure : ende noch stellen wy d'Aerde voor den Hemel, het lichaem voor de siele, de schepfelen voor den Schepper. Laet ons ten lesten eens kloeckelijck aen-vatten, dat alleen nuttigh ende noodigh is, om in dit leven, inde doot, in alle eenwigheydt gheluckigh te wesen.

'Ken verfoecke niet, dat ghy daeghelijckx, by daghen ende by nachten, soo vele uren op uwe kniën sult bidden ghelijck JOANNA ghebeden heeft veel min foodanighe verstervinghen, foodanighe lijf-kastydinghen, foodanighe opghetoghentheden ende ontgeestinghen. Maer ick verfoecke, dat alle uwe wercken door de Gratie sullen levendigh zijn; dat ghy alle uwe quaede genegentheden versterft; dat ghy schroomt alle quaedt; dat ghy volghens uwen staetende maniere van leven, betracht alle goet; dat ghy uwen wille met den Goddelijcken altijd vereenight; dat ghy lijdt, ende geerne lijdt al wat u vanden Hemel toe-gheschickt wordt; dat ghy nergens u selven en soeckt, maer Godt over al, en in alles die ghy altijd sult vinden.

Is't dat ick door het schrijven van desen Boeck eenighe sielen hier toe kan brenghen, dan sal mijnen arbeydt den loon hebben, die ick wensche.

Tot meerder eere Godts.



T A F E L

EERSTE DEEL

Den loop des Levens van IOANNA.
HAER WERELDT S-LEVEN.

Voor-reden tot den Leser. I

I. CAPITTEL.

1. §. Van hare geboorte tot haer sevenste jaer. 6
 2. §. Van haer sevenste tot ontrent haer achtende jaer.
 3. §. Sy doet belofte van eeuwige fuyverheydt, oudt zijnde ontrent achthien jaren. 18
 4. §. JOANNA wordt ontrent haer neghenthende jaer ontfanghen in d'Ordre der Arme Clariften. 21
 5. §. IOANNA wordt Gheestelijcke Dochter in haer twintighste jaer. 25

HAER GHEESTELYCK LEVEN.

II. CAPITTEL.

- Van haer twintighste tot haer dertighste jaer. 33
 III. Van haer dertighste tot haer veertighste jaer. 51
 IV Van haer veertighste tot haer vijftighste jaer. 74
 V. Van haer vyftighste tot haer festighste jaer. 97
 VI. Van haer festighste tot haer seventighste jaer. 106
 VII. Van haer seventighste tot haere doot. 114
 VIII. Eenighe gheschiedenissen naer de doot van

IOANNA.

Vv2

TWEE.

TWEEDE DEEL.

Van haere Deughden.

I. CAPITTEL. Gheloof.

II. Hope ende Betrouwen.	153
III. Saelighe Vreese.	162
1. §. Vreese van doodelijcke sonde.	164
2. §. Vreese van daeghelijcksche sonde.	167
3. §. Vreese van onvolmaecktheden.	176
IV. Liefde tot Godt.	181
V. Liefde tot den Even-naesten.	195
VI. Misfatinghe des wereldts.	204
VII. Verstervinghe.	212
VIII. Lijf-kastijdinghe.	227
IX. Ghebedt.	242
1. §. Ghebedt in't ghemeyn.	243
2. §. Bedenckinghe.	251
3. §. Beschouwinghe.	260
X. Voorsichtigheydt.	265
XI. Oodtmoedigheydt.	277
XII. Lijdsaemheydt.	294
XIII. Medelijden ende Bermhertigheydt.	306
XIV. Aermoede.	314
XV. Suyverheydt.	323
XVI. Ghehoorsaemheydt.	326
BESLUYT.	333

GHE-

GHETUYGHENISSEN!

343

- Van sijn Hooghweerdigheydt Reginaldus Biffchop
van Ruremonde. 341
Ghetuyghenissen van den Prince ende Princesse
van Nassauw. 342
Ghetuyghenisse van den Souvereynen Raedt van
Gelder-landt. 344
Ghetuyghenisse van 't Biffchoppelijck Capittel van
Ruremonde. 346
Ghetuyghenisse van den Magistraet van Ruremon-
de. 347
Protestatie vanden Schrijver. 348

F I N I S.

A P P R O B A T I O.

Liber, cui Titulus kort begrijp van het
Leven ende deughden vande Weerdi-
ghe Dienerse Godts IOANNA VAN RANDEN-
RAEDT Gheestelijcke Dochter, *uti continens*
verum exemplar earum, quae in saeculo hoc manen-
tes pie in Christo vivere, & caelestem Sponsam
querunt, non sine magno fructu legetur, & ideo
utiliter Imprimetur. Dabam Lovanii tertiâ In-
6ij. 1689.

NICOLAUS DU BOIS

Sacrarum litterarum primarius professor
Librorum Censor, &c.

A P P R O B A T I E.

DEn Boeck ghe-naemt *Het Leven ende Deughden vande Vveerdighe IOANNA van RANDE N R A E D T*, en behelst niet 'tghene strijdt teghen 't Catholijck Gheloo-ve ofte goede zeden. Overfulckx sal den selven Boeck seer dienstigh wesen voor personen die Godt soecken oprechtelijck te dienen. Aldus naer behoorlijck ondersoeck oordeele ick, 't Antwerpen den 16. December 1689.

Ant. Hoefslach Canoninck Graduceel
vande Cathedrale Kercke, Keurder
der Boecken.

P R I V I L E G I E

Carel by der Gracie Godts, Koninck van Casti-
lien, van Leon, van Aragon, &c. Hertogh
van Brabant &c. heeft geconsenteert ende geper-
mitteert aen *Augustinus Graet*, gesworé Boeck-druc-
ker binnen de Stadt Antwerpen, alleen te mogen
Drucken, het Boecxken ghenacmt *het leven, doodt,*
ende deughden vande VVeerdighe Dienerse Godts, IO-
ANNA VAN RANDENRAEDT Geestelijcke Doch-
ter, beschreven door sekeren Priester der Socie-
teyt Jesu in beyde de talen. Verbiende alle andere
Boeck-druckers en Boeck-verkoopers, den voorsz.
Boeck in ses toecomende Jaeren, in't gheheel oft in
deel naer te drucken, ofte te conterfeyten, oft elders
ghedruckt sijnde in dese Landen in te brenghen,
te vercoopen, ofte te distribueren op pene in
de opene Brieven begrepen. Ghegheven in *onse*
Stadt van Brussel, den 3. Januarij 1690,

Onderteeckent.

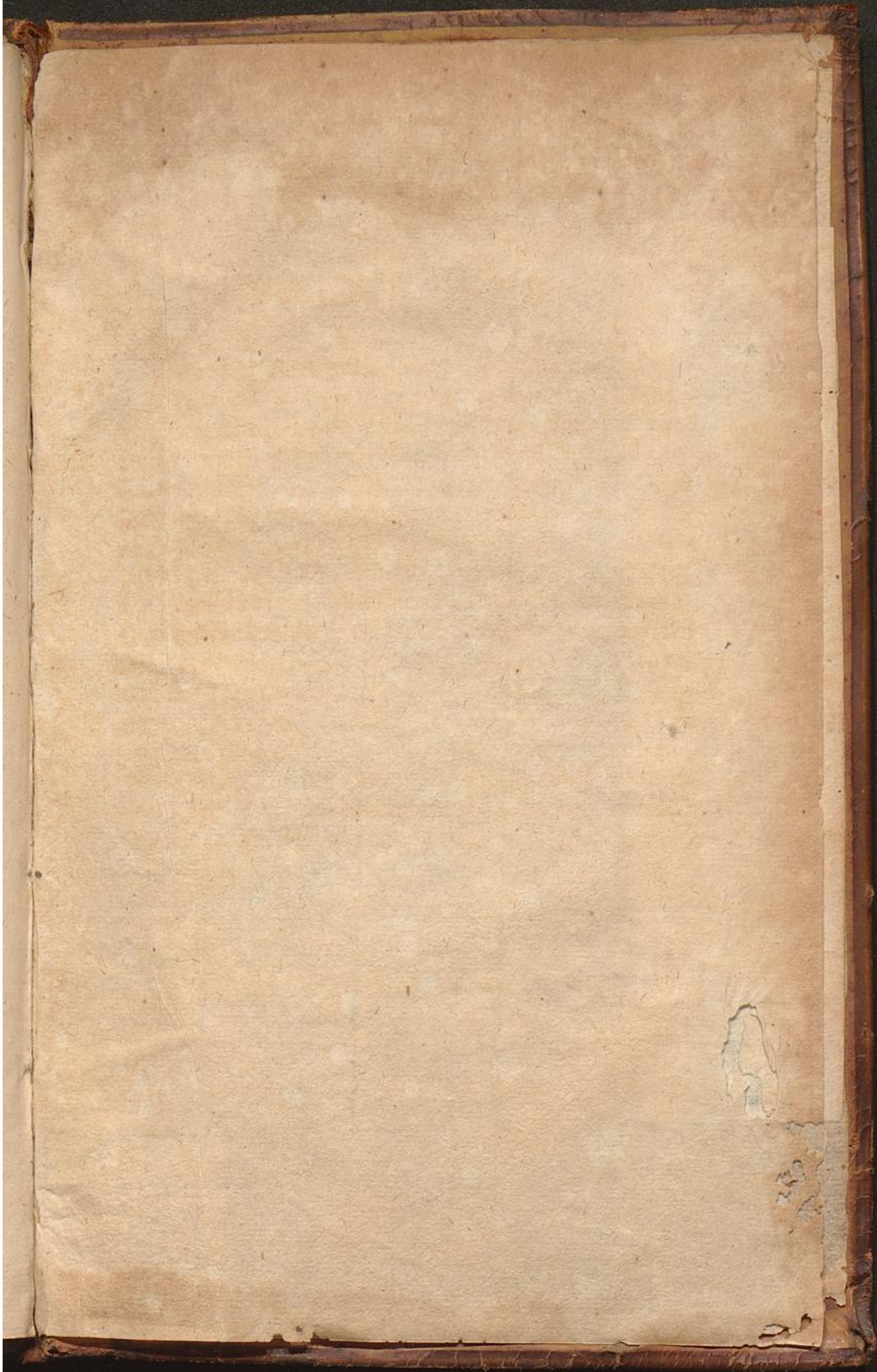
L O T E N S.

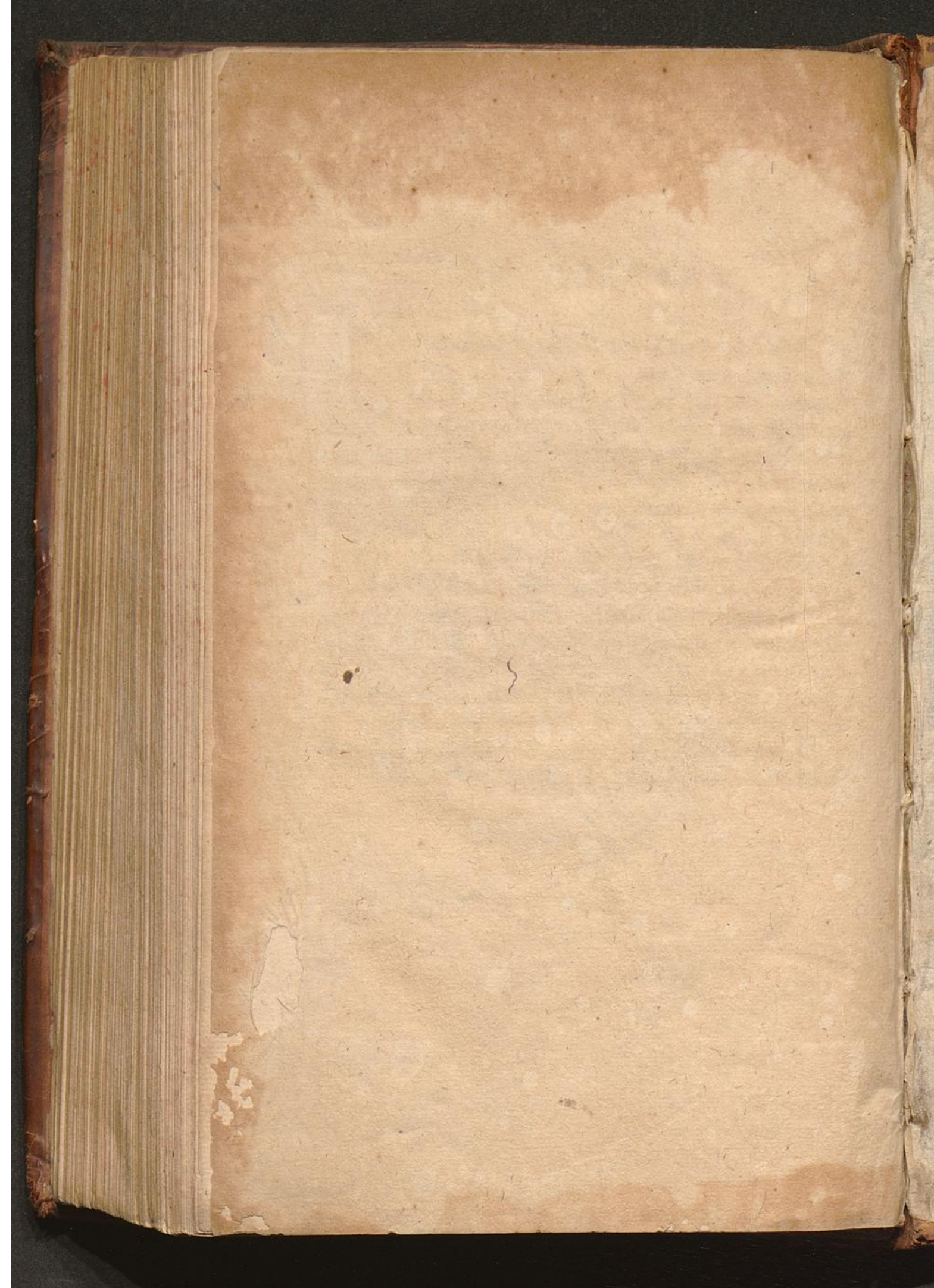
PRIVILEGE

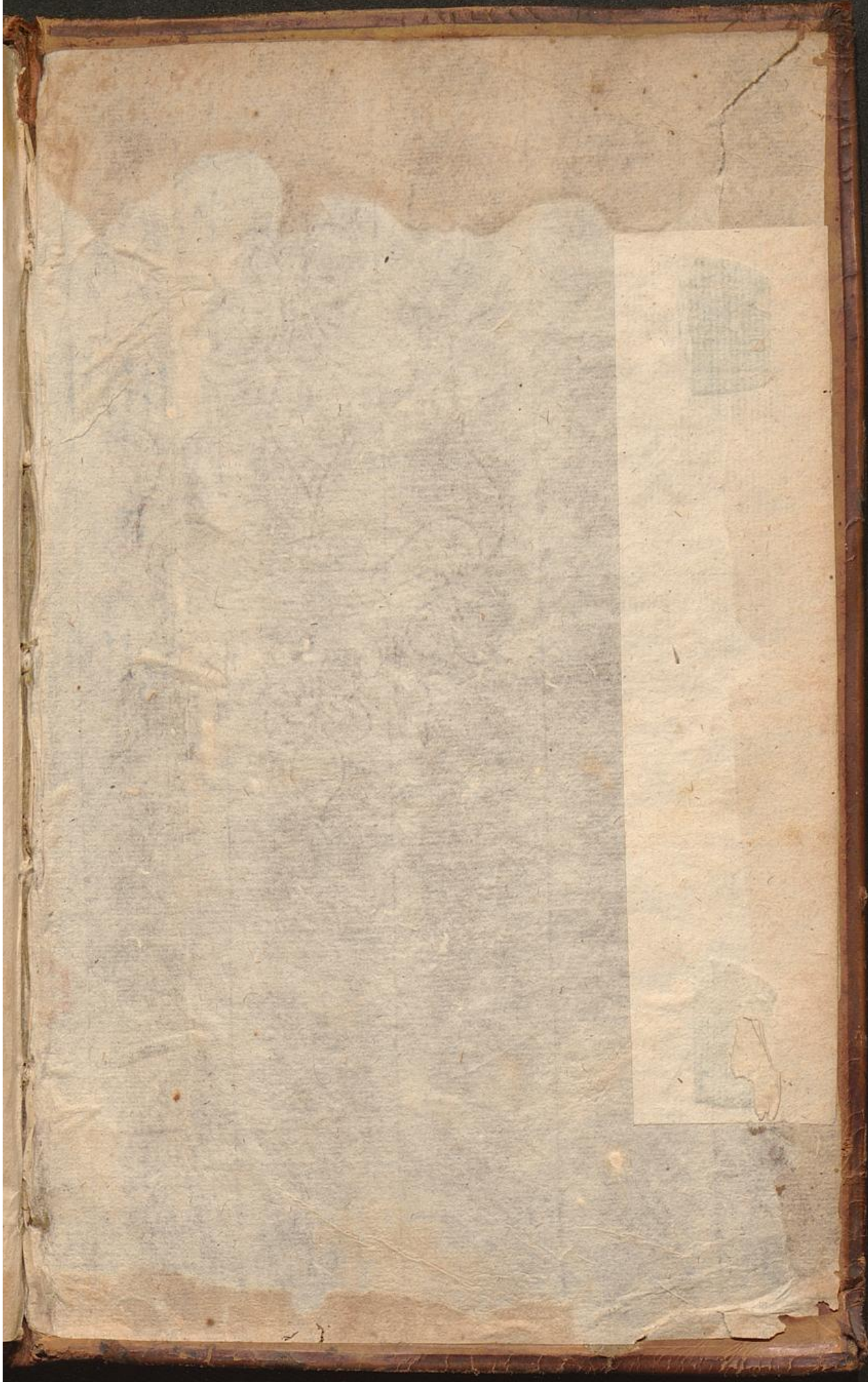
Als by der Gericke Gottes Konink van Cast.
den van Leon, van Cast. van Portugal, der Hierog.
van Hispanie, die heeste gecommenteerde ende gepre-
mireerde vonnysse van Cast. getwoerde boeck dinc
ker binnen de stede Antwerpen, alson te mogen
drucken, het boecken geschreeven van den heer
ende hangende van den Koning der Koningin, 16-
ANNUS REX REX REX REX REX REX REX REX REX
ter, beschreven door den heer Willem de Boer
eyt sein in byde deelen, die beide ende alle andere
boeck-druckeren boeck-voetboeken den woort
boeck in des voornemende stede Antwerpen, of elders
deel naar te drucken, effter te vercoopen, of elders
ghedrucke sijnde in de steden Antwerpen, te drucken,
te vercoopen, of te dinstuuten op penne in
de orens hieren bevoerde. Gegeven in ons
stede van Brussel, den 3. Januarij 1590.

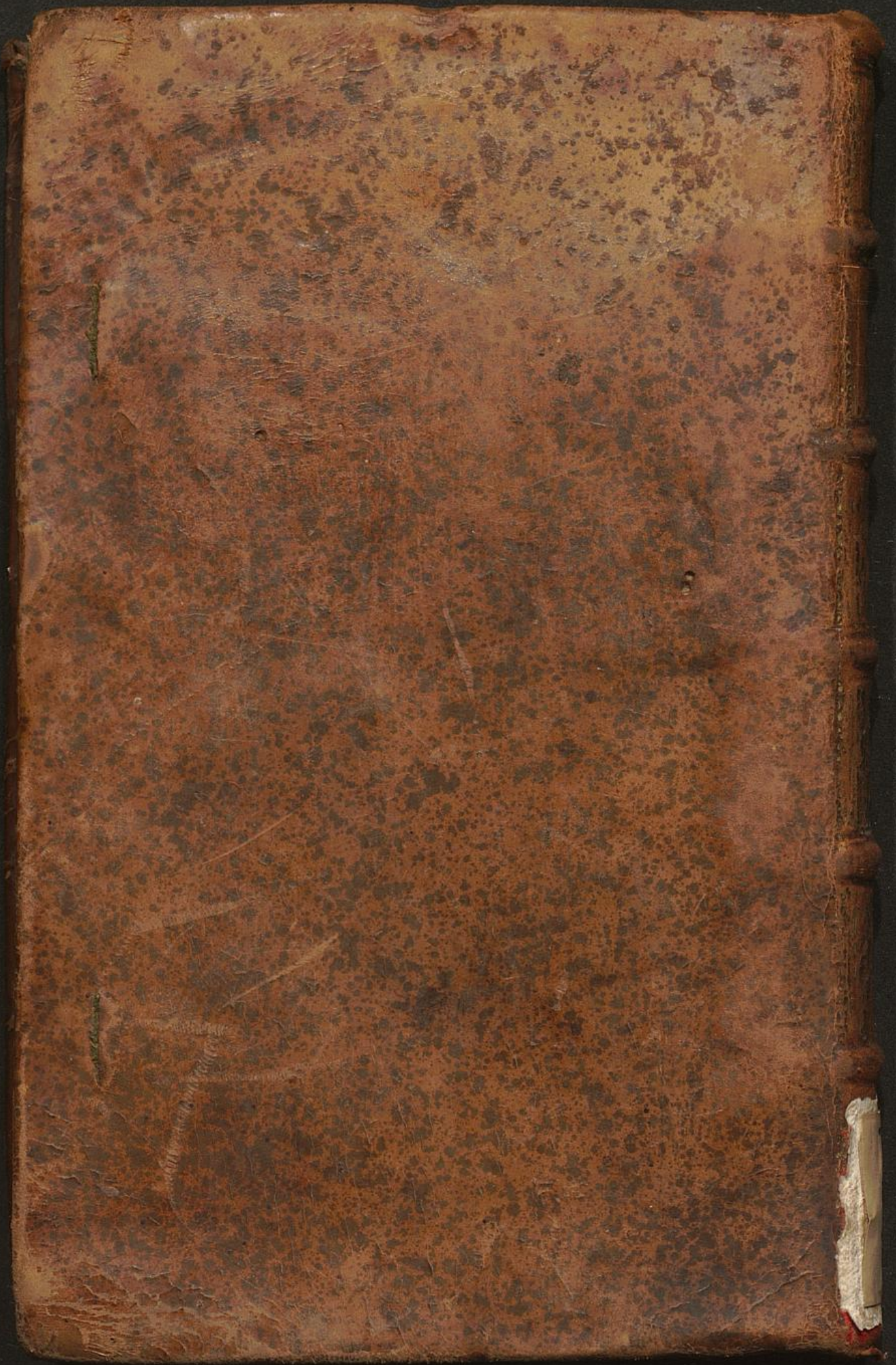
Ontferken

LOTHAR











Th
3197